

**UNIVERZITA KARLOVA
Evangelická teologická fakulta**

Diplomová práce

Teologie queer osvobození, cesta víry a přijetí queer duchovních

Bc. Johana Miriam Vorlová

Katedra: Teologická etika
Vedoucí diplomové práce: Mgr. Jan Zámečník, Ph.D.
Studijní program: TSE21
Studijní obor: Teologie - spiritualita - etika
Místo a rok vypracování práce: Praha, 2024

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci s názvem *Teologie queer osvobození, cesta víry a přijetí queer duchovních* napsala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů.

Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti ke studijním účelům.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 272 717 znaků včetně mezer.

V Praze dne

.....

Johana Miriam Vorlová

Bibliografická citace

VORLOVÁ, Johana Miriam. *Teologie queer osvobození, cesta víry a přijetí queer duchovních*. Praha: 2024. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Katedra teologické etiky. Vedoucí práce . Mgr. Jan Zámečník, Ph.D.

Anotace

První teoretická část diplomové práce se zabývá otázkou: Co je to queer teologie a přináší její nové perspektivy. Zároveň teoretická část práce zpracovává témata, která se vyjevovala z výzkumných rozhovorů: obraz Boží, identitu, tělesnost a nepřijetí. Druhá část této diplomové práce se zabývá kvalitativním výzkumem. Výzkum se zabývá problematikou queer duchovních v České republice a jejich cestami víry a přijetí. Ve výzkumných rozhovorech, které jsou zpracovány interpretativně fenomenologickou analýzou, je cílem nahlédnout do prožívání víry a přijetí těchto unikátních respondentů a respondentky. Cílem této práce je obohatit akademické i laické prostředí o nové pohledy queer teologie a přiblížit se respondentům. Najít aspekty jejich cesty, které působí svízelně a hledat východiska, která by byla nápomocná k jejich přežití z pozice církevního i společenského prostředí a také z hlediska rodinného zázemí.

Klíčová slova

Queer teologie, queer, teologie, duchovní, víra, přijetí, vina, autenticita, pravda, církev, identita, očekávání, heteronormativita, internalizovaná homofobie, strach, milosrdenství, láska, Bůh, Ježíš, sebepřijetí, nenávisť, společnost, tlak, vztah.

Summary

The first theoretical part of the thesis deals with the question: What is queer theology and brings new perspectives. At the same time, the theoretical part of the thesis elaborates on the themes that emerged from the research interviews: the image of God, identity, corporeality and non-acceptance. The second part of this thesis concern with qualitative research. The research deals with the issue of queer clergies in the Czech Republic and their journeys of faith and acceptance. In the research interviews, which are developed through an interpretative phenomenological analysis (IPA), the aim is to gain insight into the lived experiences of faith and acceptance of these unique respondents. The aim of this thesis is to enrich the academic and lay communities with new

perspectives of queer theology and to get closer to the respondents. To find aspects of their journeys that are causing distress and to seek ways out that would be helpful to avoid them from the position of the church and social environment as well as from the family background.

Keywords

Queer theology, theology, queer, clergy, faith, acceptance, guilt, authenticity, truth, church, identity, expectations, heteronormativity, internalized homophobia, fear, mercy, love, God, Jesus, self-acceptance, hate, society, pressure, relationship.

Poděkování

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu diplomové práce doktoru Zámečnickovi. Byl pro mě přínosným konzultantem, který mi po dobu celé práce dával podnětné připomínky a nápady s chutí a zájmem o téma. Děkuji mu také za doporučenou literaturu. Děkuji konzultujícímu doktoru Řezáčovi, který mi pomohl si ujasnit, jakým způsobem budu přistupovat k výzkumné části práce. Ráda bych poděkovala všem respondentům, kteří mi věnovali svůj čas a dokázali se otevřít hovoru o tak intimním tématu jako je cesta víry a přijetí.

Obsah

Úvod.....	9
1. Úvod do queer teologie	10
1.1 Queer terminologie.....	10
1.2 Radikální láska	16
1.3 Definování queer teologie	17
2. Zpátky ke kořenům – Teologie osvobození	20
3. Význačná představitelka queer teologie Marcella Althaus-Reid	25
3.1 Marcella Althaus-Reid – Teologie osvobození a sexualita	25
4. Obraz Boží?	28
5. Identita člověka	36
6. Člověk jest bio-psycho-socio-spirituální bytostí, aneb kam se poděla tělesnost?	39
7. Ne/přijetí?	47
8. Kvalitativní výzkum	55
8.1 Výzkumná otázka	55
8.2 Sledování jedinci	56
8.3 Metoda.....	60
8.4 Místo.....	60
8.5 Technika	62
8.6 Způsob sběru dat	63
8.7 Reflexe žité zkušenosti výzkumnice s tématem výzkumu	67
8.8 Výsledky.....	72
8.8.1 Interpretace výzkumného rozhovoru s Hugem	73
8.8.2 Interpretace výzkumného rozhovoru s Ondřejem	90
8.8.3 Interpretace výzkumného rozhovoru s Ivou	103
9. Závěr.....	117
Seznam literatury	118
Internetové zdroje.....	121
Přílohy	122
Modlitba a písně vysvobození	122
Kvalitativní výzkumné rozhovory	129
Rozhovor s respondentem Hugem	129
Rozhovor s respondentem Ondřejem	163
Rozhovor s respondentkou Ivou.....	193

Úvod

Dovolím si začít poněkud provokativním citátem Pirjo Markkola: „Historie, která ignoruje ženy a minority je chudou reflexí našeho křesťanského dědictví.“¹ S tímto citátem se mohu ztotožnit a dávám mi chuť poukazovat na to, že v křesťanství a samotné teologii je prostor pro marginalizované tedy i pro ženy a minority. I z tohoto důvodu jsem se rozhodla zabývat se queer teologií a nejen teorií queer teologie. V této práci je zásadní složkou kvalitativní výzkum zabývající se cestou víry a přijetí queer duchovních. Pokusila jsem se tedy provázat žitou zkušenost queer duchovních třech největších českých církví s prvky a odpověďmi queer teologie a teologie osvobození. Dovolím si citovat teoložku Marcellu Althaus-Reid: „Co znamená teologie osvobození v jednadvacátém století: tj. teologie, která zahrnuje odhalení sexuálních ideologií v teologii, aniž by opustila svou urputnost ve prospěch sociální spravedlnosti a míru.“² Tato práce možná přinese odpovědi, ale věřím, že se s ní vynoří i další otázky. Otázky, které se týkají pravdy, autenticity, svobody a člověka jako bio-psycho-socio-spirituální bytosti.

¹Cambridge Histories Online © Cambridge University Press, 2008 s. 555

² ATHAUS-REID, Marcella. *Liberation Theology And Sexuality*. Ashgate Publishing, 2006. ISBN 0 7546 5080 4., s. 16.

1. Úvod do queer teologie

1.1 Queer terminologie

Tato kapitola se pokusí přiblížit význam slova „queer“ v několika různých souvislostech a osvětlit i některé další pojmy, kterým je třeba porozumět, než postoupíme k samotné teologii queer osvobození. Autor Cheng píše, že v posledních letech začal být termín „queer“ používán stále více i v akademickém prostředí – v různých teologických a biblických kontextech.³ Poukazuje to zřejmě na to, že toto téma vyžaduje oprávněnou pozornost. Patrick S. Cheng dále zmiňuje práce jako např. *Queer Theology: Rethinking the Western Body*, jež je kolekcí provokativních esejí psaných teology a teoložkami, kteří se snaží o vytvoření průsečíku teologie, sexuality a genderové identity. Další zmíněné dílo nese sebevědomý název *The Queer Bible Commentary* a přináší komentář každé biblické knihy křesťanské Bible od Genesis po Zjevení – psáno perspektivou těch, jejichž genderové a sexuální identity jsou marginalizované. Teolog Cheng píše, že slovo *queer*, které je klíčové v termínu queer teologie, můžeme nahlížet třemi různými způsoby. Prvním z nich je zastřešující termín, druhým je transgresivní akce a třetím mazání hranic. Od počátku devadesátých let dvacátého století, LGBT akademici (tím jsou myšleni ti akademici a akademičky, kteří sami sebe identifikují jako lesby, gay, bisexuální, transgender, intersex, tázající se nebo allies) rekultivují slovo „queer“ z jeho předchozích negativních konotací.⁴ Filosofka Judith Butler se vyjadřuje, že „výraz ‚queer‘ vyvstává jako interpelace, jež nastoluje otázku statusu síly a odporu, stability a proměnlivosti v rámci performativity“.⁵ Historicky byl termín „queer“ používán negativně. Například *Oxford English Dictionary Online* definuje „queer“ jako „podivný, zvláštní, výstřední“ a také jako „související s homosexuály nebo homosexualitou“. Patrick Cheng píše, že dle slovníku *OED Online* vedou stopy tohoto slova nejdál do roku 1513

³CHENG, Patrick S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. New York, NY: Seabury Books, 2011. ISBN 978-1-59627-132-6. s. 2.

⁴CHENG, Patrick S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. New York, NY: Seabury Books, 2011. ISBN 978-1-59627-132-6. s. 2.

⁵BUTLER, Judith. *Závažná těla: o materialitě a diskursivních mezích „pohlaví“*. Limes (Karolinum). Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3325-1., s. 296.

a spekulují, že toto slovo je odvozené od německého slova „quer“, což znamená „příčný, šikmý, křížem, v pravých úhlech, obstrukční“. Oxford English Dictionary tvrdí, že ačkoli bylo původně slovo „queer“ užíváno v pejorativním smyslu, od pozdních osmdesátých let dvacátého století bylo užíváno jako „neutrální či pozitivní termín“.⁶ S touto datací by nesouhlasila autorka Juno Dawson, která píše, že právě koncem 20. století bylo slovo „queer“ negativně spojováno s vlnou AIDS. „Něméně později, po pandemii AIDS, jsme si to vzali zpátky (první s tím začal spolek Queer Nation) jako výraz zastupující celé spektrum sexuality a genderu.“⁷

Queer jako zastřešující termín

Slova „queer“ lze užít jako zastřešujícího termínu, který odkazuje kolektivně k lesbám, gayům, bisexuálním lidem, transgender lidem, intersexuálním lidem, nebinárním, asexuálním nebo tázajícím se (po gender a/či sexuální identitě) a jedincům, kteří se identifikují nenormativní sexuální a/nebo genderovou identitou. „Queer“ je tedy synonymem akronymu LGBTQ+. Termín queer zahrnuje současně tzv. „allies“, jež sami sebe neidentifikují jako lesby, gaye, bisexuální, transgender, intersex, nebinární, asexuální nebo tázající, ale jsou solidární s queer ve smyslu hledání světa s větší mírou respektu s ohledem k sexuální a genderové identitě.⁸ Gallus připomíná, že „lidé hlásící se ke skupině LGBTQ+ tak právem odmítají tendenci společnosti mluvit o nich jako o „komunitě“. Uvedená zkratka pouze shromažďuje minoritní alternativní orientace, [...] je to zkratka formulovaná z perspektivy většinové společnosti, [...] Oni mezi sebou ovšem žádnou komunitu netvoří.“⁹

Mohlo by být nápomocné rozlišit koncepty sexuální a genderové identity a zároveň také rozlišit gender od genderové identity. Sexualita se týká způsobů, kterými jsou lidé přitahováni emocionálně a tělesně k opačnému pohlaví, stejnému pohlaví či oběma pohlavím. Ženy, které jsou primárně

⁶CHENG, Patrick S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. New York, NY: Seabury Books, 2011. ISBN 978-1-59627-132-6. s. 2.

⁷DAWSON, Juno. *Tahle kniha je teplá*. Přeložil Olga XAVEROVÁ. Yoli. Praha: Euromedia Group, 2022. ISBN 978-80-242-7892-6., s. 28–29.

⁸CHENG, Patrick S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. New York, NY: Seabury Books, 2011. ISBN 978-1-59627-132-6. s. 3.

⁹GALLUS, Petr. *Teologická antropologie*. 2024.

sexuálně přitahovány k jiným ženám jsou „lesby“, zatímco muži, kteří jsou primárně sexuálně přitahováni k jiným mužům jsou označováni „gay“. Lidé, kteří jsou sexuálně přitahováni k oběma pohlavím – ženám a mužům – jsou „bisexuální“. Juno Dawson se u bisexuality pozastavuje a píše, že nařknutí z toho, „že bisexuální lidé ‚lžou sami sobě‘ nebo že ‚jsou sobečtí‘ a/nebo ‚nenažraní‘, bolí“. Pansexuální jsou lidé, kteří jsou sexuálně přitahováni k ostatním bez ohledu na jejich pohlaví nebo sexualitu.¹⁰ Lidé, kteří jsou sexuálně přitahováni k opačnému pohlaví, jsou „straight“ nebo „heterosexuální“. Obecně lze říci, že lidé z LGBT minority preferují více termíny „lesba“, „gay“, a „bisexuální“ či zkráceně „bi“, „pansexuální“ či zkráceně „pan“ než klinický výraz „homosexuál“.¹¹

Teolog Petr Gallus představuje gender jako sociální konstrukt. Vysvětluje jako liché argumentování přirozeností a ukazuje to, jak se tzv. přirozenost posouvá v čase a je tím ve skutečnosti formovaná stále se proměňujícími společenskými souvislostmi. V kontextu přirozenosti udává příklad o perspektivě normativnosti, tedy: „Takto ovšem západní kultura došla postupně k tomu, že „normální“ je bílý heterosexuální muž, který je hlavou a živitelem rodiny, a má vedle sebe bílou heterosexuální ženu, jejímž posláním je být matkou a starat se o rodinu. To se za posledních zhruba sto let prokázalo jako neudržitelný sociální konstrukt (ona dnes již nechvalně proslulá *white male perspective*), který ponižuje ženy a vedl k rasismu, nacismu a kolonialismu.“¹² Tvorbu normativnosti pak přisuzuje institucím, které jsou voleny občankami a občany, neopomíná však zmínit i proměnlivost těchto institucí. Jeho slovy jsou tedy normy ustálené a typizované společenské konstrukce.¹³

Genderová identita se týká způsobů, jakými lidé sami sebe identifikují s respektem ke svým genderům, bez ohledu na pohlaví, které jim bylo přiděleno při narození. Lidé, kteří se identifikují s jiným genderem, než který jim byl

¹⁰DAWSON, Juno. *Tahle kniha je teplá*. Přeložil Olga XAVEROVÁ. Yoli. Praha: Euromedia Group, 2022. ISBN 978-80-242-7892-6., s. 27.

¹¹CHENG, Patrick S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. New York, NY: Seabury Books, 2011. ISBN 978-1-59627-132-6. s. 4.

¹²GALLUS, Petr. *Teologická antropologie*. 2024. V korespondenci s doc. Gallusem je tato citace rozvedená: „Nadřazenost bílé rasy samozřejmě vedla k rasismu, v nacismu to byla árijská rasa, koloniální zacházení vychází z téhož přesvědčení. Problémem se bílý normál stává v momentě, kdy se z toho vyvodí, že ten, kdo není bílý, není normální a není tolik člověkem jako my bílí. A k tomu v rasismu, nacismu i kolonialismu došlo.“

¹³GALLUS, Petr. *Teologická antropologie*. 2024.

přidělen při narození, jsou „transgender“. Takoví lidé mohou nebo nemusí absolvovat lékařskou péči (např. hormony či chirurgické zákroky) pro symbiózu jejich fyzických těl s genderovými identitami. Naopak lidé, kteří se identifikují s genderem, jež jim byl přiřazen při narození, se označují pojmem „cisgender“ nebo zkráceně „cis“. Konečně lidé, kteří jsou narozeni s nejednoznačnými genitáliemi nebo genitálií (platí pro obě pohlaví) jsou „intersex“. Teolog Cheng zmiňuje, že je významné odlišovat koncept genderové identity od sexuality.¹⁴

Queer jako transgresivní akce

V závislosti na zastřešujícím významu „queer“ se objevuje druhý význam tohoto slova. Patrick S. Cheng píše o záměrném znovuzískání slova „queer“ a zbavení ho jeho předchozích pouze negativních konotací. V posledních letech bylo slovo „queer“ používáno mnoha LGBTQ+ lidmi jako pozitivní označení, které s hrdostí zahrnuje vše překračující, nebo také oponující společenským normám, částečně s respektem k sexuální a genderové identitě. Toto použití je podobné jako znovuzískání slova „black“ africkými Američany během šedesátých let dvacátého století jakožto pozitivního pojmu hrdosti. Před touto dobou byly preferované termíny „colored“ nebo „negro“, jelikož „black“ neslo negativní konotace v rasovém kontextu.¹⁵

Dle Chenga použití slova „queer“ v pozitivním významu hrdosti LGBT lidí může být datováno do pozdních osmdesátých let dvacátého století. Oxfordský online slovník cituje článek z roku 1989, který popisuje LGBT minoritu jako „queer národ“, který je „rozhodně smíšený, multirasový a antikonzumní“.¹⁶ Roku 1990 byla založena radikální organizace Queer Nation s cílem bojovat proti anti-LGBT násilí a předsudkům prostřednictvím aktivismu a konfrontačních taktik. Queer Nation používala řadu sloganů jako např. „We’re

¹⁴CHENG, Patrick S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. New York, NY: Seabury Books, 2011. ISBN 978-1-59627-132-6. s. 4.

¹⁵CHENG, Patrick S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. New York, NY: Seabury Books, 2011. ISBN 978-1-59627-132-6. s. 5.

¹⁶CHENG, Patrick S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. New York, NY: Seabury Books, 2011. ISBN 978-1-59627-132-6. s. 5.

here, we're queer, get used to it!“ – přeloženo jako „Jsme tady, jsme queer, zvykejte si!“.¹⁷

V tomto duchu Robert Shore-Goss – otevřeně gay teolog (jeho jiná citová orientace přináší perspektivu vlastní zkušenosti, jež je akcentovaná teologiemi osvobození včetně černé, feministické i queer teologie) a duchovní Metropolitan Community Churches – popsal queer teologii jako zásadně transgresivní iniciativu ve své knize *Queering Christ: Beyond Jesus Acted Up*. Shore-Goss argumentoval tím, že transgrese by mohla být viděna jako centrální metafora queer teologie.¹⁸ Teolog Shore-Goss výraz „queer“ používá ve významu obrátit vzhůru nohama to, co je viděno jako normativní, zahrnující i „heteronormativní teologie“. Patrick S. Cheng připodobňuje tento význam slova „queer“ k funkci dvorního šaška a snaží se tím vyjádřit, že se jedná o postavení konvencí a autorit na hlavu. Píše, že to znamená nahlížení věcí v odlišném světle a znovuzískání hlasů a zdrojů pro ty, jež byli dříve ignorováni, utišení nebo vyřazeni. Na závěr zmiňuje, že se jedná o hrdé hlášení se ke světonázoru, pro který byli LGBT lidé historicky posmíváni, odsuzováni, bití, mučení a zabíjeni.¹⁹ Teolog Jan Zámečník ve studii *Andrew Linzey – křesťanský obhájce slabších* cituje Linzeyho zmínku, jež se vztahuje k hromadnému vraždění osob s jinou citovou orientací. „Během Třetí říše existovali křesťané, kteří protestovali proti zacházení se Židy, ale nedokázal jsem objevit ani *jednu* křesťanskou skupinu, která protestovala proti holocaustu homosexuálů.“²⁰

Queer jako mazání hranic

Třetí význam slova „queer“ je zakořeněný v akademickém oboru známém jako queer teorie, jenž vzniknul v počátcích devadesátých let dvacátého století

¹⁷CHENG, Patrick S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. New York, NY: Seabury Books, 2011. ISBN 978-1-59627-132-6. s. 5.

¹⁸CHENG, Patrick S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. New York, NY: Seabury Books, 2011. ISBN 978-1-59627-132-6. s. 5–6.

¹⁹CHENG, Patrick S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. New York, NY: Seabury Books, 2011. ISBN 978-1-59627-132-6. s. 6.

²⁰LINZEY, Andrew. *Teologie zvířat*. Přeložil Jan M. HELLER, přeložil Jan ZÁMEČNÍK. Praha: Stanislav Juhaňák – Triton, 2018. ISBN 978-80-7553-487-3., s. 267.

a je zavázán dílu zesnulého francouzského filosofa Michela Foucaulta.²¹ Queer teorie vznáší námitky a narušuje tradiční pojmy, které sexuální a genderovou identitu vnímají jen jako otázky vědeckých faktů, nebo jako pojmy, které lze redukovat na pevné binární kategorie, jako je „homosexuální“ vs. „heterosexuální“ nebo „žena“ vs. „muž“. Jako taková se třetí definice „queer“ týká mazání nebo dekonstruování hranic s respektem k těmto kategoriím sexuality a genderu.²² Jinými slovy queer teorie uvádí, že signifikantní tradiční kategorie sexuální a genderové identity jsou ve skutečnosti sociálními konstrukty. Fakt, že sexuality jsou tradičně redukovány na binární „homo“ vs. „hetero“, ignoruje mnohem komplikovanější pojmy, které poukazují na to, že se sexualita vyskytuje napříč spektrem. Existence bisexuálních lidí je výzvou pro straight lidi stejně tak jako pro lesby a gay muže, protože ohrožuje úhledné kategorie „homosexuality“ vs. „heterosexuality“.²³ Stejná analýza je aplikovatelná v případě genderové identity. Existence transgender, intersex a nebinárních lidí zpochybňuje tradiční binární kategorie genderu a pohlaví „žena“ vs. „muž“.²⁴

Teolog Gallus píše, že „ani pohlaví, ani gender není nic onticky ani tvořitelcky neměnného. Nejsou dány předem, stejně jako není dána či nalajnována předem naše identita. Bůh tvoří člověka tak, aby se člověk tvořil sám...“²⁵ Dále Gallus hovoří o možnostech, které jsou člověku dávány Hospodinem a člověk k nim má přístup ve svobodě a se schopností tvořit. Gallus zmiňuje, že se jedná o starý humanistický vhled do kreativity člověka a neusazené přirozenosti, kterou si má člověk sám za úkol dotvářet.²⁶

²¹CHENG, Patrick S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. New York, NY: Seabury Books, 2011. ISBN 978-1-59627-132-6. s. 6.

²²CHENG, Patrick S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. New York, NY: Seabury Books, 2011. ISBN 978-1-59627-132-6. s. 6.

²³CHENG, Patrick S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. New York, NY: Seabury Books, 2011. ISBN 978-1-59627-132-6. s. 7–8.

²⁴CHENG, Patrick S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. New York, NY: Seabury Books, 2011. ISBN 978-1-59627-132-6. s. 8.

²⁵GALLUS, Petr. *Teologická antropologie*. 2024.

²⁶GALLUS, Petr. *Teologická antropologie*. 2024.

1.2 Radikální láska

„Milování, milujme se navzájem, neboť láska je z Boha, a každý, kdo miluje, z Boha se narodil a Boha zná. Kdo nemiluje, nepoznal Boha, protože Bůh je láska,“²⁷ píše se v novozákonním textu. Teolog Cheng vychází ze základní premisy, že Bůh je láska – „láska tak extrémní, že je popisována superlativy jako *ploutus* (extrémní hojnost) a *huperperisseuo* (nadbytek). Není divu, že ti, kdo se navzájem hluboce milují, prošli hranicí mezi životem a smrtí.“²⁸ Patrick Cheng tvrdí, že radikální láska je láska tak extrémní, že ruší naše stávající hranice, ať už jsou to hranice, které nás oddělují od ostatních lidí, které nás oddělují od zažitých představ o sexualitě a genderové identitě, nebo které nás oddělují od Boha.²⁹ Dále vysvětluje, že spojení křesťanské teologie a queer teorie jsou si ve skutečnosti mnohem blíže, než by se mohlo zdát. Ústředním pojítkem obou těchto disciplín je dle jeho perspektivy radikální láska. Jak píše apoštol Jan o milujícím Bohu a lásce, jež z něj pramení: „Milování, jestliže Bůh nás tak miloval, i my se máme navzájem milovat. Boha nikdy nikdo neviděl, ale jestliže se milujeme navzájem, Bůh v nás zůstává a jeho láska v nás dosáhla svého cíle.“³⁰ Právě radikální láska leží ve středu obou oborů – křesťanské teologie a queer teorie. Cheng „rozvíjí trinitární chápání Boha jako toho, kdo sesílá radikální lásku (tradičně Bůh – Otec), kdo radikální lásku oživuje (tradičně Bůh – Syn) a kdo odkazuje k návratu radikální lásky (tradičně Bůh – Duch svatý).“³¹ „Radikální láska je jádrem křesťanské teologie, protože my křesťanstvo věříme v Boha, který prostřednictvím vtělení, života, smrti, vzkříšení a nanebevstoupení Ježíše Krista zrušil hranice mezi životem a smrtí,

²⁷Bible: český ekumenický překlad – Bible kralická: česká synoptická Bible (v rozsahu celého vydání Bible kralické z roku 1613). Přeložil Miloš BIČ, přeložil Josef Bohumil SOUČEK, přeložil Jindřich MÁNEK. Praha: Česká biblická společnost, 2008. ISBN 978-80-85810-86-8., 1. Janův 4, s. 7–8.

²⁸CHENG, Patrick S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. New York, NY: Seabury Books, 2011. ISBN 978-1-59627-132-6. s. 9.

²⁹CHENG, Patrick S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. New York, NY: Seabury Books, 2011. ISBN 978-1-59627-132-6. s. 10.

³⁰Bible: český ekumenický překlad – Bible kralická: česká synoptická Bible (v rozsahu celého vydání Bible kralické z roku 1613). Přeložil Miloš BIČ, přeložil Josef Bohumil SOUČEK, přeložil Jindřich MÁNEK. Praha: Česká biblická společnost, 2008. ISBN 978-80-85810-86-8., 1. Janův 4, s. 11–12.

³¹SIKER, Jeffrey S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. By Patrick S. Cheng. *Journal of the American Academy of Religion*. 2012, roč. 80, č. 1, s. 273.

časem a věčností a lidským a božským. Podobně je radikální láska také jádrem queer teorie, protože zpochybňuje naše stávající hranice s ohledem na sexualitu a genderovou identitu (například „gay“ vs. „heterosexuál“ nebo „muž“ vs. „žena“) jako sociální konstrukce, a nikoliv esencialistické či pevné koncepty.³² Slovy evangelisty Matouše Ježíš praví: „Pojďte ke mně, všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny, a já vám dám odpočinout.“³³ V těchto Ježíšových slovech není prostor pro exkluzivismus. Zváni jsou všichni – všichni bezvýhradně, hranice jsou v Kristu smazány. „Hřích je nově definován jako lidské odmítnutí radikální Boží lásky, odpor lidí k rozpuštění hranic a rozdílu. V tomto pohledu je hřích formou esencialismu, jež posiluje hranice, které udržují kategorie odděleně a samostatně. To zahrnuje hřích sexuálního a genderového esencialismu, stejně jako hřích spočívající v rozlišování v rase a sexualitě.“³⁴ V Ježíšově výroku pozvání: „Pojďte ke mně, všichni“³⁵ je obsažena každá bytost, a to s otevřeností ke všem identitám genderových či sexuálním atd. Cheng si představuje Ježíše Krista jako fyzické ztělesnění radikální lásky, kde je Ježíš „mimořádným překračovatelem hranic“.³⁶ Možná právě proto se queer teologie těší pozoruhodnému nárůstu popularity.³⁷

1.3 Definování queer teologie

Co lze hledat pod slovním spojením queer teologie? Zastává se marginalizovaných s pochopením a láskou? Ukazuje obraz milujícího

³²CHENG, Patrick S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. New York, NY: Seabury Books, 2011. ISBN 978-1-59627-132-6. s. 10.

³³Bible: český ekumenický překlad – Bible kralická: česká synoptická Bible (v rozsahu celého vydání Bible kralické z roku 1613). Přeložil Miloš BÍČ, přeložil Josef Bohumil SOUČEK, přeložil Jindřich MÁNEK. Praha: Česká biblická společnost, 2008. ISBN 978-80-85810-86-8., Matouš 11,28.

³⁴SIKER, Jeffrey S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. By Patrick S. Cheng. *Journal of the American Academy of Religion*. 2012, roč. 80, č. 1, s. 273.

³⁵Bible: český ekumenický překlad – Bible kralická: česká synoptická Bible (v rozsahu celého vydání Bible kralické z roku 1613). Přeložil Miloš BÍČ, přeložil Josef Bohumil SOUČEK, přeložil Jindřich MÁNEK. Praha: Česká biblická společnost, 2008. ISBN 978-80-85810-86-8., Matouš 11,28.

³⁶SIKER, Jeffrey S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. By Patrick S. Cheng. *Journal of the American Academy of Religion*. 2012, roč. 80, č. 1, s. 273.

³⁷CHENG, Patrick S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. New York, NY: Seabury Books, 2011. ISBN 978-1-59627-132-6. s. 10.

a přijímajícího Hospodina a všeobjímajícího lidského Ježíše? Teolog Cheng píše, že pokud se lze ke slovu „queer“ vztahovat třemi různými způsoby, queer teologie nabízí rovněž tři definice. První definicí queer teologie je promlouvání LGBTQ+ lidí o Bohu. Druhý ze směrů queer teologie „mluví o Bohu“ sebevědomým transgresivním způsobem, zejména pokud jde o zpochybňování společenských norem týkajících se sexuality a genderu. Třetí směr queer teologie se zabývá „promluvami o Bohu“, které zpochybňují a dekonstruuji esenciální binární kategorie sexuální a genderové identity.³⁸

Ve světle kolektivního nebo také zastřešujícího významu slova queer, je queer teologie chápána jako teologie, která je vytvářena queer lidmi, jež promlouvají o Bohu. Jinými slovy queer teologie je zkrácené znění termínu pro teologii, která je tvořena LGBTQ+ lidmi – pro LGBTQ+ lidi. Na místo zdlouhavé formulace „promluvy o Bohu od a pro lesby, gaye, bisexuální, pansexuální, nebinární, transgender, intersex, tázající stejně tak jako pro allies“ znovu a znovu, je možno použít výrazu „queer teologie“ jako zkráceného termínu.³⁹

Druhý význam se opírá o definování slova „queer“ jako transgresi. V tomto světle může být queer teologie rozuměna jako teologický přístup, který je sebevědomě transgresivní, zejména zpochybňováním společenských norem sexuality a genderu. Teolog Cheng píše, že tím pádem queer teologie označuje způsob teologie, který slovy *Magnificat* sráží mocné a pozvedá ponížené. Jedná se o teologii utlačovaných, která se snaží dát prostor jejich utišeným hlasům a skrytým perspektivám. Dále Patrick S. Cheng zmiňuje jeden ze směrů transgresivní queer teologie, který lze překládat také jako tzv. „nestydatou teologii“, u které je patrné, že se snaží provokovat. Cheng uvádí jako jednu autorku tohoto směru teoložku Marcellu Althaus-Reid, jež působila (do konce svých dní) na University of Edinburgh. Tato teoložka apeluje na teologickou transformaci, „jež by měla vyplynout ze svědectví života a uznání těla lidských bytostí, které byly v dějinách teologie a křesťanské církve odsunuty na periferii, umlčeny a nedoceny. Jedná se o ženy, domorodé obyvatelstvo, trans

³⁸CHENG, Patrick S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. New York, NY: Seabury Books, 2011. ISBN 978-1-59627-132-6. s. 9.

³⁹CHENG, Patrick S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. New York, NY: Seabury Books, 2011. ISBN 978-1-59627-132-6. s. 9.

a nebinární osoby, chudé, prostitující osoby, revolucionářskou mládež, HIV pozitivní osoby, jedince vymykající se heterosexuálnímu řádu či rasové hegemonii a neurodivergentní lidi. Jinými slovy, všechny osoby, které kdy byly považovány za neobvyklé, jelikož nezapadaly do rigidně-normativního a pravicově-cis-heteropatriarchálního způsobu života.⁴⁰ Teoložka Althaus-Reid svou queer teologií vyvolává dojem, že balancuje na hraně. V jedné ze svých knih pojmenovala např. jednu z kapitol „Pokleknout: deviantní teologové“ a podobně. Cheng se snaží M. Althaus-Reid obhajovat tím, že tvrdí, že právě forma šokování je možností, jak lidi vytrhnout z jejich hluboké nevěšmavosti a pomoci jim nahlédnout teologii z jiné perspektivy. Teolog Cheng vysvětluje, že transgresivní queer teologie se tedy od prorockého diskurzu liší tím, že je z hlediska metodologie sebevědomě transgresivní, zatímco prorocký diskurz zahrnuje mluvení jménem Božím a podřizování vlastní vůle vůli Boží (což může být samozřejmě také transgresivní čin).⁴¹

Třetí definice queer teologie, která vychází z vnímání slova queer jako smazávání hranic, je queer teologií, která je rozuměna jako způsob vytváření teologie, jenž je zakořeněný v queer teorii a tím kritizuje binární kategorie sexuální (homosexuál vs. heterosexuál) a genderové identity (žena vs. muž) jako společensky konstruované. Jinými slovy tento směr queer teologie prohlašuje, že klasická křesťanská teologie naléhavě požaduje zbavení se hranic esencialistických kategorií, a to nejen sexuální a genderové identity, ale také více fundamentálních hranic jako je život vs. smrt a božský vs. lidský.⁴² Patrick S. Cheng upozorňuje na nedávnou práci queer teoložky Elizabeth Stuart z University of Winchester zaměřující se na eschatologickou dimenzi svátostí (křtu a Večeře Páně) s perspektivou silně zakotvenou v queer teologii.⁴³

⁴⁰SANTOS MEZA, Anderson Fabian. Walking Indecently with Marcella Althaus-Reid: Doing Dissident and Liberative Theologies from the South. *Religions*. 2023, roč. 14, č. 2., s. 10.

⁴¹CHENG, Patrick S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. New York, NY: Seabury Books, 2011. ISBN 978-1-59627-132-6. s. 9–10.

⁴²CHENG, Patrick S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. New York, NY: Seabury Books, 2011. ISBN 978-1-59627-132-6. s. 10.

⁴³CHENG, Patrick S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. New York, NY: Seabury Books, 2011. ISBN 978-1-59627-132-6. s. 10.

2. Zpátky ke kořenům – Teologie osvobození

Teologie osvobození prošla svou první fází na počátku šedesátých let dvacátého století. Vztahovala se k otázce Latinské Ameriky, která se stala drasticky vykořisťovanou zeměplochou v důsledku kolonizace. Tehdejší latinskoameričtí teologové si byli vědomi toho, že právě její nedostatečný rozvoj je produktem činnosti vysoce rozvinutých zemí.⁴⁴ Teologie osvobození je převratnou teologickou disciplínou. Sousloví „teologická disciplína“ užívám záměrně, protože teologie osvobození vznesla nový ultimátní požadavek na teologie. „Teologie osvobození naproti tomu obnovuje funkci hermeneutického kruhu: výchozím bodem je konkrétní situace, z níž vyplývají aktuální otázky, a s těmito otázkami se pak teologie osvobození obrací na zjevení. Z takto zpovídaného zjevení poté vzejde odpověď, která osvětlí individuální a sociální situaci tazatele.“⁴⁵ Právě tento jedinečný přístup teologie osvobození umožňuje nahlížet sociální problematiku znovu a znovu teologicky aktuálně a je tedy živý i pro současnost a pro současné marginalizované. Teologie osvobození nachází stále svůj význam v krajině svého původu a má potenciál nahlížet své poslání i na každém jiném kontinentu (Tim Noble uvádí, že „recepce teologie osvobození v českém teologickém prostředí byla spíše skromná. Překlady prací teologů osvobození je málo.“⁴⁶) – původní proudy se zaměřovaly na chudé a tato problematika je žel stále relevantní. Mezi utlačované bychom měli ovšem řadit i další skupiny lidí, mezi které bez pochyb patří právě i queer minorita.

Teologie osvobození tím osvobozuje samotnou teologii od universalismu, což geniálně vystihuje název knihy jednoho peruánského teologa – „Osvobození teologie“.⁴⁷ Teologie by neměla sloužit jen teologii, nýbrž být

⁴⁴GIBELLINI, Rosino. *Teologické směry 20. století*. Studium (Karmelitánské nakladatelství). Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7195-177-3. s. 370.

⁴⁵GIBELLINI, Rosino. *Teologické směry 20. století*. Studium (Karmelitánské nakladatelství). Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7195-177-3. s. 374.

⁴⁶NOBLE, Tim. Teologie osvobození v době politických a církevních proměn. *Studia Theologica*. 2021, roč. 23, č. 3, s. 39.

⁴⁷GIBELLINI, Rosino. *Teologické směry 20. století*. Studium (Karmelitánské nakladatelství). Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7195-177-3. s. 375.

psána pro lidi tohoto fyzického světa, kteří se potýkají ve své každodennosti s naléhavostí vrženosti. Gutiérrez podotýká, že významná část současné teologie vychází z výzvy, která nám byla předložena nevěřícími. „Nevěřící zpochybňuje náš náboženský svět a požaduje od něho hlubokou očistu a obnovu... Na kontinentu jako je Latinská Amerika, však tato výzva nepřichází v prvé řadě od nevěřícího, nýbrž od nečlověka, tj. od chudého, vykořisťovaného, který je systematicky a zcela legálně připravován o své lidství a sotva ví, že je vůbec člověkem. Nečlověk nezpochybňuje především náš náboženský svět, nýbrž náš hospodářský, sociální, politický, a kulturní svět, a volá tak po revolučním přetvoření samotných základů odlidšťující společnosti. Otázka se tedy nebude týkat toho, jak se má hovořit o Bohu v dospělém světě, nýbrž jak se má zvěstovat Bůh jako Otec v nelidském světě. Jak se má nečlověku sdělit, že je syn Boží?“ Kdo je nečlověkem slovy jihoamerického teologa Gutiérreze víme, ale nestává se utlačovaným a např. v zemích, jako je Maďarsko a Polsko, systematicky a zcela legálně připravován o své lidství s naléhavou otázkou, zdali je člověkem právě queer jedinec? Jak máme sdělit nečlověku, že je dítětem Božím? Nejedná se jen o Polsko a Maďarsko, jedná se o plejádu mnoha států, kde queer lidé mají strach o svoje životy. (Země, které trestají páry jiné citové orientace smrtí: Afghánistán, Brunej, Írán, Jemen, Katar, Libye, Mauritanie, Pákistán, Pásmo Gazy, Saúdská Arábie, SAE, Somálsko (Somaliland), Súdán a některé části Nigérie, Somálska a Čečenská republika v Rusku.)⁴⁸ V současné době není místa, kde by queer lidé mohli žít zproštěni úzkostí – žijí ve světě heteronormativním – světě utvářeným paradigmatickým heteronormativity. Teologie osvobození se snaží upozorňovat na pouta, kterými jsou utlačovaní spoutáni, a závislost, ve které se ocitají. V této závislosti se stejně tak ocitají i queer lidé, o jejichž životech se mnohdy rozhoduje z nadřazeného normativního postoje.

Současně s teologií osvobození v Jižní Americe se v Evropě rozvíjela politická teologie. Tyto teologie ze sebe ale nevycházejí, naopak se proti sobě vymezují, jelikož rozdílný kontext, ve kterém byly psány, určil i jejich zaměření. Clodovis Boff v této souvislosti připomíná jeden ze strukturálních prvků teologie osvobození. Tedy, že „sociálně-analytické zprostředkování je nezbytné k pochopení skutečnosti, jíž je v případě vztahu mezi teorií a praxí

⁴⁸DAWSON, Juno. *Tahle kniha je teplá*. Přeložil Olga XAVEROVÁ. Yoli. Praha: Euromedia Group, 2022. ISBN 978-80-242-7892-6., s. 99.

sociální oblast. Dochází však k tomu, že je sociálně-analytické zprostředkování buď přehlíženo, nebo převzato nepřesným způsobem.⁴⁹ Teolog Jandejsek píše, že „Sobrino hovoří o tom, že když se po letech strávených na studiích ve Spojených státech a v Německu vrátil v roce 1974 zpět do Salvadoru, otevřel se mu svět chudých a zažil ‚probuzení ze spánku nelidskosti‘. Bolestně se probudil do světa, který pro něj předtím neexistoval, do světa chudých.“⁵⁰

„Teologismus‘ sociálně-analytické zprostředkování přehlíží a nahrazuje je teologií, již přiznává právo hovořit o všem, jako kdyby se teologie i bez zprostředkování věd mohla vyjadřovat ke všemu.“⁵¹ Clodovis Boff zde trefně poukazuje na možné zapouzdření teologie, které ji může ovšem ochuzovat o tak potřebný kontakt s člověkem a jeho žitým příběhem. Tuto námitku teologismů lze vztáhnout i na problematiku queer minority a otázek, které se nutně queer lidí týkají. Např. žehnání queer svazkům by mělo probíhat s notnou dávkou angažovanosti a vzhledem do gender teorie, a to i s ohledem na citlivý jazyk. Pokud nereflktujeme tyto základní poznatky, může to na queer člověku zanechávat dojem teologické povýšenosti s chybějícím projeveným zájmem o konkrétního člověka. Je třeba, aby se v teologii odrážel zájem o člověka – nikoliv o pojem člověka, ale o člověka, který interpretuje jednotlivá slova, vnímá je ve významových vazbách a asociuje je. Lze diferencovat, zdali hovoříme o lidech s jinou citovou orientací, či o lidech stejnopohlavních. Je třeba přistupovat ke krokům (včetně a především praktické) teologie se zodpovědností a zájmem o člověka, k němuž se teologie vztahuje. Gallus píše, že „naše sociální instituce, normy a zvyky jsou do značné míry spoluutvářeny jazykově, takže jazyk bývá často první instancí, která bývá chápána jako svazující, protože právě jazyk kodifikuje dosavadní normy a struktury, takže v něm do značné míry převládala patriarchální či maskuliní optika.“⁵²

⁴⁹GIBELLINI, Rosino. *Teologické směry 20. století*. Studium (Karmelitánské nakladatelství). Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7195-177-3. s. 381.

⁵⁰JANDEJSEK, Petr. *Christologie z pomezí: Jacques Dupuis, Roger Haight a Jon Sobrino*. Teologie (Karolinum). Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-4257-4., s. 126.

⁵¹GIBELLINI, Rosino. *Teologické směry 20. století*. Studium (Karmelitánské nakladatelství). Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7195-177-3. s. 381.

⁵²GALLUS, Petr. *Teologická antropologie*. 2024., s. 243–244.

Dalším stručným popisem teologie osvobození je tento: „Zavedla nový způsob, jak pěstovat teologii, totiž jako reflexi, která vychází z praxe a znovu směřuje k praxi.“⁵³ U teologie osvobození se viditelně zobrazuje motivace, proč je tvořena. Konstrukty teologie osvobození mají totiž jasný směr, který je namířen k praktické odpovědi na otázku, kterou vznáší konkrétní sociální problém. „Solidarita s dnešním člověkem se stává solidaritou s chudými. Církev, která tuto solidaritu žije, je církev chudých, a teologie, která svou reflexí tuto cestu a tento proces doprovází, je teologie osvobození.“⁵⁴ Tento výrok byl aktuální pro Latinskou Ameriku pokoncilní, tedy šedesátá a sedmdesátá léta dvacátého století. Církev osvobození razí heslo solidarity s marginalizovanými, kterými jsou v tamním kontextu té doby chudí. Ve dvacátých letech dvacátého prvního století jsou těmi, pro které by měla církev hledat ve svém středu solidaritu také queer lidé. Queer lidé, kteří byli a jsou stále stigmatizováni – a nemělo by se zapomínat ani na to, že společně s Židy a Romy prožili zhýralou a devastující zkušenost šoa. „Růžovým trojúhelníkem označovali nacisté v koncentračních táborech muže, kteří tam byli deportováni za porušení § 175 trestajícího homosexuální styk.“⁵⁵

Jakou svobodu může prožívat jedinec, který si je vědom historického trýznění a potupy, která byla páchána na lidech stejné identity? Holocaust, který byl pro queer lidi významnou hrozbou, nebyl posledním zářezem do cti queer lidí. Socialistický režim neheterosexualitu vnímal právně jako trestnou – ilegální. Queer lidé byli nuceni se skrývat, potlačovat a lhát, aby se vyhnuli veřejnému ponížení v podobě věznění za vlastní identitu. Není to tak dlouho, co žijeme ve svobodné zemi, většina naší české populace má stále v paměti tuto režimní dobu, jež internalizovala homofobii. V knize *Byli jsme tu vždycky* zaznívá zmínka o tzv. růžových seznamech, „které si vedla StB, aby mohla případně někoho vydírat na základě veřejného prozrazení jeho sexuality

⁵³GIBELLINI, Rosino. *Teologické směry 20. století*. Studium (Karmelitánské nakladatelství). Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7195-177-3. s. 382.

⁵⁴GIBELLINI, Rosino. *Teologické směry 20. století*. Studium (Karmelitánské nakladatelství). Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7195-177-3., s. 389.

⁵⁵TITLACH, Filip. *Byli jsme tu vždycky*. Edice N. Praha: N media, 2022. ISBN 978-80-88433-07-1., s. 153.

a přimět ho např. ke spolupráci“.⁵⁶ Součástí praktik socialistického režimu byly také averzní terapie, které fungovaly na principu, že je současně s „nežádoucím podnětem“ vyvolána nepříjemná reakce.⁵⁷

„Svoboda, která je nejvyšším vrcholem ducha, je přesto jak ve svém dosahování, tak ve svém vykonávání v každém ohledu podmíněná. Bylo velkým nedostatkem, že se o ní pojednávalo jako o ryze duchovní skutečnosti. Existuje pouze tehdy, je-li inkarnována ve dvojitým ohledu: v individuu, v němž je podrobena danostem těla, a ve společnosti, v níž se šíří pouze v rámci a prostřednictvím hospodářských, technických a kulturních daností. Svoboda tedy vzejde z celkového osvobození člověka, takže evangelizaci uskutečňující se ve svobodě víry nelze oddělit od lidského pokroku.“⁵⁸

⁵⁶TITLBACH, Filip. *Byli jsme tu vždycky*. Edice N. Praha: N media, 2022. ISBN 978-80-88433-07-1., s. 114.

⁵⁷TITLBACH, Filip. *Byli jsme tu vždycky*. Edice N. Praha: N media, 2022. ISBN 978-80-88433-07-1., s. 114.

⁵⁸GIBELLINI, Rosino. *Teologické směry 20. století*. Studium (Karmelitánské nakladatelství). Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7195-177-3., s. 399.

3. Význačná představitelka queer teologie Marcella Althaus-Reid

Význačná queer a feministická teoložka Marcella Althaus-Reid se narodila v Jižní Americe, konkrétně v Argentině, roku 1952. Teologii studovala u předních teologů osvobození, kteří ji formovali. Marcella Althaus-Reid se zabývala i sociální problematikou chudinských čtvrtí, kde úspěšně pracovala na komunitních projektech. Tyto projekty byly natolik zdařilé a inspirativní, že dostala příležitost je uskutečnit v Evropě, konkrétně ve skotském Edinburghu. Marcella Althaus-Reid se zabývala teologií osvobození, feministickou a queer teologií. Je řazena do kategorie transgresivních teoložek queer teologie, tudíž se nebála se pohybovat na hraně provokativnosti. Její dílo může zaujmout nejen provokací, ale i fundovaností, která vychází snad právě i z kontinuity, která je v něm obsažena.

3.1 Marcella Althaus-Reid – Teologie osvobození a sexualita

Jak již bylo zmíněno, Marcella Althaus-Reid se narodila a žila v Latinské Americe a prožívala přítomně vliv teologie osvobození. Byla obklopena teologií osvobození na každém kroku – v církvi i na akademické půdě teologii osvobození nebylo možné uniknout. Evropskému čtenáři se může jevit teologie osvobození přátelsky a aplikovatelně pro další sociálně utlačované skupiny. Teoložka Althaus-Reid popisuje ve své knize *Liberation Theology And Sexuality* (z roku 2006) zapálení, se kterým se odehrávala praxe teologie osvobození. Toto zaměření se na osvobození chudých a nastolení Božího království na zemi bylo natolik silné, že feministická teologie osvobození byla pomyslně strčena do kouta, a to s odůvodněním, že síly by se neměly rozměňovat a veškeré úsilí by se mělo soustředit tímto jedním směrem. Dokonce se hovořilo o feministické teologii ve spojitosti problematiky privilegovaných bílých žen Evropy, tudíž se feministická teologie osvobození v Latinské Americe odehrávala pouze komunitním způsobem, který umocňoval teologii osvobození, nikoliv individualisticky.⁵⁹

⁵⁹ALTHAUS-REID, Marcella. *Liberation Theology and Sexuality*. Ashgate Publishing, 2006. ISBN 0 7546 5080 4., s. 13.

Teoložka Althaus-Reid dále připomíná podstatné téma *mariolatrie*, tedy přílišné úcty k Marii, kterou je Jižní Amerika minimálně na některých místech prodchnuta. Marcella Althaus-Reid vyzdvihuje feministické teoložky osvobození jako ty, které se postaraly o pokračování kontinuity teologie osvobození, ale zároveň uvádí kritiku, která artikuluje nedostatečnou akcentaci sexuality – Althaus-Reid to připisuje právě teologické mariologii, která ač mohla být kvalitně utvářena, osvobození od patriarchální a heteronormativní nadvlády neumožnila.⁶⁰

Althaus-Reid upozorňuje na to, že jihoamerickým teologům osvobození unikl potenciál, když se zaměřovali na utlačované „pouze“ chudobou. „Zdá se tedy, že tito teologové měli projekt osvobození, v němž nehegemonická sexualita neměla místo. Ačkoli na lidových karnevalech latinskoamerické chudiny, o nichž osvoboditelé tolik mluvili, byly vždy vidět disruptivní postavy – queer osoby a transvestité – Althaus-Reid trvá na tom, že v latinskoamerické teologii osvobození vládlo tváří v tvář takovým životním zkušenostem mlčení.“⁶¹ Zajímavé je, že teologie osvobození nedokázala rozpoznat něco, co mají queer lidé a revolucionáři společného, a to odpor vůči produktům historických naturalizačních procesů, jako je sexuální a třídní rozdělení.⁶² Nejen že praxe solidarity mohla být rozšířena a podpořena queer lidmi, ale zároveň by nebyli připraveni o křesťanskou spiritualitu. Marcella Althaus-Reid dále hovoří o významné práci brazilských teologů osvobození transgresivnějšího přístupu – má na mysli Jaci Maraschina a Rubema Alvese v sedmdesátých letech dvacátého století. Oba z nich jsou mimo jiné i básníky. Teoložka Althaus-Reid píše, že oba z nich se nezaměřovali na teologii ghetta, ale jejich pozornost se upírala směrem k teologii tělesnosti. Pro Alvese to znamenalo výzvu proroka jako toho, který ohlašuje nový svět tím, že si ho odvážně představuje. Althaus-Reid píše, že ani jeden z nich nebyl queer teologem, ale oba dva překračovali hranice latinskoamerické heterosexuální teologie.⁶³ Teoložka Althaus-Reid

⁶⁰ALTHAUS-REID, Marcella. *Liberation Theology And Sexuality*. Ashgate Publishing, 2006. ISBN 0 7546 5080 4., s. 14.

⁶¹SANTOS MEZA, Anderson Fabian. Walking Indecently with Marcella Althaus-Reid: Doing Dissident and Liberative Theologies from the South. *Religions*. 2023, roč. 14, č. 2., s. 17.

⁶²ALTHAUS-REID, Marcella. *Liberation Theology And Sexuality*. Ashgate Publishing, 2006. ISBN 0 7546 5080 4., s. 14.

⁶³ALTHAUS-REID, Marcella. *Liberation Theology And Sexuality*. Ashgate Publishing, 2006. ISBN 0 7546 5080 4., s. 15.

ukázala, „že je možné a naléhavě nutné, aby latinskoamerické teologie rozvrátily cis-heteronormativní diktát dominantních společností a náboženských denominací, ale také, že je nutné se odpoutat od koloniálních narativů, které o globálním Jihu hovoří pouze z perspektivy globálního Severu.“⁶⁴

⁶⁴SANTOS MEZA, Anderson Fabian. Walking Indecently with Marcella Althaus-Reid: Doing Dissident and Liberative Theologies from the South. *Religions*. 2023, roč. 14, č. 2., s. 12.

4. Obraz Boží?

Tato kapitola reprezentuje první z kapitol, jež se svým obsahovým zaměřením vztahuje k výzkumné části této diplomové práce. Obraz Boží je problematikou, která se významně ukrývá v hlubinných výzkumných rozhovorech s respondentstvem. Obraz Boží, který respondenti a respondentka nahlízejí, určuje jejich vztahování se k Hospodinu a současně i cestu jejich přijetí sebe samých a cestu jejich víry.

Obraz Boží, ke kterému se člověk vztahuje, je určujícím pro utváření vztahování se člověka k sobě samému, lidem, hodnocení sebe sama i jiných, přijetí sebe samého či zahrnutí se v sebelyncování.⁶⁵ Venezuelský teolog osvobození Otto Maduro blahořečí v článku „Once Again Liberating Theology? Towards a Latin American Liberation Theological Self-Criticism“ (z roku 2006) přínos feministických teologií. Prohlašuje, že by měla „konvenční“ teologie konečně prozívat a vidět potřebnost feministické teologie – integrovat ji aktivně do svých nosných konceptů. Maduro se zabývá tím, jak je feministickou perspektivou představován Bůh. „Feministické teologie vnímají božství: jako méně vnější, přednostní, nadřazené, oddělené a odlišné od lidských životů; jako méně všemocné, vševědoucí, všudypřítomné a trestající – jako zranitelnější, citlivější, starostlivější a jemnější božství. Méně Dia a více Sofie.“⁶⁶ Důraz není kladen na autoritu Boží. Jedná se spíše o vztahovost než akcent na hierarchii mezi Bohem a člověkem. Vztah, který je stavěn na vzájemném zájmu – nikoliv s důrazem na poníženou podřízenost. Při znázornění fyzického gesta by se nemuselo jednat o pokleknutí v prachu se skloněnou tváří k zemi, nýbrž o oboustranné gesto otevřené náruče a vzájemného obejmutí. Nikoliv závislé jednání, nýbrž vzájemné vztahování se. „Způsob vidění božství, který umožňuje přijímavější, láskyplnější, pozitivnější a optimističtější pohled na lidstvo; vnímat ho méně jako padlé, prokleté, hříšné – a více jako zranitelné, interdependentní a potřebující uzdravující lásku.“⁶⁷

⁶⁵FRIELINGS DORF, Karl. *Falešné představy o Bohu: jejich vznik, odhalení a překonání*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. ISBN 80-85527-94-4. s. 91.

⁶⁶ALTHAUS-REID, Marcella. *Liberation Theology And Sexuality*. Ashgate Publishing, 2006. ISBN 0 7546 5080 4., s. 26.

⁶⁷ALTHAUS-REID, Marcella. *Liberation Theology And Sexuality*. Ashgate Publishing, 2006. ISBN 0 7546 5080 4., s. 26.

V knize *Falešné představy o Bohu, jejich vznik, odhalení a překonání* vysvětluje autor Karl Frielingsdorf, že jeden ze stimulů vytvoření této publikace vzešel především z toho, že se ve své praxi potkával s mnoha lidmi, u kterých pozoroval, „jak nevědomé, falešné představy o Bohu lidi omezují, dotírají na ně, nahánějí jim strach a dokážou je dohnat až na hranici sebezničení.“⁶⁸ Frielingsdorf píše, že je fascinující, jak výraznou moc tyto představy mají nad těmito lidskými životy, i přestože se jedná o lidi, kteří se vnímají jako křesťanky a křesťané a očekávají tedy spásu. Spása, která je přece darem milosti, což by mělo vypovídat o milujícím a přijímajícím Bohu. I přes to popisuje Frielingsdorf několik variant vztahování se k Hospodinu, které spatřuje nezdravými. Mezi nejdůležitější demonizující představy o Bohu řadí tyto: trestající Bůh – soudce, démonický – Bůh smrti, Bůh – účetní a Bůh zákona a v poslední kategorii představuje autor přetěžujícího Boha výkonu jako pokušitele naší doby.⁶⁹

Althaus-Reid v knize *The Queer God* hovoří také o tom, že pokud se Hospodin projevuje v dějinách lidstva, zejména v dějinných událostech osvobození, pak musíme Boží tvář hledat v láskyplných vztazích za zdmi decentní teologie a v blízkosti Druhých coby chudých a vyloučených.⁷⁰ Píše provokativně, že musíme hledat i za hranicemi tzv. decentní teologie, čímž má zřejmě na mysli konvenční teologii, která není kontextuální, nezahrnuje vždy tělesnost a účelně netematizuje sexualitu. Boží obraz, o kterém píše, by bylo možné pojmenovat jako Bůh – Osvoboditel. Hospodin, který přichází v pravdě, je v představě teoložky Althaus-Reid natolik osvobozený od hodnocení a kategorizování lidí, že by byl možná unavený tím, že ho „hegemonní sexuální systémy v teologii tlačí na okraj, a tak vytváří Boží útočiště na druhé straně. Naším úkolem a radostí je najít nebo jednoduše rozpoznat Boha sedícího mezi námi, kdykoli, v jakémkoli gay baru nebo v domě kamarádky z tábora, která si vyzdobí svůj obývací pokoj jako kapli a nenechává svůj růženec doma, když jde

⁶⁸FRIELINGSDORF, Karl. *Falešné představy o Bohu: jejich vznik, odhalení a překonání*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. ISBN 80-85527-94-4. s. 3.

⁶⁹FRIELINGSDORF, Karl. *Falešné představy o Bohu: jejich vznik, odhalení a překonání*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. ISBN 80-85527-94-4. s. 87.

⁷⁰ALTHAUS-REID, Marcella. *The Queer God*. London: Routledge, 2003. ISBN 0-203-33145-1. s. 3–4.

do salsa baru.⁷¹ Boží obraz, o kterém hovoří Althaus-Reid, je přijímající. Bohu, jak ho představuje Althaus-Reid, zřejmě není blízké vyčleňování a posuzování, a tak se uchyluje právě k tzv. Druhým než k těm, kteří pro svou představu o správnosti zavrhli nebo zapomněli na ty tzv. Druhé. Jedná se o Boží obraz, ve kterém je Bůh vykreslen jako chápající a laskavý. Bůh, který nepohrdá žádným prostředím a je ochoten promlouvat bez pohoršení např. v gay baru. Není tedy Bohem, který by byl ochoten promlouvat jen v opulentních zlatem oplývajících chrámech, nýbrž je to obraz Boha, který se neštítí a nepohrdá. Bůh, který se projevuje svou velkorysostí, nadhledem a svobodným duchem.

Frielingsdorf vyvažuje démonické představy o Hospodinu nabídnutím pozitivně léčivých představ o Bohu, mezi které náleží následující: Bůh, který stvořil každého člověka jako svůj obraz a dává mu život v plnosti – skrze tento Boží obraz je člověku dáována důstojnost a cena. Tato představa o Bohu přispívá k přijetí sebe samé či samého skrze utvrzení v tom, že je člověk utvořen přesně tak, jak je s jeho slabostmi i schopnostmi a příležitostmi Božím záměrem. Boží přitakání člověku přináší základní a tolik potřebnou důvěru, jež může mít zásadní vliv na sebehodnocení lidské bytosti. Žalm 139 je biblickým textem, ve kterém lze spatřovat obraz Boží, ve kterém Bůh stvořil každého člověka jako svůj obraz a dává mu život v plnosti.

Žalm 139

„Pro předního zpěváka. Žalm Davidův. Hospodine, zkoumáš mě a znáš mě. Víš o mně, ať sedím nebo vstanu, zdálky je ti jasné, co chci dělat. Sleduješ mou stezku i místo, kde ležím, všechny moje cesty jsou ti známy. Ještě nemám slovo na jazyku, a ty, Hospodine, víš už všechno. Sevřel jsi mě zezadu i zředu, svou dlaň jsi položil na mě. Nad mé chápání jsou tyto divy, jsou nedostupné, nestačím na to. Kam odejdu před tvým duchem, kam uprchnu před tvou tváří? Zamírím-li k nebi, jsi tam, a když si ustelu v podsvětí, také tam budeš. I kdybych vzlétl na křídlech jitřní záře, chtěl přebývat při nejzazším moři, tvoje ruka mě tam doprovodí, tvá pravice se mě chopí. Kdybych řekl: Snad mě přikryje tma, i noc kolem mne se stane světlem. Žádná tma pro tebe není temná: noc jako den svítí, temnota je jako světlo.

⁷¹ALTHAUS-REID, Marcella. *The Queer God*. London: Routledge, 2003. ISBN 0-203-33145-1.s. 4.

Tys to byl, kdo utvořil mé ledví, v životě mé matky jsi mě utkal. Tobě vzdávám chválu za činy, jež budí bázeň: podivuhodně jsem utvořen, obdivuhodné jsou tvé skutky, toho jsem si plně vědom. Tobě nezůstala skryta jediná z mých kostí, když jsem byl v skrytosti tvořen a hněten v nejhlubších útrokách země. Tvé oči mě viděly v zárodku, všechno bylo zapsáno v tvé knize: dny tak, jak se vytvářely, dřív, než jediný z nich nastal. Jak si vážím divů, které konáš, Bože! Nesmírný je jejich počet, sčítl bych je, ale je jich víc než písku. Sotva procitnu, jsem s tebou. Kéž bys, Bože, skolil svévolníka. Pryč ode mne, vy, kdo proléváte krev! Dovolávají se tě při svých pletichách, zneužívají tvé jméno tvoji protivníci. Nemám nenávidět, Hospodine, ty, kdo nenávidí tebe? S odporem pohlížet na ty, kdo se proti tobě zvedli? Nenávidím je, rozhodně nenávidím, jsou to také moji nepřátelé. Bože, zkoumej mě, ty znáš mé srdce, zkoušej mě, ty znáš můj neklid, hled', zda jsem nesešel na cestu trápení, a po cestě věčnosti mě ved'!“⁷²

Dalším obrazem je Bůh, který jako dobrý Pastýř doprovází a chrání život člověka. Tento obraz má dle Frielingsdorfa značný význam pro lidi, kteří se ve svých klíčových zkušenostech cítili „odkopnuté“, „zavržené“ či „zneužitě“. Tento obraz Boží představuje Hospodina, který dává lidské bytosti životní smysl a směr. Pastýř také jako průvodce životem, který dopřává člověku radost a život v plnosti, neopouští ho v náročných situacích a směřování vede k dobrému konci. Pokud se má tato pastýřská představa Hospodina vyrovnat s rolí Boha jako soudce – interpretuje ji ve světle Boha, který zjednává člověku právo.⁷³

Žalm 23 je spojován právě s představou Božího obrazu, jakožto Hospodina Pastýře. Z tohoto žalmu lze vyčíst štědrost a láskyplnost, jež nabízí Pastýř a s ním spojenou velkou vděčnost a spokojenost člověka.

⁷²Bible: český ekumenický překlad – Bible kralická: česká synoptická Bible (v rozsahu celého vydání Bible kralické z roku 1613). Přeložil Miloš BIČ, přeložil Josef Bohumil SOUČEK, přeložil Jindřich MÁNEK. Praha: Česká biblická společnost, 2008. ISBN 978-80-85810-86-8., Ž 139.

⁷³FRIELINGSDORF, Karl. *Falešné představy o Bohu: jejich vznik, odhalení a překonání*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. ISBN 80-85527-94-4. s. 140.

Žalm 23

„Žalm Davidův. Hospodin je můj pastýř, nebudu mít nedostatek. Dopřává mi odpočívát na travnatých nivách, vodí mě na klidná místa u vod, naživu mě udržuje, stezkou spravedlnosti mě vede pro své jméno. I když půjdu roklí šeré smrti, nebudu se bát ničeho zlého, vždyť se mnou jsi ty. Tvoje berla a tvá hůl mě potěšují. Prostíráš mi stůl před zraky protivníků, hlavu mi olejem potíráš, kalich mi po okraj plníš. Ano, dobrota a milosrdenství provázet mě budou všemi dny mého žití. Do Hospodinova domu se budu vracet do nejdelších časů.“⁷⁴

V neposlední řadě je nabídnut obraz Boží, v jehož liniích je Bůh, který se jako „mateřský“ Otec stará o lidi. Autor vysvětluje, že tato léčivá představa může být podstatnou pro lidi, jež prožili negativní zkušenost s otcem a ztotožňují jí s Bohem Otcem. Dobrý Bůh Otec nenabízí despotismus a tyranství, ale upřímnou starostlivost o člověka. Slovo otec v tomto kontextu neznamena opozitum slova matka, jelikož se vychází ke vztahu mezi Bohem a dětmi Božími. „Bůh je pro nás otec a matka a více než to, tedy také otec s mateřskými rysy.“⁷⁵ Reflektování těchto mateřských rysů se může jevit esencialistickým postojem autora, protože za nimi lze hledat významy jako ochraňující, starající se nebo pečující. Boží milosrdenství je v tomto obraze zdůrazněno a velice dobře znázorněno v podobenství o marnotratném synu, kdy syn dostává svobodu od svého otce, a přestože promarní dědictví, o které si řekl, tak otec ho přijímá s otevřenou náručí a raduje se z jeho návratu. Otec nezahrnuje syna ani náznakem výčitky, na místo toho je marnotratný syn zalit bezpodmínečnou láskou. Obraz Boží jakožto Otec (či rodič – matka), který odpouští a přeje člověku svobodu a naplnění.

⁷⁴Bible: český ekumenický překlad – Bible kralická: česká synoptická Bible (v rozsahu celého vydání Bible kralické z roku 1613). Přeložil Miloš BIČ, přeložil Josef Bohumil SOUČEK, přeložil Jindřich MÁNEK. Praha: Česká biblická společnost, 2008. ISBN 978-80-85810-86-8., Ž 23.

⁷⁵FRIELINGS DORF, Karl. *Falešné představy o Bohu: jejich vznik, odhalení a překonání*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. ISBN 80-85527-94-4. s. 141.

Podobenství o marnotratném synu

„Řekl také: „Jeden člověk měl dva syny. Ten mladší řekl otci: ‚Otče, dej mi díl majetku, který na mne připadá.‘ On jim rozdělil své jmění. Po nemnoha dnech mladší syn všechno zpeněžil, odešel do daleké země a tam rozmařilým životem svůj majetek rozházel. A když už všechno utratil, nastal v té zemi veliký hlad a on začal mít nouzi. Šel a uchýtil se u jednoho občana té země; ten ho poslal na pole pást vepře. A byl by si chtěl naplnit žaludek slupkami, které žrali vepři, ale ani ty nedostával. Tu šel do sebe a řekl: ‚Jak mnoho nádeníků u mého otce má chleba nazbyt, a já tu hynu hladem! Vstanu, půjdu k svému otci a řeknu mu: Otče, zhřešil jsem proti nebi i vůči tobě. Nejsem už hoden nazývat se tvým synem; přijmi mne jako jednoho ze svých nádeníků.‘ I vstal a šel k svému otci. Když ještě byl daleko, otec ho spatřil a hnout lítostí běžel k němu, objal ho a polibil. Syn mu řekl: ‚Otče, zhřešil jsem proti nebi i vůči tobě. Nejsem už hoden nazývat se tvým synem.‘ Ale otec rozkázal svým služebníkům: ‚Přineste ihned nejlepší oděv a oblečte ho; dejte mu na ruku prsten a obuv na nohy. Přiveďte vykrmené tele, zabijte je, hodujme a buďme veselí, protože tento můj syn byl mrtev, a zase žije, ztratil se, a je nalezen.‘ A začali se veselit. Starší syn byl právě na poli. Když se vracel a byl už blízko domu, uslyšel hudbu a tanec. Zavolal si jednoho ze služebníků a ptal se ho, co to má znamenat. On mu odpověděl: ‚Vrátil se tvůj bratr, a tvůj otec dal zabít vykrmené tele, že ho zase má doma živého a zdravého.‘ I rozhněval se a nechtěl jít dovnitř. Otec vyšel a domlouval mu. Ale on mu odpověděl: ‚Tolik let už ti sloužím a nikdy jsem neporušil žádný tvůj příkaz; a mně jsi nikdy nedal ani kůzle, abych se poveselil se svými přáteli. Ale když přišel tenhle tvůj syn, který s děvkami prohýřil tvé jmění, dal jsi pro něho zabít vykrmené tele.‘ On mu řekl: ‚Synu, ty jsi stále se mnou a všechno, co mám, je tvé. Ale máme proč se veselit a radovat, poněvadž tento tvůj bratr byl mrtev, a zase žije, ztratil se, a je nalezen.‘“⁷⁶

⁷⁶Bible: český ekumenický překlad – Bible kralická: česká synoptická Bible (v rozsahu celého vydání Bible kralické z roku 1613). Přeložil Miloš BÍČ, přeložil Josef Bohumil SOUČEK, přeložil Jindřich MÁNEK. Praha: Česká biblická společnost, 2008. ISBN 978-80-85810-86-8., Lk 15,11-32.

Poslední z výčtu léčivých představ o Bohu, je také Bůh, který s člověkem trpí a svým utrpením a smrtí ho osvobodil k životu. Tento Boží obraz byl významným pro ty, kteří těžko nacházeli pokoj ve své minulosti. V tomto obrazu Božím se setkali se soucítěním Ježíšovým. S narůstající důvěrou v tento obraz Boží účastníci výzkumu postupem času prohlubovali svoji důvěru a byli schopni se svěřit se svými bolestmi a zraněními. Strasti tak nemusí být popírány a zároveň není nutné v nich trvale přebývat vzhledem k eschatologické naději, která je v Ježíši.⁷⁷

Žalm Lotti Brunové (podle žalmu 30)

*„Dívám se zpátky
na stopu svého života,
sleduji jeho výstupy a pády,
zákruty a křížovatky,
prodlévám u lidí a událostí,
které mě utvářely.
Jak jsem se zde octla?
Kdo mi dal odvahu a sílu
všechno opustit, odvážit se nového,
překonat těžkosti,
v poušti hledat vodu
a ve tmě doufat ve světlo?
Jsi to ty, můj Bože,
kdo mě povolal k životu.
Jsi to ty, kdo mě vedl a posiloval.
Uslyšels mé volání
a vyvedls mě z hlubiny.
Na okamžik ukryls tvář,
jako bys na mě zapomněl,
nechals mě v temnotě samotnou.
Po každé noci úzkosti
však přišlo ráno s novým zaslíbením,
a tys mi daroval nový život.*

⁷⁷FRIELINGS DORF, Karl. *Falešné představy o Bohu: jejich vznik, odhalení a překonání*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. ISBN 80-85527-94-4. s. 142.

*Vím teď:
Tvá dobrota je vždycky se mnou,
doprovázíš mě po celý život.
Proto ti děkuji, můj Bože,
z celého srdce
a ze vší své síly.
Amen. “*

V tomto textu Lotti Brunové je přiznané utrpení a úzkost, kterou musela či v přítomném čase musí prožívat, ale ve víře nalézá zaslíbení, nalézá potřebnou naději.

Tyto pozitivní představy o Bohu byly pro zúčastněné Frielingsdorfa výzkumu obzvláště nápomocné a léčivé na jejich cestě k usmíření se s životem.⁷⁸

⁷⁸FRIELINGSDORF, Karl. *Falešné představy o Bohu: jejich vznik, odhalení a překonání*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. ISBN 80-85527-94-4. s. 140.

5. Identita člověka

Z čeho je tvořena lidská identita? Tak by mohla znít první otázka této kapitoly, nebo snad s ohledem na lidské hodnoty: Co pro člověka znamená jeho identita? Co to znamená žít v souladu s vlastní identitou? Lze žít v nesouladu s vlastní identitou, a pokud ano – co to přináší? Lidskou identitu lze spatřovat jako jedinečnou, a snad i proto píše tuzemský teolog Gallus, že „neexistuje žádný člověk obecně, ani žádná lidská přirozenost jako ontologická kategorie.“⁷⁹ Tento Gallusův výrok je varováním před deklarováním věčných pravd a popisů o člověku. Je možné spatřovat v této Gallusově perspektivě odraz teologie osvobození, a to i feministické teologie osvobození s důrazem na lidskou žitou zkušenost, což dokládá i výrok o konkrétní zasazenosti člověka do jeho specifických souvislostí. „Člověk je vždy člověkem v konkrétní – a tím vždy partikulární – perspektivě. Člověk se rodí jako člověk na určitém místě, v určitém čase, určitým lidem, do určité situace, do určité společnosti, do konkrétních vztahů, nese si v sobě a s sebou určitou výbavu.“⁸⁰ V této plejádě určeností člověka lze nacházet pochopení pro naprosto konkrétní a zásadní danosti, které mají pro prožívání lidské zkušenosti klíčové vlivy a tím i pro utváření identity člověka. Pokusím se tyto jednotlivosti oživit jejich zkonkretizováním – tím, že za ně dosadím konkrétní danosti. Tím, že je artikulována významnost toho, že se člověk rodí na určitém místě, je dána váha tomu, že lze nacházet difference, jež mohou být do jisté míry určující, pakliže se jedinec narodí např. privilegovaně ve střední, západní nebo severní Evropě oproti místům zasaženým např. postkolonialismem. Jistá významnost náleží rodinnému zázemí jakožto formující ploše – rodinným vzorům ve vztahování se k druhým lidem. Dále společnost, jež nás obklopuje a očekává jistou normu – ať už svým postsocialistickým, patriarchálním, heteronormativním, neurotypickým nebo třeba postmoderním paradigmatickým. Na závěr výbava je něčím, co si člověk v sobě a sebou nese. Z výbavy pramení právě jisté kvality člověka, ze kterých může čerpat (on sám i společnost), ale i jeho slabosti, které jsou také jeho neodmyslitelnou součástí. Pod výbavou se skrývá více dalších jednotlivostí – nejedná se pouze o silné a slabé povahové rysy či talenty, ale také o jiné dané záležitosti např. i danosti tělesnosti, které nemusejí vypovídat nutně o měřitelných kvalitách jako spíše o jedinečnosti. Např. rozmístění pih je

⁷⁹GALLUS, Petr. *Teologická antropologie*. 2024.

⁸⁰GALLUS, Petr. *Teologická antropologie*. 2024.

jednou z naprostých jedinečností u každého jedince (i u jednovaječných dvojčat). To vše spoluvytváří jedinečnost člověka a náleží k identitě člověka. Mohli bychom se tedy pokusit jmenovat seznam daností, které spoluvytvářejí identitu člověka – bylo by možné tam zařadit sexuální orientaci, etnickou a národnostní příslušnost, rodinné zázemí, dispozice všeho typu, ale výčet by byl ve skutečnosti ještě širší – zahrneme-li již zmíněné situace či epochy, do kterých se člověk rodí. Některé součásti našich identit nemusíme významně pociťovat kontinuálně a pociťujeme je až tehdy, pokud se ocitáme např. v jiném prostředí, kde tato součást naší identity není samozřejmostí. Např. pociťování etnické privilegovanosti nemusíme prožívat v každodennosti našeho kulturního domácího prostředí s takovou naléhavostí, dokud naši perspektivu nepromění naše žitá zkušenost mimo náš běžný kontext, anebo zkušenost nám blízkého člověka, který touto etnickou privilegovaností nedisponuje.

Naše identita se může skládat významně z rolí, do kterých jsme se narodili a z rolí, které přijímáme např. dcera, jedináček, Slovák, s minoritní citovou orientací, neurodivergentní, přeživší znásilnění, vnučka... Tyto role lze zařadit do nezvolených částí identity. Následující konkretizace mohou náležet k přijatým složkám identity: teoložka, (dobrovolně) bezdětný, progresivní muslim (konvertita), feministka, (dobrovolně) single, studentka, vegan... Jedná se o specifické části jednotlivostí identity, které utvářejí daného člověka. Německá teoložka Dorothee Sölle vypráví ve své knize *Fantazie a poslušnost* o příběhu Brechtovy stařenky. Sölle představí tento příběh Bultmannovým teologickým výrokem jako příběh o „svobodném činu poslušnosti, při němž se místo dosavadního JÁ konstituuje JÁ nové“.⁸¹

Brechtův příběh o této zmíněné ženě v pozdním věku je příběh o poslušnosti a identitě. Zmíněná žena darovala život sedmi dětem, o které se starala, starala se také o svého muže i zaměstnance rodinného podniku – malé tiskárny. Vařila každodenně pro tucet osob a sama se spokojila jen se zbytky. Nedopřávala si žádných potěšení, vytěsnila je povinnostmi spojenými s dětmi, manželem a domácností. V momentě, kdy její manžel umírá, tato žena zůstává opuštěná, děti jsou pryč a ona je sama.

⁸¹SÖLLE, Dorothee. *Fantazie a poslušnost: úvahy o budoucí křesťanské etice*. Kairos (Kalich). Praha: Kalich, 2008. ISBN 978-80-7017-089-2., s. 51.

Tato žena začne žít naprosto jiným životem. Pochopitelně její okolí očekává, že se její život bude lišit kvůli její veliké ztrátě. Ovšem odlišnost jejího života je docela jiná. Tato žena začne navštěvovat restaurace, hrát karty a chodit často do kina. V noci vychází na noční procházky, aby si mohla užívat města jen pro sebe. Ta žena zažívá vlnu posměchu, svému synu připadá poněkud směšná, ale ve skutečnosti ta žena ve svém stáří poznává sebe samu, sundává závoj rolí manželky, matky, pečovatelky, kuchařky a služky, které chtěla dobrovolně vykonávat v paradigmatu žádané poslušnosti, a nachází v sobě člověka, který má touhu po životě. Touhu po životě, kterou po celý život dusila pod pokličkou povinností. Tato žena se podřizovala požadavkům. Ve dvou letech, během kterých se osvobozuje, začíná rozumět tomu, jak pramálo ji péče o domácnost a rodinu naplňovala. Pro její okolí je to šokující a zdánlivě pohoršující, ale ta žena našla osvobození. Teoložka Sölle píše: „Celou tu dobu se život této ženy odehrával v rolích, které jí připadaly přímo biologicky dané: byla dcerou, ženou, matkou. Společnost jí je přisoudila zcela automaticky na základě jejího pohlaví. Teprve ve vysokém stáří se z této opotřebované a scvrklé stařeny stává skutečně člověk.“⁸² Oprošťuje se a nalézá cestu k vlastní svobodě, nalézá důstojnosti. Ve stáří té ženy se dobře ukáže, jaké velké břímě si nechala naložit s jistou automaticností skrze zvnitřněnou „perspektivu společenské patriarchální normy“, skrze přijetí očekávání, která se zřejmě tato žena na počátku ani v průběhu nesnažila zpochybňovat. Teoložka Sölle vysvětluje, že obě varianty (naprostou sebeobět x krajní individualismus) vnímá jako extrémní polohy a dává do kontextu provázané lidské vazby, které vyžadují kompromis a míru vydání se. Toto osvětlení ale nic nemění na ilustraci příběhu, ze kterého je cítit probuzení života v kostech více než sedmdesátileté ženy, která si dovolila uvažovat mimo společenská očekávání a normy a s odhozením ubíjející poslušnosti nabyla důstojnosti. Osvobodila se k důstojnosti. Intenzivní osvobození může prožít také queer člověk, který přestane předstírat, zapírat, snažit se vměstnat do kategorie, jež mu není vlastní, zamlčovat, popírat sám sebe, obhajovat nepravdu o sobě či zříkat se sám sebe. Podobně jako Brechtova žena – tento queer člověk se chtěl vydat cestou společensky a/či rodinně vítanou pro naplnění privilegované heteronormativity a rozhodne se nelhat i za cenu posměchu (ad.), tak jako v případě Brechtovy postavy, jež zažívala posměch od vlastního syna.

⁸²SÖLLE, Dorothee. *Fantazie a poslušnost: úvahy o budoucí křesťanské etice*. Kairos (Kalich). Praha: Kalich, 2008. ISBN 978-80-7017-089-2., s. 53.

6. Člověk jest bio-psycho-socio-spirituální bytostí, aneb kam se poděla tělesnost?

Vycházím z definice člověka jakožto bytosti, jež má své bio-psycho-socio-spirituální potřeby tedy potřeby tělesné, duševní, sociální a duchovní. Po přečtení této definice v českém sekulárním prostředí dvacátého prvního století bychom si snad mohli chtít položit otázku, kde a jakým způsobem lidé naplňují své duchovní potřeby, když se počty členstva našich největších církví rok od roku úží. V této kapitole bych se ale ráda zabývala jinou otázkou, která z této definice beze sporu vyvstává. Tělesnost. Tělesnost byla historicky vnímána jako ta pokleslejší složka člověka. Teologie tělesnost už několik desítek let tematizuje a nahlíží z různých perspektiv, přesto propsání tělesnosti do církevních oficiálních postojů a praktik ještě nějaký čas potrvá – minimálně v některých církvích...

„Otázka tělesnosti se však nevztahuje k tělu jako tělesu, ale naopak k člověku v jeho komplexnosti, neboť tělo není pouhým nástrojem, ale uskutečňuje se v něm bytí. Člověk své tělo vnímá a prožívá, ale také skrze ně vnímá a prožívá svět... (včetně sociálního světa),“⁸³ konstatuje Kočerová. Validace tělesnosti přináší do debaty také tělesné potřeby člověka – jejich individuálnost a zároveň jejich přesah, provázanost a spolupůsobení s duchem a duší. V kontextu sexuality se tím může otevírat pojetí sexuality na spektru od asexualita přes průměrné prožívání sexuality až k opačnému konci spektra, na němž je hypersexualita. Povědomí o asexualitě by mohlo vysvětlovat význam celibátu. Celibát a život v celibátních komunitách – pokud má být žit v pravdivosti a důslednosti učení římskokatolické církve – dává smysl výhradně pro asexuální jedince, neboť „tělo nelze umlčet, a pokud mu není dán prostor v životě člověka, důsledky jsou negativní nejen na těle, nýbrž také na duši a duchu.“⁸⁴ Je ovšem podstatnou otázkou, zdali by měl být přístup ke kněžství v rámci římskokatolické církve umožněn pouze této úzké skupině mužů (asexuálních).

⁸³KOČEROVÁ, Martina. *Tělesnost: inspirace pro hledání tělesnosti v postmoderním světě*. České Budějovice: Nakladatelství Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2022. ISBN 978-80-7394-964-8., s. 21–22.

⁸⁴KOČEROVÁ, Martina. *Tělesnost: inspirace pro hledání tělesnosti v postmoderním světě*. České Budějovice: Nakladatelství Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2022. ISBN 978-80-7394-964-8., s. 182.

(„Skupina lidí žijících v celibátu a skupina asexuálních lidí tedy není tatáž, i když se určitě protínají.“)⁸⁵ Tato otázka (v historicky formulovaných obměnách) je opravdu prastará, znovu a znovu si ji pokládají teoložky a teologové z jiných církví i z církve katolické, ovšem v rámci katolické církve je třeba minimálně z pozice kněží našlapovat zlehka, neboť hrozí trest největší a to samotná suspendace, jak se stalo např. u dvou slovenských kněží a teologů Petera Luciana Baláže a Michala Lajchy, kteří kritiku celibátu vyjádřili veřejně.⁸⁶ Potlačování tělesných potřeb se projevuje u neasexuálních jedinců velice negativním způsobem. „V tělesnosti se zjevuje podstata člověka, čím více tedy bylo tělo opomíjeno a umenšováno, tím více se potřebovalo „vybouřit“, a tím rostla potřeba takového způsobu „vybouření“, které člověka navedlo do zcela nevhodného jednání ničícího vyšší hodnoty.“⁸⁷ „Weiss a Zvěřina ve svých výzkumech uvádějí, že většinou pod vlivem náboženství bývá sexualita a sexuální aktivity obvykle prezentovány jako něco špatného, nečistého, vulgárního. To pak přispívá k vytvoření nesprávných postojů a může vést i k psychickým problémům.“⁸⁸

Teolog Otto Maduro se vztahuje k teologii osvobození Latinské Ameriky (tvořené ve své době – 60. až 70. letech dvacátého století) a snaží se upozornit na velice zásadní nástrahu a také dopad opomíjené tělesnosti jako takové (včetně queer tělesnosti). „Tím, že si nedovolíme kriticky rozlišovat a zdravě zápasit s vlastními subjektivními motivacemi pro konání teologie ve službě znevýhodněným, riskujeme, že nakonec utlačované spíše využijeme, než abychom jim sloužili.“⁸⁹ Ač autor hovoří v kontextu teologů osvobození Latinské Ameriky, jeho upozornění před možným zneužitím marginalizovaných, pokud jsou přehlíženy jejich stěžejní tělesné (i jiné) potřeby

⁸⁵KREJČOVÁ, Alžběta. *Asexualita – identifikace a sexualita*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova. Katedra psychologie., 2018., s. 42.

⁸⁶PAVLÍK, Jiří. Tragédie církevní disciplíny aneb polemika nad „mrtvou manželkou“. *Studia theologica*. 2020, roč. Vol.XXII, č. 2, s. 193–205.

⁸⁷KOČEROVÁ, Martina. *Tělesnost: inspirace pro hledání tělesnosti v postmoderním světě*. České Budějovice: Nakladatelství Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2022. ISBN 978-80-7394-964-8., s. 182.

⁸⁸MÁLKOVÁ, Jana. *Sexuální výchova: vztah mezi informovaností a sexuálním chováním dospívajících*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, 2011.

⁸⁹ALTHAUS-REID, Marcella. *Liberation Theology And Sexuality*. Ashgate Publishing, 2006. ISBN 0 7546 5080 4., s. 25.

a danosti, lze aplikovat pro každou teologii či jinou humanitní vědu. Mezi otázky tělesnosti, jež v českém církevním prostředí zaznívají poskrovnu – můžeme zařadit tato témata ve stínu jako např. trpkou zkušenost samovolného potratu, znásilnění, opomíjené klimakterium, také např. zkušenost asexuálních mužů či hypersexuálních žen, nebo žitou zkušenost nebinárních a trans lidí. Všechny výše jmenované zkušenosti jsou součástí mozaiky obrazu prožívané tělesnosti. Redukce těla na prostředek pohlavního aktu se záměrem oplození by mohla působit až směšně stroze. „Svého naplnění nedochází tělo a tělesnost také tehdy, když jsou považovány za pouhé prostředky, byť jako takové dochází docenění.“⁹⁰ Teolog Petr Gallus píše ve své teologické antropologii, že bychom se měli vyvarovat redukci člověka jen a pouze na jednu z jeho složek a zároveň reflektuje význam lidských potřeb. Nahlíží člověka holisticky jako celek. „Člověk jako celek je tedy především člověkem ve své celistvosti, je to život se svými rozmanitými projevy a potřebami, je to živý organismus žijící uprostřed mnoha vztahů.“⁹¹ Znamená to tedy, že tělesnou složku od člověka neeliminuje a nesnaží se jí ani umenšovat. Tělesnosti je přiznána patřičná váha v úplném obrazu člověka, interaguje souvztačně s duchovní, sociální i duševní součástí bytosti. V případě, kdy tělesnost nevnímáme druhořadě, nutně mizí požadavek na celibátní chování neheterosexuálních lidí, jenž v některých konzervativních církvích doposud převládá (jmenovitě např. v římskokatolické církvi⁹² nebo Křesťanském společenství⁹³). Je-li na sexualitu pohlíženo s nepřátelským odstupem jako na zdroj nástrah, hrozí, že se tato perspektiva stane destruktivnější pro samotnou církev než ony „nástrahy“ sexuality. Pokud církev v sexualitě zasévá semena strachu, tato semena vyklíčí v lidech jako strach z intimity, těla, navazování vztahů a možná také Hospodina. Při svazování sexuality do úzkého, striktně redukovaného pole pravidel, jež je hodnocené jako

⁹⁰KOČEROVÁ, Martina. *Tělesnost: inspirace pro hledání tělesnosti v postmoderním světě*. České Budějovice: Nakladatelství Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2022. ISBN 978-80-7394-964-8., s. 171.

⁹¹GALLUS, Petr. *Teologická antropologie*. 2024.

⁹²Katechismus katolické církve. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-473-3., s. 574.

⁹³Postoj KS Praha k otázce lidí s odlišnou sexuální orientací, Sborový dopis. 2019, roč. 31, č. 6, s. 2 (cit. 20. března 2024). (Ač se jedná o prohlášení KS Prahy, vedoucí KS Praha Jih – Jan Adamec se v této věci vyjádřil v korespondenci: „Ale tím, že Praha je 1/3 denominace, tak většina sborů přebírá k těmto otázkám vyjádření Prahy, i když nejsou závazná pro celou denominaci. Obecně bych se divil, kdyby nějaký sbor KS byl liberálnější než tento přístup. Spíše bude konzervativnější.“)

to jediné adekvátní, lze podněcovat v člověku asociace nečistoty a viny ve vztahu k sexualitě a tím ji zásadně destruovat. „Tělesnost může být prostředkem politické moci, zájmů pracovního či ekonomického trhu nebo boje zájmových skupin, ať již národnostních či náboženských. Tělesnost tak může být jimi vlastněna, což vytváří tlak na tělesnost samu, taktéž na převažující koncept tělesnosti v dané kultuře, společnosti či skupině. Svoboda, která se na konstruování tělesnosti podílí a v tělesnosti se projevuje, je těmito tlaky omezována, a takto konstruovaná tělesnost je otrokem účelovosti.“⁹⁴ Konzervativní (či fundamentalistické) církve manipulující se sexualitou opomíjí dobrý a štědrý Boží dar v sexualitě. Ohraničují ho takovým způsobem, že lze sotva dojít k poznání, že se jedná o dar Boží s potenciálem radosti, blízkosti, sdílení a lásky. Jana Opočenská cituje teoložku Sölle: „Avšak když pohrdáme tělem, vzdáváme se také svých pocitů a své schopnosti sebe sama vyjádřit smyslově, ale také schopnosti navazovat vztah s druhým.“⁹⁵

Teoložka Marcella Althaus-Reid pokládá otázku: „Zvítězí láska? Hledání lásky a pravdy je tělesné. Milující těla přispívají k hledání Boha a pravdy mnoha teologickými poznatky, ale při vytváření teologie z jiných kontextů je třeba brát v úvahu také zkušenosti a reflexi Jiných.“⁹⁶ Jinými jsou mínění v této souvislosti queer lidé. Jedná se tedy o jistý apel na to rozšířit zorné pole teologie nejen na tělesnou zkušenost člověka, nýbrž zahrnout do tohoto zorného pole všechny bytosti a těla – queer, cis heterosexuální ženy a muže a (ač to teoložka Althaus-Reid netematizuje, tak si dovolím doplnit také) zvířata.

Otto Maduro připomíná pasti teologie, která opomíjí lidství s jeho tělesností – a tedy i sexualitou. „Dále tím, že popíráme a potlačujeme bohatou komplexnost našich subjektivit, našich těl a našich sexualit, nakonec posilujeme internalizované struktury, které udržují autoritářství, mučení, represe, domácí

⁹⁴KOČEROVÁ, Martina. *Tělesnost: inspirace pro hledání tělesnosti v postmoderním světě*. České Budějovice: Nakladatelství Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2022. ISBN 978-80-7394-964-8., s. 171.

⁹⁵OPOČENSKÁ, Jana. *Zpovzdálí se dívaly také ženy: výzva feministické teologie*. Praha: Kalich, 1995. ISBN 80-7017-912-0., s. 121.

⁹⁶ALTHAUS-REID, Marcella. *The Queer God*. London: Routledge, 2003. ISBN ISBN 0-203-33145-1., s. 2.

násilí a zneužívání nejzranitelnějších členů našich společností.⁹⁷ Maduro vysvětluje, jaké jsou dopady snahy opomíjet či vědomě zamlčovat rozmanitost našich těl a sexualit – poneseme tím spoluvinu za patriarchální heteronormativní hegemonii tohoto světa, která má na svém účtě nekonečný seznam dehonestace, útlaku, vykořisťování, zabíjení atd. Jedná se o výzvu k nemlčení, výzvu k aktivní konfrontaci.

Gallus souzní s ideou neopomíjení tělesnosti a poskytuje vhled do historicky koncipované polaritě těla a ducha ve spojení s identitou člověka – zmiňuje historické uchopení představy tělesnosti: duch versus tělo, kdy tělo je pojato jako to, jež je primárně hříšné. Načež píše: „Já se ovšem zároveň od počátku snažím klást důraz na to, že lidská existence je vždy konkrétní, konkrétně lokalizovaná, partikulární a vždy tělesná.“⁹⁸ Legitimizuje tím, že prožívání konkrétního jedince v konkrétním těle je neopomenutelné a vzápětí tento výrok obohacuje o směřování k řešení, když píše: „Pokud tedy má pojem ducha být ústředním antropologickým pojmem, který má nadto vyjadřovat jednotu všech rovin, bude třeba oproti tradici i zaběhnutému úzu význam tohoto pojmu posunout, respektive doplnit o tělesnou dimenzi.“⁹⁹ Validizace tělesnosti je pro konvenční teologii transformativní, je to přiblížení se k člověku v jeho lidství, v jeho zkušenosti. Opočenská píše, že „tělo a jeho historická synonyma – ženu, sexualitu a smrt – je nutno nově ohodnotit. Tělo je třeba osvobodit z jeho špatné pověsti, lidskou sexualitu z hanby, citový život z trivializace, smrt a umírání ze studu a potlačování.“¹⁰⁰ Opočenská dále vnímá jako problematické, že západní společnost v křesťanství výrazně prožívá ve spojitosti s tělesností stud. Viz výroky z *Katechismu katolické církve*: „Čistota vyžaduje stud... Stud chrání intimitu člověka... Stud hájí tajemství osob a jejich lásky... Stud je skromnost... Stud určuje životní styl...“¹⁰¹ Tento pocit studu spojuje Opočenská především s katolickou teologií a dokládá, že protestantská teologie se to snaží kompenzovat tím, že tělo vnímá jako služebné či užitečné – určené ke službě,

⁹⁷ALTHAUS-REID, Marcella. *Liberation Theology And Sexuality*. Ashgate Publishing, 2006. ISBN 0 7546 5080 4., s. 25.

⁹⁸GALLUS, Petr. *Teologická antropologie*. 2024.

⁹⁹GALLUS, Petr. *Teologická antropologie*. 2024.

¹⁰⁰OPOČENSKÁ, Jana. *Zpovzdálí se dívaly také ženy: výzva feministické teologie*. Praha: Kalich, 1995. ISBN 80-7017-912-0., s. 120.

¹⁰¹Katechismus katolické církve. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-473-3., s. 609–610.

což lze konstatovat jako zredukování tělesnosti na její výkonnostní část. Kočerová cituje teologa Koláře: „Spojení *duše s tělem* není negativním stavem, který je záhodno opustit, nýbrž výrazem dobré Boží vůle. ... Pokud sám Bůh nepohrdl tělem, pak jím nemůže pohrdnout ani člověk.“¹⁰²

Tělesnost, přestože je teologicky diskutovaná, je v některých (především konzervativních) církvích stále přiškrcována. Jako by se jednalo o pozůstatky středověkých představ, a to také směrem k ženám ve snaze je umravňovat či hanobit ve spojitosti s tělesností. „V pozdním středověku se zájem inkvizitorů soustřeďoval hlavně na ženu jako na bytost, která je nadána nezměrnou smyslností, která se jako povolný nástroj dala k dispozici ďáblu, aby mu pomohla uskutečňovat jeho zhoubné plány s lidmi.“¹⁰³ Vybavuji si z dětství a dospívání apel jednoho z mých rodičů na délku mých sukni a šatů do kostela – vyžadovaná délka nesměla (perspektivou toho z rodičů) končit nad spodní hranicí kolen. Je to jedna ze zkušeností, která mi utkvěla ve své přebujelé malichernosti a prudérnosti a také odtrženosti od pravého smyslu účasti na bohoslužbě. Otázky prismatem Kristovým: Cožpak by Kristu záleželo na délce šatu? Kristu, který vstupoval do hovoru s ženami v prostituci, společensky vyčleněnými Samařany a Samařankami a celníky? Pokud jsou šaty dostatečné pro Krista, musí být nutně dobré i pro církev. A nejsou-li šaty, jež jsou dostačující Kristu, dostatečně dobré pro církev, jak dostatečně dobrou je ta církev? S prudérností a objektivací se musejí vypořádávat také ženy farářky. Ku příkladu na letošním farářském kurzu (ČCE) zazněla z úst jednoho řečníka citace, že dle „sester v církvi není žádoucí, aby byla farářka atraktivní“ (se kterou pracoval souhlasně a věcně jako s validním bodem). Dokud v církvi zaznívají prohlášení patriarchálního paradigmatu, a to dokonce z řečnických míst, je potřebné podporovat vznik feministické a queer teologie, která také reflektuje zkušenost útlaku a diskriminace žen a queer lidí, jež je třeba do církevní praxe aktivně vnášet. Při obratu ke zkušenosti s nejmenovaným řečníkem, jenž šířil patriarchálně hegemonická stanoviska, která beze studu a reflexe přednesl před celou aulou, ve které byly přítomny také ženy farářky.

¹⁰²KOČEROVÁ, Martina. *Tělesnost: inspirace pro hledání tělesnosti v postmoderním světě*. České Budějovice: Nakladatelství Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2022. ISBN 978-80-7394-964-8., s. 16.

¹⁰³DENZLER, Georg. *Zakázaná slast: dva tisíce let křesťanské sexuální morálky*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. ISBN 80-85959-48-8., s. 198.

Ty tím postavil do degradované role externě hodnocených objektů na škále atraktivity, a pouze za předpokladu, že by se dané farářky ztotožňovaly s vlastní neatraktivitou – mohly by se cítit hodny hlásání slova Božího. Tím vyvolává nepatřičnost, jež je třeba nejen rozporovat a zamezit, ale především ji napravovat. Pakliže nestačí připomínat androcentrickým objektifikujícím lidem jejich impertinence konstatováním, aby se jejich rétorika proměnila, lze nacházet pochopení pro teoložku Althaus-Reid s jejím břitkým jazykem, byť působí v některých výrocích provokativně a snad až takovou nietzschovskou drzostí. Malým zadostiučiněním přednášky tohoto řečníka byla hlasitá reakce publika, která tím řečníkovi mohla nastavit zrcadlo a vyjádřit, že jeho hledisko by bylo třeba domyslet, přehodnotit a více neopakovat. Teoložka Althaus-Reid se snaží změnit narativ, ve kterém je sexualita nazírána, a z její volby slov je patrné, že se zbavila obav, jak na ni samotnou bude pohlíženo, či zdali se nedotkne římskokatolické církve nebo někoho dalšího. Althaus-Reid píše: „Existují těla, jejichž tekutiny přetékaají metaforickým diskurzem teologie, ale ztratily materialitu a smyslovost. Teologie může vidět krev ve víně, ale ne krev v krvi. Vatikán může vidět slzy v očích soch Panny Marie nebo pot na jejím rouchu, když uvažuje o oprávněnosti údajného zjevení, ale nevidí na jejích sukních ani stopu semene.“¹⁰⁴ Teoložka Althaus-Reid tímto tvrzením balancuje na hraně, anebo za hranou provokativnosti. Ovšem je možné a žádoucí ho rozklíčovat jako upozornění na destruktivitu tabuizování, umlčování a popírání sexuality – v případě zmíněné římskokatolické církve se nejedná pouze o stále probíhající konverzní terapie¹⁰⁵, ale také nauku zakazující tělesné sebepoznávání¹⁰⁶, jež má taktéž traumatické psychické následky. Je sice odvážné používat slovo semeno v jedné větě s Marií, pokud se nejedná o semena obilí či jiných plodin, avšak za předpokladu, že se jedná o důraznou pobídku teoložky Althaus-Reid s vnitřní motivací církve okleštit od destruktivních učení s trýznivým dopadem na konkrétní lidské životy, jako by se v queer teologii skýtalo reformační učení druhého tisíciletí po Kristu. Reformace se odehrávala také s jistou zvučností. V zásadních momentech

¹⁰⁴ALTHAUS-REID, Marcella. *The Queer God*. London: Routledge, 2003. ISBN 0-203-33145-1., s. 47.

¹⁰⁵SEDLÁČKOVÁ, Veronika, HÁVOVÁ Naděžda a SKÁCEL, Ondřej. *Polská církev chce léčit homosexualitu. ‚Nekatolické. Jsme zděšeni,‘ říká Kostihá ze spolku Logos* [online]. In: iROZHLAS 20. září 2020 (cit. 25. února 2024).

¹⁰⁶Katechismus katolické církve. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-473-3., s. 570.

církve, pakliže nebylo slyšeno opakované zvolání prosících, bylo voleno ostřejších slov, což ostatně nebylo cizí ani zásadnímu představiteli reformace – Martinu Lutherovi.

7. Ne/přijetí?

Pod zdánlivým přijetím lze nacházet ukryté (mnohdy nenápadné) nepřijetí, ať už nezáměrné či záměrné. Mohou to být heteronormativní androcentrická paradigmatata, která brání tomu, aby queer lidé byli přijati, mohou to být např. nevhodné dotazy, záměrné vyhýbání se queer jedinci, či užívání necitlivé terminologie, která je v lepším případě pouze nedostatečně promyšlená. Ku příkladu je pozoruhodné, že když hovoříme o svazku manželském – spojení, které se týká dvou lidských životů, prohlubování vzájemné empatie, blízkosti a intimity – v tomto případě nepoužíváme pojmy jako svazek diferencovaně-pohlavních osob či osob rozdílnopohlavních. Slovní spojení rozdílnopohlavní osoby strhává pozornost k pohlavím dvou osob, přestože se při uzavírání tohoto výjimečného aktu pohlaví neartikuluje a nejsou středem zájmu – jedná se o veřejnou glorifikaci naplnění a spojení citového potenciálu života dvou lidí. Pokud bychom chtěli vyjádřit, že queer lidi vnímáme jako bytosti, které mohou naplňovat neméně hluboký citový potenciál vztahů, bylo by ku prospěchu nepoužívat pojmy jako stejnopohlavní vyzdvihující pojem *pohlaví*. Jedná se tedy o zřejmě nezáměrnou, ba přesto nepřijemnou sexualizaci aktu manželství či registrovaného partnerství, což je zcela nežádoucí. Také akademické práce psané s dobrým úmyslem lidmi majoritními (cis hetero) mnohdy opomíjejí, že také zmiňování historického názvosloví má silně nevhodné pejorativní konotace. Např. pojem, který vystihuje páření *Helix pomatia* – hlemýžďe zahradního, není vhodným pojmem pro queer problematiku, a to i v případě, kdy se jedná o snahu vyjádřit historický vývoj a posun situace. O to problematičtější tyto práce mohou být, pokud v průběhu probíhajícího výzkumu nejsou konzultovány s lidmi, kteří jsou součástí minority. Za předpokladu, že akademické práce týkající se queer problematiky nedávají možnost vyjádření se lidem s minoritní zkušeností, se z objektů práce stávají zajímaví exempláře vhodné pro pozorování, ovšem také tiché exempláře, které byly zbaveny svého hlasu. Z pozice moci jim byla odebrána možnost vyslyšení jejich už tak umlčovaného hlasu – nemohou se vyslovit ze své pozice zkušenosti k užívanému názvosloví, které je naprosto klíčové pro utváření myšlenkových vzorců a společenských paradigmat. Z těchto důvodů je pro queer věřící nedocentitelné, aby teologická literatura validovala zkušenost (jak apelují teologie osvobození již od svých prvopočátků) a byla tvořena z pozice zkušenosti, a to zkušenosti (také) queer osvobození.

V případě queer minority lze nahlížet tematiku osvobození velice naléhavě ze tří různých perspektiv. Osvobození je žádoucí uskutečňovat nejen ve společnosti, církvi a v zákonodárství – tedy v rovných právech, ale také niterně. Vnitřní osvobození, kdy queer člověk připouští sobě samému, že není majoritní vztahové orientace. Osvobození, které často přichází po více či méně dlouhém a intenzivním hlubinném souboji bilancování vtíravých otázek a pohnutek. Mnohdy je doprovázeno snahou bagatelizovat před sebou samou nebo samým tuto neodmyslitelnou danost, snahou ji popírat před sebou, snahou si obhájit všechny projevy a indicie této minoritní vztahové orientace a pokusem žít v pravdě před sebou a před Bohem. Pokud tento souboj člověk nad sebou zvítězí a podaří se mu nebo jí si připustit tuto skutečnost, nastává další vnitřní souboj a cesta k osvobození – anebo také nesvobodě. Druhé osvobození nastává, když se queer člověk zbaví strachů z reakcí okolí, nebo je vědomě přijme, a přesto se rozhodne pro cestu autenticity a pravdivosti před svými blízkými a okolím. Tato fáze vyžaduje velkou míru odvahy a mnohdy jí předchází hodiny a hodiny, dny, týdny, měsíce a někdy i roky přemítání a vyjednávání v myšlenkách – „overthinking“ a snaha o vhodné načasování. Juno Dawson píše, že „pro některé je smíření se s vlastní sexualitou a coming out to nejtěžší, co kdy v životě udělají“.¹⁰⁷ Mnohdy je to provázené zklamáním a zraněním z reakcí a mohutnou vnitřní bolestí z nepřijetí. Nepřijetí, které se projevuje např. bagatelizováním, popíráním, urážením, nároky v kontextu očekávání (naplnění hetero reprodukční konvenční normy), záměrné opomíjení této skutečnosti nebo dokonce projevy zavrnutí. Přes všechnu bolest a trýzeň, kterou tato pravdivost může queer bytost stát, přináší cennou a hodnotnou svobodu. Získání tohoto osvobození vedoucího ke svobodě, ale neznamená, že queer bytost nepravdě po přijetí. Snad nejsilnější potřebou osvobozených queer lidí je pociťovat přijetí v jejich přirozené jinakosti se vším, co náleží k jejich identitě. Nancy L. Wilson (jež je teoložkou, která se zabývá právě směrem queer teologie psaným od minoritních pro minoritní) – v knize *Our Tribe: Queer Folks, God, Jesus, and the Bible* (již z roku 1995), v kapitole Léčení našich kmenových zranění vypráví queer církevní příběh, který je zasazen do smutečního dne. Vypráví o pohřbu muže jménem Thomas, který byl součástí Metropolitan Community Churches v Los Angeles, kde tou dobou působila

¹⁰⁷DAWSON, Juno. *Tahle kniha je teplá*. Přeložil Olga XAVEROVÁ. Yoli. Praha: Euromedia Group, 2022. ISBN 978-80-242-7892-6., s. 74.

Wilson na pozici hlavní pastorky. Součástí Thomasovy identity bylo, že byl afroamerickým gay mužem, který organizoval setkání Anonymních alkoholiků a mimo jiné sloužil po dlouhá léta u námořnictva Spojených států amerických. Nancy L. Wilson neopomíná zmínku o době, kdy queer lidem nebylo oficiálně dovoleno být součástí armády, což znamenalo, že pokud queer lidé v armádě pracovali, svoji bytostnou součást museli skrývat a potlačovat tím sebe sama. Wilson popisuje, jak se na smutečním setkání utvořila z pozůstalých velice eklektická skupina, protože se shromáždilo mnoho lidí z Thomasovy rodiny společně s baptistickým pastorem jejich kongregace, mnoho členů a členek Anonymních alkoholiků a také lidé z Metropolitan Community Churches. „Když doznělo poslední ‚Amen‘ Thomasova rozloučení, tak pověřený člověk z pohřebního ústavu předal rodině americkou vlajku (jak je tomu zvykem na pohřbech veteránů). Byli jsme shromážděni ve spodní části mauzolea, ve které byl Thomas spálen. Když člověk, který vedl pohřební shromáždění, daroval Thomasovu bratrovi americkou vlajku, vyslovil u toho tato slova: ‚Z pověření prezidenta Spojených států vám vděčný národ věnuje tuto vlajku.‘¹⁰⁸ Tato slova se dotkla všech lidí z Universal Fellowship of Metropolitan Community Churches a smutek se vyvalil jako velká voda. Teoložka Wilson píše: kontext je všechno a tentokrát se kontextem stala sama historie. Jen několik měsíců předtím nově zvolený prezident USA pronesl nahlas slova: ‚gayům a lesbám‘, a to vůbec poprvé a za cenu velkých politických ztrát. ‚Deklaroval svou víru, že jsme občané, lidské bytosti hodny vojenských statusů (jinými slovy lidské důstojnosti a práv). Kdyby neudělal jedinou věc, ten fakt, že pro nás udělal tohle, byl neuvěřitelný, jako by nám tím předal drahocenný dar.“¹⁰⁹ Jako by svět, ve kterém validace hodnoty lidských bytostí znamená politické ztráty, postrádal základní hodnoty. „Takže když člověk, který vedl pohřební shromáždění, řekl tato slova na pohřbu afroamerického gay veterána, jen jsme plakali, když znělo ‚Z pověření prezidenta‘ – prezidenta Billa Clintona, někoho, kdo alespoň dokáže vyslovit slova ‚gay a lesba‘ – vděčný národ. Představte si. Spojené státy americké vyjadřují vděčnost za našeho Thomase.“¹¹⁰ Tento příběh má v sobě velkou sílu,

¹⁰⁸WILSON, Nancy L. *Our Tribe: Queer Folks, God, Jesus, and the Bible*. New York, NY: HarperCollins Publishers, 1995. ISBN 0-06-069396-7., s. 24.

¹⁰⁹WILSON, Nancy L. *Our Tribe: Queer Folks, God, Jesus, and the Bible*. New York, NY: HarperCollins Publishers, 1995. ISBN 0-06-069396-7., s. 24.

¹¹⁰WILSON, Nancy L. *Our Tribe: Queer Folks, God, Jesus, and the Bible*. New York, NY: HarperCollins Publishers, 1995. ISBN 0-06-069396-7., s. 24.

vystihuje obrovskou touhu po přijetí. V tomto případě bylo přijetí artikulováno z úst člověka, který vedl pohřební shromáždění, dokonce slovy uznání – slovy vděčnosti. Zároveň to poukazuje na onu nesamozřejmost přijetí queer etnicky nepriviligovaného člověka – na všudypřítomnost a vykřičenost nepřijetí v takovém rozsahu, že když se dostane afroamerickému gay veteránovi slova uznání, která mu spravedlivě náleží – queer lidé pláčou dojetím.

Kde nepřijetí vzniká? A proč mají lidé potřebu utlačovat a diskriminovat queer lidi? Teoložka Wilson má již roku 1995 fascinující vhled a vyjadřuje se, že „ve století zvyšující se relativity hodnot, morálky a náboženství – fundamentalismus poskytuje absolutní a identifikované nepřátele. Je to druh kolektivní mentální nemoci, která obsahuje obsesivní myšlení, tunelové vidění a funguje podobně jako jiné závislosti.“¹¹¹ Nancy L. Wilson s velkorysostí hledá pochopení pro fundamentalisticky se projevující jedince a uskupení. Přestože odhaluje odůvodnění fundamentalismu v kvapné a nestabilní epoše, nejedná se o snahu jej obhajovat. Jedná se spíše o varování před nárůstem ke sklonu k radikalizaci ze strachu a nejistoty.

Homofobie a transfobie znázorňují vyostřené nepřijetí. V knize o queer tematice napsané Juno Dawson roku 2022 je psáno: „Homofobním nebo transfobním výroky byste se měli postavit jen tehdy, když je to pro vás bezpečné.“¹¹² Jedná se o nabádání k odvaze zastat se před homofobií a transfobií, ovšem s patřičnou ostražitostí. Pakliže musí být člověk ostražitý a zhodnocovat, zdali je situace bezpečná pro verbální vyjádření nesouhlasu s nenávistnými projevy, je pochopitelné, že se hovoří o významné psychické zátěži *menšinového stresu*¹¹³ a je přirozeným důsledkem, že se minoritní lidé

¹¹¹WILSON, Nancy L. *Our Tribe: Queer Folks, God, Jesus, and the Bible*. New York, NY: HarperCollins Publishers, 1995. ISBN 0-06-069396-7., s. 6.

¹¹²DAWSON, Juno. *Tahle kniha je teplá*. Přeložila Olga XAVEROVÁ. Yoli. Praha: Euromedia Group, 2022. ISBN 978-80-242-7892-6., s. 85.

¹¹³Slova výzkumníka Národního ústavu duševního zdraví – Michala Pitoňáka: „*Menšinový stres* můžeme jednoduše definovat jako stres působící nad rámec běžného stresu. Je to systémový faktor, který souvisí se společenskými normami, bývá chronický a působí zejména na skupiny, které jsou ve společnosti stigmatizovány. Menšinový stres obecně vzniká v kultuře dané společnosti, která ho legitimizuje svými zákonnými normami, tradicemi a každodenními postoji. Vliv mají i jazykové prostředky, které mohou být pro část lidí problematické

mnohdy stěhují (či chtějí stěhovat) z rurálních lokalit do metropolitních oblastí, kde lze očekávat podstatně větší sociální diverzitu, anonymitu a možnost inkluze.

Je tedy žádoucí vytvářet kolem sebe na všech rovinách interpersonálních vztahů (sousedských, pracovních, rodinných, přátelských ad.) otevřenost, která se neleká diverzity. „Následování Ježíše se neděje jen v osobní rovině. Zahrnuje zároveň nasazení za spravedlnost, mír, ochranu stvoření, svobodu, lásku a odpovědnost za svět až ke společenským a politickým strukturám ve světle biblického zjevení. Z tohoto pohledu může být každá krize novým začátkem.“¹¹⁴ Autor čtenářstvu dává na vědomí, že být křesťankou či křesťanem vyžaduje odhodlání ve světle statečnosti zodpovídat s reflexí nejen za nevelkou plochu vlastního bytí, ale i za vztahování se k lidem (ad.), kteří jsou za hranicí horizontu. Je třeba zaměřovat křesťanský morální požadavek nikoli na askezi (jakožto popírání sebe sama pod tlakem společensky konstruovaných norem), nýbrž tento morální požadavek situovat ke snaze o osvobození zajatých. Aby se všechno dělo v lásce.¹¹⁵

V lásce se odehrává právě snaha pochopit pozici druhé bytosti. Některé tzv. laskavé či dobře míněné rady nejsou z té lásky k milovanému člověku, jako spíš z vlastní perspektivy, která je odlišná a chybí ji potřebné porozumění a snaha o pochopení. Zpochybňování se může převlékat za láskyplně míněnou radu či dokonce zájem, přestože se může vrývat jako zraňující zákeřná rána nepřijetí a odmítnutí. Když hovoříme o nepřijetí, je příhodné, že Dawson neopomíná svízelnou situaci bisexuálních, pan a tzv. zvědavých lidí. „Jako lidé jsme vytrénovaní, abychom se vyžívali v binárnosti, takže lidé, kteří nejsou ani

a ubližující. Svou roli sehrávají také média, která nám předkládají určitý pohled na dění kolem nás, a samozřejmě vztahy na interpersonální úrovni.“

NÁRODNÍ ÚSTAV DUŠEVNÍHO ZDRAVÍ. *Michal Pitoňák: Až nebude nutný coming out, přestane LGBT+ lidi trápit menšinový stres* [online]. In: NÚDZ 10. srpna 2022 (cit. 2. března 2024).

¹¹⁴FRIELINGSDORF, Karl. *Falešné představy o Bohu: jejich vznik, odhalení a překonání*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. ISBN 80-85527-94-4., s. 138.

¹¹⁵Bible: český ekumenický překlad – Bible kralická: česká synoptická Bible (v rozsahu celého vydání Bible kralické z roku 1613). Přeložil Miloš BÍČ, přeložil Josef Bohumil SOUČEK, přeložil Jindřich MÁNEK. Praha: Česká biblická společnost, 2008. ISBN 978-80-85810-86-8., 1. Kor. 16, 7.

homo, ani hetero, jsou často odmítáni oběma stranami.“¹¹⁶ Autorka připomíná také mylné spojování bisexuality s nenasytností či nerozhodností. Dawson píše, že identifikovat se jako bisexuální vyžaduje odvahu. Tito lidé se setkávají s rozsáhlým zpochybňováním, které je zpochybňováním jich samých – je to další forma nepřijetí, je to vyslovené „ne“ se snahou ho „logicky“ odůvodnit. Logikou je v tomto případě míněna právě binární perspektiva, která je pro některé natolik nepředstavitelně nepřekročitelná a nepominutelná, že je tímto prizmatem nahlíženo jako pravděpodobnější, že všichni bisexuální jedinci uskutečňují chybné nazírání na sebe sama. Opakované zpochybňování jinými lidmi může vést ke zpochybňování sebe sama a následovné ujišťování se v tom, že (i přes hlasy zpochybňujících) víte, kým jste. Juno Dawson píše, že „být LGBTQ vám deprese nebo sebevražedné myšlenky automaticky nezpůsobí, ale faktem je, že mladí LGBTQ lidé, kteří jsou vystaveni nenávisti nebo homofobii nebo kteří žijí v úzkosti a ohrožení, jsou zranitelní vůči problémům s duševním zdravím“.¹¹⁷

Lidi, kteří jsou privilegovaní, si mnohdy neuvědomují význam vlastní privilegovanosti, protože s ní mnohdy žijí od narození či dlouhodobě. Vybavuji si, že jsem si uvědomila velice intenzivně vlastní etnickou privilegovanost v jedné z osad východního Slovenska, když jsem spatřila etnicky privilegované dívky přejít na druhou stranu ulice poté, co na stejném chodníku uviděly nepriviligované. Teoložka Wilson sdílí vhled do zkušenosti etnicky nepriviligovaných lidí, kteří jsou zároveň queer. Jsou to otázky teodicey, které se ozývají v myslích utlačovaných, ať už etnicky, queer či jinak. Nancy L. Wilson (z pozice queer farářky multikulturního sboru v LA) vypráví příběh, který přináší záměrně mnoho na sebe vršících se otázek. „Vzpomínám na bolestný hlas na druhém konci telefonu, když mi afroamerický gay vyprávěl, že jeho milenec – HIV pozitivní a závislý na drogách, strávil většinu dopoledne křičením věty: ‚Proč nás Bůh nenávidí?‘ a měl na mysli ‚Afroameričany‘ – tohle konkrétní nás. Má naše kolektivní utrpení smysl? Má naše kolektivní utrpení nebo vykoupení nějaký smysl?“¹¹⁸ Queer utlačované křesťanstvo si může

¹¹⁶DAWSON, Juno. *Tahle kniha je teplá*. Přeložil Olga XAVEROVÁ. Yoli. Praha: Euromedia Group, 2022. ISBN 978-80-242-7892-6., s. 70.

¹¹⁷DAWSON, Juno. *Tahle kniha je teplá*. Přeložil Olga XAVEROVÁ. Yoli. Praha: Euromedia Group, 2022. ISBN 978-80-242-7892-6., s. 94.

¹¹⁸WILSON, Nancy L. *Our Tribe: Queer Folks, God, Jesus, and the Bible*. New York, NY: HarperCollins Publishers, 1995. ISBN 0-06-069396-7., s. 7.

pokládat otázky tohoto muže a možná ještě další jako třeba tyto: „Proč nás Hospodin takto stvořil? Proč máme zažívat útlak, hanu, posměch a ponižování, ...?“ Juno Dawson píše, že v některých částech Jižní Afriky jsou neheterosexuální ženy znásilňovány a hromadně znásilňovány se záměrem, aby se staly normativními, aby se jejich citová orientace aktem znásilnění změnila a ony vzplanuly láskou a touhou k mužům. „Všichni z nás, hetero, homo nebo ostatní, musíme akceptovat, že ženy všech sexualit mají stejné právo na sexuální svobody jako muži,“¹¹⁹ píše Juno Dawson.

Nepřijetí sebou nese mnoho skrytých útrap a nespravedlnosti prolnutých konkrétní lidskou bolestí a je tedy adekvátní, když teoložka Wilson hovoří o cestě léčení a přijetí a s velkou mírou upřímnosti popisuje, čím musela projít, než mohla sama poskytovat queer celistvé přijetí druhým lidem v plnosti: „Musela jsem se učit, že na neheterosexualitě není nic exotického ani divného. Musela jsem se učit, jak se zotavit ze své vlastní sexuální a emocionální izolace. Rozpoznat sexuální vzrušení, erotické impulsy a fantazie ve mně. Učit se, jak se chce moje vlastní tělo dotýkat a být dotýkáno. Měla jsem před sebou spoustu nápravné práce. Musela jsem sexuálně vyhladovět, protože jsem si myslela, že mě to ochrání před trestem a opovržením.“¹²⁰ V tomto podrobném popisu je zachyceno, jak se může nepřijetí prožrat do morku kostí a jak vlezlé a hluboce zakořeněné může být. Především to poukazuje na velikou odvahu a úsilí k transformaci a také to velice očividně zračí, že nepřijetí je prolnuto neláskou.

Přestože se tato pasáž nabízí do kapitoly o tělesnosti, je nezbytné ji citovat právě na tomto místě a poukázat tím na to, jak jsou tyto složky provázané. Teoložka Wilson musela sama dojít k přijetí sebe samé, aby byla více chápající pastorkou pro druhé. Následná citace osvětluje ideu, která na její cestě od nepřijetí k přijetí sehrála svou podstatnou roli. „Pokud je sexualita součástí života, *darem*, který nám napomáhá být naživu ve vší hojnosti, tak Ježíš musel zahrnout sexualitu ve svém slibu: ‚Zloděj přichází, jen aby kradl, zabíjel a ničil. Já jsem přišel, aby měly život a měly ho v hojnosti.‘, (Bible, Jan, 10:10)

¹¹⁹DAWSON, Juno. *Tahle kniha je teplá*. Přeložil Olga XAVEROVÁ. Yoli. Praha: Euromedia Group, 2022. ISBN 978-80-242-7892-6., s. 69.

¹²⁰WILSON, Nancy L. *Our Tribe: Queer Folks, God, Jesus, and the Bible*. New York, NY: HarperCollins Publishers, 1995. ISBN 0-06-069396-7., s. 36.

Nepřijetí jako snaha potlačit sebe sama ve své bytostné přirozenosti (např. minoritní vztahové orientaci) může být např. z pozice katolického duchovního žijícího v celibátu vnímána jako snaha o výsostnou sebeoběť. Ovšem toto chápání je zrádné, může zkalit všechny vnitřní vody člověka v této úpěnlivé snaze sebezpotlačování (pokud se nejedná o aromantické asexuální jedince). Do této sebeoběti se může vměstnat tzv. autoagrese. Když Frielingsdorf hovoří o autoagresi, nazývá ji také jako „negativní askezi“ a také „falešnou pokorou“. „Takové uměle vytvořené ‚životy plné oběti podle Boží vůle‘ se stěží mohou dovolávat ‚dobrého Ducha‘ Božího, protože ten chce život v plnosti.“¹²¹ Pokud se duchovní chovají autoagresivně vůči sobě samým, je otázka, jakým způsobem to může působit na lidi, pro které jsou pastýři či pastýřkami. Jako by se tím zvěstovala špatná zpráva – zpráva o nepřijetí (sebe samých).

Hodnotím jako velice inspirativní, když v knize z roku 1995 píše z pozice teoložky, pastorky a ženy Nancy L. Wilson: „S naším farnictvem jsme mluvili o sexu – hodně. Pomáhali jsme jim s coming outy, pomáhali jsme jim mluvit o vztazích, seznamování, sexuálních zábranách, pocitech viny a strachu.“¹²² Záměrně tuto citaci umístuji blízko závěru práce, protože se domnívám, že právě tyto žité zkušenosti queer teoložky a pastorky by měly být uplatňovány v rámci queer přijetí a osvobození v církvích (a to nejen v LA). Pokusit se oprostit od vlastních předsudků i strachu a vykročit vstříc lidem, kteří jsou zranitelní a minimálně v určité fázi svého života plni nezodpovězených otázek, v mnohých případech jsou to lidé, kteří prožili nebo prožívají odmítnutí a nepřijetí. Povoláním církve a duchovních by mělo být ukázat (i) jim, že v Bohu je bezpodmínečné přijetí, a že církve má potenciál vytvářet církevní rodinu, která např. na rozdíl od té biologické může namísto zavrnutí a seznamu požadavků konformních heteronormativních očekávání utvářet láskyplný domov přijetí a hlubokého porozumění, ve kterém diverzita není problematická, nýbrž radostná a vítaná.

¹²¹FRIELINGSDORF, Karl. *Falešné představy o Bohu: jejich vznik, odhalení a překonání*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. ISBN 80-85527-94-4., s. 37.

¹²²WILSON, Nancy L. *Our Tribe: Queer Folks, God, Jesus, and the Bible*. New York, NY: HarperCollins Publishers, 1995. ISBN 0-06-069396-7., s. 38.

8. Kvalitativní výzkum

Zvolení kvalitativního výzkumu pro problematiku cesty víry a přijetí queer duchovních bylo pro mě jednoznačnou volbou. Hendl píše, že „není nutné zdůrazňovat, že vedení kvalitativního rozhovoru je uměním i vědou zároveň. Vyžaduje dovednost, citlivost, koncentraci, interpersonální porozumění a disciplínu.“¹²³ Zřejmě i z těchto důvodů je pro mě tento způsob hledání odpovědi na výzkumnou otázku přitažlivějším – dává výzkumnici větší svobodu a prostor pro kreativitu, zároveň s tím přináší ale také velkou míru odpovědnosti v mnoha ohledech.

8.1 Výzkumná otázka

Prvotní zacílení výzkumné otázky (ještě před oficiálním zapsáním diplomové práce), bylo směřováno k tazání se po prožívání queer věřících v Českobratrské církvi evangelické. Snažila jsem se (s dostatečně velkým předstihem) hovořit o nastávajícím plánovaném výzkumu ve svém církevním prostředí a dopomoci tím k hledání možného respondentstva. Záhy se ukázalo, že se počty případného respondentstva plynule zvedají do takových čísel, že by bylo v závěru obtížné jedince odmítat z důvodů naplněné kapacity (pro zvolený pragmatický přístup, ve kterém pracuji s interpretativní fenomenologickou analýzou (dále také IPA) a prvky narativní analýzy, jež se zaměřují na nízké jednotky respondentstva).

Z vzniklé rešerše bylo patrné, že z opomíjeného tématu se během roku stala artikulovaná problematika. Např. Hana Cardová se v bakalářské práci „Coming out v Českobratrské církvi evangelické“ zabývala v předchozím roce problematikou, která se částečně překrývala s mým původním výzkumným vzorkem i záměrem. Problematika, kterou jsem vnímala jako unikátní, se vyjevila jako tematizovaná, a proto se nabízelo zúžit výzkumnou otázku na ještě specifičtější. Zúžení výzkumné otázky se tedy projevilo na zacílení zkoumaného vzorku respondentstva.

Záměrem zkoumání (prostřednictvím interpretativní fenomenologické analýzy) je přiblížení žité zkušenosti cesty víry a přijetí queer duchovních formou hloubkových rozhovorů. Gulová a Šíp uvádí (pro specifika IPA), že

¹²³HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Páté, přepracované vydání. Praha: Portál, 2023. ISBN 978-80-262-1968-2., s. 172.

„výzkumník do výzkumu nevstupuje s žádnou předem vypracovanou hypotézou, jež by se ověřovala, ale cílem je zde spíše široce definovaný problém nebo otázka, která se v průběhu výzkumu s tím, jak výzkumník proniká do problému, zostřuje či jinak mění, dokonce se může zcela reformulovat.“¹²⁴

Účelem výzkumu je přinést možnost porozumění, z něhož může pramenit i následné pochopení. Poukázat na specifika, se kterými se potýkají queer duchovní v naší zemi. Snažit se hledat v jejich naraci odpovědi na to, zda či jak víra v jejich životě ovlivňuje jejich přijetí a případně také jak jejich přijetí ovlivňuje jejich víru. Jakým způsobem se tito lidé vztahují k Bohu, Církvi a jejím denominacím. Jak prožívali a prožívají osobní vztahy. Žijí život v jeho darované plnosti, nebo se dlouhodobě souží v utrpení či strachu? Umožňuje jim víra a církev žít Svobodu, nebo je pro ně Svoboda nedosažitelnou skrze jejich danosti a povolání. Jak vnímají svoji danost ve formě minoritní vztahové orientace, a jakým způsobem se toto vnímání proměňovalo v čase a kontextu jejich církve. Vztahují se k církvi jako k bezpečnému láskyplnému domovu, či zdroji sebezapírání, zatajování, sebenenávisti a nepřijetí? Co by přáli queer duchovní queer věřícím mladým lidem? Jak se jim žije v jejich církevní denominaci, na jaké limity v ní naráželi nebo stále narážejí? Jakou hodnotu pro ně má Svoboda nebo k jakým biblickým textům se opakovaně vztahují? Všechny tyto otázky se (zpětným pohledem) skrývají pod hlavní výzkumnou otázkou, která zní: Jakou zkušenost prožívají queer duchovní na cestě víry a přijetí?

8.2 Sledování jedinci

Hendl uvádí, že v kapitole *Sledování jedinci* „odkazujeme na proceduru vzorkování nebo výběru“.¹²⁵ Jak jsem již zmínila výše v kapitole 8.1, zacílení výzkumné otázky přineslo posun (od prapůvodních úvah) ve výběru respondentů. Tento posun ve výběru respondentů se mohl odehrát také vzhledem k mé vnitrocírkevně začleněné pozici výzkumnice (již reflektuji v kapitole 8.9). Vstup do terénu je v literatuře popisován shodně jako klíčový

¹²⁴GULOVÁ, Lenka a ŠÍP, Radim (ed.). *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4368-4., s. 107.

¹²⁵HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Páté, přepracované vydání. Praha: Portál, 2023. ISBN 978-80-262-1968-2., s. 351.

pro celý průběh zkoumání. Vstup do terénu zprostředkovává mnohdy také tzv. *gatekeeper*.¹²⁶ V době počáteční přípravné fáze výzkumu jsem poznala člověka, jenž se stal mým gatekeeperem, tedy seznámil mě s některým z mých respondentů. V době seznámení s nastávajícím respondentem jsem neměla tušení, že nedlouho poté budu gatekeepera kontaktovat s prosbou o kontakt na tohoto člověka, což zpětně hodnotím velice pozitivně, protože naše první setkání nebylo zacílené na výzkum – moje pozice tedy nebyla výzkumná, nebyla jsem také středem zájmu, mohla jsem být uvolněná a viděla jsem respondenta v přirozeném prostředí v komunikaci s někým jiným než se mnou. Z důvodů anonymizace nebudu zacházet do podrobností, které by mohly vést k odhalení gatekeepera a případnému vystopování respondenta či respondentky (a to i v jiných částech popisu, kde to bude nutné). Toto seznámení bylo tehdy odrazovým můstkem pro celé uvažování o variantě zacílení na queer duchovní. S mým sociologickým konzultantem doktorem Řezáčem jsme diskutovali podrobně, jakým způsobem zacílíme výběr respondentstva a kolik respondentů budeme pro naše účely potřebovat. Přestože v původních představách se číslo pohybovalo asi u čtyř až šesti jedinců, vycházeli jsme tehdy z teoretických úvah. Vstup do terénu podstatně určil proces výběru (což je u tohoto typu výzkumu běžné). První hloubkový rozhovor, který měl v původním záměru trvat maximálně šedesát minut – trval celých sto sedmnáct minut. Druhý výzkumný rozhovor následujícího dne trval též ke dvěma hodinám (1.51). Před druhým výzkumným rozhovorem jsem informovala respondenta o tom, že by bylo dobré, abychom se vešli do šedesáti minut, ale zmínila jsem také, že s předchozím respondentem jsme se dostali až na dvě hodiny (nevím, zdali tato podaná informace měla vliv na délku následného výzkumného rozhovoru). Objem času, který měl být věnován čtyřem respondentům, se tedy investoval do prvních dvou respondentů. Zároveň musím podotknout, že výzkumné rozhovory byly natolik jedinečné a bohaté co do dat, že jsem tak učinila vědomě. Představa, že rozhovor bude utnut, nepřipadala v úvahu vzhledem k partikulárně narativní formě rozhovoru. Po konzultaci s doktorem Řezáčem jsme tedy upustili od varianty šesti respondentů/respondentek a dospěli jsme k variantě, ve které figuroval od každé církve (ze tří nejzastoupenějších církví v ČR – Církev římskokatolická, Českobratrská církev evangelická a Církev československá husitská) jeden

¹²⁶ŠVAŘÍČEK, Roman a ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6., s. 154.

queer duchovní. Jednalo se tedy o tzv. „kriteriální vzorkování – výběr případů splňujících daná kritéria“.¹²⁷ Podařilo se úspěšně získat duchovní dle daných kritérií včetně genderové nehomogenity. Dva z respondentů se identifikovali jako muži a jedna respondentka se identifikovala jako žena. Jeden z respondentů byl osloven (bez návaznosti na gatekeepera) formou emailové korespondence. V tomto případě jsem si byla dobře vědoma, že prosba o hloubkový rozhovor může zůstat bez odpovědi. V tomto mailu jsem navázala na setkání s daným jedincem před lety, při kterém jsem byla v pozici člověka, jenž jde do kostela za účelem naslouchání a daný (či daná) duchovní byl (či byla) v roli faráře (či farářky). Toto setkání z minulosti bylo dobrým vstupním bodem. V dalším odstavci mailu jsem pak formulovala svoje výzkumné záměry: „Jelikož se moje studium chýlí ke konci, je přede mnou diplomová práce, která se bude věnovat queer teologii a zároveň bude spojena s kvalitativním výzkumem, se kterým mám už dobrou zkušenost z bakalářské práce. Původně jsem se chtěla zaměřit na prožívání cesty víry queer lidí v církvi, ale po setkání s jedním vyoutovaným evangelickým farářem, který by byl ochotný mi poskytnout hloubkový rozhovor, jsem začala uvažovat nad tím, že by bylo možná přínosem soustředit se na queer duchovní v církvi a jejich cestu víry. Chtěla jsem proto poprosit i Vás, jestli byste byl/a ochotný/á přijmout pozvání k tomuto anonymizovanému rozhovoru.“ K mému milému překvapení se mi dostalo ještě téhož dne odpovědi. „Srdečně Vás zdravím, milá sestro¹²⁸ Johano Miriam, děkuji za zprávu, i za to, že se věnujete takto důležitému tématu, to je vážně moc dobře. Ano, samozřejmě, rád (či ráda)¹²⁹ budu k dispozici, pokud by Vám to nevadilo, tak nejlépe online – třeba přes Google Meet nebo jinou platformu, do kdy to potřebujete mít hotové? A stačí nám třeba hodina? Trochu teď nevládnou nad svým časem – (anonymizováno). Taky mohu odpovědět na otázky mailem. Děkuji a budu čekat na další zprávy od Vás.“ Přestože jsem pocítovala prvotní radost ze zdařilé komunikace, která umožňovala potenciální výzkumný rozhovor, tak jsem si zároveň velice dobře uvědomovala vlastní výchozí pozici, která byla diferencovaná v komparaci s respondentem, u kterého jsem měla k dispozici gatekeepera. Gatekeeper byl ochoten např. zajistit telefonní kontakt na respondenta, tudíž bylo možné snadno artikulovat potřebné požadavky

¹²⁷HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Páté, přepracované vydání. Praha: Portál, 2023. ISBN 978-80-262-1968-2., s. 158.

¹²⁸Míněno v běžném církevním žargonu, nikoliv v příbuzenském slova smyslu.

¹²⁹Z důvodů anonymizace.

a dostat okamžitou reakci. Respondent (či respondentka) v mailu upřednostňoval/a formu výzkumného rozhovoru, kterou jsem spatřovala jako nevyhovující. Byla jsem ovšem v pozici žádající, a tak následné mailové korespondenci předcházela další konzultace s doktorem Řezáčem. Bylo totiž nutné, aby i přes formulování požadavku o reálné setkání nebyl ztracen původní zájem respondenta (či respondentky) a nezpůsobilo to ztrátu kontaktu. Pokusila jsem se tedy v dalším kontaktu o ocenění možné participace respondenta (či respondentky) na výzkumu, ale přesto jsem vyjádřila potřebu osobního setkání (kterou jsem zdůvodnila) a zároveň jsem formulovala, že bych danou osobu pro výzkum nechtěla ztratit. „Srdečně Vás zdravím (anonymizováno), velice si vážím Vašeho zájmu o mou práci. Omluvte prosím, že jsem si dala na čas s odpovědí. Potřebovala jsem zkonzultovat s konzultujícím sociologem, který mně bude pomáhat se správností vedení výzkumné části práce, otázku online sezení. Se všemi respondenty a respondentkami se snažím o osobní setkání na klidném bezpečném místě, abychom společně mohli proniknout do hloubky rozhovoru v důvěře. Jsem opravdu ráda, že jste projevil (či projevila) ochotu se účastnit. Hodina času by nám měla stačit. Pokud by to bylo aspoň trochu možné, byla bych vděčná, kdybychom se mohli/mohly sejít na osobní rozhovor, který je pro kvalitativní výzkum přínosný, ochotně se přizpůsobím termínu, času a místu. (Anonymizováno), takže bych se snažila vyjít maximálně vstříc i Vám, pokud byste upřednostňoval/a online setkání, tak je to také varianta – určitě lepší než možnost o Váš příspěvek přijít...“ Respondent (či respondentka) se k prosbě o reálné setkání vyjádřil/a kladně, tedy: „Mockrat dekuju, jsem do zítřka (anonymizováno) a pak Vám hned poslu sve moznosti, myslim, ze velmi brzy v lednu bychom to zvládli/zvladly, i osobne. Tesim se!“ V tomto mailu jsem vycítila, že časové možnosti jsou opravdu stísněné. Nebylo ideální, aby se výzkumný rozhovor konal až v lednu (sociologický konzultant to ale zhodnotil jako možné). Bylo tedy třeba vyřešit výzkumné dilema a přistoupit k učinění rozhodnutí, zda upřednostnit termín dřívější, ve kterém by se kontakt opíral pouze o online omezující možnosti, či upřednostnit variantu získání komplexních dat pro výzkum zahrnující utváření vazby s respondentem (či respondentkou) prostřednictvím všech sociologicky popisovaných doporučení včetně neverbálního kontaktu. Z dříve zmiňovaných důvodů bylo zvoleno výsledně osobní setkání. Respondenti a respondentka byli ve věkovém rozpětí (zhruba)¹³⁰ od dvaceti osmi do čtyřiceti pěti let.

¹³⁰Z důvodu anonymizace.

8.3 Metoda

Dominantní metoda, jež byla zvolena pro účely tohoto výzkumu, se nazývá interpretativní fenomenologická analýza (dále také IPA). Tuto metodu jsem vyhodnotila jako nejvhodnější pro záměry výzkumu především proto, že koresponduje myšlenkově s celou perspektivou diplomové práce, jež přikládá validitu žité zkušenosti. „Tato metoda je vhodná při zkoumání vztahu jednotlivců k realitě, ke světu. A také tehdy, když zkoumáme smysl, jež respondenti dávají své zkušenosti.“¹³¹ Interpretativní fenomenologická analýza má své základy v hermeneutice a fenomenologii. Veronika Šuránová uvádí zdůvodnění, ve kterém přibližuje smýšlení, jež směřuje právě k volbě této metody: „Člověk je bytost, která život určitým způsobem zažívá a prožívá. Teprve na základě této zkušenosti je jí na kognitivní úrovni přiřazována kvalita, smysl a význam. Tento význam je konstruován jednak na základě individuálních zkušeností jedince, jednak na základě kolektivně konstruovaných významů.“¹³² Interpretativní fenomenologická analýza zjišťuje a popisuje zkušenost respondenstva z hlediska toho, jaký oni sami dávají význam a smysl vlastní realitě. „Prostřednictvím IPA je možné, aby výzkumník nahlédl na tyto významy a aby nahlédl či společně podkryl esence jejich zkušeností.“¹³³

8.4 Místo

První hloubkový rozhovor se uskutečnil v kanceláři kostela. Jednalo se o evangelický kostel lokalizovaný ve městě. „Popis místa, kde se výzkum uskutečnil, je důležitou částí etnografických zpráv. V mnoha případech je místo výzkumu vnitřně propojeno se sběrem dat a analytickými strategiemi a může silně ovlivnit přesvědčivost studie.“¹³⁴ Dále poskytnu vhled do výzkumných

¹³¹GULOVÁ, Lenka a ŠÍP, Radim (ed.). *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4368-4., s. 107–108.

¹³²GULOVÁ, Lenka a ŠÍP, Radim (ed.). *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4368-4., s. 105.

¹³³GULOVÁ, Lenka a ŠÍP, Radim (ed.). *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4368-4., s. 105.

¹³⁴HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Páté, přepracované vydání. Praha: Portál, 2023. ISBN 978-80-262-1968-2., s. 351.

poznámek pořízených nedlouho po vykonání prvního výzkumného rozhovoru. „Na faru jsem dorazila přesně na čas – v půl čtvrté ve čtvrtek. Budova fary se mi architektonicky velice zamlouvala (anonymizováno). Zavolala jsem respondentovi na telefon a stála přede dveřmi. Respondent mi do telefonu sdělil, že dveře jsou otevřené. Prošla jsem chodbou ke dveřím kanceláře, ze které už na mě vyhlížel respondent s přívětivým úsměvem na tváři. Zeptal se mě, jestli si dám kávu nebo čaj. Nakonec jsme si dali french press i čaj. V kanceláři nebyla zcela obvyklá teplota pro prostory kanceláře, ve které se chcete nebo potřebujete zdržovat. Kabát jsem si nechala na sobě a byla jsem ráda, že jsem měla i chlupatou šálu a pod kabátem ten nejteplejší zimní svetr – to bylo prozíravější, než jsem mohla tušit. Kolem stolu bylo několik židlí. Respondent se ještě neusadil a já jsem zvažovala, kde vzít místo. Nechtěla jsem sedět proti respondentovi frontálně, aby usazení nebylo příliš útočné. Zeptala jsem se tedy respondenta, kam se posadí a podle toho jsem zvolila místo. Moje místo bylo v čele stolu a respondent byl z boční strany po mé levé straně. Začala jsem nahrávat záznam na svůj telefon, který jsem měla ozkoušen již z dob mé bakalářské práce a potom i později v mnoha situacích.“ Z těchto výzkumných poznámek je patrné, že vstup do rozhovoru byl co do rozpoložení respondenta ideální – je zmíněn přívětivý úsměv, co do podmínek méně ideální. Ovšem vzhledem k délce a bohatosti výzkumného rozhovoru je evidentní, že nevlídná teplota kostelní fary nepůsobila negativní vliv na snahu rozhovor redukovat či z důvodu nepohodlí zrychlovat (ani z pozice respondenta, ani z mé pozice).

Téměř humorně působí potom kontrast výzkumných poznámek pořízených po třetím výzkumném rozhovoru s respondentkou. „Před začátkem rozhovoru jsme se v místnosti potkaly v jedné z místností kostela s paní, jejíž pracovní pozici neznám. Je rozkošné, jak tato postava, jejíž jméno i účel mi zůstaly skryty, zásadně ovlivnila náš rozhovor. Zpětně si můžu vyčítat naprosto hloupou tichost a pokornost při zahájení, které mě připravily o možnost apelovat na to, abychom spolu byly v místnosti, kde nebudeme nijak rušeny. Tato žena kostelní, jejíž jméno ani úkol neznám, několikrát vehementně opakovala, že v této místnosti je tepleji, ať tam zůstaneme, přestože hrozilo, že do místnosti vstoupí kostelník. Respondentka nás původně právě pro klid chtěla zavést do chladnější místnosti, ale zřejmě také nedokázala vzdorovat, takže jsme zůstaly tam, kde jsme byly.“ Z těchto výzkumných poznámek je patrné, že komfort tepelných podmínek se jeví jako naprosto nepodstatný, pakliže lepší tepelné podmínky místnosti ovlivňují nerušenost výzkumného rozhovoru. Dále ve

výzkumných poznámkách zmiňují onen rušivý element. „...vyrušování kostelníka a jeho mnohokrát zvonícího telefonu.“ Do našeho výzkumného rozhovoru se promítalo komické vyzvánění kostelníkova mobilního telefonu, jež se respondentka minimálně jednou snažila odkráčejíc k almaře, na které byl položen, ztišit. Volající byl neoblomný, protože telefon vyzváněl minimálně třikrát. Ovšem v momentě, kdy kostelník znenadání vstoupil, tak respondentka byla překvapivě velice koncentrovaná na chod svých myšlenek a nenechala se zásadním způsobem vyrušit.“

Respondent Ondřej mě přivítal na katolické faře. Jednalo se rovněž o kostelní kancelář, která byla ovšem průchozí, a za ní byla další kancelář, kde pracoval jakýsi člověk. Vybavuji si, že jsem nebyla nadšena z vědomí, že za dveřmi je člověk z farnosti tohoto duchovního, protože jsem měla obavy, že by se Ondřej kvůli této skutečnosti mohl projevovat ve svém narativním vyprávění umírněně, což by bylo pochopitelně nežádoucí. Ondřej zřejmě tušil, jakým směrem se ubírají mé myšlenky, a tak ještě před začátkem výzkumného rozhovoru pronesl, že daný pracovník ve vedlejší místnosti o něm ty podstatné informace ví, tudíž před ním nemusí nic skrývat. Během rozhovoru pak Ondřej poprosil daného pracovníka, aby ztišil svůj hlas při hlasitém telefonování.

8.5 Technika

„I když data zpracováváme obvyklými způsoby, diskuse o nich a jejich zdůvodnění mají být zařazeny do metodologické části. Není vhodné předpokládat, že čtenář všechno zná.“¹³⁵ píše Hendl. Technika, která je použita pro účely pragmatického přístupu kombinující interpretativní fenomenologickou a narativní analýzu, se snaží o důkladnou interpretaci, v níž se vyjevují fenomény. Fenomény, jež nechává výzkumnice promlouvat prostřednictvím citací respondenstva.

IPA je specifickou metodou, ve které se jednotlivé fáze zpracovávání dat překrývají a prolínají. Např. s poznámkováním se začíná u prvního rozhovoru již v době, kdy nejsou dokončeny všechny výzkumné rozhovory. Výzkumník se navrácí k rozpracovaným datům a čerpá z nich pro další postup např. tvorbu otázek, pokud shledá, že se v předchozích výzkumných rozhovorech vyjevilo

¹³⁵HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Páté, přepracované vydání. Praha: Portál, 2023. ISBN 978-80-262-1968-2., s. 351.

neočekávané téma, které je provázané s danou problematikou. V případě tohoto výzkumu se vyjevilo jako významně opakované téma tělesnost, jež původně nebylo zacíleno jako bod zkoumání, ovšem každý z respondentů se k tomuto tématu vztahoval provázaně k dalším výzkumným tématům a subtématům, tudíž je v interpretaci toto nové vystupující téma zahrnuto.

Pokusím se ve schématu znázornit zpracovávání výzkumných dat.

Iterace (od první pozice po závěry)

Výzkumné rozhovory > přepis > opakované poslouchání zvukových záznamů > opakované načítání > poznámkování > kódování > myšlenkové mapy > interpretace – výsledky.

Řeháček ad. uvádí, že „Dobrá IPA studie zprostředkovává čtenáři vyprávění ze dvou perspektiv: témat/respondentů.“¹³⁶ Znamená to tedy, že jsem se snažila uchovat linii narace jedince a současně sledovat téma výzkumné otázky.

8.6 Způsob sběru dat

Způsoby sběru dat „jsou specifické postupy poznávání určitých jevů, které badatel užívá s cílem rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé interpretují a vytvářejí sociální realitu“.¹³⁷ Jednou z často používaných kvalitativních metod je hloubkový rozhovor. Konkrétně Švaříček cituje Kvaleho definici hloubkového rozhovoru jako metodu, „jejímž účinkem je získat vyličení žitého světa dotazovaného a respektem k interpretaci významu popsanych jevů“.¹³⁸

Gulová a Šíp píšou, že pro IPA je nejčastěji doporučovanou metodou sběru dat konkrétně polostrukturovaný rozhovor.¹³⁹ Polostrukturovaný rozhovor byl tedy jednou ze zvolených opěr při vytváření nejvhodnějšího způsobu sběru dat. Cituji z výzkumných poznámek moudrou radu doktora Řezáče. „Zvolila jsem

¹³⁶ŘIHÁČEK, Tomáš; ČERMÁK, Ivo a HYTYCH, Roman. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6382-2., s. 22.

¹³⁷ŠVAŘÍČEK, Roman a ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6., s. 142.

¹³⁸ŠVAŘÍČEK, Roman a ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6., s. 159.

¹³⁹GULOVA, Lenka a ŠÍP, Radim (ed.). *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4368-4., s. 108.

pragmatický sociologický přístup, ve kterém kombinuji metodu narativního rozhovoru doplněnou o polostrukturovaný rozhovor – tuto soustavu jsem vybrala po konzultaci s doktorem Řezáčem, který zmínil podstatnou myšlenku, že sociologické metody jsou vodítka, které by výzkumníci neměly svazovat, naopak by měly dopřávat co nejhojnější zázemí pro účely výzkumu. Snažila jsem se tím tedy řídit.¹⁴⁰ „Kromě toho si řada výzkumníků pro účely svého šetření vytváří ad hoc vlastní výzkumný design, nepoužije tedy žádný z předem připravených balíčků postupů, ačkoli se jimi může inspirovat. Takový přístup, spočívající v autorském nakombinování metod sběru a analytických technik, bývá označován jako pragmatický.“¹⁴¹ Vzhledem k tomu, že se jednalo o citlivou problematiku, bylo zásadní navázat s respondentem vztah důvěry. Navázat vztah důvěry ovšem nemusí být tak snadné, pokud někoho vidíte po druhé v životě, a tak druhou ze zvolených metod byl právě narativní rozhovor. Z této metody narativního rozhovoru jsem chtěla vycházet také částečně, protože mě oslovilo, co o něm píše Hendl: „Výchozím bodem pro používání narativního rozhovoru je skepse vůči možnosti získat přístup ke zkušenosti jedince prostřednictvím schématu otázka–odpověď.“¹⁴² Tato metoda mně imponovala již při výzkumu v rámci bakalářské práce, kde se mi osvědčilo, když lidé v prostituci dostali prostor vyprávět příběh svého života. Role výzkumnice je tedy v první části rozhovoru především naslouchající, což vnímám jako ideální šanci k získání důvěry, jež potom může umožnit snadněji pronikat do více ponořených a komplikovaných témat. Domnívám se, že i při výzkumu s queer duchovními bylo velikým přínosem nechat jim prostor hovořit autobiograficky (ve vztahu k danému tématu) a prostřednictvím projevení empatických reakcí při naslouchání jejich vyprávění tak posílit vědomí jejich získané důvěry. Kombinace těchto dvou metod výzkumných rozhovorů – narativní a polostrukturované, je vynikající v prohloubení vztahu mezi výzkumníci a respondentem, je ovšem také vynikající co do možnosti získání velkého kvanta dat. Mohu zhodnotit diferencovanou zkušenost s předchozím výzkumem, ve kterém figurovali jiní sledovaní. Při položení následující otázky (s patřičným uvedením respondenta (či respondentky) do procesu):

¹⁴⁰Z výzkumných poznámek.

¹⁴¹GULOVÁ, Lenka a ŠÍP, Radim (ed.). *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4368-4., s. 83.

¹⁴²HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4., s. 176.

Výzkumnice: Náš rozhovor bude pro ty výzkumné účely anonymizovaný, takže velice ocením, když se pokusíte být co nejupřímnější a nejotevřenější a nebudeme se bát vydat se na hlubinu a možná se dostaneme k tématům, o kterých jste dříve nehovořil, takže se neostýchejte si dát na čas s odpovědí, když byste si třeba potřeboval zformulovat myšlenky.

Ondřej: Hm.

Výzkumnice: A ráda bych se pokusila vést ten rozhovor pragmatickým přístupem, což v tomhle případě by bylo kombinací narativního a polostrukturovaného rozhovoru.

Ondřej: Hm.

Výzkumnice: Ten narativní vychází z toho, že dává prostor tomu člověku vyprávět svůj příběh nějakým způsobem trochu autobiograficky. To mi dává smysl, protože mám pocit, že v tom příběhu mohou vystupovat ty věci a ten výzkumník – výzkumnice může dostávat odpovědi na otázky, aniž by je pokládal.

Ondřej: Hm hm.

Výzkumnice: A myslím, že to může být potom mnohem ucelenější, komplexnější.

Ondřej: Hm hm.

Výzkumnice: Tak jestli bychom mohli už začít –

Ondřej: – ano.

Výzkumnice: Tak první otázka, která by měla asi nějakou rozsáhlejší odpověď, tak zní, jestli bych vás mohla poprosit, abyste mi vyprávěl váš příběh od dětství po současnost, a zajímají mě i detaily – nemusíte spěchat a můžete zahrnout i v souvislosti s Vaší cestou víry a přijetí Vaší identity.

Byl markantní rozdíl, s jakou košatostí odpovídali respondenti se zkušeností s prostitucí, a s jakou barvitostí a důkladností odpovídali duchovní, již se živi svým slovem. V případě duchovních vyprávění (které následovalo po první otázce) bylo opravdu podrobné s mnoha detaily – což je pro výzkumné účely opravdu hodnotné. Z výzkumných poznámek: „Den před rozhovorem mě popadla panika, uvědomila jsem si, že díky tématu, na kterém mi velice záleží, jsem vyvinula na sebe a na kvalitu výzkumných rozhovorů velký tlak. Začala jsem uvažovat nad tím, že není vůbec samozřejmé, že se podaří, aby se respondenti následujících dní otevřeli a upřímně barvitě vyprávěli o hlubokých a intimních záležitostech svého života. (Anonymizováno.) S jedním

z respondentů jsme si tykali a s druhým vykali. Jeden z nich byl farářem v ČCE a druhý římskokatolickým knězem. Ten druhý byl zároveň trochu starší. Přemýšlela jsem nad jejich motivacemi, které je přiměly podstoupit výzkumné rozhovory. (Anonymizováno), tudíž to mohli udělat ze slušnosti, ale ve skutečnosti se jim do odhalování vlastních nejnítěnějších zákoutí nemuselo chtít – navíc před nějakou cizí mladou holkou. Snažila jsem se přesvědčit o opaku. Doufala jsem, že i když přicházím jako člověk, který se s nimi předtím viděl jen jednou (anonymizováno), tak nás může spojovat, že jsem také na cestě stát se farářkou. Snad jsem doufala i v to, že v mém tématu oba bratři¹⁴³ spatří moje skryté, anebo naprosto očividné záměry, a to přiblížit sekulární společnosti a jejím queer lidem queer duchovní a snad vzbudit pochopení. Stejně tak v lidech církve přispět k přiblížení procesu, který může působit velice vzdáleně lidem, kteří ho neprožili.“¹⁴⁴ Z výzkumných poznámek je patrné, že jsem si nebyla jistá tím, jestli výzkumné rozhovory – na kterých celá diplomová práce stojí – dopadnou s požadovanou kvalitou. Nabitou důvěru jsem tedy nevnímala samozřejmě – cením si jí. Ovšem bohatost výzkumných dat (získaná tímto způsobem kombinací metod) velice navýšila (nejen) časovou náročnost zpracovávání dat prostřednictvím opakovaného načítání, poznámkování, kódování, rozřazování kódů a interpretativního fenomenologického analyzování. Domnívám se, že tyto výzkumné rozhovory by pokryly výzkum pro disertační práci, nikoliv práci diplomovou.

První otázka byla formulovaná narativním způsobem a ostatní otázky byly formulovány dle potřeb výzkumného rozhovoru a dále dle předem nastíněných okruhů. Z výzkumných poznámek před třetím výzkumným rozhovorem cituji tyto tematické okruhy a s nimi spojené asociace, jež se opíraly o zkušenosti z předešlých dvou rozhovorů: „cesta víry a přijetí v kontextu vaší identity, Boží obraz, svoboda – osvobození, význam církevní denominace, církev – vnímání – proměňování?, vina, inspirativní biblická postava – oblíbená biblická pasáž – teoložka/teolog – queer teologie, sbor a queerness, proměňování Božího obrazu?, nalézání útěchy?, nejtěžší momenty spojené s queer identitou farářky x nejkrásnější momenty spojené s queer identitou farářky?“¹⁴⁵ Mimo zmíněné dotazy zaznívaly spontánní otázky, které reagovaly na naraci.

¹⁴³Míněno v církevním žargonu, nikoliv v příbuzenském slova smyslu.

¹⁴⁴Z výzkumných poznámek.

¹⁴⁵Z výzkumných poznámek.

8.7 Reflexe žité zkušenosti výzkumnice s tématem výzkumu

Kapitola *Reflexe žité zkušenosti výzkumnice* je uváděna z odůvodněného požadavku interpretativní fenomenologické analýzy. „Interpretace podle IPA (interpretative phenomenological analysis) je úzce zakotvená v textu a přiznává, že je to vždy výzkumník se svým životním kontextem, kdo je jejím autorem.“¹⁴⁶ Výzkumnice je tedy přiznanou součástí daného výzkumu a je chápána jako jedním z jeho zdrojů. Řiháček ad. citují: „Shinebourne (2011) uvádí, že každá interpretace je svým způsobem konceptualizována v předchozí zkušenosti, a proto nemůže být bez předpokladu – je skrytá v tom, co už máme, známe, co jsme viděli...“¹⁴⁷ Očekává se tedy, že výzkumnice zhodnotí přiznané vlastní žitou zkušenost ve vztahu k výzkumné otázce. „Součástí interpretativní fenomenologické analýzy je též reflexe zkušenosti výzkumníka.“¹⁴⁸ Tato výzkumná metoda klade v tomto ohledu na výzkumnici (či výzkumníka) vysoké nároky. Výzkumník (či výzkumnice) se vydává vlastní žitou zkušeností, aby mohl (či mohla) ukotvit výchozí pozice a odkrýt motivace, které se ve zkušenosti mohou vyjevovat. „Uvědomění a reflexe zkušenosti výzkumníka slouží v IPA ke zvýšení efektivity a validity samotné analýzy.“¹⁴⁹ Především protože reflexe zkušenosti výzkumnice určuje validitu analýzy, jsem nucena – i v jisté poctivosti vůči případnému čtenářstvu a také s respektem k respondentstvu a této výzkumné metodě – popsat svoji zkušenost ve vztahu k výzkumné otázce. V pramenech vztahujících se k této metodě je opakovaně zmiňované, že je nutné, aby výzkumnice projevovala velký zájem o danou problematiku, domnívám se, že tento požadavek splňuji, a to právě i svou žitou zkušeností.

Před zhruba šesti lety jsem opustila jednu z konzervativnějších církevních denominací s důvodem věroučného nesouznění v oblasti queer otázky. Jednalo

¹⁴⁶ŘIHÁČEK, Tomáš; ČERMÁK, Ivo a HYTYCH, Roman. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6382-2., s. 22.

¹⁴⁷ŘIHÁČEK, Tomáš; ČERMÁK, Ivo a HYTYCH, Roman. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6382-2., s. 22.

¹⁴⁸GULOVÁ, Lenka a ŠÍP, Radim (ed.). *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4368-4., s. 107.

¹⁴⁹GULOVÁ, Lenka a ŠÍP, Radim (ed.). *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4368-4., s. 107.

se konkrétně o (oficiálně prezentovaný) postoj této církve vůči lidem minoritní citové orientace. Bylo a je pro mě podstatné zachovávat v zásadních otázkách jednotu s církví, ve které jsem dobrovolně členkou. Dnes si uvědomuji, že postoj k Písmu (Bibli) byl mnohdy také diferencovaný. Na teologické fakultě moje víra prošla přetřesem při studiu historických biblických souvislostí. K Písmu se vztahuji jako k svědectví víry a snažím se k němu přistupovat v jeho kontextech. V současné době jsem členkou Českobratrské církve evangelické.

(Pokud bych reflexi ukončila předchozí větou, tak by to bylo sice možné, ale chyběla by tomu jistá plasticita a opravdovost žité zkušenosti.) Mojí žitou zkušeností (ve vztahu k výzkumné otázce po *cestě víry a přijetí queer duchovních*) je queer identita křesťanky (ucházející se o jáhenskou praxi v ČCE¹⁵⁰). Právě konzervativní restriktivní církevní smýšlení a kategorizování mě vedlo k hlubšímu tázání se po církvi Kristově, po mém vztahování se k Bohu a vztahování se Hospodina k člověku, po otázkách milosti, viny, zatracení, svobody a pravdy, po přívlastcích, které přisuzujeme Bohu ad. Zasáhla mě tehdy silně událost, kdy se mě má queer kamarádka Kristýna¹⁵¹ otázala v tíživé situaci, co dělám, když je mi úzko. Chtěla jsem jí odpovědět pravdivě, což mě vedlo k modlitbě, zpěvu duchovních písní a také bohoslužbě. Přitom jsem si uvědomovala, že kdyby Kristýna projevila zájem o navštívení kostela (dané denominace), tak by hrozilo riziko, že by ve své autentické identitě mohla zažít situaci, která by její psychický stav mohla případně zhoršit jakousi formou nepřijetí. Možná by stačilo, kdyby Kristýna měla na tašce placku s duhovým nápisem, nebo by se jí někdo mohl zeptat na osobní život. Možná ne. Možná by se nic z uvedeného nestalo, možná by její zkušenost nebyla odstrašující a děsivá v nepřijetí, protože by se podařilo utajit její pravou podstatu, ale už jen ta skutečnost, že je třeba uvažovat tímto způsobem o možnosti, že by někdo se svým trápením chtěl přijít do kostela a mohl by prožít odmítnutí, odsudek, pokárání nebo jinou formu nepřijetí, vyvolává nepříjemné pocity rozechvělé nejistoty. Tehdy (v době, kdy jsem si queer identitu ještě sama nedokázala připustit) jsem požádala o vystoupení z dané církevní denominace. Nabízela se možnost toto církevní prostředí přestat navštěvovat a neobtěžovat se s oficialitami, ale nechtěla jsem, aby moje jméno bylo uvedeno někde, kde se prosazují nebo akceptují přesvědčení, jež jsou v zásadním rozporu s mojí vírou,

¹⁵⁰ČCE = Českobratrská církev evangelická.

¹⁵¹Jméno anonymizováno.

kteřá se opírala o Boží obraz Krista s vstřícnou láskou ke každému stvoření. „Už není Žid nebo Řek, už není otrok anebo člověk svobodný, už není muž anebo žena, všichni jsme jeden v Kristu Ježíši.“¹⁵² Od dětství ke mně silně promlouvaly právě ty novozákonní příběhy, ve kterých se Ježíš vydával k vyloučeným a opovrhovaným tohoto světa a přinášel jim osvobození.

Jeden z mých blízkých členů rodiny (zároveň člen církevní denominace, ze které jsem vystupovala) tehdy vyjádřil obavu, že jsem ztratila víru. Vybavuji si, že to bylo pravděpodobně v létě cestou z venkova a moje milovaná evangelická babička Ester jela s námi, seděla na sedadle spolujezdce. Babička naslouchala v tichosti rozhovoru a potom zazněl dotaz od jiného člena rodiny: „A tebe se to snad taky týká?“ (nebo nějak podobně řečeno). Odpověděla jsem tehdy, že ne. (Nevybavuji si, jestli to *ne* znělo nejistě, ale ještě jsem si svoji identitu nepřiznávala.) Babička Ester, která se celou dobu nezapojovala do debaty, potom pronesla rozhodným pevným hlasem: „Já myslím, že bychom je měli přijímat.“ Byla to jedna věta, ale ještě dnes mě ta vzpomínka dojíhá. Znamenalo to pro mě mnoho. Myslím, že to bylo podstatné i pro moji cestu víry. Nebylo to tehdy snadné období zalité sluncem, ale bylo to jistě potřebné vydání se za hledáním pravdy ve víře. Po odchodu z této církevní denominace jsem chtěla dále chodit na bohoslužby (i když mi nebylo zcela jasné kam), zároveň jsem tehdy netoužila po začleňování se do církevního společenství. Chodila jsem např. do kostela na lodi v Holešovicích a vždy jsem se snažila přijít co nejdříve na čas a odejít co nejrychleji, abych nemusela s nikým mluvit – nikomu se otevírat. Chtěla jsem slyšet slovo Boží, ale měla jsem strach z lidí církve. Domnívám se, že na mojí cestě k znovunalezené důvěře (k církvi a jejímu lidu) sehrála významnou roli Evangelická teologická fakulta, kde byl prostor pro dialog, který umožňoval otevřené a konstruktivní vedení debaty. Postupnou důvěru v církevní prostředí pak utvářela zmíněná fakulta, studentské bohoslužby u Martina ve Zdi a konkrétní lidé – farářky a faráři, spolužáci a spolužačky, vyučující, kteří mi dávali najevo otevřenost, jež ve mně vyvolávala pocit bezpečí a přijetí. Moje víra nebyla slabší v době, kdy jsem nebyla členkou žádné církve. Myslím, že to byla významná etapa té cesty, protože mě učila mít

¹⁵²Bible: český ekumenický překlad – Bible kralická: česká synoptická Bible (v rozsahu celého vydání Bible kralické z roku 1613). Přeložil Miloš BÍČ, přeložil Josef Bohumil SOUČEK, přeložil Jindřich MÁNEK. Praha: Česká biblická společnost, 2008. ISBN 978-80-85810-86-8. Gal 3,28.

pochopení pro vývoj cest víry, které mohou být mnohdy nevyzpytatelné. Na této cestě jsem se setkávala také s některými queer lidmi, kteří pronášeli antiklerikální názory, a také s některými křesťanskými lidmi, kteří zastávali homofobní postoje – tyto zkušenosti (s *mými* lidmi) mě stavěly opakovaně do pozice, kdy bylo nutné znovu a znovu obhajovat – v jednom případě církev, Krista, víru a v druhém případě queer lidi, kteří touží žít život v jeho plnosti s naplňováním citového potenciálu. Každý impulz přijetí queer lidí, který jsem pozorovala v Českobratrské církvi evangelické, pro mě byl světlem naděje. Znamenalo to pro mě, že by se mohlo jednat o můj *domov*, ve kterém mohu být v autenticitě queer křesťankou a prožívat víru ve sdílení s druhými lidmi beze strachu z odsudku za to, kým jsem. Velice si cením církevního dokumentu *Žijeme spolu v jedné církvi* z května 2022, jenž je oficiálním prohlášením Českobratrské církve evangelické. „Žijeme spolu v jedné církvi, stejně jako v celé společnosti – lidé heterosexuálně i homosexuálně orientovaní. V Ježíši Kristu není mezi námi rozdíl. V něm Bůh přišel mezi nás a dosvědčil svou lásku ke všem lidem, zejména k opomíjeným a opovrhovaným. Na kříži na sebe vzal hřích každého člověka a ve svém vzkříšení dává každému naději nového života. Bereme vážně biblické svědectví o Bohu. Věříme, že Písmo svaté se nám působením Ducha svatého aktuálně stává jeho slovem. To platí i pro ta místa, kde se Písmo vyjadřuje k homosexuálnímu chování. Čteme-li Bibli od jejího středu, totiž Ježíše Krista, říká nám zřetelně a jasně: Bůh ve své lásce přichází ke každému z nás. Tím také ovšem často překračuje hranice dané lidskými předsudky. Začínáme si uvědomovat, že přes dosvědčování Kristovy lásky se lidé homosexuální orientace mnohdy necítí v našich sborech dobře. Je nám to líto. Vyznáváme, že v minulosti církev často těmto lidem ubližovala. Omlouváme se jim. Jako Kristova církev toužíme být společenstvím, kde se realita Božího království odráží v našich vztazích. Bereme vážně apoštolovu výzvu, abychom usilovali o to, co slouží pokoji a společnému růstu. Přejeme si, aby lidé s homosexuální orientací nacházeli v našich sborech domov a byli, tak jako všichni, přijímáni i se svými partnery a partnerkami. Víme, že k problematice homosexuálních vztahů existují různé výklady a porozumění. Nechceme, aby to vedlo k radikalizaci a nesnášenlivosti ve společnosti i v církvi. Vždyť právě v Českobratrské církvi evangelické, vzniklé v živém

rozhovoru různých církevních tradic, smíme své odlišnosti unést a být jednotní v Ježíši Kristu.“¹⁵³

Moje žitá zkušenost je tedy nutností, která musela v poctivosti k výzkumné metodě zaznít, přestože jsem si vědoma všech možných nepříjemných následků, které z této výpovědi mohou pramenit. Moje respondentka dostávala dokonce korespondenční výhrůžky násilím a vím o tom, že i majoritně orientovaní faráři (či farářky), kteří se zastávají queer lidí, dostávají nenávistné dopisy, což vnímám velice pochmurně. Zároveň je to právě o to větší důvod přijmout statečně jako další Jiní vlastní jinakost bez možných rezerv a třeba tím pomoci utvářet otevřené prostředí důvěry a bezpečí i pro Jiné. Inspirací mohou být odvážné queer teoložky a teologové – Otto Madurro hovoří o nutnosti aktivní participace na změně heternormativních patriarchálních paradigmat, která mají na vině odpudivé zločiny, stejně jako Marcella Althaus-Reid, která praví, že: „Queer teologie je tedy teologií první osoby: je diasporická, sebeodhalující, autobiografická a zodpovědná za svá vlastní slova. Proto, abychom se zamysleli nad otázkami identity teoložky (či teologa) a způsoby, jak vytvářet queer teologii, musíme začít s přemítáním úzce spojeným s rozhovory o Bohu souvztažně k milujícím a naplňujícím vztahům. To je jedna z nejdůležitějších výzev, kterou queer teologie přináší teologii jednadvacátého století: výzva teologie, v níž sexualita a milující vztahy nejsou pouze důležitými teologickými otázkami, ale i zkušenostmi, které netvoří totalitní teologii.“¹⁵⁴

Během průběhu práce na výzkumu jsem si uvědomila, že jsem pochopitelně začleňovala vlastní témata pramenící ze zkušenosti do očekávání od výzkumných rozhovorů. Témata: cesty víry, přijetí, nepřijetí, viny, studu, provinilosti, pocitu jinakosti, sebenenávisti, popírání, negativní reakce ad. – jsem očekávala. Ovšem vybavuji si, že jsem na konzultaci s vedoucím diplomové práce i konzultujícím sociologem hovořila o tom, že nehodlám pokládat žádné otázky, které by se vztahovaly k sexualitě, protože chci, aby linka byla jasně o cestě víry a přijetí. Byla jsem potom poněkud udivená, když první respondent Hugo sám od sebe začal mluvit o tělesnosti a sexualitě. Ve

¹⁵³Žijeme spolu v jedné církvi [online]. In: Synod Českobratrské církve evangelické 20. května 2022 (cit. 30. března 2024).

¹⁵⁴ALTHAUS-REID, Marcella. *The Queer God*. London: Routledge, 2003. ISBN 0-203-33145-1., s. 8.

výzkumném rozhovoru s respondentem Ondřejem jsem byla udivenější ještě o poznání více, protože Hugo byl jen o pár let starší než já, byli jsme ze stejné církevní progresivní denominace, ovšem Ondřej byl vzdálenější v obou zmíněných ohledech, zároveň Hugo upřednostnil tykání a Ondřej vykání. Přesto se Ondřej podobně jako Hugo sám od sebe otevíral v oblasti tělesnosti. Poslední respondentka Iva stejně jako předchozí dva respondenti sama od sebe o sexualitě začala hovořit. Ve všech případech to dávalo naprostý smysl, ani v jediné zmínce bych nenalézala nadbytečné sdělení. Všechna sdělení byla provázána s významnými tématy jako např. sebepoznání, vina, hanba, sebestřízení, sebepochopení, sebenenávist, očekávání ad. a měla pochopitelně i svoje narativní významy v linii rozhovoru. Reflektovala jsem, že jsem záměrně nechtěla, aby byla tato práce spojovaná s tělesností nebo hůř se sexualitou, protože (ač to tak sama nevnímám) jsem měla obavy, že by na to mohlo být pohlíženo jako na něco nízkého, plytkého, nevýznamného, provokativního, vulgárního, pohoršujícího, nevhodného, neakademického a také neadekvátního od ženy, ženy křesťanky a ženy ucházející se o jáhenství. Čím více jsem pronikala do analýzy hloubkových rozhovorů a zároveň jsem psala teoretickou část diplomové práce, kde byla podstatným zdrojem literatury právě queer teologie, tak jsem si uvědomovala vlastní malichernost a ustrašenost z případné úzkoprsosti. Na moment jsem se zastyděla před vlastním pokrytectvím a vedlo mě to k většímu porozumění queer teoložce Marcelle Althaus-Reid (přestože se nedá říct, že bych s ní mohla souhlasit ve všem), tak mě spolu s Nancy L. Wilson, Otto Madurem a Patrickem S. Chengem a všemi mými respondenty povzbudila k vykročení kupředu s ohledem na Jiné.

8.8 Výsledky

Řiháček a další citují Smith ad., když uvádí, že „dobrá IPA studie demonstruje citlivost k ‚surovému‘ materiálu a vždy má značné množství přímých citací respondentů, kterými podporuje své argumenty“.¹⁵⁵ Čímž je dáván hlas respondentstvu a umožňuje to čtenáři hlubší prozkoumání v souvislosti výzkumných dat hloubkových rozhovorů. Zároveň tento způsob naprosto souzní s perspektivou queer teologie, ve které se usiluje právě o dávání

¹⁵⁵ŘIHÁČEK, Tomáš; ČERMÁK, Ivo a HYTYCH, Roman. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6382-2., s. 40.

hlasu Jiným. Vzhledem k již vícekrát zmiňovanému velkému objemu a bohatosti výzkumných dat bylo nutné soustředit se především na téma výzkumné otázky, přestože vzešlo mnoho dalších témat, která by byla poutavým výzkumným zájmem. „Je vhodnější prezentovat podrobně pouze vybraná témata vzniklá z analýzy namísto povrchního popisu všech témat.“¹⁵⁶ Usiluje se o prezentaci informací prostřednictvím narativní formy, která je prokládána citacemi. Narace jsou zpracovávány odděleně, aby každá z nich dostala potřebnou plochu. „Interpretace by měly poukazovat na jedinečný způsob, jakým je dané téma významné pro jednotlivce.“¹⁵⁷ Fáze interpretativní fenomenologické analýzy se prolíná s výsledky. Jsou tedy podstatně rozsáhlejší než výzkumné zprávy jiných metod. Všechna jména ve výzkumných rozhovorech jsou anonymizována také místa popisu a údaje, které je nezbytné uchovat v důvěrnosti také. Pokud na některých místech bude nutné zmínit, že je část anonymizovaná, tak to bude formulováno.

8.8.1 Interpretace výzkumného rozhovoru s Hugem

První respondent dostal přidělené anonymizované jméno Hugo. Hugo byl prvním respondentem, se kterým jsem se setkala. Hugo se nenarodil v Čechách. Narodil se v sousední zemi, v obci, ve které převládala evangelická¹⁵⁸ majorita. „To je vesnice, kde žijou téměř sami evangelíci a pro mnoho lidí je být věřící – být evangelíkem – něco úplně přirozené, s čím vyrůstají od malička, co vidí okolo sebe. Chodit do kostela tam bylo něco normálního.“ Lze usuzovat, že pro tohoto respondenta znamenalo od dětství, že identita křesťana není opovrhovaná, posmívaná či zpochybňovaná. Znamenalo to také, že se svou křesťanskou identitou nestával minoritním, naopak křesťanská identita v jeho kontextu funguje také jako možnost identifikování se s majoritou – z této perspektivy křesťanská identita není vyčleňující, nýbrž vytvářející soudržnost skrze pravidelné, opakované a provázané církevní aktivity. „Každou neděli se tam lidé sešli z celé vesnice téměř z každého domu, vědí tam lidi o sobě, a i naši to tak brali, že nás do toho kostela brávali, brávali nás na dětskou

¹⁵⁶ŘIHÁČEK, Tomáš; ČERMÁK, Ivo a HYTYCH, Roman. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6382-2., s. 41.

¹⁵⁷ŘIHÁČEK, Tomáš; ČERMÁK, Ivo a HYTYCH, Roman. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6382-2., s. 22.

¹⁵⁸Evangelická církev augsburského vyznání na Slovensku tedy jiná církevní denominace než Českobratrská církev evangelická, která je v ČR.

besídku.“ Provázanost dané společenské struktury s církevním prostředím se projevuje např. v tom, že respondent prošel náboženstvím, které bylo vyučováno na škole, do které chodil. Všechny tyto aspekty mohly přispívat k neproblematickému a nezpochybňování víry a aktivně prožívaného církevního života.

První zmínky, které reflektují projevy žité víry jako formu osobní spirituality (nikoliv ve smyslu účasti na církevních aktivitách), jsou uvedeny ve vztahu k děděné modlitbě, tato vzpomínka je zasazena do dětství respondenta. „Bylo to pro nás od malička – říkám pro nás, protože mám ještě dvě sestry – bylo to pro nás něco úplně přirozeného, že i v té rodině jsme se modlili. Měli jsme rituál takový pěkný nedělní, že každou neděli tak se otec pomodlil modlitbu, kterou znal ještě od svého dědečka. Já se tu modlitbu velmi rád modlím před jídlem též. Ačkoli lidi většinou čekají, že farář se pomodlí nějak svými vlastními slovy, nebo čím, tak já velmi rád právě používám tu modlitbu, kterou mám naučenou od svého otce, protože mám takový pocit, jako kdyby tím nesu takové dědictví jistým způsobem, i té víry těch předků, i toho, co jsem dostal od rodičů, i toho, čeho si vážím.“ V této pasáži se respondent nevyjadřuje přímo k tomu, co pro něj znamenala modlitba v dětství, ale svým následujícím výrokem popisuje, že se k jisté modlitbě z dětství rád navrací, tudíž vztahování se k této praxi víry je kladné. Tato modlitba zde nese význam vztahování se k předkům včetně otce (jež je později zmiňován i v negativně laděném kontextu), z čehož by bylo možné usuzovat, že při ztišení se u této modlitby zřejmě vládl v rodině pokoj, což lze interpretovat jako pozitivní aspekt praxe víry v rodině respondenta.

Provázanost sekulárního prostředí s církevním (v rodišti respondenta) dokládá následující zmínka, jež se vyjadřuje k rekonstrukci obecních prostor s ohledem na církevní potřeby. „Na besídku jsem chodil, tam jsme se učili biblické příběhy. Já si pamatuji všechny místa, které jsme vystřídali, to učení toho náboženství v té vesnici – jsme byli v každé místnosti obecního a kulturního domu, protože to nebylo v kostele – tam nebyl na to prostor, tak jsme byli v obecních prostorech. Speciálně proto při rekonstrukci upravili i salónek, aby tam mohly být i dětské besídky.“

První zmínky, které se v Hugově životním příběhu dotýkaly problematiky nepřijetí, se odehrávaly v rodinném kontextu. Neakceptace odehrávající se ze strany širší rodiny, neakceptace, která vychází z porovnávání – hodnocení

a vede k formě ponižování. „My jsme vždycky byli nejmenší, nejmladší, takže velmi lehce se nás dalo porovnávat se všemi ostatními, což byl vždycky ten kámen úrazu s mými strýci například, že mě často porovnávali: ‚A ty si takový neschopný a takový neschopný, tohle neumíš, tamto neumíš. A mě to... mě to jakoby... to byla jedna z věcí, která mě po část života nějakým způsobem ovlivnila... takový pocit méněcennosti od té širší rodiny, která...s kterou jsme se setkávali, museli setkávat, a i chtěli setkávat, s kterými bylo samozřejmě fajn, ale ty jejich slova jsem si v sobě nějakým způsobem nesl.“ Porovnání jako forma nepřijetí – v bezpodmínečném přijetí nejsou specifické nároky, které je nutné splňovat – v bezpodmínečném přijetí je svoboda v jedinečnosti obdarování. Porovnání utváří tlak na jedince a vyzdvihuje konkrétní preference, které jsou žádané bez ohledu na danosti jedinců. V další části respondent vyjadřuje, že mu maskulinní svět, který byl oceňován v jeho rodině, byl vždy vzdálený a preferoval únik do vlastní reality. Lze to zařadit mezi jeden z dalších prvků neakceptace k jistým danostem skrze patriarchální heteronormativní perspektivu a vztahování se k žité realitě primárně esencialistickým způsobem. „Oni vlastně všichni ti strýcové byli manuálně pracující lidi. Každý si svůj dům postavil svépomocně. Každý si uměl všechno sám opravit. Byli manuálně zruční – i otec – a já jsem nebyl. Já jsem se od mala cítil trochu takový jiný k těm maskulinním věcem jako nějaké zacházení s nářadím, nějaké stavění stěn, opravování auta, nebo čeho. Toto byly věci, které mě obcházely, kterým jsem se i vyhýbal, protože jsem se při nich necítil dobře. Otec se mě snažil vždy něco naučit, takto se toto opravuje, takto se toto dělá, takto se rube strom, tak se řeže dřevo, ale já jsem to nedělal nikdy s nadšením a ani jsem s otcem neměl dobrý vztah, abych to nějak chtěl, nebo vyhledával, spíš to pro mě bylo nutění. Já jsem se spíš cítil dobře zavřený ve svém světě, do kterého jsem se často uzavíral a unikal.“

Dále se vyjevuje nové uvědomění a nacházení hlubšího významu, který odhaluje sám respondent, když říká, že se zpětně při sdílení této zkušenosti nově setkává s jejím skrytým významem. V hovoru pojmenovává zkušenost, ve které se jedná o touhu mít možnost mít vlastní kontrolu nad věcmi. Jedná se o utváření světa z lega a respondent ji čte tímto hlubinným způsobem. „Jako kdyby zpětně možná – to můžu povědět – jsem si vytvářel takový prostor, kde já mám kontrolu nad věcmi, a kde si je dělám podle sebe a nejsou podle toho, jak to chce někdo jiný, anebo jako to vidí někdo jiný. Což je zajímavé, to jsem si... to si teď tak uvědomuji, když se na to takto podívám – je to zajímavé.“

V následujícím vyjádření je explicitně vyjádřena touha po přijetí. „...ani ve třídě (v té malé vesnické, kde jsem byl v jednotřídce), ani potom na druhém stupni ZŠ, tak zpětně, když se podívám – jsem neměl velkých skutečných přátel. Já jsem vždy chtěl někam patřit, chtěl jsem být nějakou součástí nějaké skupiny lidí... Na vsi jsem neměl dobrý přátelský vztah téměř s nikým. Tam jsem se cítil často jako mimozemšťan, že tam nepatřím, nebo že jsem úplně jiný než ty kluci a holky tam.“ Zároveň respondent sám sebe hodnotí jako jinakého. Jinakost lze vnímat v pozitivním slova smyslu jako výjimečnost, ale v tomto kontextu je jinakost popsána jako zdroj prožívání nepříjetí.

V následující pasáži se objevuje internalizovaný projev esencialistického náhledu na maskulinitu. „Měl jsem jiné zájmy, ano. Je bavilo běhat po... po tom hřišti a hrát fotbal a dělat ty takové věci, které od chlapců očekáváš. Jako že tak já jsem to též dělal, utíkal jsem za nimi, snažil jsem se, ale nějakým způsobem mě to nenaplnovalo.“ Respondent hovoří o tom, že měl jiné záliby než vrstevníci v jeho okolí a v tom vyřkne stereotypně smýšlející myšlenku o tom, co je tzv. chlapecké. Toto pojmenování není míněné nutně jako kritika, je to snaha o zachycení vztahování se k tématu maskulinity i z jeho perspektivy, protože jedno z témat, které vytanulo z rozhovoru je právě maskulinita a s ní spojená očekávání od rodinných příslušníků.

V následující citaci se jeví, že respondent prožíval na škále akceptace silnou formu nepřijetí ve formě šikany. Respondent v tomto úryvku spojuje šikanu se svou tělesnou konstrukcí. „Tak jako asi je a samozřejmě tím, že jsem byl takový zranitelnější, slabší, útlejší, tak jsem byl cílem určité šikany. Takže o to mi to bylo nepříjemnější tam chodit, i když jsem tam chodil, protože jinde se nedalo, jinde jsem neviděl ten smysl.“ Zároveň se zde vyjevuje téma omezenosti možností, která zřejmě vyplývá částečně také z rurálního zakotvení bydliště. Hugo říká, že jinde se nedalo, což by se dalo vyhodnotit tak, že pro jeho věkovou skupinu to byla jediná dostupná možnost začlenění. Ovšem věta *jinde jsem neviděl ten smysl* komplikuje snahu o jednoznačnou interpretaci. Může to znamenat např., že v místě bydliště byla možnost navštěvovat klub pletaček svetrů, kde se scházely ženy ve věku Hugových prarodičů, což nevyhledával, a proto by v tom nespatořoval smysl. Zároveň to dává prostor úvahám o tom, jestli to neznamená např. to, že v místě bydliště by bylo možné navštěvovat např. myslivecký kroužek, v čemž by např. respondent neviděl smysl, protože

by neměl kladný vztah k zabíjení či zbráním. Navrhnuté varianty jsou ryze spekulativní, jsou uvedeny pro variantní flexibilitu a současně také diferenci.

Další situace, která je popisovaná respondentem, hovoří o projevu násilí, ve které dominuje imitace neheterosexuálního pohlavního styku. Respondent je v této situaci v roli člověka, který pocítuje bezmoc a prožívá ponížení. „...s kamarádem, že jsme zůstali sami ve třídě, už všichni odešli a mně volal asi otec, anebo... asi otec, a co jsem mohl být ...asi osmák...a on... oni si dělali srandu – byli tam asi dva – jen toho jednoho si pamatuji, jak mě přitlačil takto k lavici, tak že jsem břichem byl opřený k lavici a zezadu jakože imitoval jako zezadu... zezadu na mně jezdí – anální penetrace – povězme a si z toho udělal srandičky a mně to bylo velmi nepříjemné, jako netrvalo to dlouho. Jsem řekl: „Co děláš blbosti?“ a to mi zůstalo jako taková jedna blbá vzpomínka na ně, a jako jsme se po základní škole... ale jakože to byla jedna taková věc, kterou udělali, nebo udělal ten konkrétní člověk, ale to zůstane v tobě, když se něco takového stane, když je to nepříjemná zkušenost.“ Z předchozího vyjádření je patrné, že respondent se snaží kromě vyjádření dané situace také zmírnit a umenšit, jak hrozná situace byla – tím, že říká, že to netrvalo dlouho, byla to *jedna* blbá vzpomínka, *jedna* taková věc. Dále zprošťuje obvinění přihlížejícího, když opravuje plurál na singulár: „*udělali, nebo udělal ten konkrétní člověk*“.

„Já jsem to bral, spíš joj do háje, chci být s nimi kámoš a teď toto takovou nepříjemnou věc mi udělají, že tak mě poníží, anebo si udělají takovou srandu, která... já se z ní nesměju a přitom jsem telefonoval s otcem. Je to situace, kde se nemáš jak bránit a... Ale jak jsme skončili ZŠ, tak jsme se spolu rozešli. Každý šel nějak jinde studovat, už ta naše skupina nebyla, už jsem byl kamarád jen s lidmi, kteří zůstali ve sboru.“ Hugo je schopen po doptání situaci sám označit jako *ponižující*, přestože dodává *nebo si udělají takovou legraci*, čímž je náhled na situaci jako ponižující zpochybněn a stává se jednou ze dvou variant. Je otázka, zdali je v této situaci, ve které se slovy respondenta *nemá jak bránit*, prostor pro pouhý humor bez ponížení a stop násilí.

Zároveň je tato velmi nepříjemná zkušenost respondenta zasazena do neheterosexuální linky (tím, že se jedná o imitaci neheterosexuálního pohlavního styku), tudíž lze situaci interpretovat jako ponižující nejen vůči respondentovi samotnému, ale také jako situaci, jež obecně zesměšňuje jinou vztahovou orientaci a queer lidi z pozice moci.

Výzkumný rozhovor se plynulým respondentovým vyprávěním posouvá k cestě víry, jejíž vědomý začátek respondent zasazuje do věku dvanácti let. „Já jsem osobně začal víru více řešit, nebo Pána Boha tak osobněji vědomě (řčeno s důrazem) řešit, asi když jsem byl takový šestáček na náboženství. Já jsem si tehdy poprosil naše, aby mi koupili i tu Bibli, protože jsme měli doma sice Bible, tam každý měl doma Bible, ale byly to Bible napsané ve starém jazyku.“

Respondent vyjadřuje v přímé řeči repetitivně svou touhu po vlastní Bibli v jazyku, který by pro něho byl čtenářsky uchopitelnější a srozumitelnější. Tím, že chce Hugo vlastní Bibli (ve které si bude moci podtrhávat bez ohledu na ostatní a bude se k ní moci vztahovat, kdykoliv bude chtít), tak současně s možností lepšího porozumění biblickému textu utváří vlastní prostor víry, který je osobní. „Když jsme měli náboženství, tak jsem ji měl ve škole celý den, když jsme chodili na konfirmační vyučování, tak jsem tu velkou tlustou Bibli sebou všude nosil a byla pro mě i takovým pevným bodem v životě, že když mi bylo těžko – a často mi bylo těžko – tak jsem věděl, že tu si můžu k sobě přivínout tu Bibli, a že mi bude dobře.“ Respondent vyjadřuje, že Písmo pro něho mělo velký význam a v kontextu těžkých momentů pro něj Bible představuje zdroj útěchy. Z dalších částí Hugovy narace se dozvídáme, že byl hodné, poslušné dítě. Dále Hugo otevírá téma, které ho trápilo po dlouhé následující roky. „V nitru jsem začínal vnímat problémy sám se sebou – hlavně co se týkalo poznávání mojí intimity – mojí sexuality, a tak všechno, co bylo s ní spojené, tak bylo pro mě zahanbující a bylo to něco, co jsem vnímal jako něco negativní.“ Respondent hovoří o tom, že sexualita obecně pro něho od dětství byla spojena s pocitem hanby, jež je jedním ze subtémat, které je v tomto výzkumném rozhovoru zachyceno s větší četností. „Když jsem začal poznávat svoje nějaké sexuální prožívání, co se týká sexuální orientace a tak dále, vnímal jsem to stigmatizovaně. Měl jsem... jakoby v mladém věku jsem se dostal k pornografii, to byla samozřejmě věc, se kterou se člověk střetne a s nikým jsem o tom nemluvil, styděl jsem se za to. Styděl jsem se v tom náboženském prostředí, ve kterém jsem vyrůstal, o tom vůbec hovořit. Tam se nějakým způsobem rozprávělo o sexualitě v podstatě negativně.“ Sexualita je vnímaná slovy respondenta stigmatizovaně a to v takové míře, že není adekvátní o ní hovořit, z čehož lze usuzovat, že s nikým, tedy ani s vrstevníky. V respondentově konkrétním církevním prostředí je vnímána pejorativně. „Byly tam takové jakoby regulace, které toho mladého člověka, který něco poznává, nějakým způsobem vyrůstá, tak jakoby znejišťují samy v sobě, že jestli jsem

teda v pořádku, nejsem v pořádku, někdo jiný to má jak? Radši o tom nebudu mluvit, sám se za sebe stydím, a čím jsem byl starší, tím víc jsem prostě nenáviděl tuto svojí stránku a zároveň jsem vnímal, že jsem jiný. Jiný, než by mě i moje rodiče chtěli, anebo ta rodina nejbližší chtěla. Vnímal jsem, že něco je se mnou jinak, a neuměl jsem to pojmenovat vůbec.“ Respondent hovoří o znejištění v sobě samém (v oblasti sexuality), jež vycházely z regulací, které prožíval ve svém tehdejší církevním prostředí. V tamním sboru ze strachu a studu tyto vlastní nejistoty nekomunikoval. Zároveň respondent hovoří o prožívání jinakosti, kterou reflektoval jako nežádoucí pro své rodinné příslušníky. „Nenáviděl jsem sebe – mnohokrát říkal jsem: ‚Nesnáším tě Hugo, jsi slabý, nedokážeš prostě nic.‘ Míval jsem i deprese z nějaké sebehodnoty, ale právě víra v Pána Ježíše mi byla v mnohém pomoci, že na jedné straně možná to náboženství a to náboženské prostředí mě ubíjelo, ale na druhé straně Kristus jako takový mi byl útěchou, mi byl pomoci, mi byl... mi dával smysl v celém tom v uvozovkách trápení, anebo... bylo to niterné trápení, dá se říct.“ Respondent hovoří o niterné zkušenosti sebenenávisti, která se projevovala i tím, že k sobě samému mnohokrát promlouval prostřednictvím sebenenávistných výroků. V těchto sebenenávistných výroci je nenávist k sobě samému spojena také s vlastní slabostí. Ve víře a v Kristu nacházel smysl. Ovšem o svém tehdejší církevním prostředí hovoří jako o prostředí, jež ho ubíjelo. Vzniklý stav mu byl niterným trápením. Víra v Krista u tohoto respondenta je silou a útěchou, jak situaci projít. Víra je navzdory všemu prožívaná jako zdroj smyslu s pomocí a útěchou.

Hugo dále hovoří o tom, že se aktivně zapojoval do dění v církvi, pomáhal připravovat akce pro dorost a mládež, ale zároveň říká, že „vždy tím centrem pozornosti byla jenom určitá část mě – nějaká maska – ten dobrý, milý, chytrý, šikovný, aktivní Hugo, který zná všechny odpovědi na otázky, na které se pan farář na náboženství zeptá. Ale v nitru je to jeden smutný chlapec, který často nenávidí sám sebe.“ Hugo datuje rozpoznání, že ho přitahují muži asi do věku patnácti let. „Sám jsem si to zakazoval – říkal jsem si, že je to něco špatné, že to je něco negativního, že to tak nemá být: ‚Nemají mě přitahovat muži, to je nějaké ďáblové pokušení, abych já nevím – nebyl dobrý křesťan, anebo nemohl být dobrý služebník v té církvi.‘ Tak jsem si to zakazoval.“ Toto období bylo pro respondenta ztížené párováním vrstevníků a vnitřními pocity zmatku, strachu a sebenenávisti. „Jak lidé spolu začínali chodit i mi to bylo líto, ale zároveň jsem nikoho takového nenašel a nevěděl jsem, jak to udělat, i bych

chtěl, ale jsem nevěděl i jsem nechtěl i jsem se bál i jsem se nenáviděl a tak a...“ Respondent Hugo mluví o tom, že jeho otec pracoval často mimo domov, takže rodina trávila mnoho času bez něho, a když se otec vracel, neměl daleko k alkoholu, což vedlo k nepříjemným situacím. Hugo mluví o tom, že v době vlastní krize musel prožívat i krizi rodičů, protože jeho maminka ho měla jako svou vrbu. „Dost jsem se na otce i hněval za všechny ty věci. Zároveň jsem si uvědomoval, že... respektive ne, že uvědomoval – zároveň jsem neměl rád ani sám sebe a zároveň jsem nacházel svou seberealizaci a naplnění v církvi, ve víře, v Kristu, ve službě – byl to trochu chaos. Bál jsem se toho, že nějakým způsobem by ještě zjistili, že teda se mi líbí muži. Toho jsem se bál, aby to někdo zjistil.“

Hugo hovoří o jednom táborovém evangelizačním večeru, při kterém prožil silné okamžiky, jež ho vedly k reflektování tématu odpuštění. „Byl to večer modliteb, chval, tak jsme poslouchali o tom, že kým jsme pro Pána Boha, pro Krista, co pro nás udělal, jak nám odpustil a tak dále a já jsem vnímal, že potřebuji odpustit mému otci a potřebuji se naučit odpouštět sobě a chci od Boha vědět, co se svým životem, a na všechny tyto věci mi Pán Bůh v ten večer odpověděl a odpovídal mi potom znova dále po čas života na tyto otázky, a v ten den jsem se teda rozhodl, že otci odpustím, a když se tam zpětně dívám, tak to byl takový moment, kdy jsem se začal učit, co je to odpuštění a reálně já dnes v životě nevnímám, že bych se na někoho dokázal hněvat, anebo dokázal někoho nenávidět, když by mi nějakým způsobem ublížil, že toto já neumím.“ Téma odpuštění, které se vyjevuje, je provázané právě významně i s výzkumnou otázkou prostřednictvím akceptace. „Já jsem se tehdy nastavil na odpuštění i druhým lidem i odpuštění sobě. Musel jsem sobě velmi hodně odpouštět, protože jsem velmi hodně sám před sebou jakoby hřešil, tak jsem to vnímal. Co se týká věcí hlavně věcí spojených s tou intimitou, a s přitažlivostí, se sexuální orientací, s těmito věcmi – to jsem vnímal v sobě jako tu nejhorší věc – nejhorší věc na světě to pro mě byla. Něco, co nikdo nesměl vědět, jak se cítím, jak to prožívám, co to pro mě znamená, jaké v tom mám nějaké vnitřní nepokoje, protože jsem se strašně styděl.“ Stud, který vedl Huga ke sklíčenosti – strachu, jenž prožíval v osamělosti vlastní pravdy. „...a v nitru jsem byl úplně často rozdrcený až na popel, ale vždy to nějakým zázrakem Pán Ježíš slepil, správil a já jsem dokázal udělat ten krok dál a odrazit se od toho nějakého toho vnitřního dna jen právě díky víře, díky ničemu jinému.“ Hugo hovoří o tom, že v době, kdy prožíval těžké chvíle, mu byla jedinou posilou právě víra. Víra byla

pro Huga jediné místo, kde byl zcela poctivě transparentní a pravdivý. Jediným pravdivým vztahem byl vztah k Hospodinu. „To, jaký jsem byl v nitru, věděl jen Bůh a já a já jsem se za to často bál, ponižoval a styděl a... I když jsem vnímal, že mě přitahují muži, tak jakoby jsem to odmítal a stále jsem hledal v životě pro sebe partnerku – ženu.“ Tato zmínka je podstatným bodem Hugova vyprávění. Právě popírání a snaha žít heteronormativně (dle očekávání tamní církve, rodiny i společnosti) ho přivedlo do následných vztahů se ženami a do mnoha nepříjemných bolavých skličujících situací. Nelze ovšem říci, že by se jednalo o záměrné překrývání zvědomělé jiné citové orientace, je zřejmé, že Hugo roky skutečnost minoritní citové orientace vědomě nepřijímal.

Hugo zmiňuje, že prožíval niterné boje před rozhodnutím vydat se na teologii (a tím i směrem k duchovní službě) kvůli vlastnímu hříšnému sebeobrazu, „ale přece vždy ten Kristus nějakým způsobem vítězil a to volání do služby vítězilo, a tak jsem šel.“

Respondent se vyjadřuje také ke svým vztahům. První kontakt se ženou vznikl na popud vyznání lásky jedné mládežnice. „...a já jsem nevěděl, jak reagovat, tak jsem řekl: „Tak teda pojďme na rande.“ Respondent po prvním setkání usoudil, že to bylo špatné rozhodnutí a vzápětí to se slečnou vlídně uzavřel. První vztah, který respondent prožil byl s dívkou, která se na něj jeho slovy nalepila, a o vztahu mluvil jako o turbulentním, také jako o negativní zkušenosti. „A při tom celém stále, i když jsem chodil s děvčetem, tak jsem vnímal přitažlivost k mužům, a to bylo pro mě něco blbé, divné. Způsobovalo to ještě navíc špatné pocity.“ Další rok poznal svou budoucí choť na teologické fakultě. Hugo mluví o tom, že ten vztah vznikl z přátelství. „Byla to sranda, ale já jsem úplně nedokázal posoudit, jaké jsou ty hranice, kde si dát hranice, aby nějaký vztah nedával naději někomu na něco, co úplně není v tom momentě úmyslem. Jsem byl ještě takové batole vztahové, řekněme. (smích Huga) Nezkušený životem no. (smích Huga) Ale odmítnul jsem. Já jsem odmítnul s ní chodit. Ono jí to dostalo, byla z toho celá zničená, ale přece nakonec jsme spolu začali chodit.“ Po měsíci chození Hugo odletěl do USA, kde byl čtvrt roku, „do americké luterské církve, kde jsem poprvé zažil církev, která přijímá queer lidi.“ Zlomový okamžik na cestě přijetí nastává v Hugově příběhu právě na tomto místě. Hugo prožívá zkušenost s queer přijetím, což je naprosto nová perspektiva, která se mu otevírá, a to právě v církevním prostředí. Svoji perspektivu na jinou citovou orientaci popisuje Hugo takto: „Bylo to něco

zakázané, něco nepříjemné, něco špatné, co normální křesťan nemá mít, nemá dělat, nemá řešit a tam jsem prostě viděl, že jsou queer faráři. Ve sboru můžou být queer lidi, nikdo to prostě neřeší jako téma. Faráři se s jásotem a potleskem těší tomu na pastorálce, že stát uzná prostě manželství pro všechny, a toto bylo pro mě velmi jakoby takové v mnohém otevírající oči a mě niterně posouvajícího na té mojí odmítavosti samého vůči sobě, vůči mojí sexualitě.“ Největší životní dilema, které Hugo řešil v církevním prostředí na Slovensku, bylo v americké luterské církvi vyřešené. „...v pohledu na svoji identitu a na téma vztahové orientace, rodové identity něco jako obrovský krok vpřed ten pobyt tam mezi těmi lidmi v církvi v Americe. Já jsem si tam koupil i první knížky, kde byly příběhy queer křesťanů, i jsem je tam přečetl. Později jsem ty knihy, když jsem řešil svoji sexuální orientaci už v manželství, jsem je roztrhal a vyhodil, protože mi připomínaly mě a moje problémy. Tak jsem to bral jako problém můj.“ Hugo se setkal s přijímajícím církevním prostředím, ale věděl, že se vrátí domů, kde je tomu docela jinak, a tak se na místo přijetí sebe samého odehrál scénář, který ho vedl do manželství do společensky vítaného a očekávaného heteronormativního svazku. „...a neměl jsem to v sobě hlavně zpracované. Já jsem to všechno odmítal v sobě, to bylo zadupané pod černou zem – to neexistuje.“

Po návratu z USA respondent „dospěl k pojmenování, že tak asi možná budu bi, že možná asi to to je.“ Respondent sdělil tuto informaci přítelkyni, která z té situace byla Hugovými slovy vyděšená. Vzápětí začali řešit zásnuby „a krátko prostě na to, nebylo to ještě zpracované celé, já jsem byl rád, že jsem to řekl, ona to nějak vzala. Tak jsme začali řešit jakoby ten vztah náš dál, já jsem navrhl, že jestli se nevezmeme, ona souhlasila a začala cesta k manželství.“ Zasnoubení absolvovali předmanželskou přípravu. „Na jedné straně jsem si velice cenil ten vztah, viděl jsem v něm budoucnost, na druhé straně stále jsem v sobě potlačoval přitažlivost k mužům. (odmlka) Neříkal jsem jí o tom, nerozebírali jsme to. Bylo to jako prostě něco, co viselo ve vzduchu často, anebo jsme to vůbec jako neřešili. Krátce před svatbou jsme měli oba otázky, jestli do toho jít, nebo ne, jestli to nezastavit celé. I ona i já jsme měli pochybnosti, ale jsme do toho šli.“ Po svatbě se pár nastěhoval na faru, kde Hugo začal působit ve službě církvi. Nebylo to období, které prožíval pěkně, hodnotil to jako: „zatím asi nejtěžší období mého života ty roky manželství tam na té faře“. Hugo shledal, že manželství jeho situaci nevyřešilo – a to ani početí dítěte. „Manželství nic nezměnilo na mojí sexuální orientaci, že stále když jsme měli nějaké intimnosti,

tak já jsem si potom musel představovat někoho jiného, aby... protože jsem nedokázal fungovat takto, že nešlo to a to mě trápilo. To mě niterně požíralo a to je něco, co zůstává jako prostě slon v místnosti, o kterém nikdo nepoví, že tam je a je tam a je problémem. Když jsou věci, které vnímáme v tom vztahu, a jsou problémem a nepoví se, tak ten vztah trpí.“ Homoerotické představy při splynutí s manželkou pro Huga představovaly zdroj trápení. Po narození syna se stali z manželů dle Hugových slov spíše spolubydlíci, vzdalovali se více a více a Hugo našel únik na gay seznamce. V momentě, kdy to zjistila jeho žena, tak „tam se začaly věci mezi námi lámat asi“. Tato situace gradovala až do neúnosných stavů, které se propisovaly do Hugova duševního zdraví, pracovní neschopnosti, až k myšlenkám na sebevraždu. „Jediné, čeho jsem se držel, byla Boží milost, a jediné čeho jsem se... Jako že to bylo jediné, čeho jsem se držel. Já jsem niterně chřadl, niterně jsem byl rozpolcený, zničený. Já jsem měl úzkosti, deprese, panické ataky, stres. Stres jsem prožíval z celé té situace. Stávalo se mi, že jsem prostě i ustrnul, že jsem měl takový úzkostný záchvat, že jsem nedokázal dokončit bohoslužbu a... a museli jí dokončit presbyteři, a to se nestalo jednou. Takže i ty lidi viděli, že se něco děje. Míval jsem takové stavy i doma, že mi přišlo zle úplně, a tak jako mě držela roky předtím ta Kristova milost a to, že to vědomí o tom, že Bůh je milostivý a je mocnější než cokoliv, co se mi děje, tak to mě jediné drželo i tam, a to bylo možná i jediné, anebo to důležité, co mě drželo při myšlenkách na sebevraždu, že když jsem jel autem a jsem si představoval, jak nabourám a se zabiju. Tak jsem si představoval, kdo by kvůli mně plakal, že by kvůli mně plakala moje máma, ostatní by to přežili a dítě by si to nepamatovalo. Ale ale cosi mi to nedovolilo nikdy udělat, za co děkuji, Bože.“ Hugo popisuje víru a osobní vztah s Hospodinem jako zábranu, která ho držela od uskutečnění sebevraždy v jeho náročné situaci. Během velice intenzivně emocionálního výzkumného rozhovoru Hugo promlouvá k Bohu slovy: *za co děkuji, Bože*. Je to vyjádření spontánní modlitby vděčnosti za to, že ho Bůh uchoval na živu.

Krušné chvíle střídaly další krušné chvíle a manželé se snažili zachránit manželství prostřednictvím zplození druhého dítěte. Ve stejné době se řešila volba faráře na sboru a Hugo byl instalován. „Měsíc po instalaci jsme si sedli s bývalou manželkou a jsme si tak povídali, jak to s námi je. Bylo už třeba pojmenovat toho slona v pokoji a se mě zeptala: ‚Tak jak to s tebou je?‘ A já jsem řekl: ‚No že mě přitahují muži, že je tomu tak.‘ A jak jsme to nějak pojmenovali, tak nám oboum najednou odlehlo a začali jsme mluvit v klidu

o rozvodu, protože jsme vnímali, že je to nejlepší cesta i pro děti, i pro nás.“ Pravda po letech sebepopírání provalila hráze a smetla s sebou nastřádané strachy. Tento bod byl po mnohých letech konečně úlevným, ale zároveň to byl začátek vypořádávání se s následky. Hugo to sdělil seniorovi dané církve a církevní reakcí bylo pokusit se tomu vztahu dát ještě šanci. Hugo řekl, „že v té církvi velmi lidé neví, jak reagovat na queer lidi a na problematiku těchto věcí a vztahů, protože se nemluví o tom tam – nemluvílo tam“.

Příběh konce nešťastného manželství je zasazen do doby covidu, což Hugo popisuje v něčem jako náročné, protože zůstal izolovaný. Zároveň jim covid poskytl čas, během kterého mohli denně dlouze telefonovat a vyjádřit to, co mělo zaznít. „Ona v tom prostě odešla, já jsem zůstal s covidem sám v poloprázdném bytě, nikde jsem nemohl a bylo to celé divné, ale věděl jsem, že je to dobrá cesta, že jsme se rozhodli správně, přestože celý svět křičel, že jaké je to špatné a ty, kteří to věděli, tak byli smutní a my jsme byli smutný, já jsem byl smutný, ale věděli jsme, že je to správné rozhodnutí a...“ Hugovo okolí rodinné i církevní rozvod nepodporovalo, přestože pravda byla odkryta. Po odhalení pravdy musel respondent ustát vytrvání v rozhodnutí rozvodového řízení.

„Když já jsem poprvé řekl, že jsem teda na muže, že jsem gay, když jsem to dokázal vůbec formulovat, já jsem začal po dlouhých letech začal sám sebe mít rád konečně a to bylo najednou... a v té chvíli mi bylo jedno, co si o mně bude kdo myslet, co si o mně šeptají v církvi, jaké klevety chodí. To mi bylo tak ukradené, jako mi to jen ukradené být může, protože já jsem konečně byl v pohodě před sebou, před Bohem a i těmi nejbližšími, že to mohli vědět.“ Hugo popisuje intenzivní pocity osvobození, které v něm zavládly, když po mnoha a mnoha letech útrap dokázal pojmenovat a vyslovit svou minoritní citovou orientaci. Rodina Huga ho vedla ovšem k tomu, aby se to tajilo...

„Nenechám se tímto deptat. Dost jsem se v životě nadeptal. Tím, co mi lidi říkali, jaký jsem. Dost jsem se nadeptal tím, co jsem si já říkal, jaký jsem, a to stačilo. Nedovolím prostě jim, aby mi ubližovali. Nedovolím nikomu, aby mi ubližoval. Prostě já jsem tu, mojí hodnotu tvoří Bůh, ne lidi. Mojí hodnotu mi dal Kristus, ne oni. Já svoji hodnotu, když stavím na Bohu, tak ji stavím takto. Jsem jeho dítě, takto mě stvořil. To, že jsem se nenáviděl, to neudělal on, to udělaly výklady lidí a já nechci ve své službě dovolit, aby další člověk toto

prožíval, že výklady lidí mu zničí roky jeho života a setkávám se s lidmi, kteří mají podobný příběh.“ Potom co Hugo popisoval, že se ho rodina snažila vést k tomu, aby se jeho jiná citová orientace tajila, tak to v něm probudilo emoce, ve kterých vztáhnul vlastní hodnotu k Hospodinu. Hugo říká: „Jsem jeho dítě, takto mě stvořil.“ Což koresponduje s teoretickou částí práce v kapitole Obraz Boží, a to konkrétně s touto částí: „Bůh, který stvořil každého člověka jako svůj obraz a dává mu život v plnosti – skrze tento Boží obraz je člověku dáвана důstojnost a cena. Tato představa o Bohu přispívá k přijetí sebe samé či samého skrze utvrzení v tom, že je člověk utvořen přesně tak, jak je s jeho slabostmi i schopnostmi a příležitostmi s Božím záměrem.“

Hugo si musel projít zkušeností s církevním soudem, kde byl dotazován na intimní citlivé otázky. Biskup Evanjelické cirkve augsburského vyznania na Slovensku pozval Huga na tzv. pastorální rozhovor, kde se Hugo dozvěděl o tom, že pokud zůstane ve službě, tak bude muset být sám (bez možnosti naplnění citového potenciálu v partnerském neheterosexuálním vztahu) a bude muset nést následky za rozvod, což ve zmíněné církvi znamená přijít o funkce. Hugo tehdy uvažoval o jiném zaměstnání, ale převážilo Boží volání k duchovní službě. „I když toto všechno jsem zažil a bylo to v mnohém zlé a i já jsem udělal mnoho chyb a ublížil jsem i té mojí bývalé manželce, tak navzdory tomu prostě stále můžu být duchovním v církvi a ta moje zkušenost může ještě pomoci. Tak jsem se rozhodl, že teda půjdu, ale no na Slovensku jsem to už neviděl, protože jsem nechtěl žít tak jako doposud, že teda budu něco skrývat, budu se nějakým způsobem přetvařovat. To jsem nechtěl, protože do tehdy mi to ubližovalo a chtěl jsem být jakoby v pořádku sám sebou, i v pořádku před lidmi, být otevřený a být... neskrývat se.“ Hugo zkušenost cesty víry a přijetí transformoval a spatřuje v ní možnost pomáhat druhým lidem. Zrefletoval, že přetvářka, ve které žil roky života, mu ubližovala a rozhodl se pro cestu, na které se nebude muset skrývat. „A vím, že je hodně na Slovensku kolegů, kteří jsou queer a žijou zavřený ve svojí skříni, žijou tajně, mají i partnery nebo partnerky a všechno je to pod pokrývkou a nemluví se o tom a je to skryté, tajné a někteří střídají, někteří mají trvalý vztah a prostě, ale neřeší to a trpí.“ Hugo sdílel zkušenost bývalých kolegů v rodné domovině, kde queer duchovní žijí také, ale zřejmě podstatně méně svobodně a autenticky. „Není to fér vůči jejich farníkům, není to fér vůči mladým queer lidem, není to fér vůči společnosti. Není to fér, ale je tam určitý strach to řešit – určité obavy, protože lidi mají nějaký názor, protože co povědí lidi, protože takhle to vidíme v Bibli. No a co,

že to takhle vidíme v Bibli? (odmlka) Chceme to tak vidět spíš v Bibli, než takhle to vidíme v Bibli...“ Hugo postoj života v pravdě vnímá jako potřebný a zodpovědný i vůči farníkům, mladým queer lidem a společnosti. Také reflektuje, že argumentace biblickými pasážemi je dle jeho úsudku daná spíše perspektivou. „Já jsem, abych mohl být jako... být otevřený jako queer farář, tak jsem nemohl být farářem už na Slovensku, protože by to nešlo. Nešlo by to ve vztahu k vedení a nešlo by to ve vztahu ani ke sborům, které jsou naladěné často radikálně vůči queer lidem, a tak jsem se nakontaktoval na ČCE¹⁵⁹, o které jsem věděl teda, že jaké asi má postoje v této otázce.“ V předchozí pasáži Hugo mluví o nutnosti emigrace, ke které se rozhodl, aby mohl pokračovat v duchovní službě a současně mohl žít autenticky a transparentně (také partnerský život). Hugo si domluvil setkání se synodním seniorem ČCE. „Když porovnáím to setkání s biskupem slovenským a to setkání se synodním seniorem (ČCE), tak to bylo úplně něco jiného a úplně o něčem jiném. Tam jsem cítil se přijatý, akceptovaný, vyslyšený a byl to skutečný pastorační rozhovor bez kárání, varování, napomínání, ale o vyslechnutí a o snaze pochopit.“ Hugo prožil významné pocity přijetí a snahy o pochopení od církevního představitele ČCE, tato zkušenost v souvislosti s jeho identitou pro něho byla nová. „Tak jsem šel i do církve, tak i do toho sboru s otevřeností a s tím, že ten můj příběh do určité míry poznají, že do určité míry vědí, že co se mi v životě asi stalo, že byl jsem ženatý, rozvedl jsem se, rozvedl jsem se, protože jsem pozdě v životě přijal svojí sexuální orientaci, a takový jsem a takového mě berte. Jsem šťastný, i když vím, že jsem udělal chyby. Víím, že moje děti jsou šťastné, ačkoli s nimi nejsem, jakože mrzí mě to, ale víím, že jsou šťastné, a že neuvidí svoje rodiče, jak se nenávidí a jak si ubližují, a to je důležité, důležitější než pro lidi na oko se tvářit, že je všechno v pořádku – to není dobré, protože to ničí nás, naše nitro, naše já.“

Poprosila jsem Huga o to, aby zmínil biblické texty, které pro něho byly a jsou posilující. „Jeden je verš, který mi zněl při mém povolání do služby v církvi: ‚Pojďte za mnou a učiním z vás rybáře lidí.‘ Což je velká výzva, vyžadující si opuštění něčeho, vyžadující si následování někoho, vyžadující si energii, čas a nejistotu, ale zároveň spolehnout se a to je věc, kterou jsem se celý život nějakým způsobem učil i v těch mých problémech – s přijetím samého sebe, s přijetím mé identity, že jsem se v podstatě učil spolehnout na Boha

¹⁵⁹ČCE – Českobratrská církev evangelická.

v tom, že i když jsem nevěděl, i když jsem sebe odmítal, tak právě jsem se snažil, hledal a učil spolehnout se jen na něho a to mi pomáhalo. A druhý tak ten verš, který mě formuje, tak jsou Kristovy výroky o lásce. Teda není to jeden konkrétní verš, ale za ně všechny bych možná řekl: „Podle lásky poznají vás.“ Anebo: „Milujte se navzájem.“ „Nové přikázání vám dávám, abyste se navzájem milovali.“ Tyto verše, protože vnímám, že ta láska je skutečně klíčová věc na Bohu, klíčová věc na víře, klíčovější než moralizování, nebo zákony, které jsou často jakoby takovými zdmi, které si stavíme, anebo které akceptujeme, že nám někdo staví, a ve skutečnosti nám ubližují. Spíš se snažím vždycky hledět na lásku, na milosrdenství, na přijetí a jsou to možná věci, které mně samému na mně samém v životě chyběly, o to víc si jich teď všímám a vážím a o to víc na ně ukazuji, protože jsem zjistil, že jsou důležitější než to, čím nás chtějí mít jiní, kým nás chtějí mít řeči jiných, kým nás tvoří možná společnost a jejich názory, spíš je důležitější, co si o mně myslí Bůh a jeho láska.“ V závěru předešlé citace Hugo zmiňuje, že láska, milosrdenství, přijetí je možná to, co jemu samému v životě chybělo, a našel to na své cestě víry a přijetí. Nalezl je dokonce i v církvi. Hugo také promluvil o tom, že teologicky pro něj bylo přínosem „hnutí, které přineslo čtení Bible – biblických textů v kontextu. Ne doslovné, ale v kontextu či už historickém a interpretace v kontextu, že jsou to texty, které jsou psané někdy v nějakém kontextu, a když je chci aplikovat, tak též je aplikuji dnes v nějakém kontextu a podstatné je to, co říkají, co zvěstují, co přinášejí, co ukazují na Bohu, co ukazují na mně ve vztahu k Bohu, na mně ve vztahu k lidem a ne doslova, co tam v písmenkách zní. Takže to mě spíš formovalo a potom na vysoké škole paradoxně v čase, kdy jsem nejvíc odmítal svojí identitu a nejvíc s ní... jakože a do tehdy nejvíc s ní bojoval, tak jsem... Pán Bůh mě poslal, anebo dal do takového sboru, kde byly prostě farářky, které byly akceptující, přijímající a učil jsem se přijímat jiných skrze ně, i když jsem nedokázal přijímat samého sebe, dokázal jsem přijímat jiných v jejich nějaké jinakosti jakékoliv, ale... a to jsem se učil, ale sebe jsem neuměl a nedokázal přijímat ještě stále tehdy. Takže možná ony ty farářky mi byly takovou pomocí.“ Setkání se s druhými Jinými – a teď nevíme, jakým způsobem jsou jiní neprivilegování – ale podstatné zůstává, že se Hugo setkal v žité zkušenosti s akceptujícími a přijímajícími farářkami, které mu umožnily, aby sám mohl přijímat druhé Jiné.

„Je mi to nepříjemné, je mi to proti srsti, když vidím prostě ubližování, nesvobodu, nespravedlnost, když to rozšířím, tak až až mnou třese v nitru,

nesnáším to a je to asi i kvůli tomu, že sám jsem žil v nesvobodě té niterné a vím, jaký je to pocit a myslím si, že je to něco, čeho bychom se měli zbavovat. Ježíš říká, že nás osvobozuje od nějakých pout, osvobozuje nás ke svobodě... Myslím, že jsem to zažil v životě, a že je to doopravdy pravda, že víra nám pomáhá zbavovat se věcí, které nás drží, zastavují, ubližují nám, omezují nás a tím nás jakoby ta víra osvobozuje, tím nás Kristus osvobozuje.“ Svoboda je respondentem hodnocena jako podstatná životní hodnota. Hovoří o osvobozujícím Kristu, tak jak se k němu vztahují i teologie osvobození včetně feministické a queer teologie. „Mám velmi rád ty písně, kde se pouta lámou a jakože ono to souvisí i s tím vnitřním bojem, protože vnímal jsem tu svoji i sexualitu jako takové pouto, něco, co mě drželo. Ve skutečnosti to byl můj pohled na tu sexualitu, co mě svazovalo. A tak vnímám svobodu jako něco velmi důležitého.“ Hugo v této pasáži přichází s uvědoměním, že to nebyla sexualita, která ho svazovala, nýbrž jeho perspektiva na sexualitu.

„Já jsem za to velmi vděčný a velmi si toho vážím. Je to v mnohém osvobozující, protože vím, že v této církvi – ve společnosti evangelíků tak se můžu cítit bezpečně já. Víím, že se tu můžou cítit bezpečně jiní queer lidé, předpokládám to, nepředpokládám opak a můžu to tak předpokládat a nemusím se bát to předpokládat. Samozřejmě jsou sbory, jsou místa, kde když tu církev lépe poznávám, a tak víím, že jsou lidi, kteří mají nějaký konzervativnější názor v této oblasti, dokonce kteří stále vnímají, že homosexualita, nebo rodová identita jiná než pohlaví, které bylo přisouzené při narození, jsou hříchem neslučitelným s Božím plánem, ale v církvi jako takové víím, že se můžu cítit bezpečně a to i díky tomu, co církev navenek prezentuje, že ano, ta synoda dala nějaké stanovisko, že *Žijeme spolu v jedné církvi*¹⁶⁰. To bylo důležité stanovisko, kde synoda řekla, „Ano, jste tu mezi námi, jste v našich sborech milí, zjednodušeně povím queer lidé. Chceme, abyste byli i s vašimi rodinami součástí našich společenství. Byla tam vyslovená i omluva, byla tam vyslovená zájem a láska a toto je to, co ta církev prezentuje: zájem a láska o člověka bez ohledu na to, kdo je, odkud je a toto je v DNA ČCE. Toto já vnímám jako člověk z venku z mimo ČCE, že toto je v DNA té církve, že bez ohledu na to, odkud jsi – jsi tu vítaný – a to je důležité, aby taková církev byla. Byla místem, kde může být člověk vítaný, kam může přijít a říct: „Ahoj, tady jsem doma, tady se

¹⁶⁰ *Žijeme spolu v jedné církvi* [online]. In: Synod Českobratrské církve evangelické 20. května 2022 (cit. 30. března 2024).

můžu cítit dobře, tady se můžu cítit svobodný, tady jsem před Bohem, kým jsem, a ty lidé se na mě nedívají blbě.“ Samozřejmě to je velmi individuální věc, ale v globálu to tak vnímám a jsem za to velmi vděčný a jsem vděčný za to, že když přijdu někam, tak se nemusím bát přijít se svým příběhem, a že někomu tím ublížím, nebo že někoho tím pohorším, protože vím, že můžu, že za mnou stojí lidé, za mnou stojí jiní kolegové, kteří mě znají, a kteří se za mě postaví, kdyby teda někdo proti tomu něco měl, tak vím, že se za mě postaví a že ta církev o mě stojí, a to je krásné slyšet: „My o vás stojíme.“ Respondent našel domov v Českobratrské církvi evangelické. Cítí se v této církvi bezpečně a přijatě, dokonce zmiňuje vědomí podpory ze strany svých kolegů. Na závěr cituje slova, která mu řekl synodní senior ČCE při telefonátu před přijetím: „My o vás stojíme.“ Při těchto slovech přijetí všichni přítomní v místnosti (Hugo a výzkumnice) neskrývali slzy dojetí.

Co byste řekl queer věřícím mladým lidem?

Hugo: Velmi záleží, že kdo a s jakým příběhem přijde, ale kdybych všeobecně měl promluvit, tak bych řekl něco v tomto smyslu: „Nevím, jakého Boha vám kdo v církvi ukázal, ale věřte, že je daleko víc, než vám kdokoliv v církvi ukázal, anebo vám o něm pověděl. Protože daleko víc miluje, než si dokážete představit, a daleko víc mu na vás záleží, než si dokážete představit, a to je něco, co mě drželo při životě, co mi dalo smysl, když jsem v ničem jiném smysl neviděl, ani sám v sobě, když jsem se nenáviděl skrz lidi. U Boha jsem našel přijetí a milost a lásku a on mě naučil milovat i samého sebe a nenávidět mě naučili lidi, jejich předsudky, jejich interpretace Boha, ale milovat samého sebe mě opět naučil Pán Bůh, a to je důležité, aby mladý queer člověk věděl, že může sám sebe milovat, že je hodný lásky, že ho Bůh miluje takového, jaký je, a může se u něj cítit bezpečně, a to je důležité – a to bych asi řekl jako jednu základní věc.

Hugův příběh je unikátní. Je to příběh, ve kterém se Hugo musel setkat sám se sebou. Musel v sobě nalézt odvahu vypořádat se s vlastní daností, čelit rozhodnutím, která přijal, musel čelit nepřijetí homofobní společnosti, církvi i rodině, ale po celou dobu neztrácel Hospodina. Na jeho cestě se nabízel odchod z církevní služby v době, kdy procházel rozvodem, ale Hugo ustál i tuto situaci, a zvolil raději cestu emigrace do jiné země i církve za osvobozeným životem, ve kterém bude moci dál pokračovat v církevní službě. Hugo vlastní žitou zkušenost vnímá také jako možnost pomáhat dalším lidem, kteří měli

podobný výchozí bod jako on (minoritní citovou orientaci). Respondent se potácel roky v sebenávisti, přetvářce, vině a hanbě, ale po všech útrapách a tlaku přijal sám sebe i s minoritní citovou orientací a našel přijetí, a to i v církevní rodině Českobratrské církve bratrské, kde se cítí bezpečně, kde je přijatý a nemusí se dál skrývat.

8.8.2 Interpretace výzkumného rozhovoru s Ondřejem

Respondent Ondřej je nejstarším z respondentů a je katolickým knězem, který žije v celibátu. Ondřej se od dětství cítil „jiný než ostatní chlapci, tak to jsem si uvědomoval už velice brzy a myslím, že to byl celý můj vlastně život. Jistě, částečně se na tom podepsala třeba i moje taková přepečlivá maminka, tak ta vždycky se nějak snažila ukázat, že jsem lepší než ostatní děti, což mně samozřejmě v tom školním kolektivu nepomáhalo. Byl jsem dítě s nadváhou, což byl další takový handicap a taky jsem se dobře učil.“ Zároveň jinakost neodůvodňuje jednoznačně minoritní citovou orientací. Uvádí aspekty, jež byly součástí jeho jinakosti, které s jinou citovou orientací nemusí mít žádnou souvislost.

„Co bylo typické v tom, jak jsem třeba prožíval přátelství s dětmi, tak hlavně na prvním stupni bylo takové podezřelé, že jsem si víc rozuměl s děvčaty, což nebývá obvyklé, a vždycky jsem měl takové nějaké vnitřní puzení zastávat se těch slabších, to tak bylo. Když jsme třeba ve třídě měli děvčátko, které bylo z chudé rodiny, a navíc ještě maminka její byla rozvedená, tak já jsem se s ní bavil.“ Ondřej spatřuje jako podezřelé vzorce chování již v dětství, když si více rozuměl s děvčaty. Také příkládá váhu potřebě zastávat se slabších již v dětství. Ondřej hovoří o tom, že na druhém stupni očekával od přátelství s hochy něco hlubšího, a dále zmiňuje, že: „Jsem si uvědomoval takové žárlení, když se ten nějaký kámoš bavil více s někým jiným. Takové snahy mít ho víc pro sebe, tak tam samozřejmě byly.“

Své datum narození (jež se datuje do dob normalizace) a moravský rurální kontext spojuje Ondřej s tím, že „nebyl uveden do těch věcí, co to je homosexualita, nebo obecně si myslím, že rodiče byli spíše zdrženliví, když měli s námi jako se svými dětmi hovořit o těch choulostivých záležitostech. To vyřešila encyklopedie pro dospívající. Ale obecně moje představa o homosexualitě byla hodně zkreslená, že to byli taková trošku divní lidé, kteří

šišlají, chovají se zženštile. Dneska tomu říkáme, že jde o stereotypy, ale tehdy to bylo dost běžné třeba i mezi kluky, kteří si snažili dokázat nebo udržet jako obrázek těch správných mužů, že se třeba napodobovali nebo karikovali tyhle ty zženštilé typy homosexuálů. Takže já jsem si opravdu celé své dětství, dospívání a vlastně i tu ranou dospělost neuvědomoval, že bych mohl být homosexuál, protože já přece nešišlám a neoblékám se zženštile, nebo nesplňuji tyhle ty představy, které jsem nějakým způsobem měl zakotveny.“ Ondřej používá slovo homosexuál, zřejmě k němu má jiný vztah než např. respondentka Iva, která ho vnímá pejorativně. Ondřej hovoří o tom, že lidi s jinou citovou orientací vnímal jako podivné, protože tak stereotypně zkrusleně byli představováni (v jeho kontextu).

„Až mně to někdy přijde zvláštní, že jsem podléhal jakési téměř jako vlčí mlze, že to bylo naprosto zřejmé, že takový jsem, a přitom já jsem tomu nerozuměl. Třeba jsem pořád čekal na nějaké vášnivé zamilování do děvčete a ono to nepřicházelo, což je zvláštní, protože spolužáci, vrstevníci, tak ty už vlastně se různě pogalaňovali a bylo to naprosto běžné. Ale já jsem nic takového nezažíval, spokojeně jsem se učil, studoval jsem a to mi stačilo.“ Ondřej vyjadřuje podivení nad tím, že byl schopen přehlížet vlastní jinou citovou orientaci, protože zpětně spatřuje jednotlivé známky, které tomu nasvědčovaly.

Ondřej svoji cestu víry započal v době počínající pubescence. „Rozhodující asi pro mé dětství a dospívání bylo, že jsem někdy okolo třinácti let uvěřil a dá se říct, že to byl ten nejlepší vhodný okamžik. Takže všechny moje tužby a přání najednou se nasměrovaly na Krista. Dneska to už jako zpětně vidím, tak že i zde se projevovala ta moje stejnopohlavní náklonnost, protože tu lásku, kterou bych třeba normálně projevoval k jinému třeba chlapci, nebo muži, tak já jsem ji skutečně namířil na Pána Ježíše. Dnes to vidím úplně zřetelně, že můj způsob prožívání té kněžské spirituality vždycky byl takový, jako bych se chtěl oddat svému ženichovi Pánu Ježíši Kristu. Což taky je zvláštní, protože obvyklejší třeba u mužů bývá to, že chápou Pána jako svého mistra, jako svého učitele, za svůj nedostižný vzor, ale pro mě to byl přímo milostný vztah s Pánem Ježíšem.“ Ondřej popisuje vztah ke Kristu, který se zrodil v tomto pubescentním věku, jako milostný vztah, což je jedinečná zpráva, jež nezaznívá ani u respondenta Huga ani u respondentky Ivy. Ondřejovo silné vzplanutí ke Kristu se projevovalo také tím, jak říká: „Já jsem třeba o přestávkách nechodil jako ostatní kluci třeba kupovat si svačinu nebo tak, za roh školy si zakouřit. To

mě nelákalo. Já jsem běhal do kostela – do farního kostela v (název města) a hleděl jsem na sochu Božského srdce, která tam stojí u toho jednoho z pilířů u kněžiště, a Ježíš je tam znázorněn v nadživotní velikosti, jak rozpíná paže a na hrudi se vyjímá to rudé srdce, které je obklopené plameny. Takže samozřejmě tenhle obraz mě okouznil, že vlastně jsem vnímal Ježíšův zájem o mě.“ V Ondřejových počátcích víry tedy hrálo roli i zpodobení Krista prostřednictvím obrazu nadživotní velikosti. „Později už ani tak snad nešlo o obrazy, ale šlo o eucharistii. Moje duchovnost je spojená s prožíváním eucharistie. My jako římskí katolíci hodně udržujeme takovou specifickou eucharistickou zbožnost třeba výstav velebné svátosti, že se vystaví monstrance, ve které je uložena velká hostie, a lidé v tichu prodlévají před tou vystavenou monstrancí a já jsem tyhle ty okamžiky miloval, protože to bylo hluboce intimní. Myslím, že tady všude se projevuje ta moje náklonnost, nebo to mé specifické uzpůsobení.“ Ondřej v předešlé pasáži vyjadřuje identifikování se s římským katolictvím, když hovoří o specifickém prožívání zbožnosti, které spojuje právě s ŘKC¹⁶¹. Ondřej prodlévání před velikou hostií prožíval jako velice intimní záležitost a vztahoval se k tomuto aktu s velikou oblibou.

Ondřej vypráví humornou historku, jak se o něho snažila krásná slečna, s kterou se znali z kostela, a on naprosto netušil, co se odehrává. Až když mu to pověděly její kamarádky, tak ho mrzelo, že byl tak natvrdlý. „Tehdy mi mohlo být tak šestnáct nebo sedmnáct, ale prostě nerozuměl jsem tomu, že by to byl příznak nějaké stejnopohlavní náklonnosti.“

Ondřej říká, že k tomu pak přibyla další indicie: „Já jsem osm roků na gymnáziu seděl v lavici s jedním úžasným klukem. Myslím si, že to bylo takové přímo osudové setkání. Už když jsme dělali přijímací zkoušky na gymnázium, tak jsme seděli vedle sebe, a už tehdy mě okouznil. Byl takový milý, a když jsme seděli už a čekali, že nám rozdají ty testy, tak mi říká: ‚Chodíš do kostela?‘ Což bylo takové zvláštní, protože by člověk asi nečekal, že od dvanáctiletého kluka padne tato otázka. Možná by se čekalo, že se zeptá: ‚Jaké máš rád auta?‘ nebo něco takového, ale on říká: ‚Chodíš do kostela?‘ Říkám: ‚Nechodím, já jsem ateista.‘ Přišel mi strašně zajímavý tím, jak byl jiný než ostatní kluci. Pak jsme tedy se začali čím dál tím více kamarádit. On mně přišel jako dokonale už od samého začátku. Už v těch dvanácti letech jsem žasl, jak je dobrý.“ Ondřej

¹⁶¹Římskokatolická církev.

popisuje okouzlení Janem, nazývá to dokonce osudovým setkáním. Jan přináší téma chození do kostela do Ondřejova života v době, kdy se Ondřej považuje ještě za ateistu.

Ondřej popisuje Janův vývoj na gymnáziu a přímo říká, že Jan byl tím, kdo ho přivedl k víře. „Já jsem viděl, jak ten Jan se mění. Z kluka, který byl velice zbožný, bohabojný, který mě přivedl k víře! Tak se stával člověk ostražitý vůči víře – někdy přímo ironický, až nakonec se od ní natolik vzdálil, že dnes sám sebe pokládá za nevěřícího – byť duchovního člověka. To pro mě byl – vlastně to byla velká změna, že ten, který mě k víře přivedl, ten on sám ten od ní teď ustupuje – přímo odpadá, a nejenom to – já jsem si všiml, že čím dál tím víc se mně vzdaluje.“ S Janovým ustupováním od víry se utvářel také rozestup mezi chlapci. „Já jsem dělal tu chybu, že jsem se ho snažil nějak znovu přivést na tu správnou cestu a tím jsem ho ještě víc dráždil. Když jsme se dostali do bodu, kdy jsme se vlastně skoro ani nebavili, a to pro mě byla muka. Člověk, který byl součástí mého života, se mi najednou jako vzdaloval a já jsem nevěděl proč, co dělám za chybu.“ Ondřej se snažil zachránit Janovu víru, bohužel pro Ondřeje se tím víc Jan odcizoval Ondřejovi až do bodu, že mezi nimi nebyl téměř žádný kontakt. Ondřej tuto skutečnost prožíval velice trýznivě. Dokonce sdílel tuto svou zkušenost u zpovědi. Ondřejův zpovědník mu vysvětlil, že je to v přátelství běžné, že se v některých případech cesty daných jedinců začnou rozcházet. „Ale pro mě to bylo, jako by se hroutil celý svět. Já jsem nechápal proč a teď vím naprosto bezpečně, že to byla hluboká láska vůči němu jako k muži.“ Ondřej zpětně reflektuje zkušenost, kterou vnímal v dětství za přátelství, jako žitou zkušenost první lásky.

Ondřej si vybavuje, že se o jiné citové orientace ve výuce hovořilo ve dvou případech: „Dotkli jsme se Oscara Wilda v českém jazyce a pak jsme se dotkli Freddieho Mercuryho, který umírá vlastně na HIV. Tedy spíše v těchto souvislostech jako varování: ‚Pozor!‘ Tohle možná dneska už studenti jako nemají, protože jakási formace k takové zdravě prožívané sexualitě zdá se, že se do těch našich škol dostává a je to tak dobře.“ Ondřej se setkal ve škole s prezentováním jiné citové orientace v negativním kontextu. Respondent hodnotí, že v současné době se proměňuje vztahování se k sexualitě zdravým způsobem, a oceňuje to.

Ondřej pronáší velice silnou tezi, když říká: „Myslím, že to bylo hodně provázané. Kdybych nebyl homosexuál, tak bych asi ani nebyl knězem. Že vlastně tu lásku, kterou bych za běžných okolností dal jinému muži, tak já jsem to vše nasměřoval na Krista.“ Ondřejovo vztahování se ke Kristu milostným způsobem je ve srovnání s respondenty Ivou a Hugem výrazně jiné. Ondřej se ke Kristu vztahuje prostřednictvím platonické lásky. „Třeba svěcení – jáhenské svěcení, tak já jsem vnímal jako určitý způsob zasnoubení s Kristem. Aniž bych to nějak reflektoval, tak tenhle ten způsob uvažování ve mně vždycky byl. Dá se říct, že osobnostně, tak moji spolužáci v semináři si všimli, že jsem v tom prožívání víry mnohem – oni říkali, že jsem sladký v tom prožívání víry.“ Ondřej prožíval jáhenské svěcení jako zasnuby s Kristem. Jeho spolužáci si povšimli skutečnosti, že jeho prožívání víry je emotivnější. „Když se mě ptali, jestli mi nebude chybět to, že nemám ženu, tak já jsem si vždycky říkal: ‚Každá žena ve srovnání s Pánem Ježíšem bledne,‘ takhle jsem to vnímal. Což je jako zvláštní, protože normální kluk nevidí rozpor v lásce ke Kristu a v lásce k ženě, ale ve mně ty věci byly tak jako poskládané trochu jinak.“ Ondřej nadřazoval lásku ke Kristu nad lásku k ženám. Používá slovo normální, když má na mysli heterosexuálně prožívajícího muže, což svědčí zřejmě o internalizované heteronormativitě. „Už mi bylo třeba v těch gymnaziálních dobách podezřelé, že zatímco někteří kluci se kasali, jací jsou to... jaké úspěchy mají u dívek a u žen, tak já jsem si vždycky říkal: ‚To je zvláštní, já jsem takový hrdina, že všem těmhle těm svodům a pokušením zdárně odolávám.‘ (smích výzkumnice) Ale mně vůbec nedocházelo, že to má trochu jinou příčinu.“ (společný smích)

Ondřej se podobně jako Hugo cítil nepříjatě, prožíval outsiderství, o kterém uvažuje v souvislosti jiné citové orientace. „V těch kolektivech jsem byl spíš outsider, což mě jako dost mrzelo, protože jsem se i snažil nějak s těmi dětmi – vrstevníky obecně navazovat pěkné vztahy, ale bylo to vždycky trochu strojené. Protože na kluky jsem asi nebyl moc klukem a s holkama taky jsem se neidentifikoval.“ Vyjevuje se podobně jako u Huga také téma maskulinity, když Ondřej říká, že pro kluky byl málo klukem.

Ondřej pronáší další silnou tezi, když říká následující věty: „Nevím, kdybych třeba dneska se měl rozhodovat, kdybych teď byl třeba osmnáctiletý – devatenáctiletý, kdybych se měl rozhodovat o svém životním povolání, tak pravděpodobně by to už bylo jiné.“ Lze vyvozovat, že dnešní dobu vnímá Ondřej zřejmě jako vstřícnější pro queer člověka oproti době, ve které on

zpracovával přijetí a poznávání vlastní identity. „Si dneska říkám. Zřejmě bych už měl tu odvalu zkusit i s nějakým klukem chodit. Tehdy mě to nenapadlo.“ Reflektování Ondřeje přináší pochmurné sdělení – tedy, že pokud by to bylo možné, tak by býval chtěl svůj citový potenciál rozvíjet a naplňovat v partnerství, což mu kněžství v katolické církvi neumožňuje.

Ondřej se vrací do doby, kdy byl gymnazista, a vypráví příběh ženy, která odešla z manželství, které pro ni bylo ničivé, a našla štěstí ve vztahu se ženou. Ondřej to hodnotil jako pozitivní, protože daná žena jeho slovy rozkvetla, „byla šťastná, tak to mně bylo tak jako i sympatické. To se nedalo nějak odsuzovat. Sice jsem věděl z katechismu, že homosexualita je hřích, ale tady jsem viděl, že v jejím životě tento vztah přinesl něco pěkného.“ Ondřej zmiňuje informaci z katolického katechismu (které se mu tehdy dostalo) o tom, že jiná vztahová orientace je hřích. I přes tuto vědomost vnímal, že konkrétní osoba prožila v neheterosexuálním vztahu něco dobrého. Mužskou gay předlohou jeho dospívání byl jediný gay muž, před kterým byl varován od maminky. „Pak ano, byl tam na dědině ještě jeden kluk, o kterém se říkalo, že je homosexuál. To mi říkala maminka, ať si na něho dávám pozor, on vedl videopůjčovnu. No ale jinak jako já jsem se nesetkal s někým, kdo by byl otevřený homosexuál. Nesetkal jsem se s tím.“ Ondřej neměl kolem sebe žádné pozitivní gay vzory a neměl možnost se s nimi setkat ani v médiích či literatuře.

„V druhé, možná v třetí třídě na začátku školního roku, že soudružka učitelka nechala předstoupit před tabuli děti, co se přihlásily do náboženství, a my jsme se jim museli na povel smát. To byla taková doba a já jsem s těmi dětmi soucítit a jsem si říkal: ‚Ony jsou tak odvážné ty děti, že tam zůstanou stát,‘ ale nechodil jsem na náboženství, prostě nechodil a možná jsem... možná to bylo i dobře, protože já jsem si přeskočil takovou tu fázi nudy v kostele... Já jsem si vlastně vždycky třeba i tu katolickou bohoslužbu asocioval s těmi nejlepšími představami: jako je krása, poučení, přijetí.“ Ondřej prožil za socialismu zkušenost, kdy děti, jež chodili na náboženství byly kolektivně vysmívány a ponižované na příkaz vyučující. Ondřej je obdivoval za jejich statečnost. To, že Ondřej nechodil v dětství na náboženství vnímá spíše kladně, protože si nezískal ke kostelu žádnou averzi, jak dále vypráví, že se v některých případech stává. Katolickou bohoslužbu si Ondřej spojoval s nejlepšími představami – krásou, poučením a přijetím. „Jít za Ježíšem možná pro mě byl trochu i výrazem toho pubertálního vzduchu, že jsem si to musel i trochu vybojovat před rodinou,

před spolužáky, před vrstevníky a nestyděl jsem se za to. Jak jsem říkal, že jsem byl trochu podivín, tak to se projevovalo i tím, že jsem třeba, já nevím, zatímco jiní kluci nosili potřhané rifle, tak já jsem nosil okolo hlavy růženec. Já jsem si to náboženství nespojoval s něčím zpátečnickým, ale s něčím naprosto jako sexy, že jsem prostě přesvědčený o tom, že tohle je přesně ta správná cesta.“ Ondřejova cesta za Ježíšem se projevovala i navenek a to např. dekorováním, které bylo svým způsobem odvážné, zároveň to Ondřej spojuje také s výrazem pubertálního vzdoru.

„V olomouckém semináři v těch pěti ročnících nás bylo přes 120 tehdy. Takže to byl takový úžasný prožitek, že tolik bohoslovců jde stejným směrem, mají stejnou tužbu jako já, a to velice pomáhalo i na té cestě za tím kněžstvím.“ Pro Ondřeje bylo podpurné vědomí, že jeho odhodlání ke kněžství může sdílet s tolika dalšími lidmi.

„Jo, ale vy jste se předtím ptala, jestli jsem si třeba už v tu chvíli, když jsem šel do semináře, uvědomoval svou citovou náklonnost. Neuvědomoval. To jsem si vůbec neuvědomoval. Když vyrůstáte ve společnosti, která je heteronormativní, tak vám to vlastně ani nepřijde na mysl, že byste mohl být jiný.“ Tato výpověď jen potvrzuje Ondřejovy předchozí výpovědi a je poprvé použito výrazu heteronormativity. Ondřej dále hovoří o tom, jak si vysvětloval fyzické reakce vlastního těla, které měly homoerotický podtext. „To, že moje tělo cítilo přitažlivost vůči mužům, to jsem věděl už samozřejmě velice dávno, to jako je pravda, ale vždycky se to dalo nějak vysvětlit, že jsem v nějaké přechodové fázi, a že to tělo je rozbourané těmi hormony.“ Podobně jako u Huga se zřejmě odehrávala také fáze popírání. Sám tuto zkušenost Ondřej popisuje z dnešního pohledu tak, že byl slepý vůči tomu, co bylo naprosto zřejmé. Respondent vypráví, že až když byl vyslán na studia do Říma, tak si připustil před zkouškou z morální teologie (když se dostal ke gay pornografickému videu), co bylo už roky zjevné. „To, co jsem si upíral roky od své puberty, tak najednou v celé té jako takové nahotě mi došlo, že mě to vlastně přitahuje. Samozřejmě to bylo spojené s určitými výčitkami, protože mně došlo, že takhle to nemá být, že tohle není skutečná láska, a navíc to bylo nějaké video, kde nefigurovaly ani lidské tváře, a mně došlo, že jak ta sexualita potřebuje, aby byla kultivovaná, a taky mi došlo, že nestačí jenom se zatnout a říct: ‚Ty nesmíš.‘ Ale že je třeba s ní pracovat, aby se zúrodňovala, zavlažovala tu lidskou duši, ale aby ji neničila, že je třeba ji nějakým způsobem usměrnit, tak

to mi tehdy jako došlo a byl to pro mě právě ten rozhodující okamžik, kdy jsem zjistil, tak jako já to nemůžu popírat.“ Tehdy bylo Ondřejovi 24 let, když pochopil, že sexualita je síla, kterou nelze udusit, nýbrž že je třeba ji formovat správným směrem. „Ten okamžik toho setkání s tou pornografií ve mně vyvolal otázku, že nemůžu prostě jenom potlačovat, že to není správná cesta, že to stejně najednou... najednou vybuchne...“ Když se Ondřej svěřil svému spirituálovi o podezření, že ho přitahují muži, tak mu byla nabídnuta terapeutická skupina při papežské gregoriánské univerzitě. Ptala jsem se, jestli se jednalo o konverzní terapii. Ondřej odvětil, že neví, ale že tam nešel, že si řekl, že to s Boží pomocí nějak zvládne. Respondent si kladl otázku, zdali bude schopen dostat závazku celibátu. „Já jsem si zvolil ten celibát skutečně z nějakých velkodušných pohnutek, že pro mě to nebyla cesta, abych se schoval před svou homosexualitou. To jako občas se říká, že celibátníci si vybírají... že homosexuální kněží si vybírají celibát proto, aby vlastně zakryli svou homosexualitu, ale pro mě to skutečně bylo z přemíry lásky ke Kristu. Řekl jsem si: ‚Mám tě, Pane Ježíši, rád a spolu s tebou chci žít radikálně svou víru, své povolání.‘ Tohle bylo podle mě zásadní v těch 24 letech, že jsem si to už konečně přiznal, že to není jenom nějaký výraz zmatku vnitřního, že takový jsem, ale rozhodně jsem s tím nebyl ztotožněný.“ V tento moment by se dalo polemizovat s pasáží, ve které Ondřej zmiňoval, že kdyby byl mladý dnes, tak by možná nebyl knězem. Ovšem domnívám se, že se Ondřejovy výroky nemusí nutně vylučovat, protože Ondřej chtěl zřejmě říci, že do služby církve šel, protože cítil to povolání, chtěl být farářem, a jak už nejednou zmínil, zakotvení v katolické církvi pro něj konkrétně mělo svou důležitost. „Je velká škoda, že se v semináři třeba kněžském o těchto věcech nemluvilo otevřeně, jako je homosexualita, protože pořád panovala taková zásada, že hluboce zakořeněná stejnopohlavní náklonnost jaksi znemožňuje, aby se někdo stal knězem. To tehdy kardinál Josef Ratzinger podepsal tenhle ten dokument a myslím si, že asi mezi námi byli homosexuálové, ale to prostředí, že toužili být kněžími, tak je vedlo k tomu, že o tom nikdy třeba nemluvili. Tak nevím, myslím si, že pro jejich lidský, psychologický, citový rozvoj je to ta nejhorší možná varianta.“ (odmlka) Ondřej seznává jako pochmurné, že v prostředí semináře nebyla otevřenost, která by umožnila upřímné sdílení, ve kterém by se mohla otevřít i zkušenost sebepoznání jiné citové orientace. Respondent reflektuje, že potlačování sexuality je nejhorší možná varianta pro lidský, psychologický a citový rozvoj. Po čase se Ondřej znovu podíval na pornografický obsah a zničený ze své situace svěřil v slzách podezření o vlastní identitě

arcibiskupovi. „On mě s takovým velkým pochopením vyslechl a říká: „Podívej, já v tom problému nevidím, pokud takhle nebudeš žít, tak to není překážka ke kněžskému svěcení, ale bylo by dobré, abys podstoupil určitou psychoterapii, protože třeba se s tím ještě dá něco dělat.““ Ondřej byl šťasten, že se nemusí vzdávat cesty za kněžstvím ve své veliké lásce ke Kristu, a tak se objednal na doporučenou terapii v Olomouci na arcibiskupství do psychologické poradny „a ona se teda pokoušela zpočátku ve mně umocňovat takové nějaké mužské vzory. Netrvalo to teda dlouho, možná dva roky.“ Ondřej po dvou letech doktorce oznámil, že by měli vzít na vědomí, že je neheterosexuální, doktorka odvětila, že si to také myslí. „Byl jsem ušetřen nějakých jako soustavných konverzních terapií, to jsem neměl naštěstí, protože jsem se postavil na odpor, že nechci no. (odmlka) Ale to pořád neznamená, že jsem to přijal. Pořád jsem to vnímal jako určitý handicap, že jsem teplý.“ V tomto bodě vyvstává otázka, jak si představit konverzní terapie, pokud ne právě zmíněným umocňováním mužských vzorů (u gay mužů).

Když bylo respondentovi kolem třiceti let, tak prožíval náročné životní období, ve kterém dlouhodobé nepřijetí jiné citové orientace a nezpracovaná silná touha přispěly k zásadní gradaci. „Jednak jsem přišel o otce, za druhé jsem si nerozuměl s matkou, která nikdy nechápala, že mám nějaký úděl. Neměl jsem, s kým mluvit o té svojí stejnopohlavní přitažlivosti, protože to je přece *fuj*, o tom se nemluví, a teďka jsem prostě věděl, že jak mě to přitahuje úplně velice silně a... takže dokonce tam byl jednou i pokus o sebevraždu, který jsem ale nedokonal, ale ten záměr tam byl, jsem chtěl vyskočit z okna.“ Vyústění potlačování touhy a jiné citové orientace v náročné fázi života vedlo respondenta až před práh sebevraždy. „Když se těch činitelů nakupilo víc, tak už jsem si připadal, že nemám žádné jiné východisko než to ukončit. Tam jsem se tak na poslední okamžik zastavil a řekl, ne, tohle nesmím.“

Ondřej vlastní senzitivitu a empatii k utlačovaným spojuje s žitou zkušeností jiné citové orientace. „Pak to pokračovalo dál a myslím si, že jsem pozvolna začínal chápat, že být homosexuálem není jenom kříž a jako strašlivý handicap, ale že je to možná i dar, že mně to dalo nějakou citlivost, touhu se druhých zastávat (hlavně, když jsou slabší), že mně to umožňuje pochopit hodně i ženskou duši.“ Respondent porozuměl tomu, že ve zkušenosti jiné citové orientace může nacházet také obdarování, a to právě v citlivosti a pochopení k druhým. Ondřej to shledává přínosné např. i pro pastoraci. „Dneska už to

nechci chápat jako kříž. Pak se odehrálo ale pár zážitků, kdy mi došlo, že úplně s tím smířený nejsem jako, že pořád to ještě neberu na úrovni citů jako dál, že rozum říká ano – to není žádné stigma, ale citově s tím ještě nejsem úplně vypořádán a smířen a možná třeba ani nikdy úplně nebudu.“ Otázala jsem se Ondřeje, co v jeho nepřijetí hraje roli. „Setkání s homofobními lidmi tam hraje roli, to každopádně, ale spíš mě rozpaluje do běla ten homofobní systém jako takový, který v církvi¹⁶² snad pozvolna bude ustupovat – mám tu naději. (odmlka) Myslím, že tady ten systém mě hodně... hodně jako drtí do teď, ale kupodivu má to ten účinek, že mě to spíš aktivizuje, abych bojoval proti tady tomu, abych se zastával těch oprávněných nároků třeba mladých homosexuálů, aby si neprocházeli tím, co jsem si třeba prošel já. Tedy jako jsme pořád jako církev strukturálně homofobní, to jo, ale už mám věk, kdy si říkám: ‚Jako přece nemůžu se s tím smířit, musím proto něco udělat. Řešení nebude, že budu někde v ústraní si lízat rány, to nemá cenu.‘“ Ondřej otevřeně nahlíží, že katolická církev je strukturálně homofobní, je si vědom toho, že je to pro něho niterně drásající, a chce tomu aktivně čelit, nechce, aby si další mladí queer lidé museli procházet tím, čím on musel. Tento postoj, který je ohleduplný vůči mladým queer lidem, spojuje všechny respondenty a respondentku. Otázala jsem se Ondřeje na jeho katolickou identitu a přívětivější možnosti pro queer lidi v jiných církevních denominacích. „Určitě se to vyvíjí tady to moje vnímání. Já jsem byl v samých začátcích velice hrdý až bojovný katolík v tomto směru. Když jsem se doslechl, že někdo z kněží odešel a přidal se ke starokatolíkům, tak jsem to vnímal jako velkou prohru podobně jako kterýkoliv jiný kněz, který odešel ze svého povolání. Ale teď už mám po čtyřicítce, takže ty věci nevidím už takto a uvědomuju si, že se to prostě může stát.“ Ondřej reflektuje, že s věkem dochází k přehodnocování a je smířlivější, když někdo odchází z katolické církve do jiné oproti době svých katolických počátků, kdy byl bojovný. „Já jsem vlastně absolvoval klasickou teologii katolickou, která třeba v té oblasti eklesiologické pracuje s pojmy jako je to slavné Cypriánovo: ‚Bez církve není spásy,‘ a hodně jsem vnímal katolickou církev jako jediný nástroj ke spáse člověka. Tudíž když někdo odešel z tohoto ovčince, tak mě to velice, velice bolelo. Teď už k tomu mám pochopení.“ Ondřej ve své teologické proměně hovoří také o přátelském směřování k ekumeně, což dříve prožíval jinak. Říká: „Přišlo mi to až jako nežádoucí.“ Ondřej došel k uvědomění, že „býval hodně konzervativní člověk a teď po letech zjišťuju, že ta moje

¹⁶²Pod pojmem církev respondent míní RKC, tedy římskokatolickou církev.

konzervativnost byla pouze bojem proti vlastní homosexualitě.“ Ondřej vyhodnotil dřívější konzervatismus jako důsledek svého boje proti vlastní nepřijatelné minoritní orientaci. „Protože jak jinak můžete přežít v prostředí, které je homofobně naladěné.“ V předešlé citaci Ondřej užívá slova přežít, nikoliv žít nebo prožít, ale přežít. Význam slova přežít utváří konotace k tomu, jak nepříjemné to pro respondenta muselo být. Vytvořil si zřejmě tehdy jakýsi obranný mechanismus, který ho měl uchránit. Sám o sobě prohlašuje Ondřej, že byl „papežtější než papež“, když byl přísný na sebe i druhé. Roky vysluhoval tridentskou mši pro tridentáky. „Jednoho dne za mnou přišel do sakristie toho (jméno) kostela jeden z těch tridentáků a přinesl mně petici, která byla proti adopcím dětí homosexuálními osobami, a řekl mi: ‚Podepište!‘ A já říkám: ‚Nepodepíšu!‘ A to byl vlastně rozhodující okamžik, kdy oni se ode mně začali postupně vzdalovat ty lidi. Já jsem začal chápat, že to je jakýsi utiskující systém, ve kterém já žiju. To byla skupina lidí, kteří věděli, proti komu a proti čemu jsou, ale nebyli schopni se vcítit do těch lidí, kteří třeba mají tuhle stejnopohlavní náklonnost. Já jsem teda jasně dal najevo, že se nechci se podílet na takových těch kopancích vůči nim.“ Ondřej v rozhodující chvíli zůstal věrný svým pohnutkám a nepodepsal petici proti adopci dětí neheterosexuálními páry, tehdy se od něj odvrátili lidé, kterým se roky věnoval. Ondřej si uvědomil, že těmto lidem chyběl soucit s lidmi jiné citové orientace. Poprosila jsem respondenta o přiblížení biblických textů, které ho na jeho duchovní cestě provázely a provází. Prvním příběhem, se kterým se setkal v dětství, byl příběh o Danielovi v jámě lvové. „Mě strašně zaujal ten příběh toho mládence, který vyvázl z jisté smrti, že se ho Bůh zastal, i když byl uprostřed samých lvů, a to byl právě ten příběh, který pro mě byl asi určující pro další jako duchovní cestu, že jsem pochopil, že Bůh se zastává lidí, kteří jsou v ohrožení života, kteří nemají zastání, kteří jsou obklopeni samými krvelačnými zvířaty, a že teda přesně po takovém Bohu toužím. Já jsem se samozřejmě ošíval a říkal: ‚To nemůže být pravda, to je všechno vymyšlené,‘ ale všechno ve mně volalo, že přesně tohoto Boha já chci, který se mě zastane, když budu uvržen do takového nebezpečí.“ V tomto příběhu Ondřej popisuje vztahování se k Hospodinu, který se zastává člověka. Je to obraz, který se v teoretické části popisuje jako dobrý Pastýř, který doprovází a chrání život člověka. Tento obraz má dle Frielingsdorfa značný význam pro lidi, kteří se ve svých klíčových zkušenostech cítili „odkopnutě“, „zavrženě“ či „zneužitě“.

„V dospělosti, já nevím, často se mi vrací ten žalm: ‚Hospodine, podivuhodně si mě utvořil.‘ To mně dodává odvalu, že si nepřipadám jako nějaká stvůra, ale že jsem takhle utkaný v lůně matky, že Bůh si mě přesně takhle utvořil.“ V tomto popisu se shoduje Ondřej s Hugem a Ivou v obrazu Boha, který stvořil každého člověka jako svůj obraz a dává mu život v plnosti – skrze tento Boží obraz je člověku dáována důstojnost a cena. Tato představa o Bohu přispívá k přijetí sebe samé či samého skrze utvrzení v tom, že je člověk utvořen přesně tak, jak je se svými slabostmi i schopnostmi a příležitostmi s Božím záměrem.

Ondřej uvádí, že plošný coming out neudělal, ale že „těch dílčích coming outů už bylo hodně. Jednak na půdě mé vlastní farnosti, ale i mimo. Dá se říct, že často se outuju tam, kde cítím nějakou zakořeněnou homofobii. (smích výzkumnice) Vždycky mě to tak jako vydráždí, když slyším někoho, kdo se vyjadřuje neuctivě a čeká, že já jsem přece ten konzervativní kněz, který mu bude přizvukovat a bude kývat a naráz mu řeknu: ‚Prosím tě, myslíš si, že já jsem špatný nebo zlý člověk? Poslyš, tak já jsem taky homosexuál.‘ Vždycky jsem měl z toho delšího horizontu... nebo zjistil jsem, že to vždycky přineslo nějaké plody. Při nejmenším, že ten člověk přestal mluvit neuctivě.“ Ondřej projevuje vlastní odvalu při konfrontování lidí, jež v jeho přítomnosti hovoří homofobně, osvědčuje se mu to jako dobrý strategický krok, a to právě i kvůli dalším lidem jiné citové orientace. „V té oblasti, která se týká LGBTQ+, tam je to trochu složitější, protože cítím, že církve¹⁶³ by měla obsah víry nově prohlubovat, a že stávající formulace, jak je známe třeba z katechismu¹⁶⁴, že jsou hluboce zraňující. Tedy v tomto ohledu nepoužívám tu rétoriku, která panuje v církevních dokumentech.“ Ondřej, ač je velice věrný závazkům vůči ŘKC, tak se v queer otázce nevyjadřuje zraňující rétorikou katolického katechismu.

„...jsem si připadal jako nějaký vleklý recidivista, když jsem chodil ke zpovědi a vyznával stále dokola jedny a ty samé hříchy.“ Ondřej odpovídá na mou otázku, že vyznávané hříchy se týkaly právě sexuality. „Nějak zvlášť necítím útěchu ani z té zpovědi. Pomáhá mi, když si můžu s někým promluvit, který osobně prožívá něco podobného. Tady je třeba skupinka lidí, kteří... které sdílí třeba nějaká menšinová sexuální orientace. To jsou přesně okamžiky, které

¹⁶³Katolická.

¹⁶⁴Katechismus katolické církve.

mně skýtají útěchu.“ Společenství queer lidí, kteří prožívají osobně podobnou žitou zkušenost jako on, mu skýtají útěchu.

V závěru výzkumného rozhovoru jsme se ještě vrátili k otázce viny. Ondřej zmínil, že asi v patnácti letech, když mluvil o masturbaci, tak jeho kamarád ho pokáral slovy, že je to hřích. Od toho momentu si začal Ondřej spojovat sexualitu s pocity viny. „I u mě i u toho Jana to propojení mezi sexualitou a vinou bylo velice silné a toto způsobila bohužel církve, že to u něho to vyvolal ten služebník ten katecheta, u mě to sice nevyvolal, ale celé to prostředí, které bylo hodně fixované na sexualitu tomu nepomohlo. Takže toto vlastně byl zrod určité provinilosti, která pak člověkem roste. A když už to nebyla ani tak vina, tak to spíš byla opatrnost, pozor, jé, já bych mohl, já bych mohl vlastně selhat – pozor! Tedy že sexualitu jsem nevnímal nikdy jako na prvním místě jako vyjadřování lásky, ale jako něco nebezpečného, co se musí jako krotit, jinak se vám to vymkne z rukou a natropí to ohromnou neplechu. To je podle mě strašně špatný způsob prožívání vlastní sexuality a dnes to vidím, že jsme toho byli obětí.“ Ondřejova vlastní negativní zkušenost mu umožňuje přistupovat k mladým lidem v tématu sexuality citlivěji. „Když dneska za mnou přijdou náctiletí a tu a tam se vyznávají z nějakých prohřešků, tak dávám si ohromný pozor, abych nepřekračoval nějakou tu intimní zónu. Abych spíš nemluvil, než mluvil, nebo mluvím jenom tehdy, když chtějí, abych mluvil. Moje vlastní zkušenost mě trochu varuje před tím, abych druhým neuškodil.“ Ondřejův vzkaz mladým queer lidem zní: „Řekl bych jim, ať nezůstávají sami. Ať si najdou přítele, důvěrníka, se kterým mohou sdílet tuto svou... tento... toto své nastavení. (odmlka) Ale předpokládám, že dnes už je to mnohem jednodušší, než jsme to měli my.“

Reflektování Ondřeje přináší pochmurné sdělení – tedy, že pokud by to bylo možné, tak by býval chtěl svůj citový potenciál rozvíjet a naplňovat v partnerství, což mu kněžství v katolické církvi neumožňuje. Ondřeje ubíjí a dráždí homofobně strukturované katolické prostředí, zároveň je jeho žitá víra velice navázaná na specifika ŘKC. Ondřejovou útěchou je setkávání se se skupinou queer lidí, ve které sdílí svoji žitou zkušenost. Ondřej je jediným z respondentů, který žije single.

8.8.3 Interpretace výzkumného rozhovoru s Ivou

Respondentka Iva se narodila do rodiny, kde se „moc nikdo jako nezaobíral nějakými velkými duchovními tématy“.¹⁶⁵ Iva se přiblížila víře a církvi až v dospělosti, tedy nejpozději ze všech respondentů. Téma sexuality v dětství v kontrastu ke zkušenostem ostatních respondentů neprožívala trýznivě. „Já jsem v té době vlastně vůbec nějak neřešila svoji orientaci, sexualitu a tak, to jsem vůbec jako nevnímala. Asi až nějak třeba na gymplu, že jsem úplně neměla pocit, jako že bych měla nějaké vyhranění, že mně třeba přijdou atraktivní kluci nebo holky. Prostě spíš jsem to tak jako měla od člověka, ale zároveň jsem to nevnímala jako nějaký problém.“ Iva promlouvá o prožívání sexuální přitažlivosti k lidem takovým způsobem, jako kdyby se jí v té době týkala pansexualita či bisexualita, protože hovoří o jisté nevyhraněnosti, tedy o tom, že nezáleželo na tom, jakého pohlaví je osoba, ale na daném člověku. Kontrastně k respondentům Ondřejovi a Hugovi neprožívala toto zjištění formou popírání (nebo ho neartikuluje) a ani tomuto zjištění v té době zřejmě nepřikládala takovou významnost.

První vztah, který Iva prožila, byl vztah heterosexuální. „Ten náš vztah byl jako spíš hodně tak jako přátelskej. Ano, jako k sexu docházelo, ale pro mě to bylo takový, jako že „jó, tak jestli to musí bejt, tak tak to je.“ V prvním (a posledním) heterosexuálním vztahu Iva nacházela spíše přátelství než milostnou stránku. Iva se vyjadřuje k prožívání sexuality v tomto vztahu a z její intonace a výroku je patrné, že vztah pro ni tehdy v rovině tělesnosti nepředstavoval potěchu.

První informaci, kterou Iva pronáší o žité víře, je zmínka, která se podobně jako u respondenta Huga vztahuje k modlitbě. Kontext vztahování se k modlitbě je ovšem u Huga a Ivy diferencovaný. Iva na rozdíl od Huga nepochází z církevní rodiny a tato modlitba je pronesena v duchu. „No a když jsem tam ležela během té operace, tak jsem si říkala: ‚Tak, Pane Bože, teda jestli chceš, abych se té teologii věnovala, abych to vlastně nějak zvládla, tak teda budu potřebovat tvoji pomoc.‘ No to byly takový naivní modlitební prostě rozhovor s Bohem. ‚No a jestli teda vlastně chceš, abych byla šťastná, tak taky budu potřebovat tvoji pomoc.‘ A Pán Bůh asi vyslyšel zoufalá slova zoufalé

¹⁶⁵Z výzkumného rozhovoru s Ivou.

ženy. To jsem byla v prváku nebo v druháku, nebo prostě hrozně někdy z kraje toho studia. No a pak jsem na konci toho bakalářského studia musela splnit duchovenskou praxi, což je vlastně jako povinná součást toho studia, který je hodně teoretický, ale tady je ždibíček praxe, a mně se do toho vůbec nechtělo, protože jsem do kostela nechodila a vlastně jsem si to neuměla představit, přišlo mi to jako otravná součást.“ Volba studia teologie je na rozdíl od dvou předchozích respondentů podstatně „náhodnější“. Respondentka v době nástupu na HTF¹⁶⁶ neměla tušení o tom, že se z ní stane v budoucnu duchovní, bavilo ji studium cizích jazyků, které teologický obor skýtal.

„No, ale pustila jsem se do toho a vlastně velmi brzo jsem zjistila, že jako je mně v církvi dobře, že se mi líbí to prostředí, že mi to dává smysl, že to navazuje hodně na to, co jsem se učila v té škole a bylo to hodně abstraktní, tak tady je to najednou vlastně jako konkrétní a připadala jsem si nějak jako přijímaná.“ Ivy první pocity v církvi byly pozitivní. Respondentka zmiňuje, že prožila přijetí, přijetí se tedy odehrávalo zkraje její žité zkušenosti v církvi.

„Připadala jsem si, že prostě tohle je nějak to ono, co bych vlastně v životě chtěla dělat. No pak jsem ještě dlouho zvažovala, jak to vlastně udělat s nějakou obživou, protože jsem tušila, že farářský plat není prostě úplně jako to, co by člověk teda nějak zbohatl.“ Iva záhy rozpoznala, že v tomto povolání nachází zalíbení. Její úvahy vedly zároveň k praktické stránce věci, a tak pokračovala v dalším studiu, aby si mohla obstarat zajištění. Respondentka zmiňuje, že časová náročnost vedla „k tomu, že teda jednak skončil ten vztah, který jsem měla, protože to jako opravdu nebylo k žití, to nebyly úplně žádný velký nosný plochy... A myslím si, že tam jako v té době jsem nějak asi si začala uvědomovat, že se mně asi jako líbí víc ženy než muži, ale pořád jsem to jako neřešila, nebo jsem to jako nebrala tak, jako že teď je potřeba se v tom nějak pitvat. Říkala jsem si: „No jó, tak to mám z toho, že se prostě tady zabývám psychologickějma tématama, tak najednou jako na sobě vidím něco.“

První zamilování respondentky, které prožila se silnou intenzitou se odehrálo „na té první ekumenický cestě, do dívky, která byla taky prostě na té konferenci se mnou a já vim, že zamilovat se, že to jako... prostě to bylo jako momentální okouzlení, aby vůbec jako došlo k nějakému zamilování, tak to chce víc času.

¹⁶⁶Husitská teologická fakulta.

Já jsem tam strávila týden, ale prostě měla jsem pocit, že jako prostě najednou se mi úplně mění život a odhodlala jsem se teda, to byla dívka z Německa, tak jsem se odhodlala jí napsat teda v angličtině, teda potom co jsem se vrátila, dopis, že na to jako nemůžu přestat myslet, že tomu nerozumím, ale že teda jsem v ní našla nějaký jako zalíbení a ona mi napsala asi za dva dny, což byly nejdelší dva dny jako mého života, že jí to teda jako mrzí, ale že to je asi teda nějaký omyl, a že to jako jsem si to špatně nějak všechno jako vysvětlila. No a já jsem měla pocit, že se mně úplně jako zhroutil svět v tu chvíli, že prostě prostě jako nikdy nic nebude dobře, a že prostě je všechno špatně.“ Respondentka Iva je první ze všech respondentů, která tematizuje specifický prožitek, ve kterém člověk (jiné citové orientace) chová romantické city k člověku (majoritní citové orientace), a tyto city nejsou opěťované. Je to situace, která je pro respondentku významná. Zřejmě možná také pro to, že na ekumenické cestě mezi těmito ženami byly sympatie a Iva je charakterizovala jako více než přátelské. Tento jev se může na první pohled jevit jako banalita, která se odehrává přeci častokrát i mezi heterosexuálními lidmi. Při takové interpretaci bychom ovšem rezignovali na fakt, ve kterém je dominantním problémem otázka jiné citové orientace. Tento sdílený fragment z životního příběhu Ivy poukazuje na svízelnost navazování partnerských vztahů ve srovnání s majoritou. Iva tuto neopěťovanou lásku prožívala tragicky. Vyfotila se v zrcadle na telefon a „když jsem se jako viděla v zrcadle potom, co teda jsem prožívala tady ten svůj jako stres, smutek, tak se vlastně dneska jako vůbec nepoznávám, ale zároveň to byla asi chvíle, kdy jsem se možná začala paradoxně stávat sama sebou. Že jsem si uvědomila, že prostě tohle je asi nějaká moje součást, a že že jestli teda se tohle to děje, tak že to vlastně asi jako nemusí být nic prostě hrozného a patologického, a že prostě možná jsem takhle od Pána Boha stvořená, a že asi jsem neměla jako pocit, že by to ze mě dělalo osobu druhý kategorie, nebo že by mně to mělo kazit celoživotně nějakou kariéru nebo tak. Spíš jsem třeba si jako říkala, jak o tomhle bych mluvila s našima, nebo jak bych to vlastně měla říct svejm kamarádům nebo nebo tak, tak to jako mě děsilo, ale zároveň jsem si říkala, tak teď není moc, o čem, když ona mě nechce, tak prostě to takhle je.“ Iva u prvního prožitku neopěťované lásky do ženy přijala zároveň, že je jiné citové orientace. Přijala to jako danost, že je tak stvořená od Pána Boha, což je vztahování se k Hospodinu, tak jako u Huga, který je popisován v teoretické části v kapitole *Obraz Boží*: „Bůh, který stvořil každého člověka jako svůj obraz a dává mu život v plnosti – skrze tento Boží obraz je člověku dáována důstojnost a cena. Tato představa o Bohu přispívá k přijetí sebe samé či samého skrze

utvrzení v tom, že je člověk utvořen přesně tak, jak je, se svými slabostmi i schopnostmi a příležitostmi s Božím záměrem.“

„Dneska zpětně vnímám, že tím, že jsem hodně racionální člověk, tak že vždycky, tak s nadsázkou, že když Pán Bůh chce, abych prostě přestala myslet, tak odpojí všechny moje myšlenkový nějaký jako aspekty a nechá mě se zamilovat, jo, ať už je to do oboru, nebo prostě do nějaký jako osoby.“ Iva v předchozí citaci hovoří o jednání Hospodina ve svém životě skrze lásku a zamilovávání. Je to určitý způsob, jak Iva projevuje vztahování se k Bohu, vnímá ho jako aktivní součást života.

Iva vypráví o prvním vztahu se ženou, který prožila. Jednalo se o vztah, který byl také se ženou z církve, tato žena byla duchovní ve stejné církvi jako Iva. „Našly jsme v sobě nějaký jako zalíbení, který vlastně jako velmi brzo přerostlo v nějaký vztah i jako s nějakým fyzickým rozměrem (tempo řeči neuvěřitelně rychlé), a protože mě to jako ne asi tížilo, ale měla jsem jako pocit, že by bylo dobrý to jako nadřazeným nějak jako říct. Tak jsme se s tou dívkou dohodly, že půjdeme za biskupem, protože byla taky z Prahy, a že mu to teda řeknem. No a ten náš pražský pan biskup vlastně reagoval jako výborně. Nebyl jako ani zděšen a ani to nezlehčoval, vlastně jako tu zprávu přijal. No a já jsem pak ještě v rámci nějakých jako osobních rozhovorů asi ve formě nějaký jako zpovědi s ním o tom jako mluvila.“ Z tohoto popisu je patrné, že pro Ivu bylo důležité nezatajovat skutečnost prožívaného vztahu jiné citové orientace a hned při prvním sdílení církevnímu nadřízenému se setkala s přijetím. To, že Iva v promluvě zmínila jako možnou variantu zděšení nebo zlehčování není náhodné, vypovídá to o tom, že reakce na první sdílené queer vztahy bývají mnohdy zlehčovány, tedy zpochybňované a vypovídající o nepřijetí.

„Když se ta informace o mně ví, tak se vlastně ke mně jako doneslo, že když to teda ten náš bratr biskup říkal na biskupské konferenci. Tak mu vytýkali, že před tím, než mi bylo uděleno to kněžské svěcení, tak proč to jako neřekl, že teda jsme spolu mluvili o tomhle tématu a on řekl, že že prostě to bylo v rámci zpovědi, a my přece máme zpovědní tajemství, a tak že ho dodržel. Tak to pro mě vlastně jako osobně byly jako dvě informace. Jednak teda, že osobě bratra biskupa můžu důvěřovat, a že v něm mám nějakou jako oporu... a druhá část zprávy je to, že v té církvi je evidentně nějaký hlas, který si to nepřaje, že by možná vznikly nějaký komplikace, který by vedly třeba k tomu, že bych to

svěcení nemohla přijmout, nevím, z nějakých důvodů. No ale pořád jsou to takový jako věci, se kterými já jsem osobně konfrontována nebyla jo, že se dozvím, někdo někomu něco říkal a někdo to slyšel a tak. Ale že mě by vlastně někdo jako nějak nechával vysvětlovat, obhajovat to vlastně, kým jsem, nebo jak v osobním životě žiju, tak to se vlastně jako nestalo, což je pro mě taky jako nějak důležitá zpráva.“ To, že Iva našla oporu a zastání v církevním představiteli, kterému se svěřila, jí přineslo další utvrzení a ujistění. Zároveň si je ale vědoma toho, že přijímající postoj není v dané církvi zcela plošný, alespoň dle klevet, které se k ní donesly.

Iva je první respondentkou, která také zmiňuje menšinový stres. „Dlouho utajovaný vztah, který ze začátku jako mě to omezovalo, že to nemůžu nikde říct, že pořád vlastně... To je takový ten menšinový stres, že člověk pořád vymýšlí, co dělal o víkendu. Jo, pořád prostě říkáte, já jsem byla s kamarádkou, nebo prostě nějak vlastně, když jedu někam na dovolenou, tak já jsem byla na dovolený s kamarádkou a tak. ... Tak je to takový vlastně jako docela náročný, pořád na to myslet, pořád to nějak jako vlastně udržet.“ Přestože Ivy životní vyprávění působí prožívané méně tragicky než u předchozích dvou respondentů, tak se tady objevuje fakt, u kterého respondentka použije slovesa udržet. Za slovem udržet se skrývá nárok vydání energie. Respondentka musela vynakládat energie, musela držet či udržet situaci. Musela na danou situaci pořád myslet, aby to zvládla udržet.

„Pak jsme se rozešly a já jsem vlastně v kapli poznala tu svojí současnou, my jsme se nechaly registrovat a měly jsme svatbu, tak jestli můžu říkat ženu... Já jsem neplánovala, že bych si v církvi našla v uvozovkách nevěstu. Farář nechodí do práce s tím, že si tam najde jako protějšek. Tak to samozřejmě jako je něco, s čím jsem eticky hrozně zápasila, jestli je to v pořádku. Hodně jsem jako řešila, vlastně dlouho jsem to jako i v sobě zvažovala. Pak jsme o tom teda s Janou¹⁶⁷ mluvily. Já jsem jí nabízela, že teda může chodit někam jinam, že to jako domluvím, že teda v tý farářský úloze prostě už jako nemůžu být, že jsem prostě velmi subjektivní, že jsem ovlivněná nějakým pocitem a těma tím tím nějakým rodícím se vztahem. Vlastně v začátku to bylo velmi pozvolný, protože já jsem opravdu hodně to zvažovala, jestli se pustit do vztahu s člověkem, který v důvěře přichází do kaple hledat Pána Boha a teď se mu tam prostě jako farář, nevím, cpe v tom smyslu, že by si ho jako namlouval, tak to mi přišlo

¹⁶⁷Anonymizováno.

nepřijatelný a dlouho jsem se tomu vlastně nějak bránila.“ Lze poukázat na mužskou formu povolání farář, kterou Iva používá, když se snaží vyjádřit něco, co je typické pro danou profesi. V textu se to opakuje více než jednou. Klíčovým sdělením, které předchází citace nese, je ovšem etický (či neetický) aspekt seznámení duchovní a farnice, tedy farářky a ženy, která přichází do kostela za duchovní obživou. Tento aspekt může umocňovat fakt, že Iva je žena minoritní citové orientace, což jak nese svědectví její první nešťastné lásky, znamená větší úskalí při navazování vztahu než u majoritních lidí, a aspekt profese farářky tuto část jejího života komplikuje právě ze zmíněných etických důvodů.

Respondentka mluvila také o tom, že když přemýšlela nad rozsáhlejším coming outem, tak při té představě se jí zmocňovaly negativní emoce jako strach, úzkost a panika a „na základě těchto pocitů jsem si uvědomila, že pokud to já ve svých letech takhle jako prožívám a je to takhle náročný, tak že možná mladší lidi, nebo jiní lidi prostě potřebují nějaký povzbuzení k tomu, aby prostě řekli, nevím, kým jsou, a že jsou třeba spokojeni, nebo aby měli prostě možnost nějakýho vlastně nějaký jako podpory v tom, že si myslím, že to je dobře být autentický a být otevřený.“ Podobně jako u všech respondentů prožívá respondentka úvahy s ohledem na jiné a jejich trýznivé prožívání a svým žitím v autenticitě a otevřenosti chce být pro ně podporou a povzbuzením.

Reakce, kterou prožila Iva v rodině, nebyla přijímající. „Moje rodiče nereagovali úplně dobře, tak, jak já bych si bývala třeba přála a představovala.“ Když se konečně odhodlala k tomu říct: „Mami, tati, jsem strašně zamilovaná. Hmm, jo, jo, jo. Tak jsem to jako všechno pověděla a rodiče zkameněli, ztuhli.“

Situace byla natolik napjatá, že Iva popisuje, že: „moje máma mě vlastně fyzicky napadla v tom autě. No, a tak jako dneska už je to jako za mnou, ale vlastně pořád mně chybí nějaké takové jako nějaký slovo: promiň, nezvládla jsem to, promiň, reagovala jsem tak, jak bych si třeba nepřála a mrzí mě to. Vlastně jsem to jako do dneška neslyšela, je to jako něco, co mě nějak jako trápí a bolí, ale zároveň nějak si říkám, že už jako to nechci těm rodičům vyčítat, protože jsem sice nabízela, že odpovím na všechny otázky, ale vlastně jako na to nikdy jako nepřišlo.“ Iva pak popisuje, že rodiče poučení krizovou situací k jejímu dalšímu vztahu přistoupili o dost vstřícněji a její současnou ženu mají upřímně rádi.

Iva popisuje, že když se odhalila se svou identitou, tak to přineslo smíšené reakce. Na jednu stranu velkou podporu ve sborech, kde je duchovní, ale také výhrůžky napadením, u kterých zvažovala nahlášení na policii. „Do dneška se ještě stane, že jako má někdo potřebu se k tomu vyjádřit a napíše mi, že shořím v pekle a tak dále. Ti lidé mi dokola posílají ty stejný biblický pasáže, jo. No a ano, co na to prostě člověk může odpovědět, ale zároveň ta velká míra nějakýho jako vlastně povzbuzení, a i tady v relativně jako konzervativním prostředí (myšleno kostel, ve kterém jsme se nacházely) vlastně jako hezkýho přijetí. V kapli (název místa), kde sloužim, to je malinkatý vobecenství, asi padesát lidí, tak tam vysloveně to bylo od první chvíle jako velká podpora, i až taková, že jsem si říkala, tak to už zas nemusíte, jako nebudeme tady lakovat na růžovo všechno. Ale tak to mně vlastně přišlo fajn no. A ta církev spíš volí taktiku nějakýho takovýho jako mlčení, který já jsem dlouho nevěděla, jestli je to jako ticho před bouří, nebo jestli to takhle vlastně dál bude, protože to znamená, nemusíte nám nic vysvětlovat. To asi záleží, ale vlastně jako nemůžu úplně říct, že bych se setkala s nějakým..., že by mě osobně někdo přišel říct, že nevim – to odsuzuje. Akorát tady jedna sestra říkala, když vás vyhodí, tak je to špatně, ale jestli vás tady nechají, tak je to taky špatně. (společný smích) Tak to jsem si říkala, tak to teda to vám nezávidím tenhle ten pohled, to je opravdu jako dilema. No, takže to bylo jako takový vlastně na začátku jako citlivý, že spíš člověk si říká, jestli to má jako zapotřebí, ale pak vlastně jsem si vždycky řekla, že i kdyby to jednomu, deseti, dvaceti lidem mohlo jako pomoci něco v životě vlastně líp přijmout, nebo to jako zvládnout, tak to nějaký smysl má. Takže já jsem měla tu motivaci v tom, že jsem myslela na ty lidi, který to prožívaj podobně a taky to nemaj úplně jednoduchý, tak to jako mě hodně posunovalo.“

V následujícím úryvku je patrné, že na rozdíl od Ondřeje, který minimálně v určité fázi prožíval intenzivně výjimečnost a jedinečnost katolické církve jako té jediné správné, tak Ivin postoj je v této otázce značně benevolentnější. „Ale jako dneska zpětně, když to reviduju, tak bych si asi nevybrala jinou církev, a ano, sympatizuju s evangelíky, (anonymizováno), takže to prostředí taky jako znám, ale mám i dost kamarádů jako u katolíků. Já zas nemůžu úplně říct, že bych si řekla jenom tahle církev a žádná jiná. Ale zároveň mně jako vyhovovala ta forma, liturgie, a tak. Takže vlastně jako nakonec se to všechno takhle, byť náhodou, tak se to se to jako poskládalo dobře.“

Respondentka sdílí příběh oblíbeného zesnulého biskupa Karla Bicana, který kvůli minoritní citové orientaci musel v husitské církvi ukončit službu. „Prostě kvůli té orientaci musel skončit. Taky jeden náš farář, tak si snad vzal život kvůli tomu, jo, že prostě ta orientace byla takovým nějakým kamenem úrazu v přijetí a tak to.“ Farář, jenž ukončil vlastní život sebevraždou, narazil na nepřijetí v církvi. „Takže vlastně ta naše zkušenost v té církvi je bolavá, že se to evidentně vlastně tak jako zkoušelo jako vlastně o tom mluvit, ale já jsem vlastně do toho šla s obavou, že taky jako můžu druhýho dne vodevzdat klíče a talár a bude po všem, jo. Jenže já jsem věděla, že asi nemám moc co ztratit, protože já bych nechtěla bejt v církvi, která bude mít zásadní problém s tím, že někoho miluju, a že s někým chci bejt. Takže jsem věděla, že jako prostě je na té církvi, jak se zachová, a já bych se prostě musela smířit s tím s tím výsledkem, kterej by vlastně případně jako potom nastal.“ Přístup, který zaujala respondentka, je oproti ostatním respondentům nevídaný. Do jisté míry pracovala s formou odvážného ultimáta, které je ovšem velice dobře odůvodněné vnitřní motivací. Je přeci pochopitelné, že člověk by nechtěl být s lidmi, kteří ho odmítají, stejně tak s organizací či církvi. Iva popisuje, že přestože se Církev československá husitská prezentovala rádobou moderně, tak „dneska vlastně vidíme, že jsme nějakýmu konsensu v tom smyslu, že bysme žehnali stejnopohlavním párům prostě strašně ještě vzdálený nějakýmu výsledku. Takže se to vlastně v uvozovkách všechno tak posouvá k tomu, že když farář na základě svobody svědomí, která je u nás takovým důležitým vlastně nějakým takovým principem, tak že farář může vlastně stejnopohlavnímu páru může požehnat. Já jsem to několikrát udělala.“ Iva popisuje, že narazila na liturgický nedostatek materiálu pro požehnání svazku partnerství lidí minoritní citové orientace. „Neměla jsem vlastně vůbec žádný v sobě otázky, nebo váhání, spíš liturgický – jak to udělat, jaký texty si vybrat, jak se modlit, jak oslovovat ty lidi, kteří tam jsou, jak tomu vlastně jako říkat tomu tomu, co jako teda vznikne, když jsou pak už teda registrovaný – tak ano, je to partnerství, jo, ale spíš mi chyběly nějaký jako podklady, neměla jsem žádnýho kolegu, se kterým bych to mohla řešit.“ Otázky žehnání svazkům lidí jiné citové orientace mohou v husitské církvi proběhnout, ale např. dalším nastalým problémem, se kterým se Iva setkala, bylo místo konání obřadu v kostele. „Tak jsem si říkala, kde já to tady v tom kostele udělám? Tak nakonec jsem s nima vlastně vystoupala na balkon a ten obřad toho požehnání tam proběhl tam proběhl jako na krásným místě jako u toho (název kostela) prostě

u tý vitráže a já jsem vlastně vůbec jako nevěděla, jak bych to obhájila prostě tady v kostele, že by jako dole v kněžišti byl prostě obřad požehnání, jo. Takže vlastně do dneška v tom nemám úplně jasno, jak bych to udělala. Když mě někdo pozve na zahradu, nebo prostě někam na nějaký obřadní místo, tak je to pro mě vlastně mnohem jednodušší, než kdyby ten obřad měl proběhnout tady v kostele, a vlastně mě to nějakým způsobem asi jako mrzí a ráda bych, aby v tomhle tom bylo nějak třeba i z hlediska té církve víc jasno, abych měla nějaký jako podklad pro to, že je to vlastně v pořádku a velmi vítaný, aby nějaký takovejhle obřad tady byl. Protože když bych to měla ještě nějak popsat z hlediska jako teologie a vůbec toho, kam až může ta naše služba sahat, tak mi tady v kostele děláme požehnání párům, který přijedou z Číny, nebo z jiný asijský země – nejsou to vůbec křesťani a stejně dostanou požehnání, jo, takže v čem... A dělá se okolo toho veliká sláva, je tady červený koberec a hrajou famfáry, tak proč by prostě člověk, který je věřící, je pokřtěný, ale v uvozovkách přichází s osobou stejného pohlaví, proč by jako nemohl mít nárok na stejnej obřad, jo? Ano, bude to znít jinak, bude používat jiný slova, ale vlastně tohle to mě trochu mrzí.“ Respondentka popisuje podrobně jistou nespravedlnost, která se odehrává vůči queer křesťanům a křesťankám (z pozice husitské církve), když je umožňován obřad žehnání nevěřícím majoritním lidem, zatímco věřícím queer lidem je stejná možnost upřena, protože jsou queer.

Je evidentní, že Iva se o queer problematiku v církvi zajímá a má přehled o tom, jakým způsobem postupují jiné církevní denominace. Má vhled, ze kterého je patrné, že se neuzavírá jen ve své církevní denominaci. „Ta situace v evangelický církvi je sice jakoby jasnější, ale taky jsou tam nějaký jako tenze. Teď jsem si vyslechla šilenej příspěvek takovýho, předtím jsem ho považovala za strašně fajn faráře, bratr¹⁶⁸ Roman (anonymizováno), kterej je v (anonymizováno) farářem.

Výzkumnice: Hm hm.

Iva: To jako to teda to bylo jako mrzení to, co jsem slyšela z toho. To to jako mě zbolelo. Ale zároveň prostě ta církev jako aspoň dělá něj... něco proto, aby byl dialog, jo, aby se o tom teda jako mluvilo, jo. A zároveň mají faráře pro menšiny, že jo, Mikuláše Vymětala.“ Celkem výstižně se Ivě podařilo popsat situaci v ČCE, kde je žehnání lidem jiné citové orientace již oficiálně schváleno synodem (s většinovým počtem hlasů), ovšem jednotlivci jsou ve výjimečných

¹⁶⁸Míněno v církevním žargonu, nikoliv v příbuzenském slova smyslu.

případech schopni vytvářet tenze. Velkým přínosem je právě zmíněný dialog, během kterého je snaha hledat vzájemné porozumění a pochopení. Ještě je třeba upozornit na to, že celkově otevřené, láskyplné a přijímající naladění ČCE, o kterém mluvil respondent Hugo, může být velice snadno zastíněno ukřičeným jedincem, jenž vytváří tenze. Respondentku konkrétní evangelický farář zklamal, hovoří o velkém mrzení a jedná se o *jeden* hlas. Tuto skutečnost by si měli uvědomovat především právě lidé vytvářející tyto bolesti, protože ač se jim může jevit, že jejich hlas je nepatrný a téměř neslyšitelný, tak činí hluboké rány, které pak proměňují i představu o jinak srdečném prostředí ČCE.

Respondentka plynule pokračuje k vyjádření o Starokatolické církvi: „Tam je to ještě zase o kousek dál, kde Petr Jan Vinš moc hezky mluví i jako o rodičovství stejnopohlavních párů a tak. Tady je prostě taková jako křehká otázka toho surogátního mateřství, jo. To je třeba i téma, kde já nemám jako jasno, byť je to velice biblický konstrukt. Sára nemohla mít děti, tak surogátní matka porodila potomka, takže vono to vlastně z Bible známý je. Ale jako tam ještě vůbec taky nemám teologicky odpracováno. Takže my se... asi bych si přála říct, že jsme moderní církev, ano, v něčem jsme možná moderní, ale v něčem jsme taky jako relativně ignorantí, kteří se prostě jako vlastně nejsou schopni úplně vyjádřit, a je to z toho důvodu, že je tady asi spousta lidí pro, ale taky spousta lidí proti.

Výzkumnice: Hm.

Iva: ...a že než aby z toho byl teda nějaká otevřená vlastně vnitrocírkevní konflikt, kterej teda asi nepotřebujem, tak se řekne, že je to téma relativně marginální, a že to teda radši asi nebudeme řešit.“ Iva otevřeně přichází s tím, že si není jistá, jak přistupovat k otázce surogátního mateřství, a dává ho do kontextu s biblickým starozákonním příběhem Sáry. Iva má k vlastní církvi výhrady ohledně přístupu ke queer problematice, protože u jiných církevních denominací spatřuje větší pokrok. Zároveň si je vědoma toho, že má církev obavy z případného vnitrocírkevního konfliktu, který by to mohlo rozpoutat.

Výzkumnice: Hm. Děkuju moc. Budu mít teď otázku v souvislosti asi s těmi respondenty, a ty příběhy jsou velice unikátní bych řekla ve všech třech případech, kterou oni tam hodně řešili, a to byla vina. Takže jestli jestli nějak jako se prolínala...?

Iva: No, hm, spíš takovej pocit... Jo, vlastně jo, vina, za to, že jako neříkám pravdu, že lžu třeba snoubencům, jo, který prostě choděj ke mně na přípravu do

do manželství, jo, že jako je... Ne jako, že jim lžu, že něco jako říkám nepravdivě, ale že vlastně nejsem otevřená v tom smyslu, že jak já věci teda prožívám. Že jako si myslím, že docela dobře jsem byla schopná nějak jako popisovat nějaký duchovní aspekty vztahu dlouhotrvajícího – manželství a tak dále, ale vlastně domu jsem nechodila za mužem, ale za ženou. Jo, tak to jsem vnímala, že už bych ráda, aby se tohle to vlastně nedělo, jo. To moje provinění jako nebylo z toho, kým jsem, ale že nemluvim pravdu o tom, jak v osobním životě žiju.

Iva neprožívala vinu, se kterou se setkal např. Hugo, a musel se s ní snažit vypořádat. Iva přijala, kým je. Svoji vinu spatřovala v tom, že neříkala pravdu o tom, s kým žije v partnerském životě. „Nejsem jinou farářkou teď. Možná naopak mě to trochu víc zcitlivuje k příběhům člověka, který přichází, že mě to jako učí úplně jako neškatulkovat, neposuzovat, neodsoudit hnedka vod dveří. Hm. Já třeba jako měla jsem takový tě... těžkosti to říct tady mojí vlastně nejbližší pani kolegyni... v kostele. Tak tý jsem vlastně to nebyla do poslední chvíle schopná říct a jako vodhodlávala jsem se strašně dlouho, a nakonec jsem jí musela prostě poslat jako zprávu do mobilu a nebyla jsem prostě schopná, takže tam asi byl nějaký pocit jako vlastně v... provinění za to, kým jsem a co dělám, a měla jsem hroznej strach, že to jako poškodí ten náš vztah, protože v tom nějakým jako pracovním nastavení jsme si rozuměly výborně.“ Přestože Iva zaujala rozhodný postoj vůči své pravdivosti v církvi, tak v případě jednotlivce narazila na ten aspekt, kvůli kterému si mnozí queer lidé mohou chtít nechávat rezervu a nečinit tak coming out úplný. Byl to člověk, o kterého nechtěla přijít, protože se jednalo o dobrý pracovní vztah, zároveň neměla jistotu, že reakce bude taková, jak by si přála.

S velkou mírou poctivosti se respondentka vyjadřuje k možnému dilematu ohledně interpretace biblických textů. Je evidentní, že stejně jako Hugo se zamýšlel nad těmito texty teroru (jak je nazývá Marcella Althaus-Reid ad.), tak i respondentka Iva přemítala nad těmito verši. Jako by k sobě nechala doznít hlasy odpůrců, ale vzápětí se v myšlence vrací k výchozí premise, a to Bohu, který tvoří člověka k obrazu svému s jeho slabostmi a hřívnami. K milujícímu Bohu, který nechce utvářet člověka se záměrem, aby ho uvrhl do záhuby za jeho upřímnou lásku k druhému. „Ale ještě zpátky k tý vině. Já mám jako pocit, že ještě něco přece, že to je jako téma, který jsem určitě... No, jako určitě jsem musela projít nějakou takovou fází, že jsem si odpovídala na ty otázky tím, že jsem vyrovnávala s téma biblickejma textama, protože to jsou texty explicitní.

Akorát a... a my můžeme tak moc navohybat tu naši odpověď a pohled, že si řeknem, no jo, ale neklameme vlastně sami sebe? Jako vlastně v posledku víme houby, jestli teda vlastně jenom nepropadáme nějakým vášním. Já si zas říkám, že Pán Bůh ví, co s náma, že že přeci by by nestvořil člověka jako, tak aby prostě skončil někde v pekle jenom za to, že někoho jako upřímně miluje a chce s ním prostě v nějaký věrnosti strávit život.“

Respondentka naráží stejně jako všichni předchozí respondenti na problematiku tělesnosti a konkrétně sexuality, když upozorňuje na to, že tradiční heteronormativně privilegovaná rodina dvacátého prvního století má významné problémy, které jako církve neřešíme, a to např. alkoholismus a domácí násilí. „Ale zas na druhou stranu si říkám, a my jsme jako ta společnost – a v církvi jako obzvlášť – posedlý sexem. Proč my to řešíme otázku stejnopohlavních nějakých jako vztahů a a tak. Proč se prostě nezaměříme na svoje vztahy, protože i tradiční rodina v uvozovkách je jako ve velkých problémech, ať si vezmeme domácí násilí, alkoholismus, já nevím, co všechno. Proč vlastně jako máme tendenci se teda dívat jenom na tu sexualitu. Proč vlastně o někom řekneme, že to je homosexuál? Mně to prostě připadá docela jako pejorativní, nebo je to pro mě ovlivněný nebo zbarvený vlastně negativně, a jako chtěla bych spíš žít ve světě, kde se tohle to kategorizování lidí jako nebude odehrávat a byla bych teda ráda, aby v církvi se to nedělo, aby prostě církev byla nějaký jako prostředí nějaký hate free kultury, která se dokáže prostě... mimochodem v církvích jsme jsme všichni menšina, když jsme součástí církve, tak jsme taky menšina, jo, to je prostě takový vlastně docela úsměvný, no ale...“ Tak jak již v úvodní části diplomové práce uvádím slovy queer teologa Patricka S. Chenga, a jak poté opakuje queer teoložka Nancy L. Wilson v kapitole o ne/přijetí – používání klinického výrazu homosexuál není ideální. Právě i respondentka Iva cítí, že je v tom cosi pejorativního. Respondentka také reflektuje, že minimálně na našem území jsme v církvích minoritou – z její dikce a kontextu lze vyvozovat, že by očekávala, že minorita bude mít pochopení pro lidi dalších minorit.

Na otázku, zdali se jí proměňoval na její cestě víry a přijetí obraz Boží, se Iva vyjádřila těmito slovy: „Já jsem jako od začátku věřila v Boha soucitného, milosrdného, moudře vlastně člověka přijímajícího a tvořícího jako nějak originálně a tím pádem jako dobře. Vlastně jako jsem neměla úplně nikdy pocit, že by mě za to Pán Bůh měl potrestat za cokoliv, že jsem všechny nějaký jako

chyby, který jsem udělala a nějaký osobní selhání a zklamání ze sebe samý – nikdy nebyly spojený jako s orientací.“ V kontrastu s předchozími respondenty Iva říká, že „ani jsem nikdy jako nepocítovala nějaký nějakou třeba hanbu, nebo výčitky, to jsem nikdy jako neměla, což může bejt taky podle mě daný jako věkem, jo. Tak jasný, už nejsem úplně jako teenager a vlastně už ani nespadám do té kategorie jako mládež, jo, ale neměla jsem nikdy jako nějaký seabemrskáčský pocity, nebo potřebu si nějak ublížit jako kvůli té identitě, nebo kvůli orientaci – to vlastně jsem nikdy jako neměla.“ Iva si vysvětluje nízkým věkem, že neprožívala výčitky a hanbu v souvislosti s minoritní citovou orientací. Z pohledu výzkumného rozhovoru by se to dalo rozporovat, protože právě Hugo, který je výrazně mladší než Iva, prožíval dlouhé roky ve sklíčenosti zmíněných pocitů. Z výzkumného hledu si dovolím podotknout, že to může souviset s tím, že se Iva nesetkala s homogenně homofobním církevním prostředím od svých dětských let v takové intenzitě, jako se s ním setkával Hugo.

Iva říká, že má v oblíbenosti texty, „kde Ježíš jde prostě fakt jako na okraj společnosti a mluví se ženou a jde jde stolovat s celníky a baví se s hříšnejma, nebo s hříšníkama. Tak to jsou vlastně jako příběhy vo tom, že ten Ježíš se nebál jít prostě za člověkem, tak jak byl, že se prostě nestranil.“ Ze starozákonních textů pak zmiňuje Iva texty, „kde se vobjevovaly ženy, tak tam byl na spadnutí nějaký průšvih, jo. To začíná prostě Evou, která jako teda vlastně jako selže. No jo, jenže von když Pán Bůh určuje pravidla, tak Eva je ještě žebro Adamovo, jo. Takže vono je to takový vlastně docela krátkozraký vobvinit ženy z toho, že za všechno můžou. Ale vlastně mám jako moc ráda příběhy těch biblickejch žen, ať je to Miriam, nebo prostě Rút, která to nemá jednoduchý. Jo, vlastně jako musím říct, Sára a tak, že jsou tam sympatický prostě takovýhle ženy i jako Marie Magdalská, která v mejch očích vůbec neztrácí na nějaký dokonalosti tím, že za sebou má minulost, kterou třeba bych si já úplně jako nechtěla mít, nebo nepřála bych si jí, tak v tom příběhu mi to tak dobře sedí a vlastně jsem... vnímám Bibli jako společenství nějakých přátel, nebo spřízněnejch nějakých osobních příběhů.“ V předešlé citaci se propisuje do zkušenosti Ivy dost možná nejen její queer zkušenost, ale také zkušenost ženy. Tím, že Iva hovoří o tom, že Marii Magdalské neubírá její minulost, projevuje právě svou otevřenost a snahu se na člověka dívat bez potřeby kategorizování. K Bibli se respondentka vztahuje také s láskou, když hovoří o společenství přátel.

Na otázku o svobodě Iva promlouvá těmito slovy: „No, svoboda je asi, když člověk může říkat pravdu venku i sám sobě. Svoboda je pro mě vlastně takový jako rozměr, bez kterého se hrozně špatně žije. Když člověk může být svobodně autentický, tak je život o dost jednodušší. Já jsem teď byla na divadelní hře Temno a tam je postava nějakého pana Svobody, jo. Tak já jsem si dělala pak poznámky k tý hře. Je to na základě Jiráskova Temna, kdy vlastně v roce 1720–21 dochází k tomu, že se svatým stane Jan Nepomucký, a je to vlastně taková doba rekatolizace a fakt jako pro ty evangelíky jako strašný, a tak a tady ten pan Svoboda nosí knížky. Tak se mi to spojilo s tím, že svoboda je i nějaký poznání a možnost poznávat a nahlídnout a nějak se třeba i vzdělávat – v tom já taky jako vidím velkou svobodu a to si myslím, že vlastně tu možnost jsem já jako měla rozpoznat, kým jsem i se nějak třeba jako vzdělávat a nejenom v teologii, ale mě zajímá i jako manuální práce, tak mám včelařskej kurz a teď prostě se učíme s Janou foukat sklo a tak, že vlastně jako to poznávání toho světa různých těch aspektů jako duchovní práce, fyzický práce, že to všechno vlastně mám pocit, že mě vede k nějakému jako svobodnějšimu dýchání, nějakému jako projevu, že život je ohromně jako komplexní, a že je zároveň v mých očích naplněný ve chvíli, kdy žijeme v dobrých vztazích, a ten vztah partnerskej je pro mě nějak jako hodně důležitěj a podstatnej.“

Příběh Ivy je v něčem docela jiný než příběhy dvou předešlých respondentů. Iva neprožívala sexualitu s takovou bolestí, neměla v sobě zakořeněné představy o tom, že tím, že je queer, je automaticky osobou druhé kategorie, nebo zatracená a špatná. Její příběh končí možností služby v církvi (ve které je od profesních počátků) a registrovaným partnerstvím se ženou, jež bylo požehnané farářem pro menšiny Mikulášem Vymětalem. Její příběh má šťastné rozuzlení, přestože procházela dlouhými roky, kdy svou citovou orientaci a své vztahy tajila. Iva v kontrastu s ostatními respondenty nemluvila o tom, že by se v dětství cítila jako jiná. Nepřijetí minoritní identity prožila od rodičů, v církvi se setkala s různými reakcemi a její motivací k životu v pravdě přede všemi byla také snaha podpořit lidi, kteří si procházejí touto situací.

9. Závěr

„Doufejme, že jak se bude zvyšovat tolerance, porozumění a viditelnost LGBTQ lidí, homofobie a transfobie vymřou spolu s ignoranty, kteří je propagují.“¹⁶⁹ Tato práce se pokusila přiblížit esenci zkušenosti queer duchovních na jejich cestách víry a přijetí. V této snaze o přiblížení je skryta touha právě po zvýšení porozumění. „Nám gayům a lesbám bylo řečeno, že máme raději lhát, abychom přežili. Ale lhaní o naší orientaci nás přivedlo do stavu nevolnosti a strachu.“¹⁷⁰ V interpretaci výzkumných rozhovorů se podařilo nacházet podobné fenomény vypovídající o negativních pocitech pod vlivem potlačování či nepřijetí danosti jiné citové orientace. Lhaní a zatajování citové orientace mělo neblahý vliv na jejich životy. Ve výpovědích respondentů se významně opakovalo, že respondenstvo vnímá potřebu žít autenticky a transparentně a to právě i s ohledem na mladé a další queer lidi, kteří prožívají trýznivost této zkušenosti. Témata přijetí a víry se ve výzkumných rozhovorech vzájemně prolínaly. Každý z respondentů přinesl unikátní žitou zkušenost, ze kterých lze interpretovat apel na větší otevřenost v církevním prostředí a podporu přijetí queer lidí. Ve dvou případech se vyjevuje vděčnost za přijetí církve. Každý z respondentů prožil různé formy nepřijetí a všechny z respondentů spojuje, že bezpodmínečné přijetí nachází u Hospodina. „I kdyby mě opustil můj otec, moje matka, Hospodin se mě vždy ujme.“ Žalm 27,10 Cesta církvi pro každého z respondentů byla minimálně v určité fázi (vzhledem k jiné citové orientaci) náročná, ale právě víra byla na jejich cestě k přijetí významným ukotvením, byla jim nadějí. „Naději slož v Hospodina. Buď rozhodný, buď udatného srdce, naději slož v Hospodina!“ Žalm 27,14

¹⁶⁹DAWSON, Juno. *Tahle kniha je teplá*. Přeložil Olga XAVEROVÁ. Yoli. Praha: Euromedia Group, 2022. ISBN 978-80-242-7892-6., s. 94.

¹⁷⁰WILSON, Nancy L. *Our Tribe: Queer Folks, God, Jesus, and the Bible*. New York, NY: HarperCollins Publishers, 1995. ISBN 0-06-069396-7., s. 42.

Seznam literatury

ALTHAUS-REID, Marcella. *Liberation Theology And Sexuality*. Ashgate Publishing, 2006. ISBN 0 7546 5080 4.

ALTHAUS-REID, Marcella. *The Queer God*. London: Routledge, 2003. ISBN ISBN 0-203-33145-1.

Bible: český ekumenický překlad – Bible kralická: česká synoptická Bible (v rozsahu celého vydání Bible kralické z roku 1613). Přeložil Miloš BIČ, přeložil Josef Bohumil SOUČEK, přeložil Jindřich MÁNEK. Praha: Česká biblická společnost, 2008. ISBN 978-80-85810-86-8.

BUTLER, Judith. *Závažná těla: o materialitě a diskursivních mezích „pohlaví“*. Limes (Karolinum). Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3325-1.

DAWSON, Juno. *Tahle kniha je teplá*. Přeložila Olga XAVEROVÁ. Yoli. Praha: Euromedia Group, 2022. ISBN 978-80-242-7892-6.

DENZLER, Georg. *Zakázaná slast: dva tisíce let křesťanské sexuální morálky*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. ISBN 80-85959-48-8.

Evangelický zpěvník. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2021. ISBN 978-80-87098-83-7.

FRIELINGSDORF, Karl. *Falešné představy o Bohu: jejich vznik, odhalení a překonání*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. ISBN 80-85527-94-4.

GALLUS, Petr. *Teologická antropologie*. 2024. (rukopis)

GIBELLINI, Rosino. *Teologické směry 20. století*. Studium (Karmelitánské nakladatelství). Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7195-177-3.v.

GULOVÁ, Lenka a ŠÍP, Radim (ed.). *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4368-4.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0219-6.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Páté, přepracované vydání. Praha: Portál, 2023. ISBN 978-80-262-1968-2.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.

CHENG, Patrick S. *Radical Love: An Introduction to Queer Theology*. New York, NY: Seabury Books, 2011. ISBN 978-1-59627-132-6.

JANDEJSEK, Petr. *Christologie z pomezí: Jacques Dupuis, Roger Haight a Jon Sobrino*. Teologie (Karolinum). Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-4257-4.

Katechismus katolické církve. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-473-3.

KOČEROVÁ, Martina. *Tělesnost: inspirace pro hledání tělesnosti v postmoderním světě*. České Budějovice: Nakladatelství Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2022. ISBN 978-80-7394-964-8.

KREJČOVÁ, Alžběta. *Asexualita – identifikace a sexualita*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova. Katedra psychologie., 2018.

LINZEY, Andrew. *Teologie zvířat*. Přeložil Jan M. HELLER, přeložil Jan ZÁMEČNÍK. Praha: Stanislav Juhaňák – Triton, 2018. ISBN 978-80-7553-487-3.

MÁLKOVÁ, Jana. *Sexuální výchova: vztah mezi informovaností a sexuálním chováním dospívajících*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, 2011.

NOBLE, Tim. Teologie osvobození v době politických a církevních proměn. *Studia Theologica*. 2021, roč. 23, č. 3, s. 39–60.

OPOČENSKÁ, Jana. *Zpovzdálí se dívaly také ženy: výzva feministické teologie*. Praha: Kalich, 1995. ISBN 80-7017-912-0.

PAVLÍK, Jiří. Tragédie církevní disciplíny aneb polemika nad „mrtvou manželkou“. *Studia theologica*. 2020, roč. XXII, č. 2.

ŘIHÁČEK, Tomáš; ČERMÁK, Ivo a HYTYCH, Roman. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6382-2.

SANTOS MEZA, Anderson Fabian. Walking Indecently with Marcella Althaus-Reid: Doing Dissident and Liberative Theologies from the South. *Religions*. 2023, roč. 14, č. 2.

SIKER, Jeffrey S. Radical Love: An Introduction to Queer Theology. By Patrick S. Cheng. *Journal of the American Academy of Religion*. 2012, roč. 80, č. 1, s. 272–275.

SÖLLE, Dorothee. *Fantazie a poslušnost: úvahy o budoucí křesťanské etice*. Kairos (Kalich). Praha: Kalich, 2008. ISBN 978-80-7017-089-2.

ŠVARŤÍČEK, Roman a ŠEĎOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

TITLBACH, Filip. *Byli jsme tu vždycky*. Edice N. Praha: N media, 2022. ISBN 978-80-88433-07-1.

WILSON, Nancy L. *Our Tribe: Queer Folks, God, Jesus, and the Bible*. New York, NY: HarperCollins Publishers, 1995. ISBN 0-06-069396-7.

Internetové zdroje

Cambridge Histories Online © Cambridge University Press, 2008, s. 555

Postoj KS Praha k otázce lidí s odlišnou sexuální orientací, *Sborový dopis*. 2019, roč. 31, č. 6 (cit. 20. března 2024). URL:

https://www.kspraha.cz/wp-content/uploads/2019/05/SD_06_2019.pdf?fbclid=IwAR28kZkI8t7xx8Ahu_cvNHk7Ct9CTUk8CS6P0khwHPs1Phxc4MnLKOuocPw

SEDLÁČKOVÁ, Veronika, HÁVOVÁ Naděžda a SKÁCEL, Ondřej. *Polská církev chce léčit homosexualitu. ‚Nekatolické. Jsme zděšeni,‘ říká Kostihá ze spolku Logos* [online]. In: iROZHLAS 20. září 2020 (cit. 25. února 2024). URL:

https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/homosexualita-katolicke-cirkev-lgbt-polsko_2009202049_pj

NÁRODNÍ ÚSTAV DUŠEVNÍHO ZDRAVÍ. *Michal Pitoňák: Až nebude nutný coming out, přestane LGBT+ lidi trápit menšinový stres* [online]. In: NÚDZ 10. srpna 2022 (cit. 2. března 2024). URL:

<https://www.nudz.cz/aktuality-a-akce/michal-pitonak-az-nebude-nutny-coming-out-prestane-lgbt-lidi-trapit-mensinovy-stres>

Žijeme spolu v jedné církvi [online]. In: Synod Českobratrské církve evangelické 20. května 2022 (cit. 30. března 2024). URL:

<https://synod.e-cirkev.cz/zpravy-ze-synodu/2022/zijeme-spolu-v-jedne-cirkvi/>

Přílohy

Modlitba a písně vysvobození

V Bibli Kralické v rozsahu celého vydání z roku 1613 nacházíme biblickou knihu třetí Makabejskou. V šesté kapitole této knihy nalezneme modlitbu Eleazarovu, modlitbu, jež by se mohla nazývat také modlitbou za vysvobození. Je tedy modlitbou, která by mohla být inspirativní pro všechny toužící po osvobození – ať jsou utlačováni pro svůj gender, minoritní vztahovou orientaci, etnicitu, národnost, politické smýšlení ad.. Avšak tato práce se zabývá teologií queer osvobození a bude soustředěna primárně na queer utlačované.

Eleazar, je popisován v šesté kapitole 3. knihy Makabejské, jako muž vážený z tamních kněží, úctyhodného věku, který přerušil starší a sám se začal modlit. Jeho modlitba je rozsáhlá, a proto bude uvedena ve zkrácené podobě. Jen z uvedení modlitby je patrné, že Eleazar přichází s jistou naléhavostí a autenticitou: *„Bože nejvyšší a všemohoucí, který s milosrdenstvím řídíš všechno tvorstvo, shlédni na... lid tvého svatého podílu, jenž jako cizinec v cizí zemi nespravedlivě hyne. Otče,... v Babyloně jsi tři mládence vytrhl z rozpálené pece, kterou jsi svažil rosou, když oni sami vydali se na smrt, aby nemuseli sloužit modlám, ani vlas jim nebyl zkřiven,... Ve zdraví jsi vyvedl na světlo Daniela, když byl nenávistně osočen a shozen jako kořist do jámy lvům. Shlédl jsi na Jonáše chřadnoucího v bříše mořského netvora a ukázals ho, Otče, neporušeného všem jeho domácím. I nyní se rychle ukaž těm..., kteří trpí křivdu od ohavných a svévolných pohanů, ty, bohatý na milosrdenství, který nenávidíš pýchu a všechny dovedeš ochránit. Vytrhni nás Panovníku, z rukou nepřátel...*

Proto ty, který máš všechnu moc a silu a jsi Věčný, pohled' nyní a smiluj se nad námi, kteří nezaviněně, jen pro zpupnost svévolníků, máme zemřít."¹⁷¹

Nejdříve bychom v této modlitbě mohli interpretovat významnou část vděčnosti a důvěry, kterou Eleazar projevuje Hospodinu v této modlitbě. Obraz Boží je popisován ve všemohoucnosti a vyvýšenosti a zároveň na nejednom místě je zmíněno milosrdenství – dokonce v textu zaznívá „Ty – bohatý na milosrdenství“. Hospodin je spatřován tedy jako obdarovávající a také jako Bůh ochránce. Jedná se o zobrazení Boha, který miluje a ochraňuje. Láska zrcadlí se v milosrdenství Hospodinově je ustřední jistotou, ke které se autor odvolává. Autor dále pokorně zmiňuje několik podivuhodných aktů, které Bůh pro své milované učinil. Autor s vědomím těchto výjimečných milosrdenství provolává prosbu k Bohu o smilování, nad utrpením, které prožívá i se svými bližními. V této modlitbě můžeme spatřovat několik prvků, které mohou být blízké queer lidem. „*Jen pro zpupnost svévolníků, máme zemřít.*“ Pod zpupností si může současná čtenářka (či čtenář) asociovat povýšenost, panovačnost, aroganci či pánovitost. Svévolníkem už dle skladby tohoto slova tedy své – vole, je zřejmé, že se jedná o člověka, který jedná dle své vůle – nad svou vůlí nestaví nic. Neohlíží se tedy na Boží či etické vedení, neohlíží se na druhé. V biblickém slovníku Adolfa Novotného nalezneme slovo *svévolně* vyložené dokonce jako „úmyslně, zlovolně, ze zlé vůle“.¹⁷² Queer lidé, kteří zažívají diskriminaci, posměch, potírání lidských práv a dokonce ohrožení na životě (v minulosti šoa

¹⁷¹Bible: český ekumenický překlad - Bible kralická: česká synoptická Bible (v rozsahu celého vydání Bible kralické z roku 1613). Přeložil Miloš BIČ, přeložil Josef Bohumil SOUČEK, přeložil Jindřich MÁNEK. Praha: Česká biblická společnost, 2008. ISBN 978-80-85810-86-8. 3. Makabejská kap. 6..

¹⁷²NOVOTNÝ, Adolf. Biblický slovník. 2., zcela přeprac. a rozšíř. vyd. Praha: Kalich, 1956.

koncentrační tábory, žlutou hvězdu vystřídal růžový trojúhelník) se setkávají (také) s lidmi, kteří jsou naplněni strachem, nejistotou či nelibostí z „jiného“ či „nekonvenčního“. Přes jisté odůvodnění a pochopení, které vůči těmto homofobním jedincům můžeme chovat, je třeba dodat, že jednají s jistým záměrem – úmyslem tedy úmyslně. Ve formulaci Eleazarově můžeme nacházet jistou bezmoc vůči zpujným svévolníkům a o to větší důraz v prosbě k Hospodinu. S jistou bezmocí nad homofobními lidmi či uskupeními se mohou setkávat opakovaně právě queer lidé.

Souznění v této modlitbě lze pro queer člověka nalézat v jisté potřebě a prosbě: „*a smiluj se nad námi, kteří nezaviněně, jen pro zpujnost svévolníků, máme zemřít.*” Slovo nezaviněně je zásadním slovem. Queer lidé přichází před Hospodina v pravdě a mohou si pokládat otázky: „Proč musíme trpět toto ponižování? Prosit o přijetí majoritní společnosti? Proč zažíváme opakovanou a nekončící dehonestaci a strach z nepřijetí?” V této modlitbě si autor, ale nepokládá tyto otázky. Přichází před Hospodina s vědomím možné pomoci a největší naděje, kterou u něj může naléznout a předkládá Bohu svou situaci naplněnou těžkostí. V textu je zřejmé, že se odehrává jistá polarita mezi zpujnými svévolníky a lidem, jehož součástí je Eleazar, ale Eleazar se neobrací s nenávistí na svévolníky, nýbrž s láskou a důvěrou volá k Hospodinu. „Neboť, u Boha není nic nemožného.”¹⁷³

Další inspirativní osvobozující text, který můžeme nalézt v evangelickém zpěvníku, je píseň Rejchrtova: *Kdo mě z pout mých. Za metaforou mých pout se mohou skrývat mnohá imanentní spoutání a v této práci je relevantní zmínit, že*

¹⁷³Bible: český ekumenický překlad - Bible kralická : česká synoptická Bible (v rozsahu celého vydání Bible kralické z roku 1613). Přeložil Miloš BÍČ, přeložil Josef Bohumil SOUČEK, přeložil Jindřich MÁNEK. Praha: Česká biblická společnost, 2008. ISBN 978-80-85810-86-8. Lukáš, 1,37.

queer osoba pod tímto spoutáním může spatřovat osidla homofobních částí společnosti, nepřijetí, tlak heteronormativních patriarchálních očekávání na člověka (a i mnoho dalšího, co si asociuje člověk, který queer není). Významnou zprávou první sloky (jež je zároveň refrémem) písně je odpověď, která se skrývá v lásce. Zároveň pak nese tvrzení, že láska vyhání bázeň, tedy že láska vyhání strach. Tento strach je překonán či nahrazován naplněním v Boží lásce, ovšem autor písně Miloš Rejchrt dává čtenáři prostor tím, že nepojmenovává podobu lásky konkrétně – naplnění v lásce se může projevat i v mezilidských vztazích, v lásce ke stvoření, v lásce k Bohu,...

Ve druhé sloce, kde Rejchrt tvoří přirovnání k domu na skále pevné či majáku na moři, znázorňuje jistou touhu stát pevně a ukotveně – na pevných základech – natolik pevných, že se nepohnou ani v přívalech. Za touto metaforou může čtenář nacházet pevný základ ve vědomí, že je Hospodinem milovanou bytostí, z čehož může pramenit i veliká lidská důvěra k Bohu.

V předposlední sloce zaznívá „*třeba sám dál pravdu hájit, i když právě prohrává.*” – lze tyto dva verše interpretovat jako mravní apel na pravdivost. Pravdivost, jež je právě tak významná pro každého queer člověka, kdy stojí sám před sebou, před svou rodinou, spolupracovníky, spolužáky a společností a rozhoduje se, zda bude platit vysokou cenu za pravdivost – pravdivost před sebou samou či samým a pravdivost před Bohem (i lidmi). Pro queer křesťanky a křesťany se může v kontextu těchto veršů otevírat také otázka pocitů osamělosti, za předpokladu, že se snaží v církevním kontextu otevírat queer problematiku – snaží se o prosazování používání queer citlivého jazyku a třeba i v progresivních církvích v určitých jednotlivých sborech není láskyplné přijetí zaručenou samozřejmostí. Queer křesťan či křesťanka, který či která se vyskytuje v některém sekulárně queer feministickém prostředí, může pocítit

podivení nad jeho duchovním zakotvením v církvi z důvodů sekulárně stereotypních představ o tom, že křesťanství rovná se Aliance pro rodinu (tedy ultrakonzervativní hnutí). „*Třeba sám dál pravdu hájit, i když právě prohrává.*” může znít tedy queer křesťanským lidem velmi povědomě.

V poslední sloce autor navazuje na počáteční ideu první sloky – významnost lásky. Poslední sloka artikuluje, že bez ohledu na možné výjimečné úspěchy či schopnosti – bez lásky, jako kdyby byly nedostatečně naplňujícími. Láska jako základní lidská potřeba? Láska v milujícím Hospodinu, jež v Kristu přijímá s láskou každého člověka – každou bytost.

„Kdo mě z pout mých

*Ref. (1.) Kdo mě z pout mých ven vyvodí,
kdo ta pouta odstraní,
jenom láska vysvobodí,
láska bázeň vyhání.*

*2. Být jak dům na skále pevné,
jako maják na moři,
s kterým ani příval nehne,
když se na něj oboří. Ref.*

*3. Pramen žití někde najít,
neznat, co je únava,
třeba sám dál pravdu hájit,
i když právě prohrává. Ref.*

4. *Kdybych pronik do atomu,
kdybych létal na Měsíc,
jako anděl mluvil k tomu,
lásku neměl, nejsem nic.*¹⁷⁴

Píseň Tomáše Najbrta „*Kdosi mě probouzí, podává dlaň*” je písní, která je odlišná od Eleazarovy modlitby i od písně Miloše Rejchrt. V první sloce se otevírá téma pomyslného uvěznění, když Najbrt píše: „*čerstvý vzduch do cely chladně voní*”. Uvěznění je zobrazené kontrastně ke svobodě. Vztáhnutí uvěznění do situace queer člověka může být intenzivní např. před tzv. coming outem – kdy člověk uvězňuje sám sebe v jisté neautenticitě před okolím, či uvěznění v patriarchální heteronormativitě, jež může být mnohdy internalizovaná i v samotném queer člověku.

V prvním verši refrénu zaznívá „*Naberu dech a půjdu,*” – v tomto tělesném aktu lze spatřovat posilnění – posilnění k vydání se na cestu. „*Rázem zbavený pout*” – dostavuje se osvobození a čtenář má tu svobodu v této písni za nevysloveným zodpovědět sobě samému, odkud se bere tato svoboda – kdo autora *probouzí a podává dlaň* – je nezodpovězeno, jen naznačeno.

Druhá sloka končí slovy *náhle jsem sám a klečím na kolenou* odkazuje tedy (tělesným aktem) k modlitbě – k budování vztahu s Hospodínem. Hospodin je tedy zobrazen jako osvobozující, naslouchající a přijímající.

„1. *Kdosi mě probouzí, podává dlaň,
zvedá mě vzhůru, zašeptá vstaň,*

¹⁷⁴*Evangelický zpěvník*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2021. ISBN 978-80-87098-83-7., s. 313.

*čerstvý vzduch zvenčí do cely chladně voní
a někde v dáli svítání z věží zvoní.*

*Ref. Naberu dech a půjdu,
rázem zbavený pout,
svobodu, volnost cítím,
dřív jsem se nemoh hnout.
Všechno je tak zvláště nové,
jak bývá ve vidění,
jako bych v očích měl ještě sen:
Co pravda je a co není?*

*2. Anděl mi poroučí: Neváhej, pojd',
budu tě vést, čeká nás pout'.
Až když jsme venku za branou otevřenou,
náhle jsem sám a klečím na kolenou. Ref.¹⁷⁵*

Text ze třetí knihy Makabejské a písně jsou zvoleny jako inspirativní pro queer osvobození pro jejich akcentování touhy po osvobození, důvěry v Hospodina, nacházení odpovědí v lásce a významu modlitby.

¹⁷⁵*Evangelický zpěvník*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2021. ISBN 978-80-87098-83-7., s. 870-871.

Kvalitativní výzkumné rozhovory

Rozhovor s respondentem Hugem

Výzkumnice: Chtěla bych Vám poděkovat za tu důvěru, se kterou doufám, že vzájemně jdeme do toho rozhovoru a chtěla bych říct, že ten rozhovor bude anonymizovaný tak, aby ten příběh byl v bezpečí a budu ráda, za co největší upřímnost a otevřenost. Zároveň bych chtěla říct, že se možná dostaneme k tématům, o kterých jste dříve nemluvil, tak se nemusíte ostýchat, si dát načas s odpovědí, kdybyste potřeboval čas na zformulování myšlenek. Povedu ten rozhovor pragmatickým přístupem, který kombinuje narativní a polostrukturovaný rozhovor. Moje první otázka zní, jestli bych Vás mohla poprosit, abyste mi vyprávěl svůj příběh od dětství po současnost a zajímají mě i detaily, není třeba spěchat.

Hugo¹⁷⁶: Dobře. Tak já jsem se narodil před dvacetidevíti roky v (název města), moje rodiče byli v tom čase krátce svoji, oni se vzali na podzim rok předtím. Já jsem se narodil potom v létě 94 a tím, že můj otec je nejmladší z devíti sourozenců, ještě neměl nějaké svoje zázemí, tak první rok jsme bydleli u jeho bratra, který zůstal v rodičovském domě a v tom čase i jeho bratr měl takové jisté dítě jako já. Byli jsme dva ve stejném věku, on byl o měsíc starší. Po půl roce jsme se přestěhovali zase do domu, který zdělila máma v jiné vesnici v (název obce), protože zemřela vlastně její babička, která v tom domě bydlela. Moje máma v té době už neměla svoje rodiče, její rodiče zemřeli velice brzy, když měla 14–15 roků, vlastně už střední školu studovala jako sirotek. Zmiňuji to, protože myslím si, že to mělo velký vliv na ni a skrze ni a do jisté míry i na nás na děti. To, že... jakým způsobem ona vyrůstala. V (název obce), kam jsme se přestěhovali, to je vesnice, kde žijou téměř samí evangelíci a pro mnoho lidí

¹⁷⁶ Jméno respondenta je zaměněno.

je být věřící – být evangelíkem něco úplně přirozené, s čím vyrůstají od malička, co vidí okolo sebe. Chodit do kostela tam bylo něco normálního. Každou neděli se tam lidi sešli z celé vesnice téměř z každého domu, vědí tam lidi o sobě a i naši to tak brali, že nás do toho kostela brávali, brávali nás na dětskou besídku. Bylo to pro nás od malička – říkám pro nás, protože mám ještě dvě sestry – bylo to pro nás něco úplně přirozeného, že i v té rodině jsme se modlili. Měli jsme rituál takový pěkný nedělní, že každou neděli tak se otec pomodlil modlitbu, kterou znal ještě od svého dědečka. Já se tu modlitbu velmi rád modlím před jídlem též. Ačkoli lidi většinou čekají, že farář se pomodlí nějak svými vlastními slovy, nebo čím, tak já velmi rád právě používám tu modlitbu, kterou mám naučenou od svého otce, protože mám takový pocit, jako kdyby tím nesu takové dědictví jistým způsobem, i té víry těch předků, i toho, co jsem dostal od rodičů i toho, čeho si vážím. My jsme... já si vlastně ve svém životě víry nepamatuji den, kdybych nevěřil. Já jsem vyrůstal s vírou v tom sboru prakticky od malička. V kostele jsme byli... rodiče nás tam brávali jako od batolete v podstatě. Na besídku jsem chodil, tam jsme se učili biblické příběhy. Já si pamatuji všechny místa, kde jsme vystřídali to učení toho náboženství v té vesnici – jsme byli v každé místnosti obecního a kulturního domu, protože to nebylo v kostele – tam nebyl na to prostor, tak jsme byli v obecních prostorech. Speciálně proto při rekonstrukci i upravili i salonek, aby tam mohli být i dětské besídky. (smích Huga) Jakoby v té vesnici tím, že tam jsme byli všichni evangelíci, tak i v té školce i v té škole – tam jsme byli stejně vystavení té víře a viděl jsem, že každý z nás na to reagoval jinak – pro některé to bylo více zajímavé, pro některé méně zajímavé a...a dělali jsme všichni blbosti a lumpárny a potom jsme v neděli všichni seděli na té besídce na tom náboženství. To bylo takové zajímavé, pamatuji si všechny ty dětské učitelky. Potom když jsem byl dospělý, tak (smích Huga) mi přišlo vtipné je potkat (smích Huga), když ony byly tehdy taková malá děvčata – to byly teenegerky,

kteřé nás učily v té době a dnes jsou z nich velké ženy s dospělými dětmi. Si říkám, jaký jsem starý už. (společný smích) Ale ne no. Tím, že moji rodiče jsou z velkých rodin – i v té širší rodině ty lidi jsou věřící, mají..., každý žije ale jinde, každý má už svoje rodiny. Protože moje rodiče byli nejmladší, tak všichni už měli svoje děti dávno předtím než se moje rodiče vzali. My jsme vždycky byli nejmenší, nejmladší, takže velmi lehce se nás dalo porovnávat se všemi ostatními, což byl vždycky ten kámen úrazu s mými strýci například, že mě často porovnávali: „A ty si takový neschopný a takový neschopný, tohle neumíš, tamto neumíš.“ A mě to...mě to jakoby... to byla jedna z věcí, která mě po část života nějakým způsobem ovlivnila... takový pocit méněcennosti od té širší rodiny, která...s kterou jsme se setkávaly, museli setkávat a i chtěli setkávat, s kterými bylo samozřejmě fajn, ale ty jejich slova jsem si v sobě nějakým způsobem nesl.

Výzkumnice: Můžu se zeptat... je to myšleno i v tom slova smyslu, že tam byl nějaký důraz na nějakou důležitost stereotypní maskulinity?

Hugo: Ano. Ano. Oni vlastně všichni ti strýcové byli manuálně pracujícími lidmi. Každý si svůj dům postavil svépomocně. Každý si uměl všechno sám udělat. Byli manuálně zruční i otec a já jsem nebyl. Já jsem se od mala cítil trochu takový jiný k těm maskulinním věcem jako nějaké zacházení s nářadím, nějaké stavění stěn, opravování auta, nebo čeho. Toto byly věci, které mě obcházely, kterým jsem se i vyhýbal, protože jsem se při nich necítil dobře. Otec se mě snažil vždy něco naučit, teď takto se toto opravuje, takto se toto dělá, takto se rube strom, tak se řeže dřevo, ale já jsem to nedělal nikdy s nadšením a ani jsem s otcem neměl dobrý vztah, abych to nějak chtěl a vyhledával a spíš to pro mě bylo nutění. Já jsem se spíš cítil dobře zavřený ve svém světě, do kterého jsem se často uzavíral a unikal.

Výzkumnice: ...a co to tehdy znamenalo, nebo představovalo ten váš svět?

Hugo: Měl jsem ...že si pamatuji z dětství, že jsem rád se zavřel v pokoji, vzal si stavebnice a vytvářel si modely nějakého světa, města, místa, nad kterým jsem já měl kontrolu, o kterém jsem rozhodoval, jak bude vypadat, co se v něm bude dít a jak bude zničené. Jako kdyby zpětně možná – to můžu povědět – jsem si vytvářel takový prostor, kde já mám kontrolu nad věcmi, a kde si je dělám podle sebe a nejsou podle toho, jak to chce někdo jiný, anebo jako to vidí někdo jiný. Což je zajímavé, to jsem si...to si teď tak uvědomuji, když se na to takto podívám – je to zajímavé.

Mám dvě sestry – mladší. Jedna je o (několik) let mladší, druhá o (mnoho) roků mladší, a i když těch pět roků nemusí být moc jakoby ten věkový rozdíl mezi námi. Mám pocit, že je velmi velký ten věkový rozdíl. My jsme si nikdy nenašli k sobě cestu. Vždy jsme se víceméně obcházeli, nějaká sourozenecká láska, nebo závislost na sobě tam nebyla. Já jsem nějak neuměl si k ní najít cestu, i když jsem byl velmi rád, když se narodila, jsem velmi rád, že ji mám. Až teď v dospělosti jsou ty vztahy lepší, ale já je neumím na dálku nějak velmi udržovat takto vztah a teď si psát a volat donekonečna se sestrou, protože jsme to nedělali ani, když jsme byli vedle sebe, když jsme byli spolu. Když si chci vybavit, jak jsme si hráli spolu, nebo trávili čas spolu, tak se mi to těžko vybavuje vůbec, že to pro mě asi nebyl kvalitní, nebo dobrý čas, anebo něco, co si sám pamatuji. To je blbé no. (pousmátí Huga)

Jak...jak jsem možná vyrůstal, tak ani ve třídě (v té malé vesnické, kde jsem byl v jednotřídce), ani potom na druhém stupni ZŠ, tak zpětně, když se podívám – jsem neměl velkých skutečných přátel. Já jsem vždy chtěl někam patřit, chtěl jsem být nějakou součástí nějaké skupiny lidí, chtěl jsem přátele, chtěl jsem, aby mě poslouchali, chtěl jsem, aby se se mnou smáli, já jsem se mohl s nimi smát, chtěl jsem s někým trávit čas, ale neuměl jsem se velmi úplně

napojit na ty lidi. Na vsi jsem neměl dobrý přátelský vztah téměř s nikým. Tam jsem se cítil často jako mimozemšťan, že tam nepatřím, nebo že jsem úplně jiný než ty kluci a holky tam.

Výzkumnice: Měli jiné zájmy?

Hugo: Měl jsem jiné zájmy, ano. Je bavilo běhat po...po tom hřišti a hrát fotbal a dělat ty takové věci, které od chlapců očekáváš. Jako že tak já jsem to též dělal, utíkal jsem za nimi, snažil jsem se, ale nějakým způsobem mě to nenaplňovalo. Tak jako asi je a samozřejmě tím, že jsem byl takový zranitelnější, slabší, útlejší, tak jsem byl cílem určité šikany. Takže o to mi to bylo nepříjemnější vlastně tam chodit, i když jsem tam chodil, protože jinde se nedalo, jinde jsem neviděl ten smysl. Potom to bylo i druhém stupni na ZŠ, že...že...i když jsem byl mezi přáteli nějakými – kamarády, jsme byli nějaká taková skupina, tak i tam prostě jsem byl terčem nějakého posměchu a dobírání. Pamatuji si jednou jednu takovou situaci s kamarádem, že jsme zůstali sami ve třídě, už všichni odešli a mně volal asi otec, anebo... asi otec, a co jsem mohl být ...asi osmák...a on... oni si dělali srandu – byli tam asi dva – jen toho jednoho si pamatuji, jak mě přitlačil takto k lavici, tak že jsem břichem byl opřený k lavici a zezadu jakože imitoval jako zezadu... zezadu na mně jezdí – anální penetrace – povězme a si z toho udělal srandičky a mně to bylo velmi nepříjemné jako netrvalo to dlouho. Jsem řekl: „Co děláš blbosti?“ a to mi zůstalo jako taková jedna blbá vzpomínka na ně, a jako jsme se po základní škole... ale jako že to byla jedna taková věc, kterou udělali, nebo udělal ten konkrétní člověk, ale to zůstane v tobě, když se něco takového stane, když je to nepříjemná zkušenost.

Výzkumnice: Vnímal jste tehdy ponížení? Nebo jste měl tehdy už podezření, jestli třeba neví víc než byste chtěl?

Hugo: Ne.

Výzkumnice: Ne...

Hugo: Ne. Já jsem to bral, spíš joj do háje, chci být s nimi kámoš a teď toto takovou nepříjemnou věc mi udělají, že tak mě poníží, anebo si udělají takovou srandu, která... já se z ní nesměju a přitom jsem telefonoval s otcem. Je to situace, kde se nemáš, jak bránit a... Ale jak jsme skončili ZŠ, tak jsme se spolu rozešli. Každý šel nějak jinde studovat, už ta naše skupina nebyla, už jsem byl kamarád jen s lidmi, kteří zůstali ve sboru. To je též jedna důležitá věc v tom mém příběhu je ten církevní sbor. Já jsem osobně začal víru více řešit, nebo Pána Boha tak osobněji vědomě (řeceno s důrazem) řešit, asi když jsem byl takový šesták na náboženství. Já jsem si tehdy poprosil naše, aby mi koupili i tu Bibli, protože jsme měli doma sice Bible, tam každý měl doma Bible, ale byly to Bible napsané ve starém jazyku. Bible Kralická tam byla, nebo Bible ve staré slovenštině, kterým já jsem nerozuměl vůbec už. Některá slova pro mě byly náročné a říkám našim doma, že: „Já té Bibli nerozumím a my ji máme nosit na náboženství. Já chci Bibli, prostě které budu rozumět.“, protože jsem chtěl – chtěl jsem rozumět Bibli, chtěl jsem ji číst. Tak jsem je poprosil. Měli jsme tehdy takovou evangelizační akci ve vsi a promítal se evangelizační program a byl ... a prodávala tam jedna paní křesťanskou literaturu. Tak jsem si vybral Bibli – do teď jí mám, i když je zničená, potrhaná, celá zmoklá po dešti a vysušená.

Výzkumnice: A jaký překlad?

Hugo: Evangelický překlad. Slovenský evangelický překlad. Má...je taková hrubá, není to úplně taková kapesní Bible a potom jsem ji sebou brával fakt, když jsme měli náboženství, tak jsem ji měl ve škole celý den, když jsme chodili na konfirmační vyučování, tak jsem tu velkou tlustou Bibli sebou všude nosil a byla pro mě i takovým pevným bodem v životě, že když mi bylo těžko a často mi bylo těžko, tak jsem věděl, že tu si můžu k sobě přivinout tu Bibli, a že mi bude dobře.

...A já jsem jakoby v tom dětství tak na jedné straně jsem byl takové dítě takové poslušné, takové dítě, které je ukázkové, poslouchá rodiče, nedělá problémy, dobře se učí, poslouchá paní učitelky – pány učitele, samozřejmě jednou za čas něco vyparádí, ale nebyly se mnou problémy, ale v nitru jsem začínal vnímat problémy sám se sebou – hlavně co se týkalo poznávání mojí intimity – mojí sexuality, a tak všechno, co bylo s ní spojené, tak bylo pro mě zahanbující a bylo to něco, co jsem vnímal jako něco negativní. Nevím proč. To už tak bylo, že člověk musí mít nějaký důvod, aby sám něco vnímal negativně. Nepřišel jsem na to, co to mohlo být, ale prostě vnímal jsem to, že je to něco tajné, něco zlé – poznávání svojí nějaké intimity.

Výzkumnice: Zažil jste v nějakém dorostovém nebo mládežnickém věku nějaké akce, kde se mluvilo negativně o sexualitě?

Hugo: Možná, jako asi ano. Ale to si spíš pamatuji v tom období 12 –13 plus. V tom mladším ne a ta nějaká hanba byla v tom mladším, možná to bylo tím, že rodiče poví: „To nedělej.” anebo „Tam se nechytej.” Možná z toho, ale...ale...a když jsem začal poznávat svoje nějaké sexuální prožívání, co se týká sexuální orientace a tak dále, vnímal jsem to stigmatizovaně. Měl jsem...jakoby v mladém věku jsem se dostal k pornografii, to byla samozřejmě věc, se kterou se člověk střetne a s nikým jsem o tom nemluvil, styděl jsem se za to. Styděl jsem se v tom náboženském prostředí, ve kterém jsem vyrůstal, o tom vůbec hovořit. Tam se nějakým způsobem rozprávělo o sexualitě v podstatě negativně, že člověk má se sexualitou počkat do manželství – chápu, má ji prožívat v manželství v nějakém pevném svazku – chápu, ale prostě byly tam takové jakoby regulace, které toho mladého člověka, který něco poznává, nějakým způsobem vyrůstá, tak jakoby znejišťují samy v sobě, že jestli jsem teda v pořádku, nejsem v pořádku, někdo jiný to má jak? Radši o tom nebudu mluvit, sám se za sebe stydím, a čím jsem byl starší, tím víc jsem prostě nenáviděl tuto svojí stránku a zároveň jsem vnímal, že jsem jiný. Jiný než by

mě i moje rodiče chtěli, anebo ta rodina nejbližší chtěla. Vnímám jsem, že něco je se mnou jinak a neuměl jsem to pojmenovat vůbec. Jestli se mi líbily jiné věci jako lidem? Já nevím.

V tom církevním sboru jsem si velmi rychle našel prostě takový kruh svých lidí, jsem se tam cítil dobře, viděl jsem, že tam mi to dává smysl, ale zároveň jsem se tam cítil prostě nepříjemně mnohokrát, nejvíc sám vůči sobě, že jsem něco měl v sobě – si nesu nějaký hřích a moje nějaká hříšnost spojená, i s tím jak možná prožívám tu svojí niternou sexualitu, anebo tužbu po těchto věcech. Což zpětně si říkám, to jsou normální přirozené věci, které dítě v tom daném věku pozoruje, řeší, poznává a potřebuje bezpečné prostředí, ve kterém to může... o tom mluvit, poznávat. Já jsem to bezpečné prostředí možná i měl, ale já jsem všechno slyšel negativně a všechno vnímal negativně a vybudovala se ve mně určitá averze sám vůči sobě. Nenáviděl jsem sebe mnohokrát říkal jsem: „Nesnáším tě Hugo, jsi slabý, nedokážeš prostě nic.“ Míval jsem i deprese z nějaké sebehodnoty, ale právě víra v Pána Ježíše mi byla v mnohém pomocí, že na jedné straně možná to náboženství a to náboženské prostředí mě ubíjelo, ale na druhé straně Kristus jako takový mi byl útěchou, mi byl pomocí, mi byl...mi dával smysl v celém tom v uvozovkách trápení, anebo... no bylo to niterné trápení, dá se říct.

Chtěl jsem být vždycky součástí prostě týmu, tam, kde se něco dělo, tam jsem byl já. V tom církevním sboru jsem pomáhal s přípravou věcí pro mládež, pro dorost, pomáhal jsem s akcemi pro děti, kde se něco dělo, tam já jsem musel být. Rád jsem byl, když jsem byl nějak, když jsem mohl být nějakým centrem pozornosti, ale vždy tím centrem pozornosti byla jenom určitá část mě – nějaká maska – ten dobrý, milý, chytrý, šikovný, aktivní Hugo, který zná všechny odpovědi na otázky, na které se pan farář na náboženství zeptá. Ale v nitru je to

jeden smutný chlapec, který často nenávidí sám sebe a ono se to velmi brzo ukázalo i v tom...no ne, to jsem blbě řekl.

Když jsem byl takový deváták – prvak na střední, tak jsem začal pozorovat, že mě přitahují i muži. Do té doby jsem nějakým způsobem žil v představě, že budu mít ženu a děti, měl jsem školkové lásky, a tak dále a chci rodinu, ale tam na té střední škole v tom období těch 15 roků – přitahují mě muži... i. A čím dále jsem šel v tom životě, tím...to, co jsem si sám zakazoval, protože sám jsem si to zakazoval – říkal jsem si, že je to něco špatné, že to je něco negativního, že to tak nemá být: ‚Nemají mě přitahovat muži, to je nějaké ďáblové pokušení, abych já nevím – nebyl dobrý křesťan, anebo nemohl být dobrý služebník v té církvi.‘ Tak jsem si to zakazoval. Do konce střední školy jsem jako, že s nikým ani nechodil, neměl jsem žádný vztah. Jsem se snažil soustředit na jiné věci, když toto jsem vnímal, že prožívám, tak viděl jsem okolo sebe prostě, jak lidé spolu začínali chodit i mi to bylo líto, ale zároveň jsem nikoho takového nenašel a nevěděl jsem, jak to udělat, i bych chtěl, ale jsem nevěděl i jsem nechtěl i jsem se bál i jsem se nenáviděl a tak a... (odmlka)

Toto byla jedna část a doma to bylo mnohokrát náročné, protože můj otec tak – kolik je hodin? 18.32 – Můj otec nepracoval doma, nepracoval ani v okrese, on běhal po celé zemi, i po zahraničí. Pracoval sezónně, takže většina výchovy a většina času to jsme byly jen já a sestry s mámou, nebo já a sestra s mámou, a i když přicházel otec domů, tak často tam byly různé konflikty. On nám nerozuměl, my jsme nerozuměli jemu, byly hádky s mámou a často byl přítomný, že byl otec opilý, přišel opilý z práce, protože po těžké práci, tak si dali a to mělo potom negativní následky, že teď po sobě křičí a máma je nervózní a velmi to ubl... ten jejich vztah i tímto vším chřadl a později když já jsem prožíval krizi vlastní, tak jsem do toho musel ještě řešit to, že oni mají

vztahovou krizi a máma chtěla prostě, abych se stal její nějakou vrbou, protože nikoho neměla, protože též se jí nějakým způsobem hledali těžko přátelé v životě. Vždy říkala, že je na všechno sama a nemá přátele v podstatě. To podle mě souvisí s tím, že v tom možná klíčovém období toho dospívání, tak zůstala bez rodičů, tak zůstala bez zázemí nějakého bezpečného a ocitla se víceméně sama zodpovědná za sebe. No nevěděla tak... nevěděli moji rodiče tak nějak láskyplně harmonicky nějak dobře fungovat a já jsem nikdy nechtěl, aby můj život a můj vztah, moje manželství vypadalo tak jako jejich. Doufal jsem, že to tak nebude, a že to bude úplně jinak.

Výzkumnice: Jsme na půl hodiny, tak já bych to zkusila pro jistotu uložit.

Hugo: Hm.

A tím jak to vypadalo u nás doma, tak já jsem velmi neměl dobrý vztah s otcem, s mámou teda lepší tím pádem, jak jsme s ní byli víc a ona se o nás starala. Dost jsem se na otce i hněval za všechny ty věci. Zároveň jsem si uvědomoval že... respektive ne, že uvědomoval – zároveň jsem neměl rád ani sám sebe a zároveň jsem nacházel svou seberealizaci a naplnění v církvi, ve víře, v Kristu, ve službě – byl to trochu chaos. Báł jsem se toho, že nějakým způsobem by ještě zjistili, že teda se mi líbí muži. Toho jsem se báł, aby to někdo zjistil.

Výzkumnice: A kolik Vám tehdy tak bylo, když jste pociťoval ten strach?

Hugo: To jsem asi... to bylo na tom rozmezí toho ...té devítky, ten první ročník na střední škole v tom čase – to jsem měl nějakých 14-15, nevím přesně – musím spočítat, ale tak okolo těch patnácti let.

Byl jeden takový zlomový bod v tom vztahu k otci a i v tom životě. Na jednom táboře, když jsem byl po takovém evangelizačním večeru – tam jsme byli celý týden na tom táboře, nevím, to už asi končilo a to byl takový emoční

chvíle. Byl to večer modliteb, chval, tak jsme poslouchali o tom, že kým jsme pro Pána Boha, pro Krista, co pro nás udělal, jak nám odpustil a tak dále a já jsem vnímal, že potřebuji odpustit mému otci a potřebuji se naučit odpouštět sobě a chci od Boha vědět, co se svým životem a na všechny tyto věci mi Pán Bůh v ten večer odpověděl a odpovídal mi potom znova dále po čas života na tyto otázky a v ten den jsem se teda rozhodl, že otci odpustím, a když se tam zpětně dívám, tak to byl takový moment, kdy jsem se začal učit, co je to odpuštění a reálně já dnes v životě nevnímám, že bych se na někoho dokázal hněvat, anebo dokázal někoho nenávidět, když by mi nějakým způsobem ublížil, že toto já neumím. Já jsem se tehdy nastavil na odpuštění i druhým lidem i odpuštění sobě. Musel jsem sobě velmi hodně odpouštět, protože jsem velmi hodně sám před sebou jakoby hřešil, tak jsem to vnímal. Co se týká věcí hlavně věcí spojených s tou intimitou, a s přitažlivostí, se sexuální orientací s těmito věcmi – to jsem vnímal v sobě jako tu nejhorší věc – nejhorší věc na světě to pro mě byla. Něco, co nikdo nesměl vědět, jak se cítím, jak to prožívám, co to pro mě znamená, jaké v tom mám nějaké vnitřní nepokoje, protože jsem se strašně styděl. Zároveň jsem byl ten aktivní, ten skvělý kámoš, ten zábavný Hugo, který na sebe strhával pozornost na všech táborech mládežnických a tak a v nitru jsem byl úplně často rozdrcený až na popel, ale vždy to nějakým zázrakem Pán Ježíš slepil, spravil a já jsem dokázal udělat ten krok dál a odrazit se od toho nějakého toho vnitřního dna jen právě díky víře, díky ničemu jinému. Neměl jsem přátele, s kterými bych mohl otevřeně rozprávět o tom, jak se cítím. Neměl jsem přátele, se kterými bych mohl být úplně jako otevřená kniha a oni se mnou, respektive možná oni by byli i se mnou, ale já jsem nebyl. Já jsem to tak nevnímal, že můžu s někým být takový. Před každým jsem měl jen určitou masku, to, jaký jsem byl v nitru věděl jen Bůh a já a já jsem se za to často bál, ponižoval a styděl a... I když jsem vnímal, že mě přitahují muži, tak jakoby jsem to odmítal a stále jsem hledal v životě pro sebe partnerku – ženu, uměl

jsem si to představit samozřejmě. Byly děvčata, které nějakým způsobem se mi zdály: ‚Tato je fajn, to je milá osoba.‘, ale s nikým jsem nechodil dokonce střední školy vůbec. Když jsem se rozhodoval o tom, že chci jít do – co chci dělat jakoby na výšce, co chci studovat – rozhodoval jsem se, že chci vlastně sloužit v církvi. Tak toto... ty moje niterné boje byly velmi těžká věc přitom rozhodování. Zároveň jsem vnímal, že chci být v církvi, zároveň, že chci sloužit Pánu Bohu, zároveň jsem vnímal svojí hříšnost jako něco obrovské, něco hnusné, něco co musím zakrýt, něco s čím se neumím vyrovnat, na čem stále padám a v tom kontextu jsem to vnímal, že to mě ďábel pokouší stále a stále to dělá jako takový trn, aby mě zastavil, a tak to bylo takové divné, ale přece vždy ten Kristus nějakým způsobem vítězil a to volání do služby vítězilo, a tak jsem šel.

První taková zkušenost s děvčetem jako takovým, s chozením jako takovým, tak bylo, když jsem vlastně odcházel na vysokou školu. Byla jedna mládežnice, která se mi na konci léta přiznala, vyznala, že se do mě zamilovala. Já jsem byl takový kamarádský, vždy jsem všechny rád vítal, objímal, s každým se smál. Ona to tak prožila, že teda se do mě zamilovala a já jsem nevěděl, jak reagovat, tak jsem řekl: „Tak teda pojďme na rande.“ a už jak to rande skončilo v ten první večer, už jsem jen sedal do autobusu, odcházel – ona ještě na zastávce mávala a já si říkal, že jsem udělal blbost, že jsem vůbec šel na to rande a dal jí nějakým způsobem naději. Hned jsme to ukončili za týden. Jsme se setkali a já jsem ji pověděl, že by to nefungovalo, že jsem to tak přehodnotil, že ty moje pocity, že i když ji mám rád jako člověka, jako kámošku, že to asi nebude na chození, a že by to nebylo fajn, tak ona se psychicky zhroutila. Dnes je v pořádku, má svojí rodinu, svoje děti, svého manžela, ale tehdy to prožívala velmi zle a to bylo na přelomu srpna září. V polovině září jsem nastupoval na vysokou školu, jsme měli nějaké úvodní kurzy tam a tam jsem hned poznal další

děvče, které se na mě nalepilo. S kterým jsme najednou trávili všechnen čas a na konci úvodního kurzu jsem s ní už chodil a to byl velmi turbulentní vztah, ve kterém já jsem se učil, co to vlastně vztah je, jak se chovat – nechovat ve vztahu, jak komunikovat s nějakým partnerem – to jsem vůbec neuměl. Zpětně vnímám, že to bylo velmi špatné celý ten vztah, protože pro ni to byla určitá emocionální výplň na nějaké zranění, které měla. Já jsem to nezvládal, já jsem byl celý špatný z toho a i jsem psychicky trochu trpěl v tom vztahu s ní. Ona byla taková dominantní taková: „A tak to je, a takto to bude.“ a byly tam prostě takové momenty, že tobě je něco nepříjemné a ten druhý prostě po tobě začne skákat doslova fyzicky a ty dýcháš prach na zemi a jako to byly takové divné momenty a při tom celém stále, i když jsem chodil s děvčetem, tak jsem vnímal přitažlivost k mužům a to bylo pro mě něco blbé, divné. Způsobovalo to ještě navíc špatné pocity. Když jsme se nakonec už po druhé rozešli a už to doopravdy ukončili, tak mi kamarád říká: „Hugo, ty jsi už týden jakýsi veselý.“ a já mu povídám: „No protože jsme se rozešli.“ Že najednou to na mně bylo vidět, že úplně jinačí jsem, ale ta zkušenost pro mě byla fakt negativní a říkal jsem si: „Teď nebudu s nikým chodit – stačilo! Soustředím se na sebe, na školu a na to všechno ostatní, co se dělo a radši než na nějaké chození.“ Potom jsem vlastně... skončil školní rok, byl nějaký konec, léto, přišel nový školní rok, noví prváci a já jsem poznal svojí budoucí manželku. Byli jsme kamarádi a já jsem vnímal, že to nějakým způsobem přerůstá u ní, že nějak má ke mně blízko. Mně se líbilo trávit s ní čas, protože to bylo příjemné, byla to sranda, ale já jsem úplně nedokázal posoudit, jaké jsou ty hranice, kde si dát hranice, aby nějaký vztah nedával naději někomu na něco, co úplně není v tom momentě úmyslem. Jsem byl ještě takové batole vztahové, řekněme. (smích Huga) Nezkušený životem no. (smích Huga) Ale odmítnul jsem. Já jsem odmítnul s ní chodit. Ono jí to dostalo, byla z toho celá zničená, ale přece nakonec jsme spolu začali chodit a to bylo tak, že já jsem vlastně na jedné akci školní, tak jsem věděl, že tam

budou muži, kteří jsou takoví chlípni, nepříjemní, úlisní na ženy, a že bych jí chtěl asi ochránit před nimi. Tak jsem zařídil zasedací pořádek tak, abych seděl já vedle ní a ne oni a ten večer jsme se dali do kupy. Měsíc na to jsem odešel do Ameriky, kde jsem byl tři měsíce a teda my jsme se viděli jen, když jsme si telefonovali na dálku. Já jsem odešel do Ameriky do americké luterské církve, kde jsem poprvé zažil církev, která přijímá queer lidi.

Do tehdy já sám jsem v životě nevnímal, že okolo mě jsou nějakí queer lidé. Maximálně queer lidi jsem vnímal z nějakých amerických filmů, z nějakých zahraničních filmů, z médií. Možná o nějakých hercích se vědělo, že jsou teď, že v uvozovkách teplý, ale bylo to pro mě... bylo to něco zakázané, něco nepříjemné, něco špatné, co normální křesťan nemá mít, nemá dělat, nemá řešit a tam jsem prostě viděl, že jsou queer faráři. Ve sboru můžou být queer lidi, nikdo to prostě neřeší jako téma. Faráři se s jásotem a potleskem těší tomu na pastorálce, že stát uzná prostě manželství pro všechny a toto bylo pro mě velmi jakoby takové v mnohém otevírající oči a mě niterně posouvajícího na té mojí odmítavosti samého vůči sobě, vůči mojí sexualitě. V kontrastu s tím, že já nenávidím to, co prožívám, co cítím, co mě nějakým způsobem přitahovalo a tam to bylo přijímané. Já jsem sám sebe nepřijímal a v církvi jsem necítil v domovině na Slovensku, že by to někdo mohl přijmout – vždy to bylo kontroverzní téma. Ale zároveň celý život jsem, když jsem se pozoroval, tak vnímal jsem, že je mi proti srsti nespravedlnost a omezování nějaké svobody lidem, i co se týká těchto věcí. Nelíbilo se mi, když někdo ve filmu nějakého queer člověka prostě mu někdo dělal zle, mně z toho bylo fyzicky zle, když mu někdo dělal zle. To jsem vnímal a dodnes to tak mám, jakoby tam byla taková citlivost na takovéto ubližování. Asi i protože já jsem se cítil v životě, že mi je ubližováno, tak jsem s tím dokázal soucítit a bylo to pro mě v určitém smyslu v pohledu na svoji identitu a na téma vztahové orientace, rodové identity něco

jako obrovský krok vpřed ten pobyt tam mezi těmi lidmi v církvi v Americe. Já jsem si tam koupil i první knížky, kde byly příběhy queer křesťanů i jsem je tam přečetl. Později jsem ty knihy, když jsem řešil svoji sexuální orientaci už v manželství, jsem je roztrhal a vyhodil, protože mi připomínaly mě a moje problémy. Tak jsem to bral jako problém můj.

Výzkumnice: Přestože v těch knihách, jestli to dobře chápu, tak tam byly vyobrazený příběhy lidí, který přijali nějakým způsobem, že jsou queer a žili třeba v partnerství a v tý církvi to bylo v pohodě třeba?

Hugo: Hm hm. (přítakání)

Výzkumnice: Hm.

Hugo: Jsem to vnímal, že tam nejsem doma, že tady doma to mám nějak jinak a neměl jsem to v sobě hlavně zpracované. Já jsem to všechno odmítal v sobě, to bylo zadupané pod černou zem – to neexistuje.

Když jsem se vrátil z Ameriky, tak tam jsem byl asi i na základě toho, co jsem tam prožil, tedy nějakým způsobem jsem dospěl k pojmenování, že tak asi možná budu bi, že možná asi to to je. Tak jsem to nějak komunikoval i s přítelkyní. Samozřejmě byla z toho vyděšená, zničená, ale přece jsme nějak šli dál, že to nějak vzala a šli jsme dál a velmi brzy jsme začali řešit zasnuby zas, že krátko prostě na to, nebylo to ještě zpracované celé, já jsem byl rád, že jsem to řekl, ona to nějak vzala. Tak jsme začali řešit jakoby ten vztah náš dál, já jsem navrhl, že jestli se nevezmeme, ona souhlasila a začala cesta k manželství, která byla zajímavá.

Výzkumnice: Můžu se zeptat, chodili jste na předsvatební přípravy...

Hugo: Měli jsme.

Výzkumnice: ...k faráři?

Hugo: Měli jsme přesvatební přípravu potom s farářem u nás (název obce) a bylo to zajímavé období, protože na jedné straně jsem si velice cenil ten vztah,

viděl jsem v něm budoucnost a druhé straně stále jsem v sobě potlačoval přitažlivost k mužům. (odmlka) Neříkal jsem jí o tom, nerozebírali jsme to. Bylo to jako prostě něco, co viselo ve vzduchu často, anebo jsme to vůbec jako neřešili. Krátce před svatbou jsme měli oba otázky, jestli do toho jít, nebo ne, jestli to nezastavit celé. I ona i já jsme měli pochybnosti, ale jsme do toho šli. Vtipné je, že když se zpětně podívám na to svatební video, na ty svatební fotky, tak já jsem tam úplně (smích Huga) dnes bych řekl úplně viditelně teplý chlapec úplně viditelně, že i tak jsem mluvil. Tak mi to přišlo, když jsem se na sebe podíval, že jak jsem to mohl nevidět. Jak jsem mohl toto nevidět na sobě? Ale asi jsem sám sebe přesvědčil, že to tak není a to moje přesvědčení možná přesvědčilo ostatní. Když jsem prošel coming outem, tak vícero lidí z vysoké školy tak mi říkali, že: „My jsme si mysleli, že jsi teplý, ale potom si chodil s děvčaty, tak jsme si říkali, tak asi ne.“ Ale ten první dojem mnohých byl, že patřím ke queer lidem.

Výzkumnice: Když jste slyšel tuhle reakci, tak pociťoval jste nějaký hněv, že s vámi o tom nemluvili?

Hugo: Ne, to mě nenapadlo, že by byl nějaký hněv, že o tom se mnou nemluvili. Protože to už bylo v momentě, kdy já už jsem s tím byl v pohodě, že už mi to nic neudělalo. Nepohlo to se mnou. Spíš jsem se nad tím tak zasmál, že „Do háje, (společný smích) no tak kdybyste to řekli.“ (smích), ale spíš s takovým humorem jsem to bral.

My jsme vlastně hned když jsme... já jsem skončil školu, hned jsem šel do služby, ona ještě studovala teologii, ještě jí chyběl jeden ročník. Tak jsme se nastěhovali na první faru, rychle přišlo první dítě.

Výzkumnice: A bylo to teda v...?

Hugo: (Název obce) to je vesnice. Byl jsem kaplanem na sboru, kde jsem zůstal sám, neměl jsem svého mentora. Když jsem přišel do služby, neměl jsem mentora.

Výzkumnice: Takže jste neprošel vikariátem?

Hugo: Tam není vikariát takovýto, že nejprve si ve vikariátě, a až potom si ordinovaná za faráře. Tam ordinují za faráře a funkčně se staneš vikářem.

Výzkumnice: Hm.

Hugo: A po dvou letech vikariátu můžeš se funkčně stát farářem po nějakých zkouškách.

Výzkumnice: Hm. A ta církev se nazývá?

Hugo: Evangelická církev augsburského vyznání na Slovensku.

A to bylo velmi náročné období, zatím asi nejtěžší období mého života ty roky manželství tam na té faře. Nějak jsme fungovali, myslím, že i jakoby spolu relativně fajn, ale jakoby když jsme se připravovali na ten porod – teda její porod, já jsem byl maximálně podpora. Ale s čím dál tím víc bylo, že stále se nic nezměnilo. Manželství nic nezměnilo na mojí sexuální orientaci, že stále když jsme měli nějaké intimnosti, tak já jsem si potom musel představovat někoho jiného, aby... protože jsem nedokázal fungovat takto, že nešlo to a to mě trápilo. To mě niterně požíralo a to je něco, co zůstává jako prostě slon v místnosti, o kterém nikdo nepoví, že tam je a je tam a je problémem. Když jsou věci, které vnímáme v tom vztahu a jsou problémem a nepoví se, tak ten vztah trpí. Jak se narodil ten první syn, tak my jsme se začali s manželkou jakoby vzdalovat. Ten náš vztah tam se něco začalo vzdalovat od sebe. Víc jsme se stali spolubydlícími než manželi. Samozřejmě syn si vyžadoval všechnu pozornost, ale my jsme si pozornost nedávali a já jsem nedokázal tak asi jí dát to, co by ona potřebovala. V tom období já jsem začal hledat nějaký únik. Začal jsem komunikovat s gayi – s muži na internetu. Byly nějaké určité seznamky

a ona to objevila a byl problém a tam se začaly věci mezi námi lámat asi. Ona se úplně odcizila a už jsme spolu v podstatě přestali spát v jedné místnosti. Já jsem spal jinde, jen ráno jsem přišel vzít dítě, postaral se o něho, když ona ještě si oddychla, dospala tu noc, a tak jsme začali fungovat, že jsme spolu tam bydleli, řešili věci, ale vlastně i neřešili a snažili se ten vztah nějakým způsobem zachránit.

Výzkumnice: A jak jste tehdy prožíval svojí víru?

Hugo: Jediné, čeho jsem se držel, byla Boží milost a jediné čeho jsem se... Jako že to bylo jediné, čeho jsem se držel. Já jsem niterně chřádl, niterně jsem byl rozpolcený, zničený. Já jsem měl úzkosti, deprese, panické ataky, stres. Stres jsem prožíval z celé té situace. Stávalo se mi, že jsem prostě i ustrnul, že jsem měl takový úzkostný záchvat, že jsem nedokázal dokončit bohoslužbu a... a museli jít dokončit presbyteři a to se nestalo jednou. Takže i ty lidi viděli, že se něco děje. Míval jsem takové stavy i doma, že mi přišlo zle úplně, a tak jako mě držela roky předtím ta Kristova milost a to, že to vědomí o tom, že Bůh je milostivý a je mocnější než cokoliv, co se mi děje, tak to mě jediné drželo i tam a to bylo možná i jediné, anebo to důležité, co mě drželo při myšlenkách na sebevraždu, že když jsem jel autem a jsem si představoval, jak nabourám a se zabiju. Tak jsem si představoval, kdo by kvůli mně plakal, že by kvůli mně plakala moje máma, ostatní by to přežili a dítě by si to nepamatovalo. Ale ale cosi mi to nedovolilo nikdy udělat, za co děkuji, Bože.

Tak jsme nějak žili s těžkostmi. Byl v tom celém ještě covid. Ta dobu covidu přišla. Přišel... takže větší izolace, když jsme byli my dva izolovaní. Nedalo se utéct z té situace nějakým způsobem. V tom sboru byla určitá očekávání, jak se mají věci vypadat, co se má dít, já jsem neměl niternou energii úplně na tu službu, tak jako by to bylo třeba, protože to ovlivnilo to ten můj niterný stav, to jak jsem nenáviděl sebe, svojí identitu, svoje chyby, ovlivňovalo to, jak pracuji

v tomu sboru a vnímal jsem, že nedávám tomu sboru 100 %, nedávám vlastně nikomu 100 % a nějak tak se snažím přežít aspoň. Pokusili jsme se to manželství zachránit. Nakonec jsme se pokusili i o druhé dítě, což vyšlo, ale jak jsme – budu tak blbě – jak jsme zplodili to druhé dítě, tak jsme se naposledy se navzájem dotkli. Od té doby jsme si nedali ani pusu ani nic. Stále jsme chtěli ještě fungovat kvůli možná dětem kvůli tomu, že jsme byli v nějaké situaci, že se od nás možná něco očekávalo. Máma a moji rodiče, kteří věděli, že se teda něco děje, ale úplně nevěděli, co všechno, tak na nás tlačili, abychom se nerozcházel, abychom vydrželi spolu. V tom čase se řešila i volba mě jako faráře ve sboru. Já jsem teda se nechal zvolit, což zpětně taky vnímám jako velkou chybu, protože nebyl jsem ve stavu, kdy by to bylo zodpovědné ode mě, ale já jsem si nedokázal pomoci. Já jsem nedokázal poprosit o pomoc, protože jsem se tak nesnášel, styděl a cítil zle a měsíc po instalaci tak jsme si sedli s bývalou manželkou a jsme si tak povídali, jak to s námi je. Bylo už třeba pojmenovat toho slona v pokoji a se mě zeptala: „Tak jak to s tebou je?“ a já jsem řekl: „No že mě přitahují muži, že je tomu tak.“, a jak jsme to nějak pojmenovali, tak nám oboum najednou odlehlo a začali jsme mluvit v klidu o rozvodu, protože jsme vnímali, že je to nejlepší cesta i pro děti, i pro nás. Abychom sami sobě navzájem zbytečně neubližovali a tím neubližovali dětem. Nehleděli při tom na to, co si pomyslí rodina, co si pomyslí okolí, protože to není tak důležité jako to, v jakém prostředí budou vyrůstat ty děti, a jak se budeme my cítit, jak budeme my žít dále, jestli dobře, nebo si budeme prostě ubližovat. Pověděli jsme to i seniorovi, že jsme se teda rozhodli rozvést. Oni se nás snažili nějakým způsobem uklidnit, abychom nešli velmi rychle do toho, abychom tomu dali ještě čas, abychom tomu dali ještě šanci, že jako kdyby se nás snažili, abychom ještě setrvali trošku v tom, přestože chápali, že to je asi neslučitelná situace, ale tam... Já mám pocit, že v té církvi velmi lidé neví, jak reagovat na queer lidi a na problematiku těchto věcí a vztahů, protože se

nemluví o tom tam – nemluvílo tam. Oficiálně nebo víceméně se to vnímá konzervativně, že queer lidé mají zůstat teda v celibátu a nemají nějakým způsobem žít s osobami stejného pohlaví ve vztahu, jen s opačným pohlavím a to nešlo no.

Dohodli jsme se teda, že se rozvedeme. Ona, že podá žádost o rozvod a nakonec jsem ji odnášel na...do podatelny já. Nějak jsme to poslali, ale já jsem to byl odnést.

Výzkumnice: A to se stalo, tak že ona nechtěla být ten člověk, který bude muset nést to břímě rozvodu na sobě? Nebo to byla náhodou?

Hugo: Ona žádala o rozvod. Ona o to žádala, protože si říkala, že nechce, že teda chce mi ulehčit.

Výzkumnice: Ale myslím, že to že jste byl potom ten člověk, který potom odnášel tu její žádost, tak to byla v podstatě náhoda, nebo nezáleželo vám na tom, nebo vnímal jste to silně ten okamžik?

Hugo: Tím, že měla malé dítě, tak by asi vnímala, že nemá čas...

Výzkumnice: Hm hm jasně...

Hugo: ... anebo co. Neměla ráda kontakt s úřady, tak mi to dala, abych to odnesl, ale jsme to psali spolu, že to bylo takové divné a zároveň takové zvláštní i to, že když jsem to odnesl. Tak měl jsem takový zvláštní pocit, když jsem to podal, že jsem si sedl do toho auta, tak „Ted' co?“. Vnímal jsem to, že to bylo takové divné a potom se i odstěhovala, to bylo celé takové zvláštní, protože akorát tam ještě byl u nás generální biskup a my jsme se tvářili, že je všechno v pořádku a byl u nás na sboru na slavnosti a nakazil mě nechtíc covidem. Ona v tom prostě odešla, já jsem zůstal s covidem sám v poloprázdném bytě, nikde jsem nemohl a bylo to celé divné, ale věděl jsem, že je to dobrá cesta, že jsme se rozhodli správně, přestože celý svět křičel, že jaké je to špatné a ty, kteří to

věděli, tak byli smutní a my jsme byli smutný, já jsem byl smutný, ale věděli jsme, že je to správné rozhodnutí a...

Výzkumnice: Modlili jste se spolu?

Hugo: Modlívali jsme se spolu a toto nebylo nějaká věc, kterou jsme řešili modlitebně spolu. – asi každý sám, ale snažili jsme se od prvního momentu se rozejít v dobrém. Samozřejmě byly to náročné často chvíle dohadování různé, a jak to bude se soudem, a jak rozdělit věci a tak, a jak budu navštěvovat děti a všechno. Bylo to náročné nějak nastavit a i tu vzájemnou komunikaci nějak udělat, tak abychom si neubližovali. Bylo to dlouho – trvalo to rok, než jsme si to nějak aspoň nastavili, abychom dokázali okay aspoň mezi sebou mluvit. Ale my jsme si volali, i když se odstěhovala, my jsme volali si každý den a jsme si povídali a povídali a povídali i kvůli tomu, že jsem chtěl zůstat v kontaktu s dětmi a s malými, tak každý den jsme si volali, i když je jsem viděl jen na chvíli a celý ten rozhovor většinou byl s ní, tak jsme to takhle řešili a ty rozhovory, myslím, že byly důležité na to, abychom to i dokázali nějakým způsobem to přejít. Kdybychom neměli tolik příležitostí a času o tom mluvit, asi by to bylo horší a jsme se tak navzájem podporovali, i když v uvozovkách celý svět proti nám, tak jsme se v tom rozvodu i v tom, že je to teda dobré rozhodnutí, tak jsme se v tom podrželi a to myslím, že bylo fajn. Když já jsem poprvé řekl, že jsem teda na muže, že jsem gay, když jsem to dokázal vůbec formulovat, já jsem začal po dlouhých letech začal sám sebe mít rád konečně a to bylo najednou... a v té chvíli mi bylo jedno, co si o mně bude, kdo myslet, co si o mně šeptají v církvi, jaké klevety chodí. To mi bylo tak ukradené, jako mi to jen ukradené být může, protože já jsem konečně byl v pohodě před sebou, před Bohem a i těmi nejbližšími, že to mohli vědět. Samozřejmě bylo to náročné pro mojí rodinu celé zpracovat a do teď to asi ještě zpracovávají, ale řešili jsme to jen v rámci té primární rodiny a těch úplně nejbližších z té rodiny. Ostatní se to dozvěděli ne ode mě, ale od někoho jiného a většina lidí v rodině je takových

že: „Nech si to pro sebe. Nikomu to nevěš na nos. Nijak to neukazuj. Lidé to nemusí vědět, víš, jaký jsou lidi.“, aby to všechno se jen utajilo. Mně je to úplně jedno, jestli to o mně někdo ví, nebo neví, protože jsem se rozhodl... jsem si to dal, že nenechám se tímto deptat. Dost jsem se v životě nadeptal. Tím, co mi lidi říkali, jaký jsem. Dost jsem se nadeptal tím, co jsem si já říkal, jaký jsem a to stačilo. Nedovolím prostě jim, aby mi ubližovali. Nedovolím nikomu, aby mi ubližoval. Prostě já jsem tu, mojí hodnotu tvoří Bůh, ne lidi. Mojí hodnotu mi dal Kristus, ne oni. Já svoji hodnotu, když stavím na Bohu, tak ji stavím takto. Jsem jeho dítě, takto mě stvořil. To, že jsem se nenáviděl, to neudělal on, to udělali výklady lidí a já nechci ve své službě dovolit, aby další člověk toto prožíval, že výklady lidí mu zničí roky jeho života a potkávám se s lidmi, kteří mají podobný příběh. Poznal jsem pár takových lidí skrz křesťanské queer organizace, tak se skrze ně na mě napojilo pár takových lidí a měli jsme rozhovory a do teď jsme v kontaktu a je to zvláštní a je to těžké, ale snažím se, aby fakt a chci, aby fakt nemuseli už další lidi toto zažívat, poznávat a vím, že takových je mnoho. Víím, že je mnoho lidí, kterým církev tímto způsobem ubližuje, a když říkám církev, tak myslím lidi v ní a je to smutné a je to pro mě smutné a je to pro mě zároveň taky taková výzva, že teda třeba o tom hovořit a třeba lidi přivádět k lásce. (odmlka) Já jsem po rozvodě zažil ještě druhý soud a to byl církevní soud. Kde se mě prostě ptali na věci, na které se ani na občanském soudě neptali. Kde se mě ptali, jak je to s mojí sexuální orientací, a jaký mám názor teologický na homosexualitu a teda „Vy jste to nevěděli, když jste šli do toho manželství a teda bylo to na oko, nebo jak to bylo?“, bylo to takové nepříjemné, nepříjemný to byl ten výslech, protože to byl výslech, prostě to byl jen výslech – církevní tribunál a „super“ a jako i s biskupem slovenským jsem měl takový rozhovor, když už bylo jasné, že se rozvádíme a on to věděl, tak přišel navštívit a on to nazval pastorální rozhovor. Já tomu říkám jakoby

biskupský výslech a biskupské varování, že co mě čeká, když se tak a tak rozhodnu, co mě čeká, když se jinak rozhodnu a...

Výzkumnice: A jaké byly možnosti tehdy?

Hugo: Tak že v církvi můžu zůstat farářem jen, když bych byl sám, že budou mě čekat následky za rozvod.

Výzkumnice: Následky?

Hugo: No tam jsou následky za rozvod. Člověk přijde o funkce. Když jsi byl zvoleným farářem, tak už není zvoleným farářem - je náměstným farářem. Náměstný farář je farář, kterého biskup může přeřazovat, kam chce. Zvolený farář je ten, kterého biskup nemůže přemístit, protože si ho sbor vybral. Tam je to trošku jinak. Byl jsem takový... byl to takový nepříjemný rozhovor, ale tak proběhl. Okay a já jsem i uvažoval, jestli dál chci zůstat jako farář potom rozhovoru, jestli si nenajdu nějaké jiné zaměstnání, abych byl možná i blíž dětem, ale jakoby nakonec převážilo to Boží volání, a tak jsem zůstal v tom přesvědčení, že ano, že i když toto všechno jsem zažil a bylo to v mnohém zlé a i já jsem udělal mnoho chyb a ublížil jsem i té mojí bývalé manželce, tak navzdory tomu prostě stále můžu být duchovním v církvi a ta moje zkušenost může ještě pomoci. Tak jsem se rozhodl, že teda půjdu, ale no na Slovensku jsem to už neviděl, protože jsem nechtěl žít tak jako doposud, že teda budu něco skrývat, budu se nějakým způsobem přetvařovat. To jsem nechtěl, protože do tehdy mi to ubližovalo a chtěl jsem být jakoby v pořádku sám sebou, i v pořádku před lidmi, být otevřený a být... neskrývat se, že teď... že by to teda někdo...ne, že teď to musím každému věsit na nos, ale by to ani nebylo téma, aby to nemuselo být téma.

A vím, že je hodně na Slovensku kolegů, kteří jsou queer a žijou zavřený ve svojí skříni, žijou tajně, mají i partnery, nebo partnerky a všechno je to pod pokrývkou a nemluví se o tom a je to skryté, tajné a někteří střídají, někteří mají

trvalý vztah a prostě, ale neřeší to a trpí. No nevím, jestli trpí, ale já bych trpěl. Ale je to... není to dobrá situace, protože není to fér. Není to fér vůči jejich farníkům, není to fér vůči mladým queer lidem, není to fér vůči společnosti. Není to fér, ale je tam určitý strach to řešit - určité obavy, protože lidi mají nějaký názor, protože co povědí lidi, protože takhle to vidíme v Bibli. No a co, že to takhle vidíme v Bibli? (odmlka) Chceme to tak vidět spíš v Bibli než takhle to vidíme v Bibli...

Výzkumnice: Takže jestli jsem se správně nacítla na vaše vyprávění, tak to ve mně vzbudilo dojem, že to, že jste queer a to, že jste queer farář, tak to způsobilo pro tebe pohyb i v rámci církvi.

Hugo: Ano. Já jsem, abych mohl být jako... být otevřený jako queer farář, tak jsem nemohl být farářem už na Slovensku, protože by to nešlo. Nešlo by to ve vztahu k vedení a nešlo by to ve vztahu ani ke sborům, které jsou naladěné často radikálně vůči queer lidem, a tak jsem se nakontaktoval na ČCE¹⁷⁷, o které jsem věděl teda že, jaké asi má postoje v této otázce. Věděl jsem, že otevřené většinově teda a je to církev, která je i teologicky mi blízká. Není to nějak teologicky vzdálené od toho, co máme jako luteráni na Slovensku. Ačkoli je to tradice trošku jiná trošku víc jakoby ovlivněná tím helvétským vyznáním – tou reformovanou tradicí, ale..

Výzkumnice: A bylo to ještě před schválením žehnání neheterosexuálním párům?

Hugo: Bylo to ještě před schválením žehnání. To se vlastně událo tento rok. Teda dohodl jsem si setkání se synodním seniorem (ČCE). A když porovnáme to setkání s biskupem slovenským a to setkání se synodním seniorem (ČCE), tak to bylo úplně něco jiné a úplně o něčem jiném. Tam jsem cítil se přijatý, akceptovaný, vyslyšený a byl to skutečný pastorační rozhovor bez kárání, varování, napomínání, ale o vyslechnutí a o snaze pochopit. To, že opravdu

¹⁷⁷ČCE - Českobratrská církev evangelická

život někdy může se vyvrbit. Já si pamatuji jako můj bývalý senior na Slovensku pověděl na tu naši situaci, kterou jsme řešili, řekl: „To je život.” (smích výzkumnice) „To je život.” Tak to okomentoval. Prostě střetneme se v životě i s tímto. Toto je život, toto není hra, toto je život prostě, a tak třeba k věcem přistupovat, si myslím, že život přináší různé věci a spíš než někoho hodím někam do nějaké škatulky, anebo ho pokárám za to, že něco pokazil, tak se pokusím pochopit, že to je ale život. To se děje, to jsou věci, které lidi řeší, zažívají, nevědí si rady a na co je tu ta církev? No aby pro ně byla domovem. (odmlka) A to jsem tam já už necítil od vedení v té ECAV¹⁷⁸. Tak jsem se dohodl a šel jsem do ČCE akorát den na to, jak jsem skončil pracovní poměr s církví na Slovensku, tak mi synodní senior telefonoval po střetnutí v tom dni, které jsem měl se synodní radou a říkal: „My, Hugo, o vás stojíme, my vás chceme. Nastupujete za dva měsíce 1.1.20.” A tak jsem tu. 1.1.20 jsem nastoupil a začal jsem církev poznávat trošku i s osobní zkušeností už, protože do tehdy jsem měl jen takovou zprostředkovanou zkušenost a zažil jsem tu velmi mnoho krásných lidí, dobré věci, a když jsem šel do toho sboru, kde jsem teď, tak jsem šel i do církve, tak i do toho sboru s otevřeností a s tím, že ten můj příběh do určité míry poznají, že do určité míry vědí, že co se mi v životě asi stalo, že byl jsem ženatý, rozvedl jsem se, rozvedl jsem se, proto že jsem pozdě v životě přijal svojí sexuální orientaci a takový jsem a takového mě berte. Jsem šťastný, i když vím, že jsem udělal chyby. Víím, že moje děti jsou šťastné, ačkoli s nimi nejsem, jakože mrzí mě to, ale víím, že jsou šťastné, a že neuvídí svoje rodiče, jak se nenávidí, a jak si ubližují a to je důležité, důležitější než pro lidi na oko se tvářit, že je všechno v pořádku – to není dobré, protože to ničí nás, naše nitro, naše já.

Výzkumnice: Vy jste zmiňoval partnera. Byl váš partner třeba si poslechnout nějaké vaše kázání ve sboru?

¹⁷⁸ECAV - Evanjelická cirkev augsburského vyznania

Hugo: Ano. Potom co jsme se poznali. Nebyl ze sboru, ve kterém jsem byl. Vyslechl si. Je věřící, byl věřící už předtím, než jsme se poznali a i mi v mnohém pomohl, povím, že mi pomohl kazatelsky trošku i jinak se na sebe dívat. V tom je též ten partner pro mě, že no...

Výzkumnice: ...že možná může dát zpětnou vazbu člověku?

Hugo: Že mi dává i zpětnou vazbu, když ho o to poprosím a dává to smysl i ta jeho zpětná vazba a za to jsem též rád. To je taková přidaná hodnota, když má farář partnera, že je to první člověk, co mu může dát zpětnou vazbu.

Výzkumnice: A prožíval jste obavy třeba z těch reakcí farníků?

Hugo: Tady ne. Tady ne. Na Slovensku jsem se bál. A začali jsme spolu chodit, když jsme začali spolu chodit, tak jsme se skrývali, že tam jsem nechtěl nějakým způsobem provokovat, anebo aby ta moje rodinná situace, aby ublížila zbytečně ještě v tom sboru těm lidem, kteří nemají kompletní obraz. Nemají kompletní příběh, vidí jen část něčeho na člověku.

Výzkumnice: Jak vnímáte to, že je váš partner věřící? Bylo to pro vás něco důležité. Vnímáte to jako něco, co se prostě stalo, anebo jste to tak cíleně chtěl?

Hugo: Ono se to prostě stalo a jsem za to vděčný velmi. Nevím, jestli spolu budeme celý život, chtěl bych, ale vím, že v partnerství, ve vztahu, v manželství je velmi důležité, aby spolu sdíleli stejné hodnoty, protože to jsou prostě takové základní věci, které když ti partneři nemají stejně nastavené, tak už v těch úplně nejzákladnějších věcech potom můžou být problémy zbytečné, které potom můžou přerůst do věcí, které nechceme. Myslím si, že je dobré, když partneři mají stejné hodnoty. Nemusí mít stejné záliby, nemusíme mít rádi stejné věci, nemusí se nám líbit stejné věci, anebo stejní lidé, stejní přátelé, ale hodnoty potřebujeme mít nastavené stejné, protože to je důležité. To vlastně vytváří, utváří, jak budeme řešit možná ten náš vztah, na základě jakých priorit budeme řešit naše konflikty a tak.

Výzkumnice: Vy jste zmiňoval, že to co pro vás bylo nejdůležitější na té cestě, tak byla právě víra.

Hugo: Hm.

Výzkumnice: ...Tak by mě zajímalo, jestli byste sdílel nějaké konkrétní texty, které vás nesly a byly vám oporou, nebo třeba nějaký ztotožnění s biblickou postavou, nebo nějaký teolog teoložka, kdo vás povzbudil v těch těžkých situacích, nebo povzbuzuje.

Hugo: Já mám takové dva základní verše, které asi v současnosti vnímám, že jsou pro mě takové formující. Jeden je verš, který mi zněl při mém povolání do služby v církvi: „Pojďte za mnou a učiním z vás rybáře lidí.“¹⁷⁹ Což je velká výzva, vyžadující si opuštění něčeho, vyžadující si následování někoho, vyžadující si energii, čas a nejistotu, ale zároveň spolehnutí se a to je věc, kterou jsem se celý život nějakým způsobem učil i v těch mých problémech – s přijetím samého sebe, s přijetím mojí identity, že jsem se v podstatě učil spolehnout na Boha v tom, že i když jsem nevěděl, i když jsem sebe odmítal, tak právě jsem se snažil, hledal a učil spolehnout se jen na něho a to mi pomáhalo. A druhý tak ten verš, který mě formuje, tak jsou Kristovy výroky o lásce. Teda není to jeden konkrétní verš, ale za ně všechny bych možná řekl: „Podle lásky poznají vás.“, anebo „Milujte se navzájem.“ „Nové přikázání vám dávám, abyste se navzájem milovali.“¹⁸⁰ Tyto verše, protože vnímám, že ta láska je skutečně klíčová věc na Bohu, klíčová věc na víře, klíčovější než moralizování, nebo zákony, které jsou často jakoby takovými zdmi, které si stavíme, anebo které akceptujeme, že nám někdo staví a ve skutečnosti nám ubližují. Spíš se snažím vždycky hledět na lásku, na milosrdenství, na přijetí a jsou to možná věci, které mně samému na mně samém v životě chyběly, o to víc si jich teď všímám a vážím a o to víc na ně ukazují, protože jsem zjistil, že

¹⁷⁹ Bible, Matouš 4,19

¹⁸⁰ Bible, Nový zákon, Jan 13,34-35

jsou důležitější než to, čím nás chtějí mít jiní, kým nás chtějí mít řeči jiných, kým nás tvoří možná společnost a jejich názory, spíš je důležitější, co si o mně myslí Bůh a jeho láska. A z teologů jako takových mě formoval spíš ne jeden, ale to hnutí, které přineslo čtení Bible – biblických textů v kontextu. Ne doslovné, ale v kontextu či už historickém a interpretace v kontextu, že jsou to texty, které jsou psané někdy v nějakém kontextu, a když je chci aplikovat, tak též je aplikuji dnes v nějakém kontextu a podstatné je to, co říkají, co zvěstují, co přinášejí, co ukazují na Bohu, co ukazují na mně ve vztahu k Bohu, na mně ve vztahu k lidem a ne doslova, co tam v písmenkách zní. Takže to mě spíš formovalo a potom na vysoké škole paradoxně v čase, kdy jsem nejvíc odmítal svojí identitu a nejvíc s ní ...jakože a do tehdy nejvíc s ní bojoval, tak jsem...Pán Bůh mě poslal, anebo dal do takového sboru, kde byly prostě farářky, které byly akceptující, přijímající a učil jsem se přijímat jiných skrze ně, i když jsem nedokázal přijímat samého sebe, dokázal jsem přijímat jiných v jejich nějaké jinakosti jakékoliv, ale... a to jsem se učil, ale sebe jsem neuměl a nedokázal přijímat ještě stále tehdy. Takže možná ony ty farářky mi byly takovou pomocí. Samotný ten teologický přístup k interpretaci Písma.

Výzkumnice: Děkuju moc. (odmlka) Jsou ještě momenty, kdy nějak intenzivně prožíváte vnější coming out ve vztahu k svojí službě církevní, kdy na to nějak narážíte na nějaké třecí plochy?

Hugo: Hm. Jak jsem prošel tím vnitřním přijetím samého sebe – tím mým coming outem u mých nejbližších, tak při tom se udál nějaký veřejný coming out, který jsem nezpůsobil, který jsem neřekl já, ale který přišel k lidem, různým lidem přes různé řeči a já jsem s tím, že jsem sám sebe přijel a to bylo pro mě to nejdůležitější a je pro mě důležité, aby to dokázali přijmout moji např. rodiče a tam se to nějak stalo, tak si říkám – to ostatní mi je úplně jedno. Protože nechci, aby tak jako do tehdy můj pohled na mě zkreslovali jiní lidi a to, co mě jiní lidi učili, anebo to co jiní lidé říkali o mně, tak nechci, aby dál mě

zkreslovalo, aby ovlivňovalo to, jak se na sebe dívám. Protože jediný, kdo má ovlivnit to, jak se na sebe dívám, je Bůh a jsem to já, ne prostě předsudky lidí. Tak jsem si řekl: „Já to nebudu řešit.“ a teda pokud se někdo mě zeptá přímo, tak mu velmi rád odpovím a velmi rád a otevřeně mu povím i o svojí minulosti, ale zase netahám to všude. Netahám to do každé konverzace, nepotřebuji to v každém kázání řešit, protože pro mě to není ta nejdůležitější věc na mně, anebo není to ta nejdůležitější věc v mojí službě. Moje služba je velká, široká – zahrne daleko víc než jedno téma nějaké mojí queer identity, to je jen jedna část mě a možná jediné v současnosti třetí plochy tak možná je ekumena a jsou vztahy s duchovními jiných církví, kde teda nějaký můj coming out ještě neproběhnul přímo v těch vztazích a mám z toho i jisté obavy, jak budou reagovat, ale není to pro mě tak důležité, protože oni mají svůj sbor, svojí zodpovědnost. Já nemám zodpovědnost za tu jejich farnost – za ten jejich sbor, za to, jak jejich církev pohlíží na queer lidi. Mám zodpovědnost jen za můj vztah k danému člověku a v něm chci především hledat Krista, to, co máme společné a spíš než mu ukázat aha prostě „Jsem queer.“, tak chci ukázat aha „Já miluji Krista.“ – to je moje identita, a tak si myslím, že můžou i křesťané těch jiných církví spíš mě vnímat a přijmout. Doufám, že to není příliš vypočítavé. (smích Huga) Ale tak jako nebylo to téma, kdyby se mě zeptali přímo...když se mě zeptají přímo na queer tematiku, tak si s nimi o tom promluví, ale nepotřebuji jim to předhazovat před oči, že já jsem to, protože vím, že by to mohlo něco nějakým způsobem možná ovlivnit jejich pohled na mě a nechci, aby naše spolupráce našich sborů byla o mně, aby padala, anebo rostla na mně, ale padala a rostla na naší víře v Krista, na naší spolupráci, na našich modlitbách, na našich sborech, na těch společenstvích, na těch lidech. Nebo např. já jsem ve sboru jen na krátko, ten farář nebo kazatel je v tom sboru jen na krátko, ale ti lidé v těch sborech jsou tam dlouho a budou tam ještě dlouho potom, až mi odejdeme. Takže dívám se na to, co je důležitější. Ani ve sboru to pro mě není problém,

není téma. Tam, kde to bylo třeba, tam se to řeklo. Lidé to asi vědí, prostě to neřešíme.

Výzkumnice: Děkuju moc. Tak další otázka, která mě napadá je: Jak prožíváte svojí svobodu? A nechám to na vás, jak to uchopíte, z jakého konce, nebo jak to budete chtít pojmout tu otázku.

Hugo: No takže svoboda. Pro mě je svoboda jedna z velmi důležitých hodnot, z velmi důležitých věcí pro člověka. Nemám rád nesvobodu. Jak jsem říkal, že dokážu odpouštět lidem a nedokážu nenávidět lidi, tak dokážu nenávidět nesvobodu. Je mi to nepříjemné, je mi to proti srsti, když vidím prostě ubližování, nesvobodu, nespravedlnost, když to rozšířím, tak až mnou třese v nitru, nesnáším to a je to asi i kvůli tomu, že sám jsem žil v nesvobodě té niterné a vím, jaký je to pocit a myslím si, že je to něco, čeho bychom se měli zbavovat. Ježíš říká, že nás osvobozuje od nějakých pout, osvobozuje nás ke svobodě. To je takové metaforické a abstraktní strašně, ale myslím, že jsem to zažil v životě, a že je to doopravdy pravda, že víra nám pomáhá zbavovat se věcí, které nás drží, zastavují, ubližují nám, omezují nás a tím nás jakoby ta víra osvobozuje, tím nás Kristus osvobozuje. Pomáhá nám zbavovat se metaforicky pout. Mám velmi rád ty písně, kde se pouta lámou a jakože ono to souvisí i s tím vnitřním bojem, protože vnímal jsem tu svojí i sexualitu jako takové pouto, něco, co mě drželo. Ve skutečnosti to byl můj pohled na tu sexualitu, co mě svazovalo. A tak vnímám svobodu jako něco velmi důležitého. Myslím si, že svoboda je těžká věc – je to zodpovědnost velká, ale je to důležité a nemám rád, když klademe lidem různé jakoby takové stěny např. z morálky, anebo nějaké etické pravidla a teď se snažíme něčí život nějakým způsobem teď nalinkovat, říct: „Takto to musí být, protože takto to je a jinak to být nemůže. Takto to Bible hovoří, takto to musíš dodržovat, takto to musíš žít.“ Protože to ale člověk potřebuje sám poznat, jen tehdy dokáže svobodně vyznávat a věřit, když to sám zažije, když sám si ty hranice anebo ty svoje mantinely dokáže pojmenovat.

Jako je fajn, když dětem dáme nějaké hranice, je fajn, když dětem nastavíme nějaké pravidla, ale je určitý čas, kdy ten člověk potřebuje sám poznat, co je dobré, a co je nesprávné a potřebuje to poznat v bezpečí a potřebuje to poznat i v tom, že „Ano, můžu udělat chybu.“, ale ta chyba mě nedefinuje, ta chyba neříká to, kým jsem. Takže asi takový je můj postoj ke svobodě.

Výzkumnice: Děkuju moc...a už se chýlíme pomalu k závěru. Jak prožíváš tu možnost žít v ČCE¹⁸¹ (smích) v autenticitě a pravdě?

Hugo: Já jsem za to velmi vděčný a velmi si toho vážím. Je to v mnohém osvobozující, protože vím, že v této církvi – ve společnosti evangelíků tak se můžu cítit bezpečně já. Víím, že se tu můžou cítit bezpečně jiní queer lidé, předpokládám to, nepředpokládám opak a můžu to tak předpokládat a nemusím se bát to předpokládat. Samozřejmě jsou sbory, jsou místa, kde když tu církev lépe poznávám, a tak vím, že jsou lidi, kteří mají nějaký konzervativnější názor v této oblasti, dokonce kteří stále vnímají, že homosexualita, nebo rodová identita jiná než pohlaví, které bylo přisouzené při narození, jsou hříchem neslučitelným s Božím plánem, ale v církvi jako takové vím, že se můžu cítit bezpečně a to i díky tomu, co církev navenek prezentuje, že ano, ta synoda dala nějaké stanovisko, že *Žijeme spolu v jedné církvi*¹⁸². To bylo důležité stanovisko, kde synoda řekla, „Ano, jste tu mezi námi, jste v našich sborech milí, zjednodušeně povím queer lidé. Chceme, abyste byli i s vašimi rodinami součástí našich společenství. Byla tam vyslovená i omluva, byla tam vyslovená zájem a láska a toto je to, co ta církev prezentuje: zájem a láska o člověka bez ohledu na to, kdo je, odkud je a toto je v dna ČCE. Toto já vnímám jako člověk z venku z mimo ČCE, že toto je v dna té církve, že bez ohledu na to, odkud jsi – jsi tu vítaný a to je důležité, aby taková církev byla. Byla místem, kde může být člověk vítaný, kam může přijít a říct: „Ahoj, tady jsem doma, tady se můžu cítit

¹⁸¹Českobratrská církev evangelická

¹⁸²<https://synod.e-cirkev.cz/zpravy-ze-synodu/2022/zijeme-spolu-v-jedne-cirkvi/>

dobře, tady se můžu cítit svobodný, tady jsem před Bohem, kým jsem a ty lidé se na mě nedívají blbě.” Samozřejmě to je velmi individuální věc, ale v globálu to tak vnímám a jsem za to velmi vděčný a jsem vděčný za to, že když přijdu někam, tak se nemusím bát přijít se svým příběhem, a že někomu tím ublížím, nebo že někoho tím pohorším, protože vím, že můžu, že za mnou stojí lidé, za mnou stojí jiní kolegové, kteří mě znají, a kteří se za mě postaví, kdyby teda někdo proti tomu něco měl, tak vím, že se za mě postaví, a že ta církev o mě stojí a to je krásné slyšet: „My o vás stojíme.”

Výzkumnice: To rozhodně...

Co byste řekl queer věřícím mladým lidem?

Hugo: Velmi záleží, že kdo a s jakým příběhem přijde, ale kdybych všeobecně měl promluvit, tak bych řekl něco v tomto smyslu: „Nevím, jakého Boha vám kdo v církvi ukázal, ale věřte, že je daleko víc, než vám kdokoliv v církvi ukázal, anebo vám o něm pověděl. Protože daleko víc miluje, než si dokážete představit a daleko víc mu na vás záleží, než si dokážete představit a to je něco, co mě drželo při životě, co mi dalo smysl, když jsem v ničem jiném smysl neviděl ani sám v sobě, když jsem se nenáviděl skrz lidi. U Boha jsem našel přijetí a milost a lásku a on mě naučil milovat i samého sebe a nenávidět mě naučili lidi, jejich předsudky, jejich interpretace Boha, ale milovat samého sebe mě opět naučil Pán Bůh a to je důležité, aby mladý queer člověk věděl, že může sám sebe milovat, že je hodný lásky, že ho Bůh miluje takového, jaký je a může se u něj cítit bezpečně a to je důležité a to bych asi řekl jako jednu základní věc.

Výzkumnice: Děkuju moc. A poslední dotaz, na který nemusíte odpovídat, ale můžete. (smích výzkumnice) Myslíte, že byste se chtěl možná někdy ženit?

Hugo: Ano. Už jsem byl jednou ženatý (společný smích), ale ano. Myslím si, že vztah... ve vztahu perspektivně by člověk měl chtít, aby ten vztah měl budoucnost, byl i závazkem. Já vnímám vztah jako určitý závazek člověka vůči

tomu druhému člověku, který vyjadřuje to, že teda mi na něm záleží, jemu záleží na mně, tak je to určitý závazek a myslím si, že manželství je dobře vymyšlená věc pro partnery, protože dává bezpečný prostor se milovat, být si zranitelní, mít svůj domov, mít se, o koho opřít. Asi vyžaduje velkou práci, ale je to instituce, tak to povím blbě, je to instituce časem ověřená, i když jako každá jedna dobrá věc i ta se dá zneužít a samozřejmě v historii jsme viděli mnoho zneužití manželství. Manželství se dnes mnohokrát zneužívá, když jsou v něm lidé, kteří to nevědí úplně, jak mají pracovat s manželstvím. Je to práce, ale já osobně chci žít v perspektivě toho, že ano, chci manželství. Teď mám vztah a velmi rád bych byl, aby vydržel a chci na něm pracovat, aby vydržel. Chci, aby ten vztah měl perspektivu do budoucnosti, ano, samozřejmě i manželství, ale no jako Slovák si můžu za manžela vzít jen opačné pohlaví. Jako Slovák žijící v Česku se nemůžu, pokud nemám partnera Čecha, tak ani registrovat jako registrovaný partner. Takže je to v tomto náročnější, že ačkoli bych chtěl, tak nemůžu, protože tu perspektivu nemám ani pro registrované partnerství, pokud nemám partnera z dané země, která to povoluje. Dá se vzít, dá se oddat třeba v nějaké třetí zemi, ale to manželství je platné jen v té třetí zemi a nebude platné tam, kde žiješ.

Výzkumnice: Takže teď jste ve fázi, že čekáte na české občanství?

Hugo: Teď jsem ve fázi, že teda momentálně ano. Poučený životem neplánuji rychlou svatbu, ale spíš opravdu uváženou svatbu, ale právně na ní nemám nárok. Takže buď se něco právně změní, anebo se spokojím s poloprávním stavem vyřešeným v třetí zemi, anebo si počkám na registrované partnerství, anebo já nevím, co, anebo si počkám těch několik let na to, že budu moct mít občanství. Pro mě to je osm let na občanství.

Výzkumnice: Jo, to je docela dlouho. Hm.

Už jste oddával teda žehnal nějakému queer páru?

Hugo: Ještě ne. Až přijde, tak se na to velmi těším, protože to bude sranda. (smích Huga) Samozřejmě jsem oddával několik párů heterosexuálních, ale ne tady v Čechách, jen queer pár ještě ne. Věřím, že to přijde, jako že teď nevím kdy, nevím, kdo to bude, ale velmi se na to těším, protože to bude i pro mě určitým způsobem výzva a zároveň to bude pro mě i taková radost.

Výzkumnice: Tak moc děkuju.

Rozhovor s respondentem Ondřejem

Výzkumnice: Děkuju moc. (Výzkumnice dostala kávu.) Tak já bych to uvedla nějakým způsobem. Napsala jsem si tady takovou tezi, spíš jako pro mě.

Ondřej¹⁸³: Hm.

Výzkumnice: ...ale možná abych Vám přiblížila, s čím do toho vstupuji, tak jsem si tady z jedné knihy Kvalitativních metod vypsala: “Nejde o to podat objektivní popis daného fenoménu, ale popsat, jak je daný jev vnímán a prožíván lidmi, kteří se jej účastní.”

Ondřej: Hm.

Výzkumnice: Děkuju. (Výzkumnice dostala trochu vody.)

Ondřej: Hm.

Výzkumnice: Chtěla bych Vám poděkovat hned na začátek za Váš čas a zároveň i důvěru.

Ondřej: Hm.

Výzkumnice: Ten kvalitativní výzkum, který provádím, nese název: Cesta víry a přijetí queer duchovních.

Ondřej: Hm.

Výzkumnice: A chtěla jsem se zeptat, jestli Vám vyhovuje, že si vykáme.

Ondřej: Ano.

Výzkumnice: Super. Aby to bylo pro Vás co nejkomfortnější. Náš rozhovor bude pro ty výzkumné účely anonymizovaný, takže velice ocením, když se pokusíte být co nejupřímnější a nejotevřenější a nebudeme se bát vydat se na hlubinu a možná se dostaneme k tématům, o kterých jste dříve nehovořil, takže se neostýchejte si dát na čas s odpovědí, když byste si třeba potřeboval zformulovat myšlenky.

Ondřej: Hm.

¹⁸³Respondenta, se kterým jsem uskutečnila v pořadí druhý výzkumný rozhovor, budu nazývat pro účely anonymizování rozhovoru změněným jménem Ondřej.

Výzkumnice: A ráda bych se pokusila vést ten rozhovor pragmatickým přístupem, což v tomhle případě by bylo kombinací narativního a polostrukturovaného rozhovoru.

Ondřej: Hm.

Výzkumnice: Ten narativní vychází z toho, že dává prostor tomu člověku vyprávět svůj příběh nějakým způsobem trochu autobiograficky. To mi dává smysl, protože mám pocit, že v tom příběhu mohou vystupovat ty věci a ten výzkumník - výzkumnice může dostávat odpovědi na otázky, aniž by je pokládal.

Ondřej: Hm hm.

Výzkumnice: A myslím, že to může být potom mnohem ucelenější komplexnější.

Ondřej: Hm hm.

Výzkumnice: Tak jestli bychom mohli už začít -

Ondřej: - ano.

Výzkumnice: Tak první otázka, která by měla asi nějakou rozsáhlejší odpověď, tak zní, jestli bych Vás mohla poprosit, abyste mi vyprávěl Váš příběh od dětství po současnost a zajímají mě i detaily - nemusíte spěchat a můžete zahrnout i v souvislosti s Vaší cestou víry a přijetí Vaší identity.

Ondřej: Hm. Dobře. Tak já jsem (40-48 let¹⁸⁴) muž v tuto chvíli. Knězem jsem od roku 2006, na jáhna jsem byl vysvěcený o rok spíš 2005. Pocházím z takové středně velké slovácké dědiny poblíž (název města) z rodiny, která nebyla příliš veliká. Mám jednu sestru, ta je o několik let starší a ještě žije maminka, tatku jsme už pochovali před více než deseti lety. Narodil jsem se v roce (anonymizováno), je to taková zvláštní doba, kterou dneska nazýváme normalizací a myslím si, že protože jsem vždy byl spíš takové vnímavější dítě, tak jsem rád, že jsem se v tu dobu narodil, protože jsem velice živě vnímal

¹⁸⁴Z důvodu anonymizace.

změny ve společnosti. Takže když mně bylo (anonymizováno), tak se tady hroutil režim a byl jsem při tom a dnes si už trochu připadám jako malinko pamětník. Jo, když mluvím třeba s dětmi v náboženství nebo s dospívajícími, tak už se na mě dívají tak blahosklonně. (smích) Ale opravdu si hodně pamatuju. Nejprve jsem chodil na základní školu v té rodné vesnici – jeden rok na tzv. měšťanku do (název obce) a pak se mi otevřela skvělá možnost jít na osmileté gymnázium do (název města). Říkám, že to byla skvělá příležitost, protože šlo o obnovené víceleté gymnázium – my jsme byli, pokud se nepletu, několikátý ročník po tom obnovení a dodnes si vzpomínám, že to všechno mělo takový trochu pokusný ráz. My jsme byli takový pořad ještě obyčejní malí kluci – šestáci že jo a vedle toho jsme měli velké spolužáky z těch vyšších ročníků a bylo to takové, že se nejprve musela i ta česká školní soustava s tím víceletým gymnáziem a vzděláváním víceletým sžít. Všiml jsem si, že třeba ti starší spolužáci pořad ještě byli plní těch sametových ideálů a bylo pěkné, že nás třeba na různých akademiích, nebo majálesech vtahovali jako třeba do takové té veřejné diskuse. Tam běžně se třeba na akademiích objevovala politická satira, což mi přijde dost zajímavé, protože když sleduji dnešní mládež, se kterou se setkávám, tak vůči společenskému dění jsou spíš neteční, pokládají to za ztrátu času a trochu mě to i mrzí, že to nejsou příliš angažovaní občané v tomto smyslu.

To, že jsem jiný než ostatní chlupci, tak to jsem si uvědomoval už velice brzy a myslím, že to byl celý můj vlastně život. Jistě, částečně se na tom podepsala třeba i moje taková přepečlivá maminka, tak ta vždycky se nějak snažila ukázat, že jsem lepší než ostatní děti, což mně samozřejmě v tom školním kolektivu nepomáhalo. Byl jsem dítě s nadváhou, což byl další takový handicap a taky jsem se dobře učil. Nevím, jestli jsem nějak jako extra nadaný student, spíše jsem byl pilný a patřilo to k hodnotám naší rodiny, že bych měl studovat. Moje

babička pořád ještě čerpala z těch hodnot Tomáše Garrigua Masaryka, když o něm mluvila, tak to se celá rozzářila a u ní jsem prostě zaznamenal tu myšlenku, že i obyčejný člověk může být sečtělý. Babička šla příkladem, byla členkou knižního klubu Odeon a měla prostě i takový čtenářský vkus – ohromný rozhled. A tak kromě rodičů, které mám rád, kterým vděčím za velice dobrou výchovu, tak se na té výchově podepsala ohromným způsobem právě tato babička. Možná byla trošičku příliš hrdá. Chtěla ukázat, že ona jako samoživitelka – rozvedená žena, že přece má hodnotu a sebeúctu, má hrdost a tady tohle mě do značné míry formovalo. Babička nikdy nevystřčila paty z naší země, ale přitom díky té četbě vlastně znala všechno. Já, když jsem potom poprvé jel do zahraničí na výměnný studijní pobyt do Berlína, tak už jsem tak zhruba tušil, co je ten Berlín a hlavně, když se mi naskytla příležitost už jako bohoslovci jet na studia do Říma, tak to pro mě bylo úžasné, že já jsem o tom všem slyšel od babičky a teď jsem to viděl všechny ty památky. Zatímco spolubratři bohoslovci, kteří byli třeba z velkoměsta z Prahy, tak trochu netečně chodili okolo těch památek, že toho měli dost v matičce Praze. Tak to já jsem vyhledával každou volnou chvíli, abych po Římě chodil a nešlo jenom o Řím třeba i o Florencii. Já jsem znal všechny souvislosti právě díky té babičky, která byla takhle sečtělá. Ona sama mi vždycky říkala: „Ty budeš buď lékař nebo architekt, protože v naší rodině jsou samí lékaři a architekti.“ Do závorcky – není to pravda. (společný smích) Můj otec byl obyčejný, velice chytrý a zručný dělník a takových lidí v mojí rodině bylo taky hodně. Říkám to, protože myslím si, že to moje rodinné zázemí obsahovalo obojí. Jednak sociální citění – takový ten vztah jako k obyčejným lidem, kteří si musejí vydobývat ten denní chléb a pak tam byla taková ta vzdělanost. A přitom to nebyli nějakí takoví akademičtí snobové, to byli fakt lidé, kteří se vypracovali jako svou pílí a svým fištrónem. Myslím, že to, co bylo typické v tom, jak jsem třeba prožíval přátelství s dětmi, tak hlavně na prvním stupni bylo takové podezřelé, že jsem si víc rozuměl

s děvčaty, což nebývá obvyklé a vždycky jsem měl takové nějaké vnitřní puzení zastávat se těch slabších, to tak bylo. Když jsme třeba ve třídě měli děvčátko, které bylo z chudé rodiny a navíc ještě maminka její byla rozvedená, tak já jsem se s ní bavil. Jo, třeba takhle. Zvláštní bylo, že když šlo o chlapce, tak taky jsem měl kamarády, ale nebylo jich zase tolik, že bychom měli nějaké takové klukovské party, to spíš já jsem nebyl ten typ, kterého oni by přizvali do těchto klukovských band a ani by se to mamince jako nelíbilo, že chtěla mít takového slušného Ondříka¹⁸⁵ doma. Jakoukoli lotrovinu hned v zárodku zadržela, to nešlo a myslím si, že jsem byl docela v tomto ohledu takové spořádané dítě, které chtělo rodičům dělat radost. Ale pokud jsem přece jenom měl nějaké kamarády mezi kluky, tak bylo zvláštní, že to byla kamarádství taková silnější než nějaké povrchní kámošení. Vždycky jsem od těch klukovských přátelství očekával víc. Myslím si, že už tam bylo vidět, že jsem trochu jiný. Případně jsem si uvědomoval takové žárlení, když se ten nějaký kámoš bavil více s někým jiným. Takové snahy mít ho víc pro sebe, tak tam samozřejmě byly. Já jsem možná i díky tomu, že jsem se narodil v tom (anonymizováno) roce na vesnici, na Moravě, tak nějak jsem nebyl uveden do těch věcí, co to je homosexualita, nebo obecně si myslím, že rodiče byli spíše zdrženliví, když měli s námi jako se svými dětmi hovořit o těch choulostivých záležitostech. To vyřešila encyklopedie pro dospívající. Ale obecně moje představa o homosexualitě byla hodně zkreslená, že to byli takoví trošku divní lidé, kteří šišljají, chovají se zženštile. Dneska tomu říkáme, že jde o stereotypy, ale tehdy to bylo dost běžné třeba i mezi kluky, kteří si snažili dokázat nebo udržet jako obrázek těch správných mužů, že se třeba napodobovali nebo karikovali tyhle ty zženštilé typy homosexuálů. Takže já jsem si opravdu celé své dětství, dospívání a vlastně i tu rannou dospělost neuvědomoval, že bych mohl být homosexuál, protože já přece nešišlám a neoblékám se zženštile, nebo

¹⁸⁵Jméno je z důvodů anonymizování rozhovoru změněno.

nesplňuji tyhle ty představy, které jsem nějakým způsobem měl zakotveny. Až mně to někdy přijde zvláštní, že jsem podléhal jakési téměř jako vlčí mlze, že to bylo naprosto zřejmé, že takový jsem a přitom já jsem tomu nerozuměl. Třeba jsem pořád čekal na nějaké vášnivé zamilování do děvčete a ono to nepřicházelo, což je zvláštní, protože spolužáci, vrstevníci tak ty už vlastně se různě pogalaňovali a bylo to naprosto běžné. Ale já jsem nic takového nezažíval, spokojeně jsem se učil, studoval jsem a to mi stačilo.

Rozhodující asi pro mé dětství a dospívání bylo, že jsem někdy okolo třinácti let uvěřil a dá se říct, že to byl ten nejlepší vhodný okamžik. Takže všechny moje tužby a přání najednou se nasměrovaly na Krista. Dneska to už jako zpětně vidím, tak že i zde se projevovala ta moje stejnopohlavní náklonnost, protože tu lásku, kterou bych třeba normálně projevoval k jinému třeba chlapci, nebo muži, tak já jsem ji skutečně namířil na Pána Ježíše. Dnes to vidím úplně zřetelně, že můj způsob prožívání té kněžské spirituality vždycky byl takový jako bych se chtěl oddat svému ženichovi Pánu Ježíši Kristu. Což taky je zvláštní, protože obvyklejší třeba u mužů bývá to, že chápou Pána jako svého mistra jako svého učitele za svůj nedostižný vzor, ale pro mě to byl přímo milostný vztah s Pánem Ježíšem. Říkám, že...prosím?

Výzkumnice: Napadá mě možná jenom, jestli tam třeba hrály roli i určité třeba sochy nebo obrazy, které to podpořily nějakým způsobem.

Ondřej: To je dobrá otázka. Já když jsem si procházel tím svým osobním obrácením, tak já jsem to dlouhou dobu tajil před rodiči. Ne, že by moje rodiče byli militantní ateisté, ale tak jsem ty věci dlouhou dobu nezveřejňoval. Já jsem třeba o přestávkách nechodil jako ostatní kluci třeba kupovat si svačinu nebo tak, za roh školy si zakouřit. To mě nelákalo. Já jsem běhal do kostela – do farního kostela v (název města) a hleděl jsem na sochu Božského srdce, která tam stojí u toho jednoho z pilířů u kněžiště a Ježíš je tam znázorněný

v nadživotní velikosti, jak rozpíná paže a na hrudi se vyjímá to rudé srdce, které je obklopené plameny. Takže samozřejmě tenhle obraz mě okouznil, že vlastně jsem vnímal Ježíšův zájem o mě. No a později už ani tak snad nešlo o obrazy, ale šlo o eucharistii. Moje duchovnost je spojená s prožíváním eucharistie. My jako římští katolíci hodně udržujeme takovou specifickou eucharistickou zbožnost třeba výstav velebné svátosti, že se vystaví monstrance, ve které je uložena velká hostie a lidé v tichu prodlévají před tou vystavenou monstrancí a já jsem tyhle ty okamžiky miloval, protože to bylo hluboce intimní. Myslím, že tady všude se projevuje ta moje náklonnost, nebo to mé specifické uzpůsobení. Kdybych to chtěl nějak i odlehčit humorem, tak já neříkám, že bych neměl zkušenost, s něčím jako je chození, ale vždycky to mělo takové prvky komiky. (společný smích) Když jsem začal chodit do kostela – do mého farního kostela v (název obce), tak jsem okamžitě byl takovou lovnou zvěří pro holky, protože kluků v kostele v tomto věku moc není. Takže velice brzy o mě začala jevit zájem jedna krásná dívka – milá dívka a já jsem vůbec nechápal (společný smích), o co se snaží. To prostě bylo nějak mimo můj horizont a já jsem myslel, že ona je natolik jako zbožná a duchovní, že proto o mě projevuje ten zájem, ale tomu tak nebylo a jednou jsme... a ona se teda snažila různými způsoby mě tak nějak upoutat a já jsem k tomu byl nějaký takový přezíravý. Jednou vynalezla takovou krásnou metodu, že mě pozvala, že budem pouštět draky s jejími synovci, a tak jsme v tom podzimním čase šli pouštět draky, ale tak mně bylo divné, že to trvalo jenom chvílečku to pouštění a říkala: „Nechceš se podívat k nám?“, a tak jsem šel k ní, a tak mě uvedla do svého pokoje, který byl vlastně takovým posledním pokojem ve velké chalupě, a aby se došlo k tomu jejímu pokoji, tak se prošlo jako celým tím domem. Ona byla v tom posledním kamrlíku – v takové té sancta sanctorum a říká: „Tady v tom pokojíčku ještě žádný kluk nebyl.“ (společný smích) Tak jsem říkal: „No dobrý, v pohodě.“

(společný smích) Pustila samozřejmě romantickou hudbu. Tehdy se hrálo „V zemi se narodil krtek” kapela Buty.

Výzkumnice: Aha aha.

Ondřej: Takové předpotopní skladby, ale pamatuju si všechny ty detaily a teď věděla, na co mě jako chytne, tak donesla celou mísu takových krásných slováckých pagáčků tvarohových (smích výzkumnice) a říká: „To jsem upékla jenom pro tebe.” (smích Ondřeje) Ještě to bylo poprášené cukrem, aby to bylo ještě lákavější. Tak jsem si dal jeden dva kousky, a když jsem dojedl, tak jí říkám Maruško¹⁸⁶ už bude půl paté – měli bychom jít do kostela (společný smích) a teďka si vzpomínám, jak ta galánka jako posmutněla a řekla: „Tak jo.” (společný smích). Já jsem nechápal absolutně, že se o něco snaží. To, že by i měla zájem, tak to jsem se pak dozvěděl od jejích kamarádek, což mě pak jako mrzelo, že jsem tak jako natvrdlý.

Výzkumnice: A kolik vám tehdy bylo let?

Ondřej: No tak tehdy mi mohlo být tak 16 nebo 17, ale prostě nerozuměl jsem tomu, že by to byl příznak nějaké stejnopohlavní náklonnosti. Měl jsem dva dobré kamarády na gymnáziu, kteří také s žádnou holkou nechodili. Jeden z nich teda pořád toužil, kdy už konečně, ale byl to takový nesmělý kluk, takže si moc nedovolil a ten druhý – tak ten byl zas pořád zabořený pořád v knihách a holky se o něho snažily, ale on neopětoval jejich zájem. Tak jsem si říkal: „Tak asi nejsem úplně divný, že nemám žádnou děvčicu.”

No pak k tomu ještě přibyla další taková indicie. Já jsem osm roků na gymnáziu seděl v lavici s jedním úžasným klukem. Myslím si, že to bylo takové přímo osudové setkání. Už když jsme dělali přijímací zkoušky na gymnázium, tak jsme seděli vedle sebe a už tehdy mě okouznil. Byl takový milý, a když jsme seděli už a čekali, že nám rozdají ty testy, tak mi říká: „Chodíš do kostela?” Což

¹⁸⁶ Jméno z anonymizování rozhovoru zaměněno.

bylo takové zvláštní, protože by člověk asi nečekal, že od dvanáctiletého kluka padne tato otázka. Možná by se čekalo, že se zeptá: „Jaké máš rád auta?“ nebo něco takového, ale on říká: „Chodíš do kostela?“ Říkám: „Nechodím, já jsem ateista.“ Přišel mi strašně zajímavý tím, jak byl jiný než ostatní kluci. Pak jsme tedy se začali čím dál tím více kamarádit. On mně přišel jako dokonalý už od samého začátku. Už v těch dvanácti letech jsem žasl, jak je dobrý. On byl dítě, které bylo kromě tělocviku dobré ve všem a ne jenom dobré – on byl výborný prostě. Já jsem mu tu jeho skvělost vždycky přál. To mi přijde jako typické, že v běžném mužském kolektivu vidíte soutěživost – soupeření, že jeden druhého chce překonat. Ale pokud šlo o tohoto kluka o toho Jana¹⁸⁷, tak jeho úspěch jsem pokládal i za svůj úspěch, jsem mu přál jeho mimořádné úspěchy. To se projevovalo třeba tím, že on se nespokojil třeba jen s jedničkou z nějakého početního úkolu, ale on musel vynalézt svůj způsob řešení. Samozřejmě jak jsem vyrostl v rodině, kde vzdělání bylo nade všechno, tak i tohle se tam promítlo, že jsem ho obdivoval a ctěl. Jedna věc – on byl junák, takže měl takové jako zdravé zásady: „Bud' připraven.“, skauting – on tím žil a já jsem v něm spatřoval, že se chová jako správný kluk. To mě vždycky tohle přitahovalo. Jako správný kluk, který nemusí být nějak extra zručný ani hbitý, ale umí si poradit – to byl přesně tento Jan. Náš další kamarád Libor¹⁸⁸ – to bylo něco úplně jiného. Tak vůči němu jsem zažíval naprosto regulérní soupeření. Když mě chtěl poštengrovat a řekl: „Ty nemůžeš mít z fyziky jedničku.“ Můj přechod na gymnázium nebyl lehký, protože jsem se najednou musel učit a do té doby jsem se spíše spoléhal na svou dobrou paměť. Ale tak říká: „Ty nemůžeš mít jedničku z fyziky, když máš trojky.“ „Můžu.“ Tak jsem se zatnul a měl jsem tu jedničku a vlastně i ta vysvědčení moje byla čím dál lepší, že vlastně byl ze mě prakticky premiant. To asi není to podstatné, ale chci ukázat, že s Liborem jsem soupeřil,

¹⁸⁷ Jméno z anonymizování rozhovoru zaměněno.

¹⁸⁸ Jméno z anonymizování rozhovoru zaměněno.

on škádlil mě, já zas jeho. Ale vůči tomu Janovi jsem čím dál silněji cítil takový jako výlučný vztah naprostého obdivu a jeho způsob humoru, jeho takový stoický klid nebo i jeho rozpaky – všechno se mně na něm líbilo. Čím on byl starší, tak on se měnil, že to je to osmileté gymnázium, je zvláštní i tím, že tam přijdete jako děti a během těch osmi let dospějete. Já jsem viděl, jak ten Jan se mění. Z kluka, který byl velice zbožný, bohabojný, který mě přivedl k víře! Tak se stával člověk ostražitý vůči víře – někdy přímo ironický, až nakonec se od ní natolik vzdálil, že dnes sám sebe pokládá za nevěřícího – byť duchovního člověka. To pro mě byl – vlastně to byla velká změna, že ten, který mě k víře přivedl, ten on sám ten od ní teď ustupuje – přímo odpadá a nejenom to já jsem si všiml, že čím dál tím víc se mně vzdaluje. Já jsem dělal tu chybu, že jsem se ho snažil nějak znovu přivést na tu správnou cestu a tím jsem ho ještě víc dráždil. Když jsme se dostali do bodu, kdy jsme se vlastně skoro ani nebavili a to pro mě byla muka. Člověk, který byl součástí mého života se mi najednou jako vzdaloval a já jsem nevěděl proč, co dělám za chybu. Když jsem se ptal zpovědníka, tak on mi říká: „To se tak děje, že se některá přátelství rozvolňují v tom dospívání a to není nic divného ani špatného.“ Ale pro mě to bylo, jako by se hroutil celý svět. Já jsem nechápal proč a teď vím naprosto bezpečně, že to byla hluboká láska vůči němu jako k muži. Takže já jsem hodně věcí prožíval, ta dynamika těch vztahů tomu nasvědčuje, ale nevěděl jsem, co se se mnou děje. Ve školní výuce, pokud si vzpomínám, tak se o homoexualitě mluvilo jen ve dvou případech. To byly takové navíc ještě smutné. Dotkli jsme se Oscara Wilda v českém jazyce a pak jsme se dotkli Freddieho Mercuryho, který umírá vlastně na HIV. Tedy spíše v těchto souvislostech jako varování: „Pozor!“. Tohle možná dneska už studenti jako nemají, protože jakási formace k takové zdravě prožívané sexualitě zdá se, že se do těch našich škol dostává a je to tak dobře.

Zažil jsem během i pozdějších let při nejmenším jedno velice silné zamilování. To už jsem byl jako kněz a už jsem věděl, co se se mnou děje. Dá se říct, že když to přijde, tak dneska už jako nezmatkuju. Víím, že to je krásný ušlechtilý pocit. Mám určité samozřejmě stavovské závazky, mám určitý slib, který jsem dal.

Výzkumnice: To možná u toho bych se ještě – u toho bych možná nepřeskakovala. Vlastně by mě asi zajímala právě i ta etapa toho, jak jste se rozhodoval stát se katolickým farářem a právě třeba vedle toho, jak s tím třeba souvisela nebo vůbec nesouvisela ta identita, nebo znalost – přijetí jí samé.

Ondřej: Já myslím, že to bylo hodně provázané. Kdybych nebyl homosexuál, tak bych asi ani nebyl knězem. Že vlastně tu lásku, kterou bych za běžných okolností dal jinému muži, tak já jsem to vše nasměřoval na Krista. To byl pro mě třeba svěcení – jáhenské svěcení, tak já jsem vnímal jako určitý způsob zasnoubení s Kristem. Aniž bych to nějak reflektoval, tak tenhle ten způsob uvažování ve mně vždycky byl. Dá se říct, že osobnostně, tak moji spolužáci v semináři si všimli, že jsem v tom prožívání víry mnohem – oni říkali, že jsem sladký v tom prožívání víry, že jsem i tu svou cestu ke kněžství prožíval trochu jako emotivněji než oni. Běžný muž je spíš takový jako praktik a ty city jdou stranou, ale třeba v mém prožívání jako formace kněžské – ty city měly vždycky zásadní roli. Pro mě nebylo třeba, když se mě ptali, jestli mi nebude chybět to, že nemám ženu, tak já jsem si vždycky říkal: „Každá žena ve srovnání s Pánem Ježíšem bledne.“, takhle jsem to vnímal. Což je jako zvláštní, protože normální kluk nevidí rozpor v lásce ke Kristu a v lásce k ženě, ale ve mně ty věci byly tak jako poskládané trochu jinak.

Výzkumnice: Hmm.

Ondřej: Taky už mi bylo třeba v těch gymnaziálních dobách podezřelé, že zatímco někteří kluci se kasali, jací jsou to... jaké úspěchy mají u dívek a u žen, tak já jsem si vždycky říkal: „To je zvláštní, já jsem takový hrdina, že všem

těmhle těm svodům a pokušením zdárně odolávám.” (smích výzkumnice) Ale mně vůbec nedocházelo, že to má trochu jinou příčinu. (společný smích)

Jako k ženám jsem byl vždycky takový uctivý takový jako zdvořilý. Když si vybavím třeba naše paní učitelky na gymnáziu, tak myslím si, že mě měly i dost rády, protože jsem byl vždycky takový slušný. To, že jsem byl podivín trochu, to jako je nesporné. Ale to je takové podivínství, u něhož nevidíte ten kořen. Nevíte přesně proč: „Jaktože jsem tak divný?” Čím to je? Taky já nevím, jestli to nutně souvisí s tou homosexualitou, ale asi ano, že. Třeba když se jelo na setkání mládeže do (název města). To bylo myslím v devadesátém sedmém roce – celostátní setkání mládeže, tak jsem si uvědomoval, že já nějak neumím úplně tak spontánně vplynout do nějakého kolektivu děcek – vrstevníků, že je to pro mě vždycky velký výkon najít si třeba kamaráda nebo tak. A přitom jsem si říkal: „Já vlastně nejsem tak zlý, jaktože mi to nejde samo od sebe?” Trochu myslím si, že to mělo vliv na navazování těch vztahů. Dá se říct, že v těch kolektivech jsem byl spíš outsider, což mě jako dost mrzelo, protože jsem se i snažil nějak s těmi dětmi – vrstevníky obecně navazovat pěkné vztahy, ale bylo to vždycky trochu strojené. Protože na kluky jsem asi nebyl moc klukem a s holkama taky jsem se neidentifikoval.

Nevím, kdybych třeba dneska se měl rozhodovat, kdybych teď byl třeba osmnáctiletý – devatenáctiletý, kdybych se měl rozhodovat o svém životním povolání, tak pravděpodobně by to už bylo jiné.

Výzkumnice: Hm hm.

Ondřej: Si dneska říkám. Zřejmě bych už měl tu odvalu zkusit i s nějakým klukem chodit. Tehdy mě to nenapadlo.

Výzkumnice: Hm.

Ondřej: Že jsem nevěděl, kdo jsem pořádně.

Výzkumnice: Takže jste třeba v té době neznal lidi, kteří by spolu byli a byli by menšinové vztahové orientace, anebo to byly ty vzory, které působily negativně a vzdáleně?

Ondřej: No jako je to zvláštní, když to řeknu, ale já jsem neznal žádného gaye.

Výzkumnice: Hm.

Ondřej: Neznal jsem na té vesnici. Už jsem asi byl gymnazista v nějakém vyšším ročníku, když jedna naše rodinná známá začala žít se svou kolegyní z práce. Takže to jsem se poprvé setkal s lesbickým vztahem. Zajímavé bylo, že ta paní původně žila v manželství s mužem. Rozvedla se, nebylo to moc šťastné manželství, protože byla terčem manželových... manžela násilníka prostě, a takže to nefungovalo a ona si po letech, kdy žila jenom se svými dětmi, tak si našla tuhle tu svou kolegyni a to bylo moje asi první setkání s osobou, která by byla, která by žila v nějakém stejnopohlavním vztahu. Bylo zvláštní, že takhle jsem to vnímal, že ta paní úplně rozkvetla do krásy. Třeba i shodila nadbytečná kila, byla spokojená, byla šťastná, tak to mně bylo tak jako i sympatické. To se nedalo nějak odsuzovat. Sice jsem věděl z katechismu, že homosexualita je hřích, ale tady jsem viděl, že v jejím životě tento vztah přinesl něco pěkného.

Pak ano, byl tam na dědině ještě jeden kluk, o kterém se říkalo, že je homosexuál. To mi říkala maminka, ať si na něho dávám pozor, on vedl videopůjčovnu. No ale jinak jako já jsem se neseťkal s někým, kdo by byl otevřený homosexuál. Neseťkal jsem se s tím.

Výzkumnice: A v době, kdy jste se hlásil na vysokou školu, předpokládám to bylo na teologii...

Ondřej: Není vám chladno?

Výzkumnice: Ne, ne, ne, děkuju. To bylo asi na teologii, a tak v té době už jste si připouštěl...Ne? Nepřipouštěl?

Ondřej: Je to zvláštní, ale nepřipouštěl.

Výzkumnice: Hm.

Ondřej: Já jsem byl natolik zamilovaný do Krista. Podotýkám, já jsem byl pokřtěný jako miminko tajně v (název města) klášterním kostele. Moji oba rodiče byli ve straně...

Výzkumnice: Aha.

Ondřej:...tak chtěli chtěli dítě dát pokřtít tak, aby se o tom nevědělo a ve víře mě nevedli. Já jsem se s vírou setkával jenom u druhé babičky, která byla svědomitá katolička a já jsem si neprošel třeba školním náboženstvím. Vzpomínám si, že v druhé možná v třetí třídě na začátku školního roku, že soudružka učitelka nechala předstoupit před tabuli děti, co se přihlásili do náboženství a my jsme se jim museli na povel smát. To byla taková doba a já jsem s těmi dětmi soucítit a jsem si říkal: „Ony jsou tak odvážné ty děti, že tam zůstanou stát.“, ale nechodil jsem na náboženství, prostě nechodil a možná jsem... možná to bylo i dobře, protože já jsem si přeskočil takovou tu fázi nudy v kostele. Já do teď třeba nechápu, že se někdo v kostele může z dětí nudit. Snažím se to pochopit, ale já jsem si vlastně vždycky třeba i tu katolickou bohoslužbu asocioval s těmi nejlepšími představami: jako je krása, poučení, přijetí. Tyhle ty věci, pro mě tam nikdy nebyla nuda, do dneska to tak je. Což ve srovnání s těmi dětmi, co si od malička prošli tou tuhou náboženskou výchovou, to tam tak oni nemají, oni mají třeba někdy i vytvořenou jakousi averzi proti náboženství. To jsem já neměl, díky tomu. Takže to mě vlastně to obrácení potkalo nebo Ježíš mě potkal ve věku, kdy jsem byl v pubertě. Jako jít za Ježíšem možná pro mě byl trochu i výrazem toho pubertálního vzdoru, že jsem si to musel i trochu vybojovat před rodinou, před spolužáky, před vrstevníky a nestyděl jsem se za to. Jak jsem říkal, že jsem byl trochu podivín, tak to se projevovalo i tím, že jsem třeba, já nevím zatímco jiní kluci nosili potrhané rifle, tak já jsem nosil okolo hlavy růženec. Já jsem si to náboženství

nespojoval s něčím zpátečnickým, ale s něčím naprosto jako sexy, že jsem prostě přesvědčený o tom, že tohle je přesně ta správná cesta. Já jsem vám možná odbočil trochu od té otázky.

Výzkumnice: To nevadí. Já jsem moc ráda, že je to takhle bohaté. Ale vlastně ten vývoj, kdybychom se snažili dostat do současnosti, tak jste byl na vysoké škole, studoval jste teologii.

Ondřej: Rovnou po maturitě jsem šel, jsem se přihlásil na teologii.

Výzkumnice: A studoval jste v Čechách, nebo na Moravě, nebo někde jinde?

Ondřej: Tehdy byla taková praxe, že všichni hoši, co se přihlásili na teologii a bylo nás hodně, tak museli projít tzv. teologickým konviktem. To byl přípravný ročník, dá se říct – takové propedeutikum. To tehdy sídlilo v Litoměřicích, v budově, která předtím fungovala desítky let jako kněžský seminář za totality. Po pádu režimu tam byl zřízený ten teologický konvikt, takže všichni jsme prošli tímhle tím ročním kurzem. No a pak už jsme se rozešli. Hoši, co jsou z Moravy, tak šli do Olomouce a ti, kteří byli z Čech, tak šli do Prahy.

Výzkumnice: Hm.

Ondřej: Nás bylo tehdy v konviktu litoměřickém nás bylo přes padesát a v olomouckém semináři v těch pěti ročnících nás bylo přes 120 tehdy. Takže to byl takový úžasný prožitek, že tolik bohoslovců jde stejným směrem, mají stejnou tužbu jako já a to velice pomáhalo i na té cestě za tím kněžstvím. Když to dneska vidím v Olomouci, tak tam máte okolo 20 bohoslovců ve všech pěti ročnících, takže v té rozlehlé budově si musejí připadat jak ztracení, osamocení a to my jsme neměli.

Jo, ale vy jste se předtím ptala, jestli jsem si třeba už v tu chvíli, když jsem šel do semináře uvědomoval svou citovou náklonnost. Neuvědomoval. To jsem si vůbec neuvědomoval. Když vyrůstáte ve společnosti, která je

heteronormativní, tak vám to vlastně ani nepřijde na mysl, že byste mohl být jiný.

Výzkumnice: A vybavujete si, kdy to uvědomění přišlo?

Ondřej: To si uvědomuju, myslím docela zřetelně. To, že moje tělo cítilo přitažlivost vůči mužům, to jsem věděl už samozřejmě velice dávno, to jako je pravda, ale vždycky se to dalo nějak vysvětlit, že jsem v nějaké přechodové fázi, a že to tělo je rozbouřené těmi hormony.

Výzkumnice: Hm.

Ondřej: A že ono se to postupně jako ustálí a pak to bude v pořádku.

Výzkumnice: Hm.

Ondřej: Anebo jsem si říkal: „To není nic divného, že třeba s prominutím nemůžu jít na malou stranu, když vedle mě stojí nějaký jiný kluk. Ani to není nic divného, tak jsem nějaký stydlivý.“ Nebo že moje tělo nějak reaguje, když vedle mě stojí zrovna ten můj spolužák: „Tak to nic není, to prostě reaguje na nějaký vnější podmět a to se nedá ovládat.“ a vždycky jsem si to nějak tak jako vysvětlil, i když všechno tomu nasvědčovalo. To jsou takové jako okamžiky, kdy jako přímo jsem měl...nebo dneska se mně zdá, že jsem byl úplně slepý vůči tomu, co bylo naprosto jako zřejmé.

Když náš ročník šel k odvodu, tak u nás na Slovácku je to ohromná věc. Starosta vyprovází ty brance a hlídá, aby se mu neopili, aby neudělali ostudu, a když jsme třeba i s naším ročníkem, který měl být odvedený. Tak jsme měli za úkol u nás na dědině se říká hrkat. Když jsou Velikonoce, tak v tom předvelikonočním čase se obchází s těmi hrkači nebo s těmi řehtačkami. U nás to byly spíš hrkače a je to svěřeno vždycky tomu ročníku jednomu. Ne, to nebylo s odvedenci, to bylo těsně před maturitou, že ty ročníky měly za úkol hrkat, a protože se hrká i v nočních hodinách. Tak jsme spolu nocovali v nějaké

boudě, kde samozřejmě se objevilo i pití a tak dále a mimojiné tam někdo přinesl i od tatínků...

Výzkumnice: ...slivovici?

Ondřej: Takové ty hanbaté časopisy, že jo.

Výzkumnice: Hm.

Ondřej: Tak jsem se ze zvědavosti taky podíval a bylo mi divné, že ten pohled na ty ženy, že jako že nesdílím tak velké nadšení jako ty ostatní kluci, když oni z toho byli úplně unešení. Tak mně to přišlo takové, jako když se díváte do učebnice přírodopisu prostě, mě to nějak nebavilo.

Výzkumnice: Hm hm.

Ondřej: Taky mně to přišlo divné... Taky mně to přišlo divné. No potom semináři říkám já jsem pořád ještě v semináři byl v takovém vlivu vyloženě jako milostného opojení ke Kristu, tak bych to jako nazval. Ale i tam vidím, jsem jako prostě zaznamenal, že mám ten tentýž sklon udržovat intenzivnější přátelství s některými kluky, kteří mně přišli třeba zvlášť zbožní, nebo mně přišli hodně chytří, tak jsem vždycky měl chuť se s nimi víc bavit intenzivněji. Ale že bych tohle to identifikoval s homosexualitou, tak to mně fakt jako pořád nepřicházelo. Já jsem po dvou ročnících v Olomouci byl poslaný do Říma, kde jsem dokončil svoje studia teologická.

Výzkumnice: Hm.

Ondřej: Tam to bylo, tam myslím se odehrálo to, kdy už jsem si nalil čistého vína sám sobě. Ale to neznámá, že bych to přijal. Mám do teďka takový zážitek, nebo vybavuje se mi podle mě rozhodující zážitek, že chystali jsme se na nějakou zkoušku z morální teologie a bylo to dost náročné a ten večer jsem nemohl usnout a nevím. Mám-li mluvit jako přímo otevřeně, tak jsem nějak lelkoval, sedl jsem k počítači a tam jsem jako náhodou narazil na nějaký takový explicitní obsah, kde právě byli muži, ale nevím, myslím, že jsem to nehledal přímo záměrně, ale nějak se to tam prostě objevilo a mně jako došlo, že mě to

jaksi jako vábí, že mě to přímo jako fascinuje. Jakoby to, co jsem si tak jako spořádaně nepřipouštěl, nebo to, co jsem si upíral roky od své puberty, tak najednou v celé té jako takové nahotě mi došlo, že mě to vlastně přitahuje. Samozřejmě to bylo spojené s určitými výčitkami, protože mně došlo, že takhle to nemá být, že tohle není skutečná láska a navíc to bylo nějaké video, kde nefigurovali ani lidské tváře a mně došlo, že jak ta sexualita potřebuje, aby byla kultivovaná a taky mi došlo, že nestačí jenom se zatnout a říct: „Ty nesmíš.“ Ale že je třeba s ní pracovat, aby se zúrodňovala, zavlažovala tu lidskou duši, ale aby ji neničila, že je třeba ji nějakým způsobem usměrnit, tak to mi tehdy jako došlo a byl to pro mě právě ten rozhodující okamžik, kdy jsem zjistil, tak jako já to nemůžu popírat, že jsem takový. Mluvil jsem o tom se svým spirituálem.

Výzkumnice: To vám bylo kolik let...plus mínus.

Ondřej: To bylo ve třetím ročníku, ne, ve čtvrtém ročníku to bylo. Tak to muselo být v roce (anonymizováno), tak mně bylo 24 let. Tak mluvil jsem o tom se svým spirituálem, že cítím, že pravděpodobně mě přitahují muži, tak ten mi nabídl nějakou terapii na tehdejší... v takovém jednom z těch ústavů při...

Výzkumnice: Konverzní terapii myslíte?

Ondřej: Nevím, co to mělo být. Já jsem tam nakonec nešel, protože už se jako schylovalo v závěru školní rok a byl to nějaký psychologický institut, který byl zřízený při papežské gregoriánské univerzitě, a kde vlastně se odehrávaly nějaké psychoterapeutické skupiny pro homosexuály, ale nešel jsem nakonec na to. Řekl jsem si tak dobré tak s Boží pomocí to tak nějak zvládnou a myslím, že ten okamžik toho setkání s tou pornografií ve mně vyvolal otázku, že nemůžu prostě jenom potlačovat, že to není správná cesta, že to stejně najednou... najednou vybuchne...

Výzkumnice: Hm.

Ondřej:...že nemůžu utíkat sám před sebou. Když jsem si položil otázku: „Budu schopen dostát závazku celibátu.“ To taky byla ta otázka. Co je pro mě asi dost zásadní, to bych možná byl i rád, kdyby nějak v té práci zaznělo, že já jsem si zvolil ten celibát skutečně z nějakých velkodušných pohnutek, že pro mě to nebyla cesta, abych se schoval před svou homosexualitou. To jako občas se říká, že celibátníci si vybírají...že homosexuální kněží si vybírají celibát proto, aby vlastně zakryli svou homosexualitu, ale pro mě to skutečně bylo z přemíry lásky ke Kristu. Řekl jsem si: „Mám Tě Pane Ježíši rád a spolu s Tebou chci žít radikálně svou víru, své povolání“. Tohle bylo podle mě zásadní v těch 24 letech, že jsem si to už konečně přiznal, že to není jenom nějaký výraz zmatku vnitřního, že takový jsem, ale rozhodně jsem s tím nebyl ztotožněný.

Je velká škoda, že se v semináři třeba kněžském o těchto věcech nemluvilo otevřeně jako je homosexualita, protože pořád panovala taková zásada, že hluboce zakořeněná stejnopohlavní náklonnost jaksi znemožňuje, aby se někdo stal knězem. To tehdy kardinál Josef Ratzinger podepsal tenhle ten dokument a myslím si, že asi mezi námi byli homosexuálové, ale to prostředí, že toužili být kněžími, tak je vedlo k tomu, že o tom nikdy třeba nemluvili. Tak nevím, myslím si, že pro jejich lidský, psychologický, citový rozvoj je to ta nejhorší možná varianta. (odmlka)

No já jsem pak byl vysvěcený na jáhna v létě (anonymizováno) v (název města), byl jsem ustanoven do (název obce) na Moravě. Takže tam jsem strávil moc hezký rok života. No a tak já nevím tam už velice brzy po několika měsících opět bohužel tam hrála roli pornografie, že jsem se nějak neovládl a podíval se na nějaký nevhodný obsah. Nešlo to nějak jako zastavit, podíval jsem se a zase jsem zjistil, že to je tak silné, až mě to jako překvapilo. No tak

jsem si jako čestný člověk řekl: „Já nemůžu být neupřímný vůči svému představenému arcibiskupovi – tehdy to byl (jméno), a tak jsem ho požádal, jestli bych s ním mohl mluvit. On byl natolik pohotový, že hned já nevím dva dny potom se zastavil přímo v (jméno obce), když se vracel do (jméno města) z nějaké slavnosti a já jsem mu tedy s pláčem sdělil, že si myslím, že jsem jako teplý a on mě s takovým velkým pochopením vyslechl a říká: „Podívej, já v tom problém nevidím, pokud takhle nebudeš žít, tak to není překážka ke kněžskému svěcení, ale bylo by dobré, abys podstoupil určitou psychoterapii, protože třeba se s tím ještě dá něco dělat.“ No tak byl jsem vděčný za to, že mně dal určitou šanci, že jsem si nedokázal představit, že bych nebyl knězem. Nakontaktoval mě na paní doktorku (jméno), která vede v Olomouci na arcibiskupství psychoterapeutickou poradnu a ona se teda pokoušela zpočátku ve mně umocňovat takové nějaké mužské vzory. Netrvalo to teda dlouho možná dva roky a pak jsem jí řekl: „Paní doktorko, já si myslím, že jsem prostě homosexuál, nedá se s tím nic dělat a vezměme to na vědomí.“ a ona řekla: “Já si to taky myslím.” a vzala to úplně v pohodě, a pak už jsme jako pokračovali úplně normálně, že jsem tam jednou za rok, nebo dvakrát za rok zašel za ní si povykládat a už se to nesoustředilo jenom na tohle. To byla prostě taková běžná psychoterapeutická práce.

Takže byl jsem ušetřen nějakých jako soustavných konverzních terapií, to jsem neměl naštěstí, protože jsem se postavil na odpor, že nechci no. (odmlka) Ale to pořád neznamená, že jsem to přijal. Pořád jsem to vnímal jako určitý handicap, že jsem teplý. Moje první farářské místo bylo v Sudetech v (jméno obce) v takových naprosto netypických podmínkách. Mně bylo tehdy třicet let, jsem byl hodně mladý a v jedna třiceti mně pak umřel otec, takže i to pro mě byl takový zásadní okamžik. Moje matka se těžko smiřovala s tím, že její manžel byl velký záletník a zjistila to až po jeho smrti. Takže jsme vlastně

několik let pak řešili matčino neštěstí a ona pak si našla jiný vztah, ale podstatné je, že právě v tomto období toho na mě bylo strašně moc. Jednak jsem přišel o otce, za druhé jsem si nerozuměl s matkou, která nikdy nechápala, že mám nějaký úděl. Neměl jsem, s kým mluvit o té svojí stejnopohlavní přitažlivosti, protože to je přece *fuj* o tom se nemluví a teďka jsem prostě věděl, že jak mě to přitahuje úplně velice silně a...takže dokonce tam byl jednou i pokus o sebevraždu, který jsem ale nedokonal, ale ten záměr tam byl, jsem chtěl vyskočit z okna. Jako to, co jsem za běžných okolností jako nějak tak zvládal, říkal jsem si: „Tak je to můj kříž, musím to nést.“ Když se těch činitelů nakupilo víc, tak už jsem si připadal, že nemám žádné jiné východisko než to ukončit. Tam jsem se tak na poslední okamžik zastavil a řekl: „Ne. Tohle nesmím.“

Pak to pokračovalo dál a myslím si, že jsem pozvolna začínal chápat, že být homosexuálem není jenom kříž a jako strašlivý handicap, ale že je to možná i dar, že mně to dalo nějakou citlivost, touhu se druhých zastávat (hlavně, když jsou slabší), že mně to umožňuje pochopit hodně i ženskou duši, že to mně třeba ženy říkaly: „Ty tak rozumíš ženské duši.“, a že mi to dává i určité výhody, které se dají v pastoraci uplatnit. A když jsem nastoupil do (název obce), to bylo v roce (anonymizováno), tak myslím, že už jsem jako tu svou homosexualitu chápal jako dar, ne jako kříž jenom. Spíš to dneska už nechci chápat jako kříž. Pak se odehrálo ale pár zážitků, kdy mi došlo, že úplně s tím smířený nejsem jako, že pořád to ještě neberu na úrovni citů jako dál, že rozum říká ano – to není žádné stigma, ale citově s tím ještě nejsem úplně vypořádán a smířen a možná třeba ani nikdy úplně nebudu.

Výzkumnice: Teď mě napadá, myslíte, že je to v souvislosti třeba s určitými postoji katolické církve, nebo v souvislosti se setkáními s homofobními lidmi, nebo ještě z nějakého jiného důvodu.

Ondřej: (odmlka) Ano, jako setkání s homofóbními lidmi tam hraje roli to každopádně, ale spíš mě rozpaluje do běla ten homofobní systém jako takový, který v církvi snad pozvolna bude ustupovat – mám tu naději. (odmlka) Myslím, že tady ten systém mě hodně...hodně jako drtí do teď, ale kupodivu má to ten účinek, že mě to spíš aktivizuje, abych bojoval proti tady tomu, abych se zastával těch oprávněných nároků třeba mladých homosexuálů, aby si neprocházeli tím, co jsem si třeba prošel já. Tedy jako jsme pořád jako církev strukturálně homofobní, to jo, ale už mám věk, kdy si říkám: „Jako přece nemůžu se s tím smířit, musím proto něco udělat. Řešení nebude, že budu někde v ústraní si lízat rány, to nemá cenu.“

(Krátké přerušení z důvodu topení.)

Výzkumnice: Napadá mě, že se možná zajímáte o tuto problematiku v rámci církve v Čechách, takže asi budete vědět, že ve Starokatolické církvi a Českobratrské církvi evangelické je žehnání neheterosexuálním párům a Starokatolická církev třeba liturgicky nějakým způsobem navazuje na katolictví. Měl jste někdy myšlenky na to, že jste si říkal, co by kdyby? Nebo ta identita spojená s katolickou církví je pro vás natolik neodmyslitelná, že to nepřipadalo ani koutkem mysli v úvahu?

Ondřej: Určitě se to vyvíjí tady to moje vnímání. Já jsem byl v samých začátcích velice hrdý až bojovný katolík v tomto směru. Když jsem se doslechl, že někdo z kněží odešel a přidal se ke starokatolíkům, tak jsem to vnímal jako velkou prohru podobně jako kterýkoliv jiný kněz, který odešel ze svého povolání. Ale teď už mám po čtyřicítce, takže ty věci nevidím už takto a uvědomuju si, že se to prostě může stát. Můj předchůdce tady v úřadě – jeden z mých předchůdců taky odešel ke starokatolíkům a funguje tam jako farář.

Výzkumnice: A z důvodů?

Ondřej: Pak se zjistilo, že je také homosexuál. Takže to tam hrálo určitě roli, že oni byli mnohem vstřícnější dlouhodobě. Já jsem vlastně absolvoval

klasickou teologii katolickou, která třeba v té oblasti eklesiologické pracuje s pojmy jako je to slavné Cypriánovo: „Bez církve není spásy.“ a hodně jsem vnímal katolickou církev jako jediný nástroj ke spáse člověka. Tudíž když někdo odešel z tohoto ovčince, tak mě to velice velice bolelo. Teď už k tomu mám pochopení.

Výzkumnice: Zajímalo by mě tím, že se spolu můžeme bavit i o teologii, což vnímám jako veliký přínos v tomhle výzkumném rozhovoru, jestli se na vaší cestě, když jste šel k nějakému přijetí a smíření s vaší identitou, tak jestli se třeba proměňovaly teologické koncepty, ze kterých jste čerpal a zároveň třeba jestli se proměňoval i obraz Boha.

Ondřej: Ano. Stal se ze mě člověk jako výrazně ekumenický. V počátcích mé kněžské služby jsem byl obezřetný, pokud šlo o ekumenu. Vzpomínám si, že za časů mého působení v (název obce), tak tam jsem se ekumenickým vztahům spíše vyhýbal. Ne, že bych je úplně přezíral, ale šlo o spíš o osobní vazby, že jsme si rozuměli třeba s československou paní farářkou, ale nějak jsem nepracoval na nějakém sblížení naší farnosti a jejich sboru. To mi bylo cizí. Přišlo mi to až jako nežádoucí. Můj předchůdce byl bývalý evangelický pastor a vedl lidi k tomu, že jakékoliv konfesní rozdíly už jsou nepodstatné a dokonce za určitých okolností právě v těchto farnostech probíhalo i takové intercommunio. Třeba při československé liturgii přistupovali ke svatému přijímání i katolíci a tak a mně to přišlo strašně...

Výzkumnice: ...rouhačské?

Ondřej: Rouhačské ne, ale matoucí pro ty lidi jo, že to jako ...dělal něco, co předbíhá dobu. Samozřejmě toužil jsem po viditelném sjednocení křesťanů, ale tohle mi přišlo partyzánské takové jako odbojové. Dále vlastně jsem býval hodně konzervativní člověk a teď po letech zjišťuju, že ta moje konzervativnost byla pouze bojem proti vlastní homosexualitě.

Výzkumnice: Hm.

Ondřej: Protože jak jinak můžete přežít v prostředí, které je homofobně naladěné než tím, že bojujete se sebou a bojujete odlišnými názory. Tak třeba já jsem dlouhé roky se staral o takovou skupinku katolíků, kteří lnuli ke starému obřadu k latinské Tridentické mši. Já jsem svou odborností liturgista, tak mě ty otázky bohoslužby jsou vlastní, a jak jsem říkal – roky jsem se staral o tyhle tridentické věřící. Třeba v (jméno města) jsem nad rámec svých povinností ještě jezdíval do té komunity, která se scházela v kostele (jméno kostela) a sloužil jsem pro ně starou Tridentickou mši. Byl jsem papežštější než papež no. Strašně konzervativní kněz a v oblékání, v mluvení, v postojích a taky jsem cítil, že se to ode mě očekává.

Výzkumnice: Hm.

Ondřej: No a pozvolna jsem zjišťoval, že já si tím zakrývám něco, že ve mně se odehrává nějaký velký vnitřní zápas a boj, že jsem přísný na sebe a pak jsem přísný i na druhé. A pak se třeba stalo, že jednoho dne za mnou přišel do sakristie toho (jméno) kostela jeden z těch tridentáků a přinesl mně petici, která byla proti adopcím dětí homosexuálními osobami a řekl mi: „Podepište.“ a já říkám: „Nepodepíšu.“ a to byl vlastně rozhodující okamžik, kdy oni se ode mně začali postupně vzdalovat ty lidi. Já jsem začal chápat, že to je jakýsi utiskující systém, ve kterém já žiju. To byla skupina lidí, kteří věděli proti komu a proti čemu jsou, ale nebyli schopni se vcítit do těch lidí, kteří třeba mají tuhle stejnopohlavní náklonnost. Já jsem teda jasně dal najevo, že se nechci se podílet na takových těch kopancích vůči nim.

Výzkumnice: Hm.

Ondřej: A dalším bodem bylo, když jsem jednou pronesl kázání, ve kterém jsem vyjádřil uznání vůči papeži Pavlu VI., což byl papež, který vlastně dokončil druhý vatikánský koncil a mimojiné i vydal nový misál a já jsem ho v tom kázání ocenil jako muže, který celý život usiloval o jednotu. Pro jedny byl příliš konzervativní, pro druhé byl příliš progresivní, a že vlastně zažíval

během svého pontifikátu jeden neúspěch za druhým, že cokoliv udělal, tak se nikomu nezavděčil. Ale že vlastně nesl ten úděl té Petrovské služby a hledal jednotu mezi lidmi, takže já jsem o něm mluvil moc pěkně, že se opřel o tu holou víru a tak dále. No oni mě hned po té mši tak pomluvili, jak jsem si mohl dovolit říct něco pěkného o Pavlu VI., když on může za všechno, co se v církvi stalo špatného.

Výzkumnice: A z čeho měli největší plameny v očích?

Ondřej: On zakázal starou mši Pavel VI.. První neděli adventní roku 1970 vstoupil v platnost obnovený misál.

Výzkumnice: Hm. Děkuju Jenom jsem si chtěla představovat, jakým způsobem uvažovali ty lidi.

Ondřej: On jim rozvrátil...on zničil to, co nejvíc oni milovali teda tu starou mši. To, že to udělal v nějaké historické situaci, že třeba ani nemohl jednat jinak... Proč já o tom hovořím, já jsem v téhle skupině tradičních katolíků zjistil, že mě neberou. Protože jsem pro ně málo konzervativní.

Výzkumnice: Napadá mě na té cestě k přijetí a smíření, která může stále trvat – byli nějaké biblické texty, postavy nebo nějaký verš, který vás provázel.

Ondřej: Můj první biblický příběh, který jsem kdy slyšel – tak byl Daniel v jámě lvové a to bylo, když jsem byl ještě malý špunt. Mohl jsem být prvňák nebo druhák, to k nám přišla na návštěvu kamarádka mojí sestry a stavovala se u nás cestou z náboženství a měla v ruce obrázkovou Bibli a já jsem si v ní listoval a ona mi vyprávěla, co na těch obrázcích je. Mě strašně zaujal ten příběh toho mládence, který vyvázl z jisté smrti, že se ho Bůh zastal, i když byl uprostřed samých lvů a to byl právě ten příběh, který pro mě byl asi určující pro další jako duchovní cestu, že jsem pochopil, že Bůh se zastává lidí, kteří jsou v ohrožení života, kteří nemají zastání, kteří jsou obklopeni samými krvelačnými zvířaty, a že teda přesně po takovém Bohu toužím. Já jsem se samozřejmě ošival a říkal: „To nemůže být pravda, to je všechno vymyšlené.“,

ale všechno ve mně volalo, že přesně tohoto Boha já chci, který se mě zastane, když budu uvržen do takového nebezpečí.

Výzkumnice: Hm.

Ondřej: No a v dospělosti já nevím, často se mi vrací ten Žalm: „Hospodine, podivuhodně si mě utvořil.” To mně dodává odvahu, že si nepřipadám jako nějaká stvůra, ale že jsem takhle utkaný v lůně matky, že Bůh si mě přesně takhle utvořil.

Výzkumnice: Děkuju moc za odpověď.

Jak jste prožíval, nebo prožíváte vnější coming out ve vztahu k vaší církevní službě třeba tady na tom současném sboru.

Ondřej: Zatím nejde o plošný coming out. To mi přijde za stávajících okolností nevhodné.

Výzkumnice: Hm.

Ondřej: Ale těch dílčích coming outů, ale těch dílčích coming outů už bylo hodně. Jednak na půdě mé vlastní farnosti, ale i mimo. Dá se říct, že často se outuju tam, kde cítím nějakou zakořeněnou homofobii. (smích výzkumnice) Vždycky mě to tak jako vydráždí, když slyším někoho, kdo se vyjadřuje neuctivě a čeká, že já jsem přece ten konzervativní kněz, který mu bude přizvukovat a bude kývat a naráz mu řeknu: “Prosím tě, myslíš si, že já jsem špatný nebo zlý člověk? Poslyš, tak já jsem taky homosexuál.” Vždycky jsem měl z toho delšího horizontu... nebo zjistil jsem, že to vždycky přineslo nějaké plody. Při nejmenším, že ten člověk přestal mluvit neuctivě.

Výzkumnice: Hm.

Ondřej: Druhý důvod, proč pokládám za důležité třeba i na půdě vlastní farnosti jít s kůží na trh, že to může pomoci těm, kteří jsou v podobné situaci jako já.

Výzkumnice: Děkuju. Jakým způsobem prožíváte svobodu – osobní svobodu.

Ondřej: Tak osobní svoboda je pro mě velice cenná hodnota. Zároveň jsem vždycky při výkonu svého povolání byl takovým loajálním knězem. Svoboda v mém případě není svévole, takže to, co po mně církev žádá, abych konal, tak konám svědomitě. Slíbil jsem, že budu učit to, co církev učí, což vlastně dělám doposud. V té oblasti, která se týká LGBTQ+, tam je to trochu složitější, protože cítím, že církev by měla obsah víry nově prohlubovat, a že stávající formulace, jak je známe třeba z katechismu, že jsou hluboce zraňující. Tedy v tomto ohledu nepoužívám tu rétoriku, která panuje v církevních dokumentech.

Výzkumnice: Kde hledáte a nacházíte útěchu?

Ondřej: Myslím, že v tom mém současném životním období těch útěch není tolik. Někdy se spíše jedná o vytrvalost. Když se nacházím v neútěše, mám-li užít tohoto ignaciánského výrazu, tak vím, že mám pokračovat dál v dobré cestě, kterou jsem započal. Často procházím určitými temnotami, kdy se útěcha nedostavuje. Ale pak tu a tam se něco zablýští něco krásného především, když slavíme eucharistii, tak to bývají ty okamžiky, kdy se dostavuje útěcha. To, co jsem znal už od dob dospívání, že mě mše nikdy nenudila, tak mohu říct i dnes, že to platí, že mě stále uchvacuje a nacházím v ní něco nového pro svůj duchovní život. Pokud jde o zpověď, tak nevím, taky mám pocit, že už mi ta zpověď nepřináší tolik útěchu. Dokonce jsem procházel údobími, kdy spíš jsem sám sebe ...jsem si připadal jako nějaký vleklý recidivista, když jsem chodil ke zpovědi a vyznával stále dokola jedny a ty samé hříchy, takže to mi vlastně ani moc velkou radost nepřinášelo.

Výzkumnice: Můžu mít otázku a nemusíte odpovídat... Myslíte v kontextu identity?

Ondřej: Hm. Určitě jo. Tak to mě jako v určitou dobu zpověď zneklidňovala. Nikdy jsem nepřestal zpověď praktikovat, jednak jako zpovědník vysluhuji tuto svátost, ale taky sám chodím ke zpovědi. Ale to je zajímavé, teď nějak zvlášť necítím útěchu ani z té zpovědi. Pomáhá mi, když si můžu s někým promluvit,

který osobně prožívá něco podobného. Tady je třeba skupinka lidí, kteří...které sdílí třeba nějaká menšinová sexuální orientace. To jsou přesně okamžiky, které mně skýtají útěchu.

Výzkumnice: Děkuju moc. Přemýšlím nad tím, že v tom příběhu pochopitelně byly zmíněny otázky výčitek a zároveň ve zpovědi a i v souvislosti s eucharistií pracujeme s tématem viny. Tak by mě zajímalo, jestli jste tu vinu dokázal nějakým způsobem víc zpracovat v kontextu identity od těch začátků po dnešní dobu.

Ondřej: Já si ještě odskočím na záchod a zatím si to promyslím.

Výzkumnice: Jasně, určitě.

Ondřej: Neschází vám něco, nechcete něco přinést?

Výzkumnice: Ne, děkuju moc, jste laskavý.

Ondřej: Díky za trpělivost.

Výzkumnice: To vůbec ne.

Ondřej: (hlas z vedlejší místnosti) Požádám, ať tolik nekřičí. ... To je takový zlozvyk, že když někdo telefonuje, že má pocit, že ten druhý je hluchý.

Výzkumnice: Jo, jo, to je pravda. (smích Ondřeje)

Ondřej: V těch otázkách té viny já myslím, že v souvislosti obecně s tou sexualitou se ta vina začala objevovat někdy okolo mého čtrnáctého, nebo patnáctého roku života, ale nesouvisela úplně přímo jako s církevním prostředím. Já to vysvětlím. Já jsem jako si každý teenager si velmi silně uvědomoval, že prostě...(odmlka) jsem muž, takže se tam prostě...

Výzkumnice:...některé věci se přirozeně odehrávaly.

Ondřej: Se začaly dít věci, které dělají všichni chlapi a já jsem nebyl výjimkou a vůbec jsem nevěděl, že je to něco špatného, nebo něco nežádoucího. Když jsme jednou byli my tři kamarádi na nějakém prázdninovém čundru, tak jsem jaksi mimochodem o těch věcech začal mluvit a jeden z těch spolužáků opáčil: „To je ale hřích, Ondřeji.“ a to pro mě byl ten zrod těch výčitek.

Výzkumnice: Hm.

Ondřej: Když jsem vlastně zjistil, že věc, která mi přišla naprosto překrásná a příjemná – může být hříšná, a že musím rozlišovat mezi věcmi příjemnými..., nebo že příjemnost není měřítkem správného jednání. Tak se mi to nějak v hlavě nějak propojilo v mém svědomí, že všechno to, co pak souviselo se sexualitou, která jaksi zraje v mladém člověku. Tak už jsem si automaticky propojoval s vinou kvůli tomuto spolužákovi, který asi sám do toho byl namočený pořádně, že se sám trápil pravděpodobně se sebeukájením.

Výzkumnice: Hm.

Ondřej: ...a nemohl se toho nějak jako zbavit. Zajímavé bylo, že po letech teď už jsme prostě velcí a říkám mám (anonymizováno) let, jsme si sedli s tím mým obdivovaným Janem. Jsme měli letos takovou dovolenou a velice otevřeně jsme si promluvili o těchto věcech a on říkal, nebo se mi svěřil, jak hluboce ho zranily zpovědi s naším panem katechetou, který se naprosto nevybíravě vlamoval do jeho intimity a vlastně ho traumatizoval kvůli sebeukájení. Dneska mně to přijde strašně líto, že jsme si to jako kluci neřekli, že vlastně řešíme podobné věci. On měl to neštěstí, že měl zpovědníka, který prostě strašně zdůrazňoval, že musí s tím něco dělat. Zatímco já jsem měl zpovědníka, který byl takový jako chápavý, který o tom nemluvil „A dobré, svěříme to Božímu milosrdenství.“. Nicméně i u mě i u toho Jana to propojení mezi sexualitou a vinou bylo velice silné a toto způsobila bohužel církve, že to u něho to vyvolal ten služebník ten katecheta, u mě to sice nevyvolal, ale celé to prostředí, které bylo hodně fixované na sexualitu tomu nepomohlo. Takže toto vlastně byl zrod určité provinilosti, která pak člověkem roste. A když už to nebyla ani tak vina, tak to spíš byla opatrnost: „Pozor, já bych mohl, já bych mohl vlastně selhat – pozor!“ Tedy že sexualitu jsem nevnímal nikdy jako na prvním místě jako vyjadřování lásky, ale jako něco nebezpečného, co se musí jako krotit jinak se vám to vymkne z rukou a natropí to ohromnou neplechu. To

je podle mě strašně špatný způsob prožívání vlastní sexuality a dnes to vidím, že jsme toho byli obětí.

Když dneska za mnou přijdou náctiletí a tum a tam se vyznávají z nějakých prohřešků, tak dávám si ohromný pozor, abych nepřekračoval nějakou tu intimní zónu. Abych spíš nemluvil, než mluvil, nebo mluvím jenom tehdy, když chtějí, abych mluvil. Moje vlastní zkušenost mě trochu varuje předtím, abych druhým neuškodil.

Výzkumnice: Děkuju. Napadá mě asi poslední otázka a to, kterou nechávám na vás a to co byste řekl queer věřícím mladým lidem.

Ondřej: (ticho) Řekl bych jim, ať nezůstávají sami. Ať si najdou přítele, důvěrníka, se kterým mohou sdílet tuto svou...tento... toto své nastavení. (odmlka) Ale předpokládám, že dnes už je to mnohem jednodušší než jsme to měli my. No tak.

Výzkumnice: Děkuju moc.

Ondřej: Rádo se stalo.

Výzkumnice: Moc si toho vážím.

Rozhovor s respondentkou Ivou

Výzkumnice: První otázku, kterou mám, tak ta je hodně na vás a potom bych měla ještě, pokud to nevyplyne v rámci vašeho povídání, tak bych měla pár...

Iva: Jo, jo, jo... a jenom tyhle ty odpovědi, který já vám poskytnu, tak ty vy použijete do teda nějaký svojí odborný práce...

Výzkumnice: Hmm.

Iva: ...a budou tam nějak jako anonymizovaný ty odpovědi?

Výzkumnice: Ano, chtěla jsem se k tomu zrovna dostat. Já jsem si to tady tak sepsala, abych náhodou na něco nezapomněla.

Iva: Dobře, dobře, tak já už do toho nebudu vstupovat.

Výzkumnice: Tak ten kvalitativní výzkum nese název Cesta víry a přijetí queer duchovních a vyhovovalo by Vám, abychom si během rozhovoru vykaly?

Iva: Jo, jo, pokud je to pro Vás fajn, tak pro mě jo.

Výzkumnice: Určitě. Náš rozhovor bude pro výzkumné účely anonymizovaný, takže budu ráda, když se pokusíte být upřímná a nebudete se bát se vydat i na hlubinu a je důležité, abych řekla, že Váš příběh bude v bezpečí a Vaše jméno nebude odtajněno a možná se dostaneme i k tématům, o kterých jste dříve nehovořila, takže se nebojte si dát na čas s odpovědí, když to bude třeba pro zformulování myšlenek a pro přiblížení mojí výzkumnické perspektivy bych si dovolila citovat tezi, která mě oslovila v knize Kvalitativních metod: „Nejde o to podat objektivní popis daného fenoménu, ale popsat, jak je daný jev vnímán a prožíván lidmi, kteří se jej účastní.“

Iva: Hm.

Výzkumnice: Tak jestli bych mohla začít. Mohla bych vás poprosit o to, abyste mi vyprávěla váš příběh od dětství po současnost. Zajímají mě i detaily, nemusíte spěchat a i v souvislostech vaší cesty víry a přijetí v kontextu vaší identity.

Iva: No já jsem se narodila v (název obce), což je město ani né moc velký, ale zase né úplně malý. (Anonymizováno.) Mamka už je v důchodu. Takže nějaký aspekt služby u nás byl dennodenně ve vzduchu. To já jsem věděla, že lidi chodí do různých zaměstnání, že prostě tráví v práci třeba noc, nebo víkend, nebo narozeniny, nebo Vánoce, tak to všechno takhle nějak bylo. Chodila jsem na základní školu, kde bylo relativně dost romských dětí. Moc se nikdo jako nezaobíral nějakými velkými duchovními tématy. Pak jsem šla na osmiletý gymnázium, což já dneska vnímám, že to byl krok, kterej mi jednak asi zachránil nějakou duchovní, duševní integritu, protože prostě ta základní škola byla hrozná. Tam dítě, který se chtělo učit a bylo nějak se zájmem ke vzdělání, tak to jako mělo vlastně docela obtížný. Já jsem v té době vlastně vůbec nějak neřešila svojí orientaci, sexualitu a tak, to jsem vůbec jako nevnímala. Asi až nějak třeba na gymplu, že jsem úplně neměla pocit, jako že bych měla nějaký vyhranění, že mě třeba přijdou atraktivní kluci nebo holky. Prostě spíš jsem to tak jako měla od člověka, ale zároveň jsem to nevnímala jako nějaký problém. Tohle to jsem jako úplně moc neřešila. No a pak když jsem měla jít na vysokou školu, tak jsem moc nevěděla co a kam. Já jsem se chtěla věnovat umění a to mejm rodičům jako připadalo né dost dobrý. Pořád opakovali, abych si vybrala něco normálního a pořádného, tak jsem se jim pak krutě pomstila tím, že jsem teda o pár let pozděj šla studovat teologii, která rozhodně nebyla v nějakým... v té oblasti pořádný a normální. No a pak jsem vlastně po gymnáziu šla pracovat. Pracovala jsem v takový nadnárodní firmě, která se zabývala outsourcingem, to znamená – je nějaký jako objem úkolů v účetnictví, v servisu a tak dále a tyhle ty úkoly se dají firmě, která to vlastně za danou nějakou firmu prostě dělá. Takže my jsme vlastně spravovali pro jinou firmu bankomaty. No a v tom mym oddělení, to bylo francouzský vlastně jako oddělení, tak tam jako to bylo hodně stresující prostředí a já jsem tam vnímala, že to jako není to, co

chci prostě v životě dělat jako opravovat bankomaty, jako to prostě nebylo to vono.

No a tak jsem začala řešit, co se sebou a v té době jsem vlastně začala zatím svůj nejdelsí celoživotní, nebo za celý život vztah, ale byl s mužem. Jeho maminka je moje kmotra, takže my jsme vlastně se znali jako dlouhý léta. Ten náš vztah byl jako spíš hodně tak jako přátelskej. Ano, jako k sexu docházelo, ale pro mě to bylo takový, jako že „jó, tak jestli to musí bejt, tak tak to je“, ale jinak vlastně jsem to zas až tak neřešila.

A on mě relativně dost podpořil v tom, abych šla studovat teologii, když jsem neměla tu oporu o rodičů. A ta teologie pro mě na začátku byla jako španělská vesnice. Připadalo mi, že je toho jako strašně moc. Já jsem vlastně o teologii, o křesťanství nevěděla skoro nic, takže jsem se tak jako snažila vlastně nějak dovzdělávat. Byl to pro mě obor náročněj, kterej jsem vlastně ale s nějakým jako velkým sebezapřením docela jako úspěšně zvládala studovat i při té práci. No a pak když jsem, když mně bylo (anonymizováno), tak mně operovali a ta operace se jako dlouho nedařila, oni nemohli najít to ložisko (anonymizováno), který vznikaj a asi pět pět hodin jsem ležela na takovým jako ocelovým stole, kde jako asi vlivem toho velkého stresu se mi rozjela taková jako alergická reakce, která vypadá jako atopický exém prostě takový jako vodovatý pupínky a měla jsem úplně po celým těle. No a když jsem tam ležela během té operace, tak jsem si říkala, tak Pane Bože, teda jestli chceš, abych se té teologii věnovala, abych to vlastně nějak zvládla, tak teda budu potřebovat tvou pomoc. No to byly takový naivní modlitební prostě rozhovor s Bohem. “No a jestli teda vlastně chceš, abych byla šťastná, tak taky budu potřebovat Tvoji pomoc.” A Pán Bůh asi vyslyšel zoufalá slova zoufalé ženy. To jsem byla v prvéku nebo v druhéku, nebo prostě hrozně někdy z kraje toho studia. No a pak jsem na konci toho

bakalářského studia musela splnit duchovenskou praxi, což je vlastně jako povinná součást toho studia, který je hodně teoretický, ale tady je ždibíček praxe a mně se do toho vůbec nechtělo, protože jsem do kostela nechodila a vlastně jsem si to neuměla představit, přišlo mi to jako otravná součást. No ale pustila jsem se do toho a vlastně velmi brzo jsem zjistila, že jako je mně v církvi dobře, že se mi líbí to prostředí, že mi to dává smysl, že to navazuje hodně na to, co jsem se učila v té škole a bylo to hodně abstraktní, tak tady je to najednou vlastně jako konkrétní a připadala jsem si nějak jako přijímaná. Připadala jsem si, že prostě tohle je nějak to ono, co bych vlastně v životě chtěla dělat. No pak jsem ještě dlouho zvažovala, jak to vlastně udělat s nějakou obživou, protože jsem tušila, že farářský plat není prostě úplně jako to, co by člověk teda nějak zbohatl. No a tak jsem se rozhodla, že ještě půjdu studovat vlastně v prezenčním programu (anonymizováno). Oni...měla jsem veliký štěstí, oni mě vzali vlastně hnedka na poprvý. No a začala jsem teda k tomu zaměstnání na plný úvazek a ke studiu teologie v navazujícím magisterském programu a ještě studovat denně další obor a jako vlastně to vedlo k tomu, že teda jednak skončil ten vztah, který jsem měla, protože to jako opravdu nebylo k žití, to nebyly úplně žádné velké nosné plochy. Ale zároveň jsem jako zůstala s tou rodinou té svojí kmotry a tady s tím klukem vlastně jako pořád v kontaktu, takže jsem to jako nevnímala nějak úkorně. A myslím si, že tam jako v té době jsem nějak asi si začala uvědomovat, že se mně asi jako líbí víc ženy než muži, ale pořád jsem to jako neřešila, nebo jsem to jako nebrala tak, jako že teď je potřeba se v tom nějak pitvat. Říkala jsem si, „No jó tak to mám z toho, že se prostě tady zabývám psychologickými tématy, tak najednou jako na sobě vidím něco, o čem se tam třeba učím. No a pak jsem odjela, já nevím, co to bylo za rok, tak prostě po roce (anonymizováno) to bylo. Tak jsem odjela na svojí první ekumenickou cestu. Ekumena je, když církve dělají něco dohromady. To vlastně dobře víte. No a tam jsem se zamilovala tady na té první ekumenické cestě do dívky, která

byla taky prostě na té konferenci se mnou a já vim, že zamilovat se, že to jako... prostě to bylo jako momentální okouzlení, aby vůbec jako došlo k nějakému zamilování, tak to chce víc času. Já jsem tam strávila týden, ale prostě měla jsem pocit, že jako prostě najednou se mi úplně mění život a odhodlala jsem se teda, to byla dívka z Německa, tak jsem se odhodlala ji napsat teda v angličtině, teda potom co jsem se vrátila, dopis, že na to jako nemůžu přestat myslet, že tomu nerozumím, ale že teda jsem v ní našla nějaký jako zalíbení a ona mi napsala asi za dva dny, což byly nejdelsí dva dny jako mého života, že jí to teda jako mrzí, ale že to je asi teda nějaký omyl, a že to jako jsem si to špatně nějak všechno jako vysvětlila. No a já jsem měla pocit, že se mně úplně jako zhroutil svět v tu chvíli, že prostě prostě jako nikdy nic nebude dobře, a že prostě je všechno špatně a vyfotila jsem se ten den a už jsem tenkrát měla nějaký jako mobil, kterej byl jako sto udělat prostě docela kvalitní fotku a já ji už nemám v tom, protože jsem změnila ten mobil, tak ho nemám, tak vám ji nemůžu ukázat, ale já když jsem se jako viděla v zrcadle potom, co teda jsem prožívala tady ten svůj jako stres, smutek, tak se vlastně dneska jako vůbec nepoznávám, ale zároveň to byla asi chvíle, kdy jsem se možná začala paradoxně stávat sama sebou. Že jsem si uvědomila, že prostě tohle je asi nějaká moje součást, a že že jestli teda se tohle to děje, tak že to vlastně asi jako nemusí být nic prostě hroznýho a patologickýho, a že prostě možná jsem takhle od Pána Boha stvořená, a že asi jsem neměla jako pocit, že by to ze mě dělalo osobu druhý kategorie, nebo že by mně to mělo kazit celoživotně nějakou kariéru nebo tak. Spíš jsem třeba si jako říkala, jak o tomhle bych mluvila s našima, nebo jak bych to vlastně měla říct s kamarádům nebo nebo tak, tak to jako mě děsilo, ale zároveň jsem si říkala, tak teď není moc, o čem, když ona mě nechce, tak prostě to takhle je. No a dneska zpětně vnímám, že tím, že jsem hodně racionální člověk, tak že vždycky, tak s nadsázkou, že když Pán Bůh chce, abych prostě přestala myslet, tak odpojí všechny moje myšlenkový nějaký jako aspekty

a nechá mě se zamilovat, jo, ať už je to do oboru, nebo prostě do nějaký jako osoby.

No a pak šel život dál, já jsem dostudovala teologii, šla jsem vlastně do služby. No a v té službě jsem se vlastně setkala s kolegyní, která sloužila, teď nevím, jestli byla jáhenka, prostě nebyla farář, ale byla v nějaký nižší pozici. Už ve službě není, odešla z toho povolání. No a našly jsme v sobě nějaký jako zalíbení, který vlastně jako velmi brzo přerostlo v nějaký vztah i jako s nějakým fyzickým rozměrem (tempo řeči neuvěřitelně rychlé), a protože mě to jako ne asi tížilo, ale měla jsem jako pocit, že by bylo dobrý to jako nadřazeným nějak jako říct. Tak jsme se s tou dívkou dohodly, že půjdeme za biskupem, protože byla taky z Prahy, a že mu to teda řeknem. No a ten náš pražský pan biskup vlastně reagoval jako výborně. Nebyl jako ani zděšen a ani to nezlehčoval, vlastně jako tu zprávu přijal. No a já jsem pak ještě v rámci nějakých jako osobních rozhovorů asi ve formě nějaký jako zpovědi s ním o tom jako mluvila. No a pak uplynula nějaká doba, my jsme se s tou dívkou s tou dívkou rozešly asi po dvou letech, nebo po necelých dvou letech a já jsem vlastně pak přijímala jáhenský svěcení a pak kněžský svěcení. No a dneska vlastně když se ta informace o mně ví, tak se vlastně ke mně jako doneslo, že když to teda ten náš bratr biskup teď říká na biskupské konferenci. Tak mu vytýkali, že předtím než mi bylo uděleno to kněžské svěcení, tak proč to jako neřekl, že teda jsme spolu mluvili o tomhle tématu a on řekl, že že prostě to bylo v rámci zpovědi, a my přece máme zpovědní tajemství, a tak že ho dodržel. Tak to pro mě vlastně jako osobně byly jako dvě informace. Jednak teda že osobě bratra biskupa můžu důvěřovat, a že v něm mám nějakou jako oporu, byť se mnou určitě jako ve všem nesouhlasí. Já jako si myslím, že v mnohém by chtěl věci třeba trochu jinak, abych je dělala, ale prostě nějak to jako respektuje, velmi jako vlastně

bych řekla hezkým způsobem i takovým jako duchovním, že vysvětlí, řekne svůj pohled, ale pak jako nechá člověka žít.

No a ta druhá část toho pohledu, nebo druhá část zprávy je to, že v té církvi je evidentně nějaký hlas, který si to nepřeje, že by možná vznikly nějaký komplikace, který by vedly třeba k tomu, že bych to svěcení nemohla přijmout, nevím, z nějakých důvodů. No ale pořád jsou to takový jako věci, se kterými já jsem osobně konfrontována nebyla jo, že se dozvím někdo někomu něco říkal a někdo to slyšel a tak. Ale že mě by vlastně někdo jako nějak nechával vysvětlovat, obhajovat to vlastně, kým jsem, nebo jak v osobním životě žiju, tak to se vlastně jako nestalo, což je pro mě taky jako nějak důležitá zpráva. No takže já jsem dostudovala tu teologii, dostudovala jsem ještě další obor, pak jsem si udělala nějaký jako další vzdělávání a vlastně to je jako nekonečný příběh, to prostě já mám pocit, že když člověk jednou začne dělat, tak pak jenom obchází a objíždí nějaký výcviky, a tak to nějak jako dělám. V doktorském programu dál nějak ještě prohlubuju to poznání v oblasti té teologie.

No co se týče těch mých vztahů tak ono jich vlastně jako nebylo moc. Já jsem potom ještě relativně dlouho žila se ženou, my jsme se jako sestěhovaly, která pracovala v oblasti marketingu a úplně si nepřála, aby to její vlastně jako kolegové věděli, takže to byl jako takový jako dlouho utajovaný vztah, který ze začátku jako mě to omezovalo, že to nemůžu nikde říct, že pořád vlastně... To je takový ten menšinový stres, že člověk pořád vymýšlí, co dělal o víkend. Jo, pořád prostě říkáte, já jsem byla s kamarádkou, nebo prostě nějak vlastně, když jedu někam na dovolenou, tak já jsem byla na dovolený s kamarádkou a tak. Tak je to takový vlastně jako docela náročný, pořád na to myslet, pořád to nějak jako vlastně udržet. No a pak jsme se rozešly a já jsem vlastně v kapli poznala

tu svojí současnou, my jsme se nechaly registrovat a měly jsme svatbu, tak jestli můžu říkat ženu...

Výzkumnice: Tak to gratuluju!

Iva: Děkuju. Tak tu svojí současnou a já věřím prostě do... celoživotní lásku. Já jsem neplánovala, že bych si v církvi našla v uvozovkách nevěstu. Farář nechodí do práce s tím, že si tam najde jako protějšek. Tak to samozřejmě jako je něco, s čím jsem eticky hrozně zápasila, jestli je to v pořádku. Hodně jsem jako řešila, vlastně dlouho jsem to jako i v sobě zvažovala. Pak jsme o tom teda s Janou¹⁸⁹ mluvily. Já jsem jí nabízela, že teda může chodit někam jinam, že to jako domluví, že teda v tý farářský úloze prostě už jako nemůžu být, že jsem prostě velmi subjektivní, že jsem ovlivněná nějakým pocitem a třeba tím tím nějakým rodícím se vztahem. Vlastně v začátku to bylo velmi pozvolný, protože já jsem opravdu hodně to zvažovala, jestli se pustit do vztahu s člověkem, který v důvěře přichází do kaple hledat Pána Boha a teď se mu tam prostě jako farář, nevím, cpe v tom smyslu, že by si ho jako namlouval, tak to mi přišlo nepřijatelný a dlouho jsem se tomu vlastně nějak bránila. No pak jsme se nějak, Jana taky studuje, má vystudovaný ještě (anonymizováno) fakultu a vystudovala ve Francii medicínu. Tak jsem si říkala, že jako snad je sto posoudit, jestli teda jako vlastně do toho chce jít, nebo nechce. (Humorný zvuk telefonu kostelníka.) A to tam budete mít pořad. (smích výzkumnice)

Výzkumnice: To nevadí.

Iva: Ono je to jenom nějaký... znělka zprávy. No a pak jsem teda vlastně jako pocítovala úzkost, strach, chvílema i takovou jako paniku, že přece nejsem blázen, abych něco takovýho (coming out) jako veřejně o sobě řekla. Proč bych to vlastně jako dělala? Proč si budu komplikovat život? Vždyť ono vždyť vim, že se to dá tajit, že to jako vlastně není tak hrozný.

¹⁸⁹Anonymizováno.

No a na základě těchto pocitů jsem si uvědomila, že pokud to já ve svých letech takhle jako prožívám a je to takhle náročný, tak že možná mladší lidé, nebo jiní lidé prostě potřebují nějaký povzbuzení k tomu, aby prostě řekli, nevím, kým jsou, a že jsou třeba spokojeni, nebo aby měli prostě možnost nějakýho vlastně nějaký jako podpory v tom, že si myslím, že to je dobře být autentický a být otevřený.

Hodně to navazovalo taky na zkušenost s coming outem u nás v rodině, protože prostě moje rodiče nereagovali úplně dobře, tak jak já bych si bývala třeba přála a představovala. Já když jsem už nějakou dobu žila vlastně i s tou svojí předchozí přítelkyní, tak jsem se to rodičům rozhodla na dovolený v Itálii teda jako slavnostně u večere oznámit – velkou novinu – mami, tati, jsem strašně zamilovaná. Hmm jo, jo, jo. Tak jsem to jako všechno pověděla a rodiče zkameněli, ztuhli.

Výzkumnice: A to vám bylo kolik let, jestli se můžu zeptat, plus mínus?

Iva: Asi čtyři roky nazpátek.

Výzkumnice: Hm hm.

Iva: No a rodiče teda z toho byli úplně v šoku. V podstatě se mnou přestali mluvit. Byla to jako hrozná dovolená. Naštěstí teda pak za pár dní jsme jeli domů. No a jak to teda pak když už jsme seděli v autě z letiště, tak moje máma mě vlastně fyzicky napadla v tom autě. No a tak jako dneska už je to jako za mnou, ale vlastně pořád mně chybí nějakéj takovej jako nějaký slovo promiň, nezvládla jsem to, promiň, reagovala jsem tak, jak bych si třeba nepřála a mrzí mě to. Vlastně jsem to jako do dneška neslyšela, je to jako něco, co mě nějak jako trápí a bolí, ale zároveň nějak si říkám, že už jako to nechci těm rodičům vyčítat, protože jsem sice nabízela, že odpovím na všechny otázky, ale vlastně jako na to nikdy jako nepřišlo. Takže asi jako poučení tímhle tím krizovým vývojem ty moje rodiče k tomu vlastně jako dalšímu mému vztahu přistoupili o dost vstřícněji. Byť to na začátku bylo takový, že jsem si říkala, je to teda to

bude zase něco. Tak to vlastně jako dobře dopadlo a Janu maj upřímně rádi a je to jako člen rodiny a byli na svatbě a táta mě jako vedl k oltáři a tak. Takže vlastně jako musím říct, že to jejich chování určitě jako prošlo velkou změnou, velkým vlastně nějakým obratem a asi bych si úplně neřekla, že moje rodiče jsou LGBTQ+ aktivisti, to teda rozhodně jako nejsou. (společný smích) Ale a taky jako vlastně si myslím, že jako možná kdyby si mohli vybrat, tak by asi chtěli, abych měla manžela a děti, ale zas jako jsou natolik asi soudný, že jako mě tím nějak prostě netrýzněj no.

(Anonymizovaná část.)

(kostelník vstoupil bez zaklepání do místnosti a začal mluvit)

Iva: Jenom vám někdo tady do mobilu zvonil.

Kostelník: Jo, aha. To asi manželka...

Iva: Jo tak jenom.

Kostelník: ...něco chtěla. Jo.

Iva: Takže já to jako dokážu brát s nějakou (šrumeč kostelníka) nadsázkou vlastně se tomu nějak jako zasmát

Kostelník: Ještě tady mám pitičko. Pitičko mám támhle. Jo.

Iva: Pitičko. Tady.

Ale vlastně jsem nečekala některý zprávy v tom smyslu, že byly tak nenávistný. To to to bylo strašný. To se mě vlastně dotklo i v tom smyslu, že jsem zvažovala, pak když už tam byly výhružky – výhružky násilím, tak jsem zvažovala, že to nahlásím, ale pak vlastně ve chvíli kdy se to dál už neopakovala, tak jsem se na to vykašlala. Do dneška se ještě stane, že jako má někdo potřebu se k tomu vyjádřit a napíše mi, že shořím v pekle a tak dále. Ti lidé mi dokola posílají ty stejný biblický pasáže, jo. No a ano, co na to prostě člověk může odpovědět, ale zároveň ta velká míra nějakýho jako vlastně povzbuzení a i tady v relativně jako konzervativním prostředí (myšleno kostel, ve kterém jsme se nacházely) vlastně jako hezkýho přijetí. V kapli (název místa), kde sloužim, to

je malinkatý vobecenství asi padesát lidí, tak tam vysloveně to bylo od první chvíle jako velká podpora i až taková, že jsem si říkala, tak to už zas nemusíte, jako nebudeme tady lakovat na růžovo všechno. Ale tak to mně vlastně přišlo fajn no. A ta církev spíš volí taktiku nějakýho takovýho jako mlčení, který já jsem dlouho nevěděla, jestli je to jako ticho před bouří, nebo jestli to takhle vlastně dál bude, protože to znamená, nemusíte nám nic vysvětlovat. To asi záleží, ale vlastně jako nemůžu úplně říct, že bych se setkala s nějakým..., že by mě osobně někdo přišel říct, že nevim – to odsuzuje. Akorát tady jedna sestra říkala, když vás vyhodí, tak je to špatně, ale jestli vás tady nechají, tak je to taky špatně. (společný smích) Tak to jsem si říkala, tak to teda to vám nezávidím tenhle ten pohled, to je opravdu jako dilema. No takže to bylo jako takový vlastně na začátku jako citlivý, že spíš člověk si říká, jestli to má jako zapotřebí, ale pak vlastně jsem si vždycky řekla, že i kdyby to jednomu, deseti, dvaceti lidem mohlo jako pomoci něco v životě vlastně líp přijmout, nebo to jako zvládnout, tak to nějaký smysl má. Takže já jsem měla tu motivaci v tom, že jsem myslela na ty lidi, který to prožívají podobně a taky to nemají úplně jednoduchý, tak to jako mě hodně posunovalo.

Výzkumnice: Tak děkuju moc. Napadá mě, když jste zmiňovala, že jste šla na teologickou fakultu, nebyly tam přijímačky, tak v té době jste, ale ještě neuvažovala, že byste se stala farářkou...

Iva: No vůbec ne. Já ještě ani na té fakultě. Tam vlastně jako člověk, když jde ke zkoušce, tak se ptají a vy chcete jít na faráře, na farářku, jsem říkala, ne, se na mě podívejte, já určitě nepudu na farářku a vlastně to jako přišlo tak v tom třetáku, když jsme měli tu praxi a ještě možná ani v prváku, v druháku navazujícím, tak jsem jako si říkala, jo jako líbí se mi to, je to pěkný, ale jako nevim, jestli bych chtěla bejt farářka. Takže to nebylo, tak že bych té církvi jako nějak, že bych tomu byla úplně nakloněná no. Spíš se to pak nějak odvinulo, že mi vlastně i nabídli to místo tady v tom kostele, kde teď jsme (název místa)

i kvůli tomu, že jsem uměla nějaký jazyky, uměla jsem trošku s počítačem, takže to jako byla kvalifikace (smích respondentky) no.

Výzkumnice: A když jste se rozhodla pro studium teologie, tak to souviselo s tím, že jste si kladla otázky třeba po smyslu?

Iva: Né, já jsem si nekladla vůbec žádné otázky. (smích výzkumnice) Já jsem prostě jenom byla tak zhrozená z toho prostředí, kde jsem pracovala, že jsem chtěla něco vystudovat...

Výzkumnice: Hm.

Iva: ...a věděla jsem, že to bude spíš humanitního zaměření, než že by to mně mělo odpovídat na nějaký existencionální prostě jako moje úvahy nebo tak. Já si myslím, že jsem k tomu asi blízko měla vždycky, ale mě spíš zajímaly ty jazyky. Mně šla angličtina, francouzština, latina mě na gymplu bavila. Takže jako to byl ten směr, spíš než historie, nebo nějaká úplně systematická teologie a tak dále, tak prostě ty jazyky.

Výzkumnice: Hm hm. Tak to je velice zajímavý (zvuky hudby zvenčí) a potom, když jste se nějakým způsobem dostávala k víře blíž tou vlastní cestou bez toho, aniž by vás někdo někam se snažil formovat, tak to že jste se dostala do té církve, ve které aktuálně jste, tak mělo souvislost s fakultou, kterou jste studovala?

Iva: Hm. Ale já jsem si moc ani tu fakultu jako nevybírala. Oni tam prostě brali bez těch přijímaček. (smích výzkumnice) Takže pro mě ty husiti to byli jako nevím, jestli jasná volba. Ale jako dneska zpětně, když to reviduju, tak bych si asi nevybrala jinou církev a ano, sympatizuju s evangelíky, (anonymizováno), takže to prostředí taky jako znám, ale mám i dost kamarádů jako u katolíků. Já zas nemůžu úplně říct, že bych si řekla jenom takhle církev a žádná jiná. Ale zároveň mně jako vyhovovala ta forma, liturgie, a tak. Takže vlastně jako nakonec se to všechno takhle být náhodou, tak se to se to jako poskládalo dobře.

Výzkumnice: Hm. A co se týče přístupu vaší církve k těm otázkám queer, nebo třeba i v kontextu žehnání, tak měla jste někdy fázi, kdy jste nějakým způsobem se dívala na ty bratry a sestry¹⁹⁰ třeba někde vedle a přemýšlela nad tím, jestli teda by to nestálo za to, aby se to posunulo někam dál?

Iva: No ona ta diskuze jako probíhá od roku 2005 nebo 6. Ta církev má takovou jako bolavou zkušenost, která byla i medializovaná. My jsme měli vlastně v Praze biskupa, který se jmenoval Pav... teď nevím křestní jméno, ale jmenoval se příjmením Bican a on byl vlastně jako homosexuál, kterej ale zároveň to jako popíral a prostě takovou nešťastnou nějakou náhodou, okolnostma se jako na to přišlo a prostě ten jeho příběh je i nějak v médiích, tak na to se kdyžtak pak podívejte, abych to nějak úplně nezkreslila. On už je...Karel Karel Bican se jmenoval. On už je zemřelý, tak je to prostě příběh, kterej je spíš tak nějak jako ve vzduchu a prostě bylo to hrozně jako nešťastný, protože ta církev to vůbec nepřijala. On přestal sloužit jako biskup a přitom to byl velmi oblíbenej duchovní, kterej opravdu měl mnohý kvality, ale prostě kvůli tý orientaci musel skončit. Taky jeden náš farář tak si snad vzal život kvůli tomu jo, že prostě ta orientace byla takovým nějakým kamenem úrazu v přijetí a tak to. Já mám vo tom doma, koukám na batoh, protože jsem to nedávno vyndavala z batohu. Měla jsem tam, my jsme o tom mluvili na vikariátě a měla jsem tam ty příběhy, někdo se k tomu písemně vyjádřil, tak já vám to kdyžtak pak pošlu, to by mohly bejt zajímavý materiály.

Výzkumnice: Děkuju.

Iva: No takže vlastně ta naše zkušenost v tý církvi je bolavá, že se to evidentně vlastně tak jako zkoušelo jako vlastně o tom mluvit, ale já jsem vlastně do toho šla s obavou, že taky jako můžu druhýho dne vodevzdat klíče a talár a bude po všem jo. Jenže já jsem věděla, že asi nemám moc, co ztratit, protože já bych nechtěla bejt v církvi, která bude mít zásadní problém s tím, že

¹⁹⁰Míněno v církevním žargonu, nikoliv v příbuzenském slova smyslu.

někoho miluju, a že s někým chci být. Takže jsem věděla, že jako prostě je na té církvi, jak se zachová a já bych se prostě musela smířit s tím s tím výsledkem, kterej by vlastně případně jako potom nastal. No takže ta církev jako pořád se stavěla, že je taková jako moderní, že se vo tom mluví a tak. No ale dneska vlastně vidíme, že jsme nějakému konsensu v tom smyslu, že bysme žehnali stejnopohlavním párům prostě strašně ještě vzdálený nějakému výsledku. Takže se to vlastně v uvozovkách všechno tak posouvá k tomu, že když farář na základě svobody svědomí, která je u nás takovým důležitým vlastně nějakým takovým principem, tak že farář může vlastně stejnopohlavnímu páru může požehnat. Já jsem to několikrát udělala. Neměla jsem vlastně vůbec žádný v sobě otázky, nebo váhání, spíš liturgický – jak to udělat, jaký texty si vybrat, jak se modlit, jak oslovovat ty lidi, kteří tam jsou, jak tomu vlastně jako říkat tomu tomu, co jako teda vznikne, když jsou pak už teda registrovaný – tak ano, je to partnerství, jo, ale spíš mi chyběly nějaký jako podklady, neměla jsem žádnýho kolegu, se kterým bych to mohla řešit.

No a pak taky nastaly i takový otázky ve mně, který do dneška vlastně na to nejsem úplně moc pyšná, že když jeden ten obřad proběhl tady v kostele, tak já jsem... To byl pár dvou mužů, on je lékař a ten jeho muž pracuje někde v automobilovém průmyslu. Tak jsem si říkala, kde já to tady v tom kostele udělám? Tak nakonec jsem s nima vlastně vystoupala na balkon a ten obřad toho požehnání tam proběhl tam proběhl jako na krásném místě jako u toho (název kostela) prostě u té vitráže a já jsem vlastně vůbec jako nevěděla, jak bych to obhájila prostě tady v kostele, že by jako dole v kněžišti byl prostě obřad požehnání, jo. Takže vlastně do dneška v tom nemám úplně jasno, jak bych to udělala. Když mě někdo pozve na zahradu, nebo prostě někde na nějaký obřadní místo, tak je to pro mě vlastně mnohem jednodušší než, kdyby ten obřad měl proběhnout tady v kostele a vlastně mě to nějakým způsobem asi jako mrzí

a ráda bych, aby v tomhle tom bylo nějak třeba i z hlediska té církve víc jasno, abych měla nějaký jako podklad pro to, že je to vlastně v pořádku a velmi vítaný, aby nějak takovejhle obřad tady byl. Protože když bych to měla ještě nějak popsat z hlediska jako teologie a vůbec toho, kam až může ta naše služba sahat, tak mi tady v kostele děláme požehnání párům, který přijedou z Číny, nebo z jiný asijský země – nejsou to vůbec křesťani a stejně dostanou požehnání, jo, takže v čem... A dělá se okolo toho veliká sláva, je tady červenej koberec a hrajou famfáry, tak proč by prostě člověk, který je věřící, je pokřtěný, ale v uvozovkách přichází s osobou stejného pohlaví, proč by jako nemohl mít nárok na stejnej obřad, jo? Ano, bude to znít jinak, bude používat jiný slova, ale vlastně tohle to mě trošku mrzí.

Ta situace v evangelický církvi je sice jakoby jasnější, ale taky jsou tam nějaký jako tenze. Teď jsem si vyslechla šilenej příspěvek takovýho, předtím jsem ho považovala za strašně fajn faráře, bratr Roman (anonymizováno), kterej je v (anonymizováno) farářem.

Výzkumnice: Hm hm.

Iva: To jako to teda to bylo jako mrzení to, co jsem slyšela z toho. To to jako mě zbolelo. Ale zároveň prostě ta církev jako aspoň dělá něj...něco proto, aby byl dialog, jo, aby se o tom teda jako mluvilo, jo. A zároveň mají faráře pro menšiny, že jo, Mikuláše Vymětala, kterej vlastně nám taky jako dal požehnání během té naší svatby. Nás oddávala (jméno), já jsem napsala obřad, v uvozovkách oddávala a pak teda nám požehnání dal pan farář Vymětal se svojí ženou, která je vlastně husitská farářka no.

Výzkumnice: Hm.

Iva: No takže... a Starokatolíci tam je to ještě zase o kousek dál, kde Petr Jan Vinš moc hezky mluví i jako o rodičovství stejnopohlavních párů a tak. Tady je prostě taková jako křehká otázka toho surogátního mateřství, jo. To je třeba i téma, kde já nemám jako jasno, byť je to velice biblický konstrukt. Sára

nemohla mít děti, tak surogátní matka porodila potomka, takže vono to vlastně z Bible známý je. Ale jako tam ještě vůbec taky nemám teologicky odpracováno. Takže my se...asi bych si přála říct, že jsme moderní církev, ano, v něčem jsme možná moderní, ale v něčem jsme taky jako relativně ignoranti, kteří se prostě jako vlastně nejsou schopni úplně vyjádřit a je to z toho důvodu, že je tady asi spousta lidí pro, ale taky spousta lidí proti.

Výzkumnice: Hm.

Iva: ...a že než aby z toho byl teda nějaký otevřený vlastně vnitrocírkevní konflikt, kterej teda asi nepotřebujem, tak se řekne, že je to téma relativně marginální, a že to teda radši asi nebudeme řešit.

Výzkumnice: Hm. Děkuju moc. Budu mít teď otázku v souvislosti asi s těmi respondenty a ty příběhy jsou velice unikátní bych řekla ve všech třech případech, kterou oni tam hodně řešili a to byla vina. Takže jestli jestli nějak jako se prolínala...?

Iva: No hm spíš takovej pocit... Jo, vlastně jo, vina, za to že jako neříkám pravdu, že lžu třeba snoubencum, jo, který prostě choděj ke mně na přípravu do do manželství, jo, že jako je... Ne jako, že jim lžu, že něco jako říkám nepravdivě, ale že vlastně nejsem otevřená v tom smyslu, že jak já věci teda prožívám. Že jako si myslím, že docela dobře jsem byla schopná nějak jako popisovat nějaký duchovní aspekty vztahu dlouhotrvajícího – manželství a tak dále, ale vlastně domu jsem nechodila za mužem, ale za ženou. Jo, tak to jsem vnímala, že už bych ráda, aby se tohle to vlastně nedělo, jo. To moje provinění jako nebylo z toho, kým jsem, ale že nemluvim pravdu o tom, jak v osobním životě žiju.

Nějaký jako provinění, že bych si řekla, že to ovlivňuje moje farářování to úplně ne. Já si myslím, nebo vím, že jsem nebyla jinou farářkou předtím a nejsem jinou farářkou teď. Možná naopak mě to trochu víc zcitlivuje

k příběhům člověka, který přichází, že mě to jako učí úplně jako neškatulkovat, neposuzovat, neodsoudit hnedka vod dveří. Hm. Já třeba jako měla jsem takový tě..těžkosti to říct tady mojí vlastně nejbližší pani kolegyni, která je tady farářkou v kostele. Tak tý jsem vlastně to nebyla do poslední chvíle schopná říct a jako vodhodlávala jsem se strašně dlouho a nakonec jsem jí musela prostě poslat jako zprávu do mobilu a nebyla jsem prostě schopná, takže tam asi byl nějaký pocit jako vlastně v... provinění za to, kým jsem a co dělám a měla jsem hroznej strach, že to jako poškodí ten náš vztah, protože v tom nějakým jako pracovním nastavení jsme si rozuměly výborně. Jako vzájemně si pomáháme. Vono je to vlastně docela vzácný, když se dva faráři snesou na jedný faře, ale já musím říct, že tady nevedeme žádnou jako zákopovou válku, že že prostě si vobě dvě vyjdem vstříc. Já jí ve všem, co vona řekne, tak to jako respektuju, navíc s tím povětšinou jako souhlasím, jo. Takže to jsem měla jako vobavu, jo a byla jsem teda strašně šťastná, že na tu svatbu vlastně přišla, že že mám pocit, že to vlastně jako to... Já ještě přemejšlim o tý vině... Vina... No ty rodiče to, když bych to mohla říct jako expresivně, tak mě tak našťvali, že jsem tam jako nepřemejšlela vo tom, že bych si měla připadat nějak provinilá. To naopak to mě jako tak šokovalo, že že jsem teda ještě vlastně si říkala, tak a to teda né.

Výzkumnice: Mě ještě napadlo v souvislosti s těma rodičema, jestli jste do tý doby než vlastně jste měla s nima ten výraznej rozhovor, tak jestli jste nebyla pod palbou jako nějakýho nátlaku právě na manželství.

Iva: Né, vůbec né... To né, to ne, to né. To spíš jako od okolí, takový od lidí, který mě vlastně vůbec neznali. Farníci se ptali a kdy už budete mít děti a kdy už budete mít manžela? No a tam já jsem teda byla hodně kreativní. Těm mejm rodičum, tak voni podle mě vlastně ani moc nechtěli, abych měla nějakýho manžela a a, tak děti asi jo, ale. Aby vlastně jim mě nikdo vlastně jako nevzal. Takže to bylo takový jako, že o to ani moc nestáli a a, takže jsem nebyla nějak jako vyzývaná, abych už se vdávala a abych už teda rodila no.

Ale ještě zpátky k té vině. Já mám jako pocit, že ještě něco přece, že to je jako téma, který jsem určitě... No jako určitě jsem musela projít nějakou takovou fází, že jsem si odpovídala na ty otázky tím, že jsem vyrovnávala s těma biblickejma textama, protože to jsou texty explicitní. Akorát a ... a my můžeme tak moc navoňbat tu naši odpověď a pohled, že si řeknem no jo, ale neklameme vlastně sami sebe? Jako vlastně v posledku víme houby, jestli teda vlastně jenom nepropadáme nějakým vášním. Já si zas říkám, že Pán Bůh ví, co s náma, že že přeci by by nestvořil člověka jako, tak aby prostě skončil někde v pekle jenom za to, že někoho jako upřímně miluje a chce s ním prostě v nějaký věrnosti strávit život.

Ale když se třeba podívám na ten projekt *Víra v barvách duhy*, což je projekt vlastně syna mého kolegy, jednoho z blízkých kolegů, tak je to syn a ten je vlastně častokrát jako, je to oceňovaný projekt, ale zároveň říkaj, no on to všechno ale hrozně jako vidí optimisticky a všechno vlastně jako vybírá tam texty, který zaznívaj jenom jako pro, jo, a že vlastně tam není žádný odpor. Ale zas na druhou stranu si říkám a my jsme jako ta společnost a v církvi jako obzvlášť posedlý sexem. Proč my to řešíme otázku stejnopohlavních nějakých jako vztahů a a tak. Proč se prostě nezaměříme na svoje vztahy, protože i tradiční rodina v uvozovkách je jako ve velkých problémech, ať si vezmeme domácí násilí, alkoholismus, já nevím, co všechno. Proč vlastně jako máme tendenci se teda dívat jenom na tu sexualitu. Proč vlastně o někom řekneme, že to je homosexuál? Mně to prostě připadá docela jako pejorativní, nebo je to pro mě ovlivněný nebo zbarvený vlastně negativně a jako chtěla bych spíš žít ve světě, kde se tohle to kategorizování lidí jako nebude odehrávat a byla bych teda ráda, aby v církvi se to nedělo, aby prostě církev byla nějaký jako prostředí nějaký hate free kultury, která se dokáže prostě... mimochodem v církvích jsme

jsme všichni menšina, když jsme součástí církve, tak jsme taky menšina, jo, to je prostě takový vlastně docela úsměvný, no ale...

Výzkumnice: Teď mě k tomu napadá otázka právě s tou menšinou. Myslím si, že člověk v ČR, když je někde mezi lidma a zjistí se o něm, že je věřící, tak už je automaticky trochu bizární, a když je třeba věřící člověk mezi queer lidma, anebo přesně zase obráceně, tak třeba jak jste zpracovávala tohle, jestli to byla jako výzva, jestli to vnímáte jako i dar moct mluvit s queer lidma o víře.

Iva: Jo, já ještě předtím než jsem to vlastně řekla, tak se na mě obracelo relativně vlastně hodně hodně velký množství lidí, kteří buď hned na první schůzce řekli, řeším nějakou svojí sexualitu – pravděpodobně prostě jsem homosexuál, nebo bisexuál a tak dále a vlastně nevěděli, jaká bude moje reakce a přišlo mně to jako ohromný vyznamenání ve smyslu důvěry, že se člověk odváží říct na faře farářce prostě takovouhle zásadní věc a jako nesmírně jsem si toho vážila a zároveň jsem jako vlastně ani v jednom tom rozhovoru prostě nechtěla mluvit o svym životě, protože jsem si prostě připadala, že to do toho nepatří, že ano, pokud se to bude obecně vědět, tak tak ano, pokud se mě ten člověk přímo zeptá, tak můžu prostě nějakým způsobem obecně říct o nějakym svym jako pohledu na věc, to jo, ale nechtěla jsem prostě ty rozhovory zabřemeňovat tím a teď se podívejte, jak já to vlastně mám. Ale on ten...já vlastně jako ten můj život je rámovanej takovejma zvláštníma jako výzvama. Nejdřív jsem vlastně jako byla holka z firmy, která šla studovat teologii, která uvěřila. Teď tenhle ten vlastně nějaký úkol jako vlastně jako vyjití s pravdou, nebo s kůží na trh. Tak si říkám proč já, proč já zrovna to jako to na mě vždycky vyjde takovejhle úkol, ale zároveň nějak si říkám, že že jsou vlastně na světě věci..., že mně se vlastně neděje nic hrozného, že ano, tak jako to přijetí v tý mojí rodině bylo děsný, ale když to slyším, jak jsou lidi kontinuálně odmítaný, jak je prostě v rodinách vopravdu jako nějaký násilí verbálně a tak dále, že vlastně jako v tomhleto ohledu prostě je ten můj život díky Bohu vlastně jako

relativně snadnej, protože já sama před sebou jsem to měla nějak vlastně pak už jasný, když jsem se tím začala zaobírat. Jak to vlastně jako pozvolna ke mně jako přišlo to téma a dlouho to žádný téma nebylo, tak vlastně jsem jako pak relativně rychle si uvědomila, že to není jako konec světa, konec mého života, konec nějakýho mého štěstí, že naopak je to začátek toho, že můžu bejt sama sebou a nemusím prostě nikomu nic vysvětlovat, předstírat, a a že to pro mě má velkou cenu no.

Výzkumnice: Napadá mě k tomu, jestli se během vaší cesty víry a i v kontextu identity proměňoval nějak Boží obraz.

Iva: Hm ne, to asi ne. Já jsem jako od začátku věřila v Boha soucitnýho, milosrdnýho, moudře vlastně člověka přijímajícího a tvořícího jako nějak originálně a tím pádem jako dobře. Já ani vlastně jako nezápasím s tím, my máme v liturgii část, která se jmenuje vlastně rozhřešení absoluce, je to vlastně takový jako doznání vin, který se děje, to je jako v kolektivu vlastně vnitřně a pak ještě před přijímáním tam máme jako “Pane, nejsme hodni, abys vešel k nám, ale řekni jenom slovo a uzdraveny budou duše naše.”, což je vlastně ten ta připomínka toho příběhu o tom nemocným sluhovi toho setníka, jak ten Ježíš tam ani nedojde a on se uzdraví a já jsem s tím nikdy jako nezápasila. Já nemám problém přiznat, že jsem v mnohym křehká, v mnohym chybující, vlastně jako jsem neměla úplně nikdy pocit, že by mě za to Pán Bůh měl potrestat za cokoliv, že jsem všechny nějaký jako chyby, který jsem udělala a nějaký osobní selhání a zklamání ze sebe samý – nikdy nebyly spojený jako s orientací. To jsem vlastně nevnímala. Ani jsem nikdy jako nepocítovala nějaký nějakou třeba hanbu, nebo výčitky, to jsem nikdy jako neměla, což může bejt taky podle mě daný jako věkem, jo. Tak jasný už nejsem úplně jako teenager a vlastně už ani nespádám do té kategorie jako mládež, jo, ale neměla jsem nikdy jako nějaký sebestyčský pocity, nebo potřebu si nějak ublížit jako kvůli té identitě, nebo kvůli orientaci – to vlastně jsem nikdy jako neměla.

Výzkumnice: Hm hm. No máte nějakou biblickou postavu, nebo třeba nějaké verše, nebo knihy, který vnímáte v tom kontextu jako posilující?

Iva: Hm no já mám hrozně ráda Přísluví a a Kazatele a a mám ráda Evangelia. Mám ráda texty, kde kde Ježíš jde prostě fakt jako na okraj společnosti a mluví se ženou a jde jde stolovat s celníky a baví se s hříšnejma, nebo s hříšníkama. Tak to jsou vlastně jako příběhy vo tom, že ten Ježíš se nebál jít prostě za člověkem, tak jak byl, že se prostě nestranil. Nevim, jestli bych úplně pojmenovala něco. Jako já mám moc ráda Žalmy, mám ráda zpívaný žalmy, ale vlastně mám docela ráda i jako i Starej zákon v tom smyslu tý tradice a těch příběhů, protože vlastně paradoxně tam, kde se vobjevovaly ženy, tak tam byl na spadnutí nějaký průšvih, jo. To začíná prostě Evou, která jako teda vlastně jako selže. No jo jenže von když Pán Bůh určuje pravidla, tak Eva je ještě žebro Adamovo, jo. Takže vono je to takový vlastně docela krátkozraký vobvinit ženy z toho, že za všechno můžou. Ale vlastně mám jako moc ráda příběhy těch biblickejch žen, ať je to Miriam, nebo prostě Rút, která to nemá jednoduchý. Jo, vlastně jako musím říct, Sára a tak, že jsou tam sympatický prostě takovýhle ženy i jako Marie Magdalská, která v mejch očích vůbec neztrácí na nějaký dokonalosti tím, že za sebou má minulost, kterou třeba bych si já úplně jako nechtěla mít, nebo nepřála bych si jí, tak v tom příběhu mi to tak dobře sedí a vlastně jsem... vnímám Bibli jako společenství nějakých přátel, nebo spřízněnejch nějakých osobních příběhů.

Výzkumnice: A jak vnímáte svobodu?

Iva: No svoboda je asi, když člověk může říkat pravdu venku i sám sobě. Svoboda je pro mě vlastně takový jako rozměr, bez kterýho se hrozně špatně žije. Když člověk může být svobodně autentický, tak je život o dost jednodušší. Já jsem teď byla na divadelní hře Temno a tam je postava nějakého pana Svobody, jo. Tak já jsem si dělala pak poznámky k tý hře. Je to na základě Jiráskova Temna, kdy vlastně v roce 1720-21 dochází k tomu, že se svatým

stane Jan Nepomucký a je to vlastně taková doba rekatolizace a fakt jako pro ty evangelíky jako strašný a tak a tady ten pan Svoboda nosí knížky. Tak se mi to spojilo s tím, že svoboda je i nějaký poznání a možnost poznávat a nahlídnout a nějak se třeba i vzdělávat – v tom já taky jako vidím velkou svobodu a to si myslím, že vlastně tu možnost jsem já jako měla rozpoznat, kým jsem i se nějak třeba jako vzdělávat a nejenom v teologii, ale mě zajímá i jako manuální práce, tak mám včelařskej kurz a teď prostě se učíme s Janou foukat sklo a tak, že vlastně jako to poznávání toho světa různých těch aspektů jako duchovní práce, fyzický práce, že to všechno vlastně mám pocit, že mě vede k nějakému jako svobodnějšímu dýchání, nějakému jako projevu, že život je ohromně jako komplexní, a že je zároveň v mých očích naplněný ve chvíli, kdy žijeme v dobrých vztazích a ten vztah partnerskej je pro mě nějak jako hodně důležitěj a podstatnej.

Výzkumnice: No tak vám moc děkuju.

Iva: Já taky děkuju. Když byste ještě vám jako přišla na mysl nějaká otázka, tak není problém, když mi jí napíšete, tak já vám buď namluvím a pošlu vám zprávu, nebo vám to vypíšu do emailu.

Výzkumnice: Tak to jste moc laskavá. Moc děkuju.

Iva: Rádo se stalo.